

Prix Femina 2020

POLIROM

Serge Joncour
Natură umană

BIBLIOTECA  POLIROM

Serge Joncour

Natură umană

Traducere din limba franceză și note de

Mădălin Roșioru

EDITURA POLIROM

2023

POLIROM | Ne veți c
și mâine

Serge Joncour

Nature humaine

Copyright © 2020

Éditions Flammarion, Paris, 2020

© 2023 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba
română

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-9456-3

ISBN PDF: 978-973-46-9457-0

ISBN print: 978-973-46-9206-4

Coperta: Radu Răileanu

Foto copertă: © Christine Haines/Getty Images

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco – un supererou al lumii moderne!

Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro



1976-1981

Sâmbătă, 3 iulie 1976

Era într-adevăr pentru prima dată când natura bătea cu pumnul în masă. Nu mai plouase de la Crăciun, seceta întărise pământul și îngenunchease ținutul, iar în iunie fuseseră temperaturi ridicate, din cauza cărora emailul vechiului termometru de pe perete se crăpase. Pe costișe, pajiștile se sufocau, vacile pășteau umbre aruncând priviri ce dădeau glas fricii.

De când canicula storcea corpurile, la Bertranges telejurnalul de la ora 20.00 devenise mai important ca niciodată. Pentru Alexandre, toate reportajele despre valul de căldură erau o oportunitate de a vedea o droaie de tinere în fustă sau în bikini, imagini cel mai adesea filmate la Paris, fete îmbrăcate sumar ce se plimbau prin oraș, altele care se lăfăiau prin piațete sau pe la terase, iar unele, chiar, cu sâni goi, pe lângă câte un lac. La cei cincisprezece ani ai lui era ceva destul de ireal. Cât despre surorile lui, ele priveau cu admirație acea lume atât de râvnită, străzile aglomerate și trotuarele pline de cafenele, de terase ca din

Saint-Tropez, crezând că erau exact opusul plictiseli. Cel puțin căldura era ocazia unei gigantice comuniuni vestimentare a națiunii, deoarece nici la oraș, nici la Bertranges nimeni nu se temea să-și descheie cămașa sau să umble la bustul gol.

Pentru multă lume, arșița neobișnuită provenea de la testele atomice și de la toate centralele nucleare ce răsăreau în Anglia, în Franța și în Rusia, cazane absurde ce opăreau cerul și fierbeau fluviile. Pentru tatăl lui, valul de foc venea mai degrabă de la stațiile spațiale pe care rușii și americanii le azvârleau în spațiu, uzine plutitoare în înaltul cerului, care pesemne iritau soarele. Lumea o lua razna. Maică-sa nu jura decât pe comandantul Cousteau care, ca un Moș Crăciun cârcotaș, acuza progresul și poluarea industrială, deși, la drept vorbind, nu prea se vedea legătura dintre fumul uzinelor și nopțile de foc de la Bertranges. La televizor, ca peste tot, fiecare-i dădea zor cu superstițiile sale, iar drept unic răspuns concret la caniculă erau munții de ventilatoare. Calor la intrarea în hipermarketurile Mammouth, cu băuturile răcoritoare Tang și înghețatele Kim Pouss pe post de bonus, semn că lumea nu-și pierduse totuși speranța.

Fără intenția de-a da pilde din bătrâni, bunicii aminteau că la seceta din 1921 țăranii din vale ceruseră o slujbă religioasă. Pe vremea aceea, toți se perpeliseră două ore la soare, cât durase oficierea, în mijlocul câmpului. Oricum, după trei zile, ploaia se întorsese. Dumnezeu readusese la viață pământurile crăpate. Doar că în 1976 Dumnezeu nu mai putea fi contactat, pentru că nu mai exista paroh la biserica din Saint-Clair și, fără mijlocitor, lumânările arse la sărbătoarea Saint-Médard nu avuseseră nici cel mai mic efect, nu căzuse nici o picătură. Seara, la meteo, afișau pe harta Franței un soare uriaș, și apoi fulgere galbene ca în benzile desenate, furtuni care în realitate n-aveau loc niciodată, dovadă a uriașului decalaj care exista între televiziunea din Paris și lumea de aici.

Duminică, 4 iulie 1976

Tatăl mânase vitele pe terenurile de mai la vale, la Lucienne și Louis. Totuși, nu-i bine să lași vacile să bea din râu, dobitoacele își rănesc picioarele pe maluri, sau fac gălbează ori își dau tuberculoză unele altora, însă din noua lor casă bunicii aveau șeptelul sub ochi. Lucienne și Louis de-abia ce le lăsaseră copiii lor fosta lor fermă de mai la deal. Deși ajunseseră la vârsta pensionării, tot își făceau de

treabă. La șaizeci și cinci de ani, încă se socoteau în stare să lucreze pământurile noroioase din vale și să cultive zarzavaturi, cu atât mai mult cu cât deschiderea hipermarketului Mammouth le oferea o frumoasă piață de desfacere pentru legumele în vrac.

Acea duminică de 4 iulie era o zi crucială la Bertranges. Se planta șofran pentru ultima oară. Pe căldura aceea, erau siguri că bulbii n-aveau cum să putrezească, iar în pământ șofranii nu se mai puteau strica de la umezeală, dimpotrivă, aveau să tot doarmă la căldură și să se trezească odată cu primele ploi de la celălalt capăt al verii. La alde Fabrier, ultima recoltă era trăită ca schimbarea unei epoci. De când aurul roșu se importa din Iran, din India și din Maroc la un preț de zece ori mai mic, culturile nu mai erau rentabile. În Franța, mâna de lucru pentru cultivarea unei jumătăți de hectar cu acele flori se scumpise prea mult, nici măcar în familie nu mai merita osteneala de a petrece zile întregi culegându-le, apoi curățându-le, șezând în jurul unei mese. La fermă, tata și mama erau pe deplin conștienți de cum stăteau lucrurile: bulbii având o durată de viață de cinci ani, îi plantau cu certitudinea că pentru încă cinci ani copiii aveau să fie acolo, că preț de cinci ani timpul n-avea să mai treacă. Fiindcă cea din urmă recoltă de șofran era mai ales pentru a nu-i presa prea mult pe Lucienne și Louis, după

cum nu renunțau nici la făcut ulei de nucă și lichior de coacăze, activități ce le umpleau serile pe vremea când nu exista televizor.

Pentru ultima oară la Bertranges, trei generații se agitau în aceeași mișcare. La șaisprezece ani împliniți, Caroline era cea mai mare. După mania ei de a se scutura întruna de praf, îți dădeai seama că se distanțase deja de lumea aceea. Vanessa nu avea decât unsprezece ani, dar își ținea tot timpul Instamaticul la gât și se uita în el din două în două minute ca să vadă ce fotografie ar ieși dacă ar apăsa pe buton. Așa că nu prea le era cu adevărat de ajutor. Din când în când lăsa să-i cadă câte un bulb dintre vârfurile degetelor, înainte de a se da înapoi și de a se gândi cum i-ar ieși fotografia. Capriciul era costisitor din cauza dezvoltării, prin urmare, se gândea de două ori înainte să apese pe declanșator. La șase ani, micuța Agathe era doar o copilă, iar părinții o certau întruna, fiindcă punea bulbul invers sau îl decortica înainte să-l planteze. Alexandre, dimpotrivă, îi dădea zor cu toate. Cu o zi înainte pregătise solul, iar acum, pe lângă plantat, mergea să aducă lădițe noi, pe măsură ce le terminau cu toții de golit. Cu acea ocazie, Lucienne și Louis își lăsaseră casa pe care tocmai și-o construiseră în vale, cu patru camere, baie, scară exterioară și miros de

vopsea. În calitate de țărani depozitari ai unor gesturi milenare, știau că mâine acestea n-aveau să se mai facă.

Pământurile din Bertranges erau în familia lui Lucienne de patru generații, dar acum totul părea nesigur. Caroline spunea că vrea să studieze la Toulouse ca să devină profă, Vanessa nu visa decât la fotografii și la Paris, cât despre Agathe, fără îndoială că avea s-o ia pe urmele surorilor ei. Noroc că Alexandre nu avea astfel de gânduri. Urma liceul agricol, dar pe lângă asta iubea pământul, o iubire fără de care ar fi căzut blestemul asupra familiei, ar fi însemnat condamnarea la moarte a pământului, a vacilor, a pădurii și abandonarea întregului domeniu de cincizeci de hectare plus zece de pădure. Alexandre nu vorbea despre asta, dar o povară imensă îi apăsa pe umeri, iar dacă fetele se simțeau libere să-și imagineze viața altundeva, îi datorau acest lucru fratelui lor, care se pregătea să fie fiul de sacrificiu, cel care avea să se înhame la perpetuarea moștenirii familiale.

Pe când aducea un lot nou de lădițe, Alexandre auzi o sirenă în depărtare. Totuși, jandarmii nu se arătau niciodată pe aici și, cu siguranță, nu cu sirena pornită. De la capătul câmpului se putea vedea întreaga vale, dar, cum copacii înalți erau plini de frunze, o ascundeau în acest anotimp. Printr-o spărtură, zări casa bunicilor, în vale de tot, și drumeagul care urma îndeaproape râul. Își trecu mâna

peste chipul care-i șiroia de sudoare și, chiar în clipa aceea, văzu cele două dubițe de jandarmerie care ieșeau dintr-un tunel de copaci, lăsându-și sirenele să urle chiar după curbe, semn că probabil se grăbeau către Labastide, de nu cumva o luaseră pe drumul cu pricina ca să urce până aici.

— Ei, hai, Doamne sfinte, Alexandre, ce naiba faci? spuse tatăl.

— E ciudat, jos sunt două...

— Două ce?

— Nu, nimic.

— Mai adu-ne niște lădițe, vezi că nu mai avem...

Alexandre țină pentru el ce văzuse. Două dubițe, asta însemna că se petrecea ceva grav. Se întrebă dacă nu cumva mergeau la moș Crayssac. Săptămâna trecută, cel Roșu urcase pe Larzac și se năpustise iar în lupta împotriva bazei militare, cică fuseseră cu miile la manifestație și că se lăsase cu scandal. Niște militanți invadaseră clădirile militare ca să distrugă actele de expropriere de acolo, iar în seara aceleiași zile toți rebelii fuseseră aruncați în închisoare de către jandarmi. Atât că Chirac ordonase să fie eliberați ziua următoare, fiindcă oile crăpau de sete din cauza secetei, iar asta jandarmilor nu le căzuse deloc bine... Acasă la alde Fabrier nu se vorbea niciodată despre acele chestiuni, dar Alexandre știa că Crayssac era implicat. Fără să și-o

mărturisească, acea luptă îl fascina, un fel de Woodstock mai puțin îndepărtat, cu fete și hipioți veniți cam de peste tot, care fumau iarbă la greu, ce mai rupere de minți o fi fost acolo...

— Mișcă-te odată, Doamne sfinte!

Alexandre făcu mai multe drumuri ca să aducă lădițe pline și să le lase lângă fiecare. Erau toți în patru labe și plantau bulbii unul câte unul. Alexandre se apropie din nou de marginea pantei, de unde desluși o a treia dubiță care gonea. Era de necrezut că Crayssac mobilizase de unul singur o întreagă companie de jandarmerie.

— În loc să visezi cu ochii deschiși, mai bine mai adu-ne niște bulbi...

De data asta trebuia să meargă acolo, trebuia să afle.

— Vin imediat!

— Da' ce naiba faci?

— Mi-e sete, mă duc după apă.

— Da' avem Antésite...

— Nu, vreau apă proaspătă, și-apoi trebuie să mă duc la toaletă, vin imediat...

— La toaletă? Nu-i zdravăn la cap, fiu-tu, îi spuse tatăl mamei, care înălță din umeri.

Duminică, 4 iulie 1976

Alexandre merse până la fermă, dar, în loc să bea apă, se urcă pe Motobécane și străbătu văiuga în trombă până la Crayssac. Ajuns acolo, văzu că nu erau jandarmi. Poate că drumul era blocat sau roțile foarte subțiri ale dubițelor se înțepeniseră în crăpăturile săpate de secetă. Alexandre îl găsi pe moșneag șezând înăuntru, lac de sudoare, cu pușca pusă pe genunchi.

— Doamne sfinte, nea Joseph, dar ce se petrece?

Moșneagul, parcă închis într-o mânie rece, rosti, cu ciudă:

— Toate astea sunt din vina voastră!

— Despre ce-i vorba?

— Despre tâmpenia voastră de telefon.

— Oamenii de la PTT¹ i-au chemat pe jandarmi? Totuși, n-ai tras în ei?

— Încă nu.

Alexandre era cu atât mai descumpănit, mai cu seamă pentru că în ultima vreme bătrânul cioban de capre îi vorbea tot timpul de non-violență.

¹ Postes, télégraphes et téléphones: instituție publică ce deține monopolul asupra serviciului de corespondență, în plan secundar asupra transporturilor, dar care se ocupă și de operațiuni bancare.

— Nea Joseph, pușca nu-i tocmai în spiritul lui Gandhi.

— Dă-o-ncolo de non-violență, nu mai rentează non-violența, uită-te la ce se-ntâmplă în Corsica și în Irlanda, trebuie să arunci totul în aer ca să te faci auzit...

— Dar n-ai tras cu pușca în oamenii care trăgeau cablurile de telefon?

— Fără telefon trăim de două mii de ani, nu-mi trebuie așa ceva aici...

Moș Crayssac se cufundă din nou în mânia lui și-l rezezi pe Alexandre spunându-i că nu era decât o odraslă de proprietari și că din cauza lor se trăgeau firele-alea de cauciuc pe marginea drumurilor, că părinții lui nu erau decât niște materialişti care voiau să aibă totul, două mașini, garduri noi, iesle din aluminiu, televizor, două tractoare și cărucioare pline la Mammouth... Iar acum telefonul, unde o să se oprească?

— Deci ai tras în ei, sau nu?

— Tu ia vezi să nu mănânci rahat prin tot cantonul, doar le-am tăiat cu fierăstrăul porcăriile lor de stâlpi, mizeriile lor de trunchiuri tratate cu arsenic, nu-mi băgați mie arsenic de-a lungul pământurilor mele! Cu lemn din ăsta ne-au adus americanii cancerul în '40, toate lăzile de muniții erau infestate. Trunchiurile alea, moarte curată...

— Dar pușca?

— Pușca-i de la tata, aici e un ținut de partizani, și dacă bunică-tău a căzut prizonier, taică-meu făcea parte din rezistență, nu-i totuna.

— Toate astea-s povești vechi...

— Ah, păi e clar că nu se poate conta pe tine ca să ne opunem, te-am văzut cu tractorul tău verde și pe Motobécane, lumea asta o să te mănânce cu fulgi cu tot, o să vezi tu, o să fii halit ca toți ceilalți.

— Și care-i legătura cu telefonul?

— Telefonu-i ca Larzac, Golfech și Creys-Malville, este ca toate minele și oțelăriile pe care le închid, nu vezi că poporul se revoltă, oameni de peste tot se răscoală împotriva lumii ăsteia. Nu trebuie să ne lăsăm încălecați, iar manifestații ca la Larzac o să tot fie, crede-mă, dacă acceptăm toate astea, am murit, lumea asta trebuie refuzată, nu trebuie să ne lăfăim în ea cum faceți voi, altminteri într-o zi o să vă trântască o autostradă sau o centrală atomică taman în mijlocul pajiștilor voastre...

Alexandre se așezase în fața moșneagului, întrebându-se dacă, la șaptezeci de ani, erai, la urma urmei, chiar așa bătrân... Îl privea fără să știe dacă trebuia să vadă în el ceea ce tatăl lui numea un neghiob bătrân, sau era vorba de un fel de profet al nenorocirii, un comunist creștin care era

redus la stadiul de „smintit”, un cioban de capre năpăstuit de o lume în plină bulversare.

Pentru Alexandre, era evident că aveau nevoie de telefon, ca și de GS², de tractorul John Deere și de televizor. Fie și numai pentru a comunica cu hipermarketul Mammouth de pe drumul spre Toulouse și a le furniza legume, iar mâine carne, de ce nu? Dar bătrânul Crayssac nu voia fire negre spânzurate pe marginea drumurilor, cabluri care li se adăugau celor deja foarte vizibile ale companiei naționale de electricitate – EDF.

— Statul o să vă țină pe toți în lesă, iar peste zece ani o să fie atâtea fire de-a lungul drumurilor, c-o să fim obligați să tăiem copacii.

— Dar ți-ai tras curent și apă aici...

— Ce vorbești, puțurile au secat, robinetul nu pișă decât un fir maroniu, uită-te dacă nu mă crezi.

Alexandre luă un pahar și dădu drumul la apă, e drept că apa era murdară, venea plină de pământ.

— E niște vin sub chiuvetă, toarnă-ți și ție o jumătate de pahar.

Din cauza căldurii care domnea pretutindeni, sticla părea rece. Alexandre bău vinul de sete. Era de un rubiniu frumos.

² Citroën GS, mașină de familie produsă între 1970 și 1986.

— Pe vremuri izvoarele erau potabile, dar acu' ne seacă pânzele freatiche pentru ca niște cretini ca voi să meargă la Mammouth s-o cumpere îmbuteliată, ei vă vând apă la preț de molan, și voi, ca niște proști ce sunteți, o cumpărați...

De când sosise Alexandre, prepelicarul rămăsese tolănit, cu nasul pe dușumea, căutând să se răcorească. Însă, dintr-odată, se ridică și începu să latre, veni să se proțăpească în fața stăpânului său și-l privi drept în ochi, apoi se năpusti afară hămăind ca la vânătoare, repezindu-se în fața dubițelor jandarmeriei, pe care numai el le auzise până atunci.

— Știu c-o să-mi facă probleme, mă au în colimator la Saint-Géry, și chiar mai sus, ei da, de oameni ca mine li se face frică, înțelegi, chiar la Paris, sus de tot, le e frică să nu scoatem lumea asta de pe șine...

— Nea Joseph, ascunde-ți pușca, fiindcă-ți zic, treaba asta chiar riscă să ajungă până la Paris...

Cele trei dubițe se iviră în curând la capătul drumului. Pe fereastră, Alexandre și Crayssac le văzură cum înaintau încet, trei Renault-uri bizar de strâmte și zdruncinate în ultimul hal de drumul numai hârtoape, ceea ce le făcea să pară jalnice. Atunci, un pic amețit de la gura de vin rece, Alexandre slobozi o cugetare bătrânească:

— Mai bine ți-ai cere scuze, la urma urmei, jandarmii sunt militari, li se cuvine respect.

— Vorbești ca Debré.

— Păi, da, trebuie să ne ferim.

— De cine să ne ferim, de soviete, nu? Ești ca ceilalți, ți-e frică de ruși?

Afară glisau niște portiere. Alexandre apucă din reflex pușca de pe masă și o dosi în partea de sus a dulapului. Numai că, ce să vezi, când jandarmii apărură în ușă, Alexandre simți că militarii erau mai degrabă surprinși să-l vadă acolo, și totuși nu îndrăzni să se eschiveze, să le spună că n-avea nici o treabă cu toate astea. Își aminti însă ce-i șoptise Crayssac la întoarcerea de la primele lui manifestații cu băieții de la Larzac: „Dacă într-o zi jandarmii încep să se intereseze de tine, ai pus-o, cu ei nu-i mai dai de cap în veci...”

Duminică, 4 iulie 1976

La masă, Alexandre era spectatorul celor trei surori ale sale. Pe cât se simțea el, afară, cel mai în largul lui, pe atât, acasă, fetele își redobândeau poziția dominantă, umpleau spațiul cu râsetele și veselie lor, legate de o complicitate jucăușă din care el se simțea exclus. Pe lângă faptul că erau

mai apropiate de părinți, surorile erau vorbărețe și le plăcea să-și dea cu părerea, discutau despre orice. Conversațiile lor aveau ca sursă subiecte de tot soiul, mai mult sau mai puțin serioase sau amuzante, în timp ce cu Alexandre tatăl și mama nu vorbeau decât despre fermă, animale și studiile lui. Voiau să le continue și după BEP³, pe când el spunea că știe deja tot despre meseria lui, iar studiile nu l-ar mai fi ajutat cu absolut nimic. Cu părinții nu avea decât o relație profesională.

Se așezau mereu la masă la ora 20.00, chiar în clipa în care începea jurnalul. Neintenționat, Roger Gicquel, Jean Lanzi sau Hélène Vila tronau totuși la capătul mesei. Cel mai adesea reportajele erau acoperite de zgomotul conversației. Nimeni nu asculta cu adevărat marea slujbă de la ora 20.00, decât când tatăl sau mama scotea un „sst” răsunător, semn că avea loc ceva important în lume sau altundeva, în spațiu, de exemplu, fiindcă acum îi interesa și așa ceva, rușii fiind în posesia motorului cu care să ajungă pe Marte.

În general, Vanessa vorbea de Cutare sau de Cutărica pe care îi văzuse, de-o colegă ori de-un vecin îndepărtat, în timp ce Caroline povestea ce făcuse cu o zi înainte sau ce avea să facă în ziua următoare, asta când nu istorisea

³ Brevet d'enseignement professionnel: brevet de studii profesionale.

despre o carte sau despre un curs pe care tocmai îl recapitulase, exprimându-se de parcă era deja profă. Când se entuziasma în legătură cu un film, atunci însemna că trebuia dusă la Villefranche sau la Cahors, sau lăsată la Justine, Alice, Sandrine sau Valérie, și alți părinți să preia ștafeta și să le conducă până la cinematograful. De fiecare dată când vorbea, Caroline deschidea spațiul, depășea cu mult perimetrul fermei, totuși aici aveai tot ce-ți trebuie ca să-ți duci viața. Cât despre Agathe, pe ea o amuzau cele două surori mai mari, pe care se grăbea să le prindă din urmă. Între timp, le lua cu împrumut încălțăminte, puloverele și rochiile, nerăbdătoare să fie și ea mare și aureolată de preferința statornică pentru ultimul născut.

La televizor încă dădeau imagini de la manifestația din Isère, vizionari veniți din Franța, din Germania și din Elveția să-și ridice cortul pe șantierul reactorului Superphénix de la Creys-Malville, hipioți cool care creau un fel de-al doilea Larzac. Cei din Companiile Republicane de Securitate îi izgoniseră cu brutalitate. Iar atunci, pentru prima dată, Alexandre decise să strălucească. În seara aceea, de la el avea să emane senzaționalul, și începu să le povestească episodul celor trei dubițe de la moș Crayssac. Și pentru prima dată, ceilalți îl ascultară fără să-i dea crezare, șocați că putea vorbi atât de mult și că fusese atât de aproape de

eveniment. Pentru prima dată, actualitatea de pe coastă rivaliză cu reportajele de la telejurnal.

Alexandre le relată scena de parcă o retrăia, captând întreaga atenție. Caroline îl asculta asociind probabil subiectul unui capitol de carte sau al unei secvențe de film; Vanessa își imagina cu părere de rău fotografiile pe care le-ar fi putut face cu stâlpii sabotati, cu moșneagul cu pușca lui și cu legiunea de jandarmi gata să sară pe el; iar Agathe urmărea toată povestea la fel de sceptică și de neîncrezătoare ca părinții, și, la drept vorbind, cu îngrijorare.

Alexandre fu nevoit să mărturisească și că bătrânul nu se sfiise să-l facă odraslă de cretini, fiu de proprietari găozari și să spună că toate erau din vina părinților lui care, la urma urmei, se luaseră după Giscard, comandându-și telefon!

— Deci a tras în ei cu pușca sau nu?

Dacă Alexandre tot ținea pentru prima dată asistența cu sufletul la gură, i-ar fi plăcut să pună de la el, s-o dea în senzațional cu împușcături, cu prepelicarul care sare la gâtul jandarmilor, dar se ținu de adevăr.

De când Crayssac lupta pentru Larzac, devenise o personalitate marcantă. De îndată ce se vorbea la televizor despre manifestațiile de acolo, despre podișul calcaros, se

uitau de aproape la ecran ca să vadă dacă nu cumva, când și când, aveau să-l recunoască. Mai apropiat de partidul comunist decât de hipioți, Crayssac era în Larzac ca la el acasă, era solidar cu înflăcărații din sindicate și din Lupta occitană, precum și cu Tineretul agricol catolic și cu artiștii veniți din Paris. Postise cu episcopii din Rodez și din Montpellier, chiar François Mitterrand li se alăturase, făcând și el o grevă a foamei, o grevă a foamei de numai trei sferturi de oră, care totuși impresionase. Socialistul jurase că, dacă avea să ajungă într-o zi la putere, primul lui act va fi să le redea podișul calcaros țăranilor... Larzac, prin urmare, însemna ceva, iar într-o lume hipnotizată de modernitate, era tocmai dovada că natura se găsea în centrul tuturor lucrurilor.

— Deci l-au săltat în dubă sau nu?

Fără să se dea viteaz, Alexandre preciză totuși că, în ultimul moment, avusese reflexul de a dosi pușca moșneagului în partea de sus a dulapului, în schimb nu pomeni nimic despre privirea pe care i-o aruncaseră jandarmii când se postaseră în fața ușii, una dintre acele priviri care nu se mai desprind de tine.

Poate că nu adăugase nimic de la el, dar le transmise celor de la masă mesajul, spunându-le tot ce dezaproba Crayssac în legătură cu felul în care aveau grijă de fermă, în

care sporeau șeptelul și parcelele, că din cauza lor drumurile aveau să fie jalonate cu stâlpi de pin contaminați, care aveau să ne otrăvească pe toți...

Se citea dezaprobare în ochii părinților, dar și în cei ai surorilor. Familia lui nu voia probleme, nici cu jandarmii, nici cu oricine altcineva. Pomparea apei din râu trezea și-așa destulă dușmănie, fără să mai aducă în discuție comerțul cu hipermarketul, până și-n locurile cele mai izolate de la țară tot se găseau mereu o droaie de motive să fii văzut cu ochi răi. Alde Fabrier n-aveau nimic împotriva jandarmilor, ba și mai puțin împotriva militarilor, dimpotrivă, de când cu afurisita asta de secetă se știa bine că, fără camioanele Berliet ale infanteriei din Angoulême și din Brive, țăranii ar fi dus lipsă de furaj chiar în acele clipe. Într-adevăr, doar militarii ce mai coborau, de două luni încoace, furaje din Creuse, Indre și Loire, și doar camioanele-cisternă ale Regimentului 7 de Infanterie Motorizată ce mai urcau apă în zonele rurale afectate de secetă, reprovizionând adăpătorile și puțurile. Fără camioanele Berliet ale infanteriei, vacile s-ar fi scorojit la fel de tare ca fundul mlaștinilor. Cu sau fără Larzac, era limpede ca lumina zilei că din luna iunie încoace armata chiar își dădea toată silința. Deci chiar nu era cazul să le

caute gălceavă jandarmilor sau să facă tămbălău cu baza militară, fiindcă lumea avea nevoie de armată.

Luni, 5 iulie 1976

Între seceta care nu se mai termina și valurile de căldură de pe podișul calcaros, lumea trăia un iulie de foc. Până și animalele sălbatice căpătaseră apucături ciudate. Pe timpul nopții, căpriorii veneau să se adape în apropierea caselor, lipăiau apa lăsată în ciubere, dar de foarte multe ori mistreții le răsturnau ca să se tăvălească în stratul subțire de noroi. Pe izlazuri, vacile stăteau ciorchine lângă adăpătoare. Vacile detestă căldura, așa că așteptau lăsarea serii ca să se târască până la iesle, împungând țevile galvanizate ca să-și răscumpere mânia. Pe dealuri, izvoarele secaseră, iar din bazinele de retenție nu mai rămăsese decât o crustă de pământ crăpat de arșiță.

Pe timpul nopții, toate ferestrele rămâneau deschise la fermă. Pe la ora două dimineața probabil că toți ceilalți dormeau, dar Alexandre simți nevoia să iasă din casă, să dea o tură, afară căldura se risipise. De-a lungul drumurilor, din loc în loc, mirosea a moarte, damful înțepător de găze moarte, rătăcite. Se gândi la moș Crayssac care-și petrecea prima noapte la postul de jandarmi, se

gândi la caprele lui care trebuiau hrănite mâine, pe lângă mulș. Nu-i plăcea să se ocupe de capre, când te-ai obișnuit să trăiești cu vacile, caprele par mici, ca niște găini. Uneori se temea să n-o sfârșească precum moșneagul rumen la față, să înceapă să-i semene, puțin câte puțin, te pomenesci că peste cincizeci de ani avea să fie la fel, să n-aibă încredere în nimic, să trăiască în mica lui lume, așa cum toți trăiseră dintotdeauna aici.

În noaptea aceea cu semilună natura părea să sufere, copacii își trăgeau răsuflarea, bântuiți de teama de a vedea un nou răsărit de soare, de perspectiva de a îndura strânsoarea unui aer din nou sufocant. Cu năravul lui sâcâitor de a prevesti ce-i mai rău, moș Crayssac avea poate dreptate, poate că progresul nu aducea nimic bun, așa cum spunea politicianul ăla cu pulover pe gât, cu paharul lui de apșoară cu care arăta că vom duce lipsă de apă înainte de sfârșitul secolului și că soluția ar fi să revină toți la bicicletă, ca-n China. Poate că acești vizionari vedeau limpede și că soarele, într-o zi, n-avea să mai apună.

Sâmbătă, 10 iulie 1976

Mersul la Mammouth era și mai tare decât mersul în oraș. În loc să treacă dintr-un magazin într-altul, la

Mammouth, în pântecul fabulos și reînnoit fără contenire, se intra drept în miezul lucrurilor. Sâmbăta, micul dejun se înghițea repede, iar la fermă nimeni nu stătea de pomană toată dimineața. Pentru această mare ocazie, Alexandre se ocupa de tot cât se găteau ceilalți, scotea GS-ul din hambar și îi lăsa motorul pornit, marea turația pentru a produce acel zgomot catifelat și profund al celor 68 de cai putere. De fiecare dată conducea lin pe drum, apoi tura brusc motorul, de i se speriau vacile. Încă era uluit de suspensia hidraulică.

La celălalt capăt al vâlceleii, se auzeau caprele lui Crayssac care zbierau ca din gură de șarpe, deși Alexandre le mulsese în ajun; aveau din nou țâțele pline, saturate de lapte încât le ardea ugerul. Asta-nsemna că jandarmii încă nu-i dăduseră drumul lui Crayssac.

În clipa plecării, toți se văitară când văzură că Alexandre lăsase mașina în soare, scaunele și bancheta erau încinse, dar asta nu era de-ajuns să le strice excursia la hipermarket și gustarea la autoservirea Miami. Târguielile aveau valoare de ritual, de voiaj în toată regula, era singura împrejurare în care întreaga familie se aduna, înghesuită bine în GS, ca să facă toți cei douăzeci și cinci de kilometri până la Cahors. De data aceasta, expediția era cu atât mai importantă cu cât Angèle își pierduse încrederea în apa de la robinet, care devenise la fel de murdară ca atunci când se branșaseră la

rețea. Ca un bun cap de familie, ea decisese că aveau să cumpere cinci baxuri de Vittel, apa care în reclamele de la televizor îți străbătea corpul ca pe roata morii ca să elimine toxinele. Sticlele din plastic reprezentau alt avantaj al apei Vittel, după ce se goleau erau de mare folos la fermă, le tăiai și puteai face capace pentru parii îngrăditurilor ca să nu putrezească sau găletușe pentru vopsea, cutii pentru cuie, sticlele de plastic întreceau de departe vechile cutii de conserve care rugineau după șase luni.

Alexandre avea să conducă de la fermă până la șoseaua departamentală. Cinci kilometri buni, totuși. După care tatăl lui avea să-i ia locul la volan. Pe cât de mult surorile lui nu dădeau doi bani pe permis, pe atât de mult el nu avea decât o dată calendaristică în cap, 18 iulie 1979, un prag fatidic, fiindcă în ziua aceea avea să-mplinească optsprezece ani și să poată obține în sfârșit faimosul permis. Între timp el conducea GS-ul pe drumul dinspre Bertranges, apoi continuă pe drumul comunal. N-o spunea cu voce tare, dar se temea să nu dea nas în nas cu jandarmii. Înainte de faptele de arme ale lui Crayssac, ei nu dădeau niciodată târcoale pe aici, însă de la o vreme încoace era de preferat să fie prudenți.

Nimeni nu se opunea să conducă el, dimpotrivă, Jean și Angèle abia așteptau ca băiatul lor să-și ia în sfârșit

permisul ca să-i ușureze atât cu târguielile, cât și cu livrările, ar putea duce animalele la abator sau merge după utilaje, tot ce presupunea deplasarea la Villefranche, Brive sau Cahors. Fără să mai pomenim de fete, pe care trebuia să le ducă mereu la cutare sau cutare colegă, apoi să le ia după ce se termina petrecerea. Surorile își spuneau că, mulțumită lui Alexandre, ar putea pierde autobuzul de dimineață, n-ar mai fi nevoite să aștepte mult și bine la capătul drumului în zilele cu ploaie și, mai ales, ar putea merge la chermeze sau la Sherlock fără să le ceară voie părinților, fără ca măcar ei să afle.

În vârful coastei făcură la dreapta și merseră de-a lungul izlazurilor lui moș Crayssac. Vreo douăzeci de stâlpi de telefon fuseseră înfiți pe marginea drumului, dar se opriseră acolo. Două remorci mari goale erau încă parcate, în mod curios, lângă drum. Dar în evidență ieșeau mai ales zidurile scunde aflate într-o stare jalnică, porțiuni întregi căzuseră cu totul, semn că vibrațiile excavatorului le zgâlțâiseră strașnic. Pe alocuri, dobitoacele lui Crayssac ar putea scăpa lesne prin spărturile care apăruseră.

Drumul era brăzdat de crăpături, dar, ajunși pe șosea, condusul se schimbă cu totul, suspensia hidraulică dădea senzația că pluteai prin peisaj. Alexandre conduse așa timp

de cinci kilometri, ținând volanul într-un adevărat extaz. Tatăl porni radioul, drept acompaniament al acelei fluidități moderne și, nimerind peste un cântec de Michel Sardou, dădu sonorul mai tare. Difuzau adesea cântece de Sardou, mai ales acel vinil care se auzea neconținut, de ajunsese să răsună ca un imn, *Ne m'appellez plus jamais France...* De îndată ce tatăl îl auzea, dădea volumul mai tare și intona refrenul compromițător. Pentru el era ceva cu atât mai savuros cu cât era pentru prima dată când nu risca să fie considerat un tip de dreapta dacă ar fi cântat din Sardou, însăși Confederația Generală a Muncii validase opera, înălțând-o la rang de imn muncitoresc. Caroline și Vanessa, pe bancheta din spate, își astupară urechile cu mâinile, implorându-l să dea mai încet, încercând să se aplece ca să răsucescă butonul de pe tabloul de bord, cât existau Clapton, Pink Floyd și Supertramp, nici pomeneală să îndure fie și o strofă de Sardou... Alexandre, absorbit de condus, interveni în dezbateri, punându-și mâna pe roțița de volum a radioului, iar atunci tatăl observă că nu-și pusese centura și-l mustră. Cele două surori profitară de diversiune ca să se repeadă pe lângă scaunele din față, dar tatăl le și împinse înapoi și reîncepu să cânte, în timp ce suspensia hidraulică, pe lângă faptul că amortiza

neregularitățile drumului, potolea pe nesimțite tămbălăul iscat de toate acele zgâlțâieli.

În tot acel timp mama se uita afară, călătoria armonioasă o dădea în ceartă, și totuși, într-un acces de nostalgie anticipată, se gândi la ce avea să mai rămână din familia ei zurbagie peste câțiva ani, când fetele n-aveau să mai fie acolo. De la bun început știa că avea să se termine ca la alde Jouansac și alde Berthelot, de la fermele cărora toți copiii plecaseră la oraș, prin urmare, nu se mai vedeau decât la Crăciun sau la Paști, de 14 Iulie și de Sărbătoarea Tuturor Sfinților, viața de familie ajungea, mai devreme sau mai târziu, să se împotmolească în calendarul catolic și republican.

Mammoth avea avantajul că-i scăpa de neplăcerea de a găsi un loc de parcare. În schimb era o căldură infernală acolo, un hectar de asfalt în dogoarea soarelui, nimănui nu-i trecuse prin minte să planteze niște copaci. Oamenii pășeau ca pe placa unei sobe, asfaltul se topea pe alocuri, dar după ce treceai de ușile de sticlă, răcoarea te învăluia dintr-odată ca apa unui lac, și atunci cunoșteau extazul, fericirea desăvârșită. În acea catedrală de tablă și de beton era la fel de răcoros ca în capela Saint-Étienne sau grota de la Pech Merle. Cu o bunăvoință tare suspectă, la intrare tronau

ventilatoarele Calor la promoție, ambalate în cutiile lor. Săptămâna trecută stiva se micșorase de tot. O reprovizionaseră. Vanessa și Agathe se opriră în fața stivei, ca în fiecare sâmbătă din ultimele trei săptămâni, iar de data aceasta mama cedă.

Din acel moment, se avântară printre rafturi ca într-o explorare. Alexandre mergea în urma lor, împingând căruciorul de cumpărături. În fața lui era tabloul familiei ideale. Îi urmă pe la toate raioanele, fără să-și piardă răbdarea nici măcar în zona cu textile sau cu electrocasnice, însoțindu-i pur și simplu, eliberat de orice dorință, de orice toană, ușor, cu atât mai mult cu cât climatizarea generală îl cufunda într-o stare de bine fără pereche. De-a lungul culoarelor răzbăteau din difuzoare sunete slabe, totul era motiv de interes, magia părea neîntreruptă, pe când în oraș, la cea mai mică trecere de pietoni cu limitatoare de viteză, realitatea se năpustea iarăși peste tine. Și în vreme ce afară aerul ardea peste colinele aride, atât ființele, cât și mărfurile își aflau aici alinare, părea ceva ireal.

Cum își duceau viața într-o fermă pierdută printre costișe, pe părinți îi liniștea să le arate copiilor că făceau totuși parte din lumea contemporană, cea a reclamelor de la televizor, a cafetierei electronice și a fierului de călcat cu

aburi, a cuțitului electric, a târgului de tricouri și a aparatului de făcut iaurt.

La ora 16 fix, tatăl îi lăasă și se îndreaptă spre birouri, unde avea întâlnire cu un responsabil de sector pentru negocierea comenzilor de legume de la Lucienne și Louis, dar mai ales ca să vorbească despre carne. Fiindcă aici aveau un atelier de tranșare, se va găsi cu siguranță un mijloc de a se înțelege, directorul de la produse alimentare voia să mizeze pe proaspăt, pe local, și chiar dacă nu stabilea crescătorul prețurile, colaborarea cu un gigant ca Mammouth i-ar aduce tatălui siguranța unor comenzi regulate.

În hipermarket se mergea pe o suprafață plată. După o săptămână la Bertranges, de străbătut drumurile pietroase de pe coaste, era odihnitor să pășească pe netezime. La raionul măcelărie mama se uită la tot, fără să cumpere nimic. Doi tipi deghizați în măcelari ambalau în plastic porții gata tranșate. La raionul alăturat, două angajate de la mezelărie tranșau de zor. Douăzeci de metri mai departe, vânzătorul de pește era îmbrăcat în pescar breton, dar cu accent din Gers. Alexandre observa toate astea, le invidia pe surorile lui pentru minunata lor încântare, când se aliau aveau mai multă greutate decât el ca să pună mâna pe niște iaurturi Mamie Nova sau niște pufuleți Finger. În birouri,

tatăl negocia probabil termene și cantități, riscând să-și asume angajamente și să-și fixeze constrângeri, trebuia să se țină tare și să nu lase nimic sub cincizeci de franci kilul. Mama continua să-și mâne turma, în timp ce examina ofertele de hrană cu îngrijorare, bănuind că vrăbioarele de vită fără grăsime și fleicile flasce proveneau de la vaci de lapte pe final de carieră. De asemenea, se trase înapoi din fața doradei pe care i-o întinse falsul breton, ideea era seducătoare, dar săracul peste părea marcat de toți kilometrii pe care-i făcuse. Oricum, intuiția îi suflă că adevăratul chilipir nu acolo era, ci pe podiumul de la intersecția culoarelor, pachete de cafea Grand-mère legate cu o panglică roșie, lată, cinci la preț de două.

La ora cinci, toată lumea se întâlnește la autoservire, așa cum fusese stabilit, pentru nelipsitele deserturi răcoritoare Pêche Melba sau banana split, Agathe își făcu cele zece ture cu elicopterul la 5 franci, după-amiaza era perfectă. În acea atmosferă promițătoare, canicula nu mai exista, și oricui i-ar fi trecut prin cap să critice acea lume climatizată ar fi fost un strică-chef. Ca Crayssac.

Întorși la fermă, se grăbire să-și descarce toate noile achiziții. Alexandre își încordă mușchii cărând cele cinci baxuri de apă în același timp, îmbătat de iluzia

adolescentină de atotputernicie. De cum au despachetat frumosul ventilator, l-au și băgat în priză. Ca să-i facă proba, cele trei surori își puseră scaunele chiar în fața elicei și se așezară cu fața spre suflul fabulos ca în fața unui ecran de cinema. Mama nu se lăsa convinsă, pentru ea ventilatorul făcea sigur vânt, dar mai ales zgomot. Cât despre surori, li se părea perfect, deja vorbeau să-l lase mergând toată noaptea în camera lor, atât că aveau trei camere și un singur ventilator...

Când totul fu pus la loc, tatăl și Alexandre ieșiră în curte, prinși pe dată din urmă de senzația insuportabilă de apăsare. Sfârșitul după-amiezii era perioada cea mai anevoioasă, ora la care pământul nu mai putea îndura soarele care dogorea de dimineață, la care natura copleșită nu mai avea de dăruit decât o tăcere desăvârșită. Vacile erau adunate mai la vale, cei doi câini se pitiseră în hambar, păsările nu mai zburau. Alexandre observă că tatăl lui nu era doar abătut, ci și cuprins de o încordare neobișnuită, își trecea fără contenire mâna peste frunte.

— Deci cum a fost cu băiatul de la achiziții?

— Nu știu, trebuie să facem o alegere.

— Aha, și care anume?

— Știi, Alexandre, de acum înainte îți voi vorbi cam ca unui asociat. Dacă ești cu adevărat sigur că vrei să duci

ferma mai departe, poate ar merita să mărim staulul sau să facem unul nou.

— De ce să-l mărim?

— La Mammouth, înțelegi că nu le putem vinde o vacă la trei luni, ca să fie ceva rentabil ar trebui să le punem la îngrășat, chit că am crește și vaci de lapte rămase sterpe, vaci de reformă, aici avem loc, ar fi de-ajuns doar să dublăm cerealele, să punem porumb în loc de tutun, având râul aproape nu vom duce niciodată lipsă de apă, dacă le-am da trei vaci pe lună, ar merita osteneala.

Alexandre remarcase la tatăl lui de ceva vreme o revenire a ambiției, o dorință să vadă lucrurile la proporții mai mari, să scoată domeniul Bertranges din vechiul model de policultură practicat de Lucienne și Louis. Atât că, dacă tatălui îi umblau asemenea idei prin cap, de la bun început Alexandre știa că el avea să le fie în egală măsură ostatic și beneficiar. Asta ar fi presupus să se înhame la trudă alături de părinți și de cei bătrâni din vale, ar fi însemnat să preia ștafeta peste douăzeci sau treizeci de ani și să-și ducă întreaga viață în acel decor, nu era deloc o decizie ușoară... Și toate astea ca să vândă animale la Mammouth. Cu atât mai mult cu cât puteai să juri că aveau să răsară alte hipermarketuri, se vorbea deja de un Radar sau de un Euromarché, fiindcă pe viitor oamenii n-aveau să mai

cumpere decât din catedrale mari, ca acolo, cu parcare unde poți ajunge cu căruciorul de cumpărături la mașină. Tăcerea din jurul lor fu doar mai apăsătoare. Atunci Alexandre scoase în evidență ceva:

— Nu observi nimic?

— Nu. Ce să observ?

— Caprele: nu mai zbiară.

— Poate s-au pârlolit, ca tufele de cimișir.

Tatăl aruncă o privire către soarele încă sus și puternic, care-și răspândea dogoarea ca pe o lavă.

— Oricum, să știi că, dacă o mai ține tot așa încă opt zile, ne va pârloli pe toți.

Luni, 19 iulie 1976

Ploile reveniră, aduse de vântul din apus. Din acel moment, vara putu să continue. Ventilatorul se întoarse în ambalajul în care venise, ca s-o sfârșească în hambar, chiar din seara aceea fu dat uitării, o apă răcoroasă umplu din nou adăpătorile și țâșni din izvoare, vacile lăsară umbra și regăsiră iarbă sub copite, viața-și reluă cursul.

Timp de săptămâni întregi, toată națiunea fusese unită de aceeași angoasă, pentru prima dată orașele și satele înduraseră aceeași dramă, orașenii văzând cum urcă

temperatura până la 59 de grade în autobuze, iar sătenii cum li se usucă recoltele și pădurile. Timp de săptămâni întregi, orașele și satele se împărtășiseră dintru aceeași sete, de atunci s-ar fi putut deduce că acea frățietate avea să fie pecetluită pe veci, de altfel orășenii păreau să fi luat poziție pro-Larzac, înțelegând că militanții nu se opuneau doar extinderii unei baze militare, ci și unui modernism care desfigura planeta. Guvernul însuși dădu semne c-o lasă mai moale, astfel încât tribunalul din Millau îi puse în libertate pe ultimii activiști condamnați. Compasiunea față de Larzac era semn că nu toți cetățenii se lepădaseră de originile lor, că păstrau natura în adâncul inimii, printre francezi exista, fără nici o urmă de îndoială, un profund respect față de mediul rural, sau poate o nostalgie ascunsă pentru viața la țară.

Totuși, câteva săptămâni mai târziu, la mijlocul lui august, guvernul avea să voteze o mărire de impozit pe care ministrul Bugetului avea s-o numească, stângaci, „impozitul pe secetă”, 2,2 miliarde de franci aveau să fie luați de la administrațiile locale ca să le fie dați agricultorilor și numai lor, de parcă doar ei suferiseră de pe urma căldurii. În toiul repausului estival, Giscard avea să decidă să-i ardă la buzunar pe muncitori, pe funcționari și pe cadre cu noul impozit, Confederația Generală a Muncii avea să facă spume

la gură aflând că guvernul de dreapta voia să-i ardă la buzunar pe salariați pentru a șterge cu buretele pierderile țăranilor, și să facă așa ceva, colac peste pupăză, și în miez de august, în timp ce muncitorii erau prin concedii... Această impozitare suplimentară încinse spiritele, provocă demisia prim-ministrului Chirac și trezi mânia tuturor, inclusiv pe cea a agricultorilor înșiși, căroră suma li se păru de-a dreptul derizorie față de daunele suferite... Vara aceea de foc dereglase pe toată lumea, era un haos general, însuși Crayssac, comunist până în măduva oaselor, simți un fel de greață să se descopere mai apropiat de baronul Giscard d'Estaing decât de Georges Séguy... N-ai fi zis, dar vara aceea de foc dăduse totul peste cap.

Sâmbătă, 10 mai 1980

Iată că se făcuseră patru ani de când era acolo telefonul ăla. Fetele l-ar fi vrut portocaliu, dar sub pretext că o chestie portocalie care ar începe să sune ar fi speriat, părinții îl cumpăraseră pe gri. Oricum, telefoanele colorate erau rezervate pentru Paris. În provincie era nevoie de săptămâni de așteptare de îndată ce se cerea un alt colorit decât modelul de bază, bachelita gri-beton. În cele din urmă, se obișnuiseră cu griul-beton. Totuși, arăta urât cu carcasa lui

care suna a gol și cu cadranul lui rotativ, parcă era un chirpici din plastic injectat.

Și-apoi, partea iritantă cu modelul gri era că toată lumea îl avea, de la domnul Troquier, directorul agenției Crédit agricole, la veterinar sau la benzinăria Antar, și toate sunau la fel. Și când te uital cum trona pe măsuța lui de pe culoar, ți se părea mai degrabă o ustensilă administrativă decât o legătură familială. Cu toate acestea, grație lui, absența lui Caroline devenea mai puțin abruptă, măcar știau că în orice clipă puteau da de ea. Surorile o sunau cel puțin de două ori pe săptămână, marțea și joia, de fiecare dată era bătaie care să țină receptorul, cu toate că ajungea să fie totuna cu a sta cu urechea lipită de ușă sau a călători în portbagajul unei mașini.

De când Caroline locuia la Toulouse, nu venea acasă decât un weekend din două. Ca regulă generală, sosea vineri la sfârșitul zilei, fie la gara din Cahors, fie adusă de părinții fetei din familia Chastaing, studentă și ea tot acolo. În restul timpului era ciudat să vadă locul gol din capătul mesei, scaunul mut al primei surori, un loc pe care Caroline și-l însușise tocmai pentru că era cea mai mare, dar și pentru că se scula oricând ca să dea o mână de ajutor. În frăția lor, felul ei de a se interesa de orice, de a purta conversații cam despre toate subiectele, făcuse din ea sufletul familiei, sora-

șefă. Nu-și regăsea locul cu pricina decât într-o vineri seară din două, și mai mult ca niciodată avea ce povesti. Despre studiile ei, desigur, despre viața ei la Toulouse, despre toți noii prieteni pe care și-i făcuse, necunoscuți, nu tot tineri din partea locului. Povestea o sumedenie de lucruri despre marele oraș, marele apartament din cartierul Saint-Cyprien unde locuiau cinci persoane, un apartament cu cinci camere într-o clădire veche nu departe de Garonne, și cum de cele mai multe ori erau mai mult de cinci în apartament, avea parte de o vânzoleală din cale-afară. Caroline vorbea deschis despre orice, de parcă n-avea nimic de ascuns, de parcă orice se putea spune. Avusese noroc să găsească acea combinație de viață mai mult sau mai puțin la comun. Tot timpul vorbea despre gașca de studenți care veneau frecvent pe la apartament, Diego, Trevis, Richard, Kathleen, despre încă alți doi sau trei, dar mai ales despre fata care venea din Germania, Constanze. Dacă aducea deseori vorba despre Constanze, era un pic și ca să-și întărească fratele, de fiecare dată când Caroline îi rostea numele blondei înalte, îi arunca acestuia o privire, deoarece văzuse bine că în serile de duminică, atunci când Alexandre o aducea, mai rămânea să bea un pahar înainte să pornească iar la drum, uneori nu se mai dădea dus o bună parte a serii, dar numai când Constanze era acolo. Dacă nemțoaica blondă lipsea, ori se

știa că n-avea să se arate, atunci Alexandre pleca mult mai devreme.

— Nu-i adevărat?

— Termină! Vorbești și tu ca să te afli-n treabă. Dacă uneori plec mai devreme, plec fiindcă-n unele seri sunt mai obosit, atâta tot...

— Nu, nu, nu-l ascultați pe marele secretos, vă jur că-n serile în care e Constanze, nu se grăbește să plece!

— E-adevărat că e așa de înaltă? întrebă Agathe, întinzându-și mâna mult deasupra capului...

— Pe de altă parte, te previn, frățioare, e studioasă, face biologie și drept, nu-i o fată de nasul tău.

— În plus, nemțoaicele sunt sportive, se băgă și mama. La Moscova au câștigat tot, la natație scot timpi mai buni decât bărbații...

— Da, dar alea-s nemțoaicele din Est, tranșă tatăl. Frigidere cu gât de taur...

— Nu toate, sublinie Caroline. Drept dovadă, Constanze vine din Leipzig.

— Și ce-i cu asta?

— Păi, Leipzig e în Est!

— Bietul meu Alexandre, se scăpă mama, ai face tare bine să capeți puteri.

De fiecare dată când se deschidea subiectul, cele trei surori nu se abțineau să pună paie pe foc, un pic din gelozie. Nu doar că Alexandre avea permis de conducere, dar mai și mergea la Toulouse de două ori pe lună, ceea ce, în ochii celor două surori mai mici, era ceva magic. În rest, toți înțeleseseră că-i căzuse cu tronc fata aia, iar bășcălia cu privire la zeița germană devenise o joacă. Deși încercau să țină pasul, părinții își dădeau seama că erau, puțin câte puțin, excluși din conversațiile copiilor lor, care, fără ca măcar să observe, se distanțau de adevăratele subiecte care-i preocupau, adevăratele întrebări care se puneau la fermă, și anume cum avea să fie vremea, nivelul râului, fătările, creșterea ierbii pe izlaz și întreținerea clădirilor, toate întrebările care, dintotdeauna, ritmau viața aici. Angèle și Jean o constatau cu un fatalism total. Și chiar dacă Alexandre și cele două fete mai mici încă locuiau acolo, păreau să se îndepărteze în pofida a orice, prin centrele lor de interes, prin proiectele lor și prin muzica pe care o ascultau; puțin câte puțin părinții se simțeau dați la o parte.

Dar Jean și Angèle erau descumpăniți mai cu seamă când copiii lor vorbeau despre oameni pe care ei înșiși nu-i întâlniseră niciodată și pesemne nici n-aveau să-i întâlnească vreodată în viața lor, cu totul niște străini, precum acea Constanze, o necunoscută care, în mod vădit,

părea să conteze pentru Caroline și Alexandre. Înainte, la țară, părinții știau tot despre persoanele cu care se vedeau copiii lor, și nu doar că le vedeau, dar nici nu le scăpa nimic despre familia lor, de altfel se știa totul despre ceilalți, și pe mai multe generații, în timp ce acum o vedeau pe Caroline vorbind întruna despre colocatarii ei, dar și despre studenți originari din Spania, din Anglia sau din Germania, persoane îndepărtate pe care n-aveau să le vadă niciodată, dar despre care tot auzeau vorbindu-se.

Până la urmă, veni și seara în care mama vru să afle mai multe despre acea Constanze. Însă ce află o puse pe gânduri. Presupusa iubită a fiului lor venea din cealaltă parte a Zidului, familia ei încă trăia la Leipzig sau în Berlinul de Est, ceea ce făcea din ea o străină și mai greu de imaginat. Trasă de limbă, Caroline le povesti că mama lui Constanze lucra pentru căile ferate est-germane, călătorea de ambele părți ale Zidului, dar de locuit locuia în Est, unde avea grijă de părinții ei care erau bolnavi. Iar tatăl lucra în aeronautică la Blagnac, era un inginer bine-cunoscut. Ca să-l tachineze pe Alexandre, Caroline pretinse că era poate un spion care lucra pentru ruși; doar fetele râseră, nu și Alexandre și părinții.

Fără s-o spună, lui Angèle și tatălui nu le dădea pace un gând, oare într-o bună zi Alexandre avea să găsească o fată,

una care să accepte să-și ducă traiul aici, la fermă, sau măcar prin împrejurimi? Oare într-o bună zi avea să se așeze și el la casa lui, știind că toți tinerii de prin partea locului își luau tălpășița unul după altul? Alexandre mergea pe nouăsprezece ani, știa că avusese două prietene la liceu, fără să mai vorbească despre aventurile pe care probabil le ținuse ascunse, nimic serios până atunci.

Despre nemțoaica aceea, mama știa deja că avea s-o apuce dorul de țară, nevoia de a-i revedea pe-ai săi, mai ales dacă erau de cealaltă parte a Zidului. Oricum, o fată care nu cunoscuse decât Berlinul, Toulouse-ul și Parisul n-ar putea niciodată să trăiască la țară.

Nu se petrecuse nimic între Alexandre și ea, dar deja povestea asta le ținea tuturor mintea ocupată, iar el n-o trăia prea bine. De două ori rămaseră singuri în aceeași cameră, însă strategia lui ca să-i atragă atenția era tocmai să nu-i vorbească, să facă pe indiferentul. Acea abordare subtilă le fusese predată de domnul Roger, antrenorul de rugby, ca să seduci o fată nu trebuie s-o abordezi, și mai bine e să te prefaci că nici n-o vezi. Deoarece, fără doar și poate, asta o va pune pe gânduri și, de fiecare dată, își va spune: „La naiba, cine-i tipul care nu mă bagă-n seamă când toți ceilalți stau ciorchine în jurul meu de la-nceputul serii?”. Problema era că domnul Roger era tare-n sfaturi

înainte de întâlnire sau în pauza dintre reprize, dar, în cele trei sezoane în care Alexandre jucase la US Saint-Clair, nu câștigaseră prea multe meciuri, prin urmare, sfaturile domnului Roger poate nu erau cu adevărat dintre cele mai bune.

În weekend, Caroline era mai mult ca niciodată sora cea mare în ochii celorlalți trei. Nu era doar cea mai mare, dar se și bucura de statutul extraordinar al celor care au trecut de partea bună a lucrurilor, care au făcut în sfârșit pasul miraculos către independență, către oraș, în vorbele ei se amestecau Place Wilson, cartierul Mirail, cheiurile râului Daurade și Capitoliul, fiindcă, în afară de facultate, erau și cafenelele, terasele care închid târziu și malurile fluviului Garonne, străzi pline de lume de-a lungul nopților luminate, grămezi de noi spații care-i lărgeau viața... Văzut din Bertranges, orașul Toulouse era cea mai frumoasă uzină de promisiuni, acolo se născuse avionul Concorde, ultima ispravă a umanității, și dacă într-o bună zi n-ar mai fi nevoie decât de o oră pentru a merge la New York, am datora acest lucru societății Sud Aviation, tocmai orașul Toulouse avea să propulseze civilizația către anul 2000, și poate chiar, într-o zi, aviația europeană avea să halească Boeing și McDonnell Douglas, Toulouse avea să conducă lumea...

Totuși, pe părinți îi supăra că în weekendurile în care se afla acolo, Caroline nu mai mergea să vadă vacile. Nici măcar vițelii abia fătați. Bine că se terminase cu șofranul, ultimii bulbi putreziseră în pământ din cauza ploilor, terminate erau și recoltele de tutun, China omorâse prețurile, iar Europa nici că mai subvenționa culturile cu pricina. Se abandonaseră toate muncile agricole care presupuneau o prezență numeroasă, sarcinile care odinioară adunau familii întregi, la fel și cartofii, nu mai era nevoie să petreacă două zile în patru labe, acum mașinăria recolta de o sută de ori mai repede, astfel încât bunicii își triplaseră suprafața de soiuri Bintje și Rosa pe terenurile din vale. Ca să umple raioanele cu marfă în vrac de la Mammouth, trebuia să vină în întâmpinarea cererii, să vadă lucrurile pe o scară din ce în ce mai mare. Cu vitele era la fel, și cum iarba rămânea cea mai bună hrană pentru vaci, în familie se favoriza pășunatul, pe care acum izbuteau să-l programeze, făcând să crească iarba dorită, în loc să aștepte să crească iarba singură, știau să semene graminee, trifoi și raigras cât trebuia, pentru ca izlazul să aibă proporția potrivită între frunze și tulpini, astfel încât iarba era mai hrănitoare și mai bine asimilată de animale, șrotul de soia și porumbul din silozuri completeau rațiile de proteine, totul devenea precis și sigur, știuțurile semănătorilor erau

ajustate la milimetru, progresul nu era rezervat doar pentru Hong Kong, Taiwan sau Singapore, își găsea loc și în ferme.

Sâmbătă, 12 iulie 1980

În privința aceea Giscard câștigase. În vecii vecilor avea să rămână drept Președintele care atârnamea fire cauciucate, negre, de-a lungul șoselelor, întinse între pini morți. Grație lui toată lumea avea telefon, precum la oraș așa și pe văi, ba chiar și la munte. Firele negre ale lui Giscard se răspândeau peste tot în mediul rural. La limită, ar fi fost o rușine ca pe drumul ce duce spre casa ta să nu existe nici cel mai mic stâlp ori fir de ceva, ar fi însemnat că erai chiar pe dinafară. Încă o luptă pe care moș Crayssac o pierduse. Cam ca la Larzac, fiindcă, deși nu slăbea, lupta tot nu era câștigată. Totuși, bătrânul țăran continua să-și adune tovarășii în Aveyron și, de fiecare dată când mergea pe-acolo, fără să sufle o vorbă nimănui, Alexandre îl scotea din încurcătură, fie dându-i caprele afară dimineața, fie aducându-i-le seara acasă, văzându-se chiar nevoit să i le și mulgă când li se umpleau țâțele. Oricum, moșneagul nu zăbovea niciodată prea mult pe acolo, în general se întorcea noaptea târziu, cu fostul poștaș și Citroënul lui Ami 6 break.

Necazurile lui cu jandarmii nu-l potoliseră. Crayssac urca la luptă o dată la două săptămâni, fie cu poștașul ieșit la pensie, fie cu gașca de hipioți care se aciuseră către Lalbenque, din fericire încă nu-i ceruse niciodată lui Alexandre să-l ducă acolo cu mașina. Lupta dura de zece ani și, ca să continue, erau nevoiți să vină fără contenire cu idei noi. După marșuri și slujbe, le venise rândul picnicurilor și concertelor, ocupărilor de spații deschise și acțiunilor în forță, precum slobozirea oilor în prefectură. Iar de vara trecută legiuni de orășeni veneau să le dea o mână de ajutor la muncile câmpului sau la reparatul acareturilor, la degajarea drumurilor sau la ridicarea stâlpilor de telefon căzuți.

Se făcuseră zece ani de când militanții întrețineau flacăra sfântă a luptei, totuși inamicul cu care se confruntau nu era fitecine, provocau nici mai mult, nici mai puțin decât armata celei de-a cincea puteri mondiale, adică soldați echipați cu puști mitralieră și cu tancuri, care uneori se lansau în exerciții de luptă, trăgând cu muniție de 105, chiar dacă, din fericire, până atunci, nu trăsese decât în gol.

De când era mic copil, Alexandre îl auzea pe Crayssac vorbind despre revoltă. Încăpățânarea lui impunea respect. Bătrânelul își ducea viața așa cum se trăise de secole întregi prin partea locului și, în afară de electricitate și de aparatul

de radio pe unde scurte, la el acasă era chiar ca-n Evul Mediu. De fiecare dată când Alexandre mergea să-l vadă, se posta în fața lui, accepta țigara pe care moșneagul tocmai o rulase, de parcă era o ofrandă mirifică.

— Știi ce avantaje au oile față de țărani?

— Nu!

— Au o moacă simpatică.

— Nu văd legătura.

— O oaie pare simpatică, tare de treabă, ca o tufă de lână numai blândește.

— Și ce dacă?

— Păi, ai văzut tu pe cineva să se teamă de-o oaie, nu, ei bine, pe Larzac, grație oilor s-au bucurat țăranii de susținerea tuturor, atât a hipioților, cât și a orășenilor, a catolicilor și a comuniștilor, a tuturor... Crede-mă că, dacă acolo ar fi crescut curci, porci sau tauri, n-ar fi mers niciodată la Larzac, înțelegi?

— Poate că sunt drăguțe oile, totuși nu prea le duce capul.

— Așa e, dar polițaii lui Debré habar n-au!

Crayssac luptase în Al Doilea Război Mondial, zice-se în Rezistență, cu taică-su, dar singura faptă de arme asupra căreia îi plăcea să revină, Austerlitzul lui alintat cu bucurie, era episodul legiunii de oi slobozite în prefectură. Dacă te

uitai în gura lui, scena fusese peste măsură de comică, toți polițaii ăia și cei de la CRS nu le mai făceau față coloanelor de oi săltărețe, atât de înnebunite, încât fugeau care-ncotro, iar polițaii-și pierdeau chipiele alergând după animale, ceea ce le întărâta și mai și, oi așa de agitate, că-i răsturnau pe cei din CRS...

Doar că, având alegeri prezidențiale în mai puțin de-un an, de data asta se îngroșase gluma. Ca să-și arate mușchii, guvernul se pregătea să ordone expulzări, iar singura modalitate de a mai atrage atenția asupra luptei era să facă din nou manevra cu oile, dar nu la Rodez și nici la Millau, ci în mijlocul Parisului.

— Da, mii de oi slobozite pe Champs-Élysées sau pe Champ-de-Mars, și poate chiar la Palatul Élysée, de ce nu?

Alexandre era fascinat de exaltarea revoluționară care-l însuflețea pe unchiaș, îl captiva și totodată îl speria, fiindcă n-avea nici un chef de încurcături cu jandarmii, doar gândul că într-o zi s-ar putea trezi cu ei la fermă, sau l-ar chema la post, fie și numai pentru un stop ars la mașină, îi stârnea o frică de moarte.

Crayssac trăia scena dinainte, ce vălmășag aveau să facă pâlcurile de oi slobozite prin ministere, și cum Giscard o să-și țină în lesă bratul de Weimar și labradorul, căței lui șic

care apăruseră în emisiunea *30 millions d'amis*, ca să arate că avea inimă.

— Crede-mă că o să fie harababura de pe lume! Fiindcă la Paris polițaii sunt învățați cum să trateze cu interlopi înarmați ca niște portavioane, cu stângiști sau cu teroriști din OEP⁴, dar nu cu oi.

— Totuși, nu oile o să țină banderolele?

— Nu, dar o să fie acolo. De la început au fost acolo. Iar în luptă, cel mai mult contează să nu le cedezi nimic, să fii sigur că le poți rezista zece ani, douăzeci de ani, la nevoie, iar așa ceva oile sunt în stare să facă.

Până să-și termine țigara, Alexandre își luase porția de spectacol. Nu știa prea bine ce anume admira la Crayssac, poate dăinuirea unei lumi străvechi, a vremurilor în care prin ferme se făceau brânzeturi numai pentru consum propriu și nu se vindea decât prisosul, în care menirea fiecărei ferme era autosusținerea și atât. Alexandre se temea un pic să nu se recunoască la un moment dat în bătrân, să ajungă să-i semene peste treizeci sau cincizeci de ani, poate că nu va fi nimic altceva decât un holtei tomnatic, cum se spunea prin partea locului, trăindu-și toată viața singur.

— Știi, Alexandre, nu degeaba îți povestesc toate astea. Cândva poate vei simți că te privește și pe tine.

⁴ Organizația pentru Eliberarea Palestinei.

— Manifestațiile nu-s tocmai genul meu.

— Așa o fi, dar dacă într-o zi ți se întâmplă ție un necaz, ei bine, nimeni n-o să aibă chef să vină să-ți mângâie vacile, înțelegi?... La Bertranges vă credeți cei mai tari, fiindcă aveți hectare și șeptel, poate aveți voi multe, dar sunteți singuri. Și dacă într-o zi statul va decide să trântască o bază militară pe pământurile voastre sau un baraj pe râu, ei bine, o să fiți pe cont propriu.

— Nu vor face niciodată o bază militară pe aici.

— Habar n-ai tu... De zece ani se vorbește despre construirea unei autostrăzi ca să mergi din Spania la Paris, chiar acum înaintează în nord, la Châteauroux, Limoges, Orléans, dar în curând, e sigur, o s-atace tronsonul din sud.

— Și de ce-ar trece fix pe aici?

— Fiindcă de jur împrejur sunt doar terenuri neocupate, iar astea se expropriază ușor. Suntem exact în calea lor, au plănit deja să treacă peste Dordogne și peste Lot, așa că-ți dai seama că n-o să se-mpiedice de Rauze...

De când era mic, Alexandre tot auzea vorbindu-se despre povestea asta. La fiecare iureș al turiștilor se făceau ambuteiaje de câte două ore la Cahors, Brive, Caussade și Gourdon, zeci de mii de mașini traversau centrele orașelor. Alexandre știa că moșneagul îi spunea asta ca să-l mâne și pe el la luptă, oricare ar fi fost ea, de altfel îi străluceau ochii

de fiecare dată când readucea în discuție autostrada. Dar nici o clipă Alexandre nu-și imagina un viaduct construit pe deasupra văii, și nici o șosea cu două benzi pe sens printre izlazuri, așa ceva nu era cu putință.

— Vezi tu, eu unul mă jurasem că niciodată n-o să treacă telefonul prin câmpurile mele, și-ai văzut rezultatul. Progresul e ca o mașinărie, ne zdrobește.

Duminică, 21 septembrie 1980

În duminica aceea Caroline voia să se întoarcă mai devreme la Toulouse, fiindcă seara era o petrecere în apartamentul cel mare, colocatarii ei invitaseră studenți veniți cam de peste tot, din Montpellier, din Barcelona și chiar din Germania, ba chiar și tipi care puneau țara la cale cu ideologii din cartierul Mirail, stângiști, ceea ce nu prea-i era pe plac. Ca să se asigure că totul avea să se petreacă bine, ținea să fie în apartament înainte de sosirea invitaților. Rămânea destul de enigmatică în privința motivelor acelei petreceri, inclusiv cu Alexandre, dar avea nevoie de el ca s-o ducă, mai ales că se întorcea cu patru lădițe de legume și conserve. La rândul lui, Alexandre avea de gând să profite de seara aceea, pentru el ar fi o ocazie să vadă multă lume, să zăbovească într-o ambianță cu desăvârșire exotică și,

dacă se putea, să se mai apropie de Constanțe, știind că după aceea urma să se întoarcă pe șoseaua națională 20, cu geamurile coborâte și în plină noapte, liniștit. N-avea nici o problemă să conducă noaptea, și nici să meargă la culcare la ora trei dimineața, chiar dacă a doua zi trebuia să se trezească după numai două ore de somn ca să ducă o vacă la abator.

Caroline nu mai venea la fermă decât un weekend pe lună, și atunci fără prea mult chef să se afle acolo, fiindcă se orășenizase definitiv. Trecea în anul doi la litere moderne la Toulouse, oraș din care nu se mai dădea dusă, de altfel aproape că n-o mai văzuseră pe durata verii. În iulie lucrase într-un parc de distracții, apoi în august într-un Hippopotamus, servind zile întregi felii de carne năclăite pe care restaurantul le primea ambalate în vid, conservate în propriul lor sânge.

Ca s-o ducă, Alexandre avea dreptul să împrumute GS-ul, era mult mai confortabil decât 4L⁵-ul. Era pură plăcere să conduci unduiosul Citroën, mai ales pe lungile porțiuni drepte de pe șoseaua națională după Caussade, drumuri drepte nu erau pe lângă Bertranges, în tot cantonul drumurile erau sinuoase și nu se puteau depăși niciodată cincizeci de kilometri pe oră.

⁵ Renault 4, mașină de clasă mică produsă între 1961 și 1992.

Odată intrați pe șoseaua națională, Caroline începu să fumeze. În fața părinților nu îndrăznea să-și scoată țigările Camel fără filtru, și nici pe drumeagul vechi sau îngust, de teamă să nu fie judecată de cine știe ce suflet de prin partea locului. Nu fuma la fermă de teamă ca nu cumva părinții să vadă în asta încă un semn al eliberării sale. Și totuși, tatăl fuma șase Gitanes mais pe zi, aprindea câte una după fiecare masă, o țigară galbenă al cărei fum dens mirosea frumos a paie și a humus de pădure. Fumatul nu era interzis la Bertranges, dar deja își părăsise cuibul și s-ar fi simțit prost să-și afirme și mai abitir emanciparea, duhănind în fața lor.

Ajunseră la ora 19.00 în fața vechii clădiri din cartierul Saint-Cyprien. Abia parcați pe străduță, auziră hărmălaia de petrecere, ritmuri mult mai nervoase decât de obicei. Madness apoi Police răzbăteau pe ferestre, nu era ceva obișnuit să se audă așa, ca regulă generală, pe durata zilei puneau mai degrabă muzica sferelor, și niciodată nu dădeau boxele atât de tare. Alexandre închise portbagajul, cu brațele pline de lădițe o prinse din urmă pe soră-sa, care o luase înaintea, un pic îngrijorată. Deja se simțea cufundat într-un cu totul alt univers, ferma părea dintr-odată departe, mai mult ca niciodată se îndepărtase de viața tocmită de pământurile răbdătoare și de costișele adormite. Caroline se

temea că fratele ei avea să nu se mai dea dus, să stea până târziu și să conducă noaptea după ce băuse sau fumase, poate că părinții aveau să-și facă griji, așa că, se îngrijora și ea. Alexandre o urma fără să sufle o vorbă, în apartament era firesc să urce, fiindcă ducea lădițele uriașe umplute cu legume și cu borcane pregătite de mama lor. Pătrunseră în curtea cu arbori înalți, un adevărat parc, dar mai curând ponosit, la fel de dărăpănat ca zidurile fațadei sau ca ferestrele mari. Alexandre era de fiecare dată impresionat de decor. Clădirea veche din blocuri de piatră și cărămidă fusese pesemne, la vremea ei, o frumusețe, s-ar fi spus o locuință fără vârstă, un mic domeniu pitit în oraș. Cântecul păsărilor lupta cu vuietul bulevardului de cealaltă parte a porții, dar, în seara aceea, predominau ecourile petrecerii revărsate pe ferestrele deschise.

Când să intre în apartament, Alexandre se simți zăpăcit de emoții contradictorii. Pe de o parte, își dorea din suflet să se amestece în acea reuniune dispartă și numeroasă, în acea beție, pe de altă parte, era reținut de o droaie de prejudecăți crude și de timiditate. Pentru că nu era student, se simțea fără drept de cuvânt într-o sumedenie de conversații, pe lângă studenții puțin mai mari decât el avea impresia că este groaznic de tânăr, dar mai ales îngrozitor

de mediocru, complet pe dinafara vieții și a preocupărilor lor.

Lăsa toate proviziile în bucătărie, bău un pahar de apă de la robinet, apoi se îndreptă spre încăperea cea mai mare, de unde venea hărmălaia. Era multă lume, vreo patruzeci de inși, studenți pe care-i mai văzuse, alții mai în vârstă pe care atunci îi cunoscuse, mai ales o anumită gașcă, una care nu se amesteca printre ceilalți, unde toți băteau pe la treizeci de ani. Pe drum Caroline îi explicase că nu era de acord cu acea petrecere, îi vorbise despre anumiți oameni care urmau să vină, militanți care se ocupau mai mult de politică decât de studiile lor. Alexandre se apropie de Antoine și de Sophie, pe care-i cunoștea deja, apoi doi nou-veniți li se alăturară. În pofida zgomotului, pricepu repede că aglomerația din seara aceea era legată de inaugurarea Rotondei și de un mare miting, care avusese loc cu o zi mai devreme, împotriva proiectului centralei nucleare de la Golfech. Alexandre îi asculta cu senzația ciudată că întâlnise fantoma lui Crayssac, doar că aceia erau mai tineri. Dar, precum Crayssac, păreau al naibii de înflăcărați și foloseau aceleași cuvinte, vorbeau despre centrala nucleară cum vorbea moșneagul despre telefon, un soi de blestem care amenința omenirea. Din ce auzi, Rotonda era un petic de teren pe care antinuclearii tocmai îl

cumpăraseră chiar în mijlocul șantierului, o postață de pământ achiziționată pentru agricultură, ajutați fiind de țăranii din Larzac, care aveau o experiență îndelungată a ocupării terenurilor. Proiectul consta în ridicarea unei case a rezistenței de unde să plece toate acțiunile. Se pare că ambianța de acolo fusese veselă și de gașcă, atât că niște cocteiluri Molotov fuseseră zvârlite în utilajele de pe șantier și niște echipamente ale EDF fuseseră incendiate, nu se aflase de către cine.

— Polițaii fac asta, fac orice ca să ne submineze lupta, pun foc, apoi dau vina pe noi, se știe!

Antoine așteptă ca Alexandre să încuviințeze, dar pe el tot ce-l interesa era să afle dacă avea să vină sau nu și Constanze în seara aceea. Pe furiș, se uită de jur împrejurul camerei, fără s-o zărească. Abia se abținea să nu arunce o privire pe culoarul intrigant care ducea spre dormitoare, același culoar pe care Caroline se făcuse nevăzută, de îndată ce intrase în apartament. În loc de asta, desfăcu un Schweppes și trecu de la un grup la altul, fără să zăbovească. Toate noile prezențe îl perturbau, mai mult ca niciodată se simțea transparent. Nici măcar celor pe care-i cunoștea deja n-avea mare lucru să le spună. Ca să-și recapete atitudinea de om sigur pe el, se întoarse în bucătărie, să vadă care mai era treaba cu proviziile pe care

le adusesese, iar acolo erau niște nou-sosiți, patru tipi care încărcau frigiderul cu bere. Păreau nemți, dar Constanze nu era cu ei. Băieții se uitară urât la el, chiar încetară să vorbească, iar atunci Alexandre ieși. Pe culoar nu mai simți mirosul de patchouli care o înconjura mereu pe Constanze, o mireasmă obsedantă ce dădea senzația că abia ieșise dintr-o fumigație paradisiacă. Fata îi plăcea mai mult decât orice, chiar dacă, pentru o sumedenie de motive, o știa de neatins, mai întâi fiindcă era studentă, nemțoaică, pe deasupra și cu un an mai mare decât el, și mai ales, deoarece Caroline n-ar fi suportat ca el să aibă o aventură cu una dintre colocatarele ei. Din toate acele motive, ea-i plăcea mai presus de orice.

Caroline tot nu apăruse. Alexandre știa de dinainte că, dacă o găsea, ea avea să-i ceară să nu mai piardă vremea și să plece. Neavând chef să se amestece printre cei care dansau, se lăsă pe canapeaua mare, pe jumătate stricată. Resimțea disconfortul desăvârșit de a fi singur printre atâția oameni care se distrează și își vorbesc. Cel mai rău era că se temea să nu fie cumva abordat, întrebat de unde venea, ce gen de studii făcea... Dacă ar fi spus că-i agricultor, crescător de vite, ar fi fost tratat de sus, sau nu l-ar fi crezut nimeni. Până la urmă, nu făcuse rău să mai stea o clipă, să

mai zăbovească oleacă la petrecere, măcar asta îi îngăduia să priceapă că n-avea nici o treabă acolo. Dar chiar atunci un tip veni să se așeze pe canapea, un brunetel îmbibat de bere, cu un chef de vorbă evident. Era surprins că Alexandre nu fusese la manifestația de ieri, și nici la Rotondă, în acea după-amiază. Nervosul avea un puternic accent spaniol și se lansa în tirade marțiale, iar din cauza muzicii Alexandre trebuia să se concentreze ca să-l înțeleagă. Băiatul îi dădu o țigară, pe care o acceptă, fără chef. Tipul se dădea a fi dintr-o familie de spanioli republicani, era mândru de asta, deci te puteai lăuda cu strămoșii republicani, ca aristocrații sau cei din marea burghezie cu ai lor. La rândul lui, Alexandre nu voia să spună că provenea dintr-o familie de țărani, câtă vreme nu era întrebat, n-avea s-o zică. Băiatul îi povesti manifestația din ziua precedentă, relatând-o ca pe un război, vorbind de grenade, de militari înarmați cu care se confruntau, în ochii lui, Giscard devenea Franco, Alexandre se gândi la telejurnalul de pe TF1, ieri-seară, în știrile pe scurt de la închiderea ediției pomeniseră într-adevăr de niște utilaje de șantier sabotate pe lângă Agen, dar în Franța astfel de explozii aveau loc zilnic. Băiatul continuă, de parcă voia să-l convingă că centrala aia nucleară nu avea să se construiască niciodată, începuseră să ridice o tabără din

materiale recuperate, Rotonda avea să fie o veritabilă redută în mijlocul lucrărilor, un simbol internațional, iar ei aveau să reziste la asediu luni întregi, dacă trebuia. Cu cât tipul vorbea mai mult, cu atât mai abitir dădea impresia că se exprimă în spaniolă, cu cât se agita, cu atât vibra r-urile, iar fulgere îi ieșiră din ochi când descrie cum luaseră foc noaptea trecută spațiile EDF, cum cocteiluri Molotov aprinseseră vehiculele de pe șantier, ridicând adevărate ruguri, fiindcă rezervoarele erau pline... Ascultându-l pe tip, Alexandre îl revedea pe moș Crayssac. În fața acelor revoltați de toate vârstele, a acelor exaltați din toate generațiile, se întreba în ce privință nu era ca ei, de ce nu era și el mobilizat de mersul lumii, și nici sensibil la circumspecțiile pe care le nutreau ceilalți. Măcar în privința aceea se simțea apropiat de părinții lui, nu de cei care protestau sau revendicau, știindu-se, înainte de orice, concentrat pe evoluția fermei.

— La referendum au votat optzeci la sută împotriva centralei, îți dai seama, optzeci la sută! Când nu se respectă voința poporului, se cheamă că e dictatură!

— Îmi dau seama.

Alexandre n-avea nici un chef să se bată cu energia nucleară, revolta tipului îl stânjenea, la fel și stările lui sufletești pe care nu dădea nici măcar o ceapă degerată.

Brunetul simți, pesemne, acest lucru și se trase înapoi. Și așa i se părea ciudat că Alexandre îi spusese că nu fusese niciodată la fața locului, și că se arăta, colac peste pupăză, atât de puțin îngrijorat de Golfech.

— Ești în luptă sau nu?

— Nu. Oricum, nu am timp. Muncesc de la șase dimineața la opt seara, în mijlocul pampasului, trebuie să fiu acolo zilnic...

— Dar cu ce te ocupi?

— Cu creșterea animalelor, a vitelor.

— A, înțeleg, vițel cu hormoni, tot tacâmul!

Alexandre nu aprecie gluma.

— Nu suntem în Italia și nici în Spania, vacile mele pasc iarbă, iar vițelii sug lapte de la mamele lor...

— Deci trăiești la o fermă adevărată, ești un *campesino* adevărat, un cowboy, așa-i?

— Poți să-i zici și-așa.

— Și ferma e mare?

— Vreo cincizeci de hectare, plus pădure, un râu, optzeci de animale, ai ce face.

Brunetul îl aținti pe Alexandre cu privirea de parcă nu-și mai revenea din uimire. Se ridică și dădu mâna cu el. Îi spuse că se numea Xabi, preciză că nu era spaniol, ci basc, apoi se uită la Alexandre fără să mai sufle o vorbă, de parcă

tocmai fusese străbătut de o intuiție pe care o ținea sub tăcere. Alexandre îi remarcă tulburarea. Apoi tipul se ridică să traverseze salonul, făcu slalom printre toți cei aflați în picioare sau așezați pe podea și ajunse la cei patru tipi mai retrași, băieții din bucătărie care acum ședeau la masa cea mare și nu vorbeau decât între ei. Alexandre dădu ochii roată prin încăpere, dar tot n-o vedea pe Constanze. Probabil că ieșise. Caroline îi spusese că, uneori, seara, se ducea în centrul orașului ca să vorbească la telefon cu familia ei, la Berlin. Deseori trebuia să aștepte ca să i se facă legătura și convorbirea se întrerupea continuu, dar dacă suna dintr-o cabină o costa o avere în monede, așa că se descurca și mergea până la facultate unde se folosea pe șest de telefoanele de la etajul administrației. Din ce înțelesese Alexandre, ceilalți colocatari nu voiau ca ea să sune de la telefonul din apartament. Poate aveau dreptate să fie paranoici, sunatul în RDG de pe telefonul lor comun le-ar fi adus, poate, un dosar la serviciile de informații, de ce nu și un mandat de ascultare, într-o asemenea stare de frenezie se aflau.

Din celălalt capăt al încăperii, brunețelul începu să-i facă semne ca să-l cheme. Alexandre nu dădea doi bani pe ei, dar măcar asta-i oferea un bun pretext ca să mai stea. Așa că se strecură printre dansatori și, când ajunse în dreptul lor, trei

dintre băieți se ridicară să-l salute. Când să se așeze din nou, conveniră că era prea multă gălăgie, prea multă lume, așa că-i spuseră lui Alexandre să vină după ei în bucătărie, unde îi rugară pe toți cei care se aflau acolo să iasă cu bolurile lor doldora de chipsuri, apoi deschiseră frigiderul ca să ia niște beri. Alexandre se simți obligat să accepte o doză, și ciocniră.

În bucătărie era mai liniște. Doi tipi aveau accent nemțesc, dar stăpâneau franceza. Începură să-i vorbească despre centrala din Golfech, întrebându-l ce părere avea, așa, ca simplu cetățean. Alexandre răspunse că n-avea nimic împotriva energiei nucleare. Opinia lui păru să-i uimească, așa că vrură să afle pe ce elemente se baza ca să-și facă un punct de vedere. Alexandre mărturisi că nu era la curent cu toate astea, energia atomică, centralele, habar n-avea de nici unele, doar că de la venirea toamnei vorbeau despre asta la jurnalul de la ora 20.00 pe Antenne 2 și pe TF1, deseori Elkabbach și Zitrone explicau că din cauza noului război între Iran și Irak și a închiderii strâmtorii Ormuz, existau amenințări adevărate la adresa aprovizionării cu petrol, Franța avea, prin urmare, nevoie de energie nucleară... Pe măsură ce vorbea, tipii aflau că la televizor erau o droaie de reportaje care prezentau ce era un *generator*, cum spunea Léon Zitrone, și, ca totul să fie

limpede pentru telespectatori, o sumedenie de scheme și schemulițe care descriau cum anume funcționează, „să înțelegem ca să nu ne mai fie frică”, cum ziceau ei.

— Deci nu ți-e frică?

— De energia nucleară? Nu.

— Înseamnă că ai înțelege tot?

— Nu tot, doar că n-ar costa nimic și că nu poluează...

— Și tu crezi asta?

— Mi se pare evident că atomul poluează mai puțin decât petrolul. La petrol mă pricep, când îi dau la blană pe John Deere ard cincizeci de litri de motorină la hectar, pot să jur că scui pă fum negru, la arat pârlesc două sute de litri și credeți-mă că scoate ceva fum...

Cei patru tipi păreau perplecși. Alexandre simți că răspunsul lui nu le convenea.

Atunci ușa bucătăriei se deschise și apăru Constanze. Fu surprinsă să-i găsească acolo, își ceru scuze de deranj și spuse că voia doar să ia niște sticle de Coca-Cola din frigider. În mod vădit, îi respecta pe tipii ăia și era uimită să-l vadă pe Alexandre în grupul lor restrâns. De fapt, nu-i venea să creadă. Că el se afla cu ei, ținând un conciliabul în bucătărie. Îi pupă pe obraz pe toți, fără căldură și nici adevărată prietenie, schimbă câteva cuvinte în germană, cuvinte care păreau grave și al căror sens Alexandre nu-l

ghici. La ieșire ea-i aruncă o privire, o privire în care bănuiala se lupta cu discreția. Înțelese că marcase un punct.

În săptămânile în care o întâlnea, își dădea seama că n-avea să fie floare la ureche să-i atragă atenția, mai ales că ea se arăta de fiecare dată atentă la conversațiile celor mai militanți din gașcă, era pesemne entuziastă a politicii, n-ar avea nici o șansă să fie remarcat de ea vorbindu-i de lucernă la siloz și de turte de soia. În clipa aceea, tipul care-o făcea pe liderul grupului, Anton, se apropie foarte mult de el.

— Dar spune-mi, Alexandre, Alexandre e chiar prenumele tău adevărat?

— De ce, ale voastre sunt false, sau cum?

— Uite ce-i, Alexandre, cred că te uiți cam prea mult la televizor. Problema cu energia nucleară nu-i dacă poluează sau nu, nicidecum, problema-i că energia e centralizată doar în folosul statului, iar energia reprezintă motorul capitalismului industrial, capitalism cu care *tu unul* crezi că n-ai probleme, în orice caz, nu încă...

Și se porniră să-i țină un discurs pe care nu-l ascultă cu-adevărat, debitând chestii din care mai auzise deja frânturi de fiecare dată când se trezea că asistă la conversațiile celorlalți studenți.

— Stați așa, eu îmi văd de treabă în ferma mea, nu cer nimic nimănui și nimeni n-are ce împărți cu mine, eu unul sunt liber, sunt autonom.

— Asta crezi tu, dar, tocmai, cu energia nucleară statul va controla tot, deoarece cine deține energia deține tot, iar cel care mâine va deține electricitatea va fi și mai puternic decât cei care dețin azi petrolul, oricum, bagă de seamă că în anul 2000 nu va mai fi un strop de petrol!

Alexandre nu se gândise niciodată la asta, că într-o zi nu va mai exista motorină sau combustibil, o lume fără benzină ar fi sfârșitul tuturor lucrurilor.

— Tot forând și forând, într-o zi vor pompa în gol, iar în ziua aceea nu va mai rămâne decât electricitatea, până și tractorul tău va fi electric, de aceea condamnarea de astăzi a energiei nucleare înseamnă lovirea drept în inima sistemului...

Brunețelul continuă, de parcă încerca să-l prindă pe Alexandre în menhină.

— Nu trebuie să le cedăm asta, înțelegi, nu trebuie să ne lăsăm dominați, iar din clipa în care vor începe lucrările, vor exista acțiuni în fiecare zi... Bum, bum! Înțelegi?

Bascul spusese asta desfăcând încă o Kronenbourg cu o monedă de cinci franci, mimând o explozie...

Nedumerit din cale-afară, Alexandre era sigur de ceva, apropierea de ei îl ridica în ochii lui Constanze, simplul fapt că era cu ei chiar în clipa aceea, uneltind în bucătărie, îl înălța în rândul agitatorilor. Antinuclearii îi creșteau cota, dar, pe măsură ce conversația se prelungea, începu să priceapă de ce erau interesați de el.

— E nevoie de acțiune, fiindcă sunt frumoase ocupările de spații deschise sau închise, încăierările cu forțele de ordine, dar în luptă trebuie să fii mai decisiv, altminteri e doar apă de ploaie, ecologiștii se mulțumesc să se lungească pe șosea ca să împiedice trecerea camioanelor, când mai bine le-ar arunca în aer înainte să demareze... E mereu nevoie de mijloacele cele mai radicale, nu ești de acord?

— Nu tocmai, la o adică, ecologia, natura, da, cu astea sunt de acord, dar să faci camioane să explodeze, nu...

— Alexandre, ecologiștii sunt împotriva energiei nucleare, pentru că sunt ecologiști, dar sunt niște mari naivi, ei cred că adevăratul pericol al energiei nucleare este energia nucleară, dar nu, adevăratul pericol este să lase toate cheile în mâna statului...

Atunci, cel care stătuse sprijinit de zid și nu spusese nimic de la început ridică ochii spre Alexandre și rezumă situația cu un puternic accent german.

— Vom da cărțile pe față, Alexandre; drept răspuns la toate întrebările, ale ecologiștilor și ale celorlalți, cel mai înțelept e să arunci în aer centralele înainte să fie construite, te-ai prins?

— OK, dar de ce-mi vorbiți despre asta...?

— Îngrășământul, Alex. Îngrășământul.

Duminică, 21 septembrie 1980

„În anul de grație 2980 pământeni se scaldă în opulență... Au trimis roboți în spațiu care exploatează resursele altor planete. Tot ce se recoltează este distribuit gratuit populației. Totuși, seniorii se tem că o tresărire de orgoliu ar putea împinge omenirea să-și ridice, într-o zi, fruntea, așa că, prin intermediul abrutizorului mondio-vizual, blochează gândurile, omul de astăzi este aservit și, cum nu mai cugetă, se crede fericit... Eu, Albator, și echipajul meu am scăpat de înfierarea morală, suntem singurii care ne putem preveni semenii de pericolul care-i amenință... Astfel încât, pentru binele tuturor, am devenit renegatul spațiului, urmărit de toți și amenințat cu pedeapsa capitală...”

Duminică, după cină, nu aprindeau niciodată televizorul, așa că Agathe citea cu voce tare aventurile căpitanului

Albator din benzile desenate, ea îl aducea la viață pe zveltul pirat al spațiului, frumușelul cu veșnica șuviță pe ochi. În seara aceea, la cină, părinții erau singuri cu Vanessa și Agathe, aproape că-i întinerea să le aibă pe cele două de cealaltă parte a mesei, așa că le forțaseră să citească tare, desăvârșind educația începută pe cei mai mari.

Fără Alexandre și Caroline, nu mai erau aceleași jocuri, nici aceleași conversații, nici aceleași zgomote, totul reamintea de copilărie. După cină plutea în aer o moleșeală, o mireasmă de vară persistentă, totuși a doua zi aveau școală, dar la vederea sfârșitului de duminică scânteietoare, a rândunicilor împrăștiate care zburau sus, s-ar fi putut crede în toiul lunii august. Înainte ca soarele să apună, tatăl merse să arunce o privire către balta Brațelor de Apă, vacile care beau din râu stricau malurile, în curând aveau să-l oblige să instaleze adăpători de-a lungul apei, să îngrădească malurile, conform noilor normative vacile nu se mai puteau adăpa după plac. Vanessa și Agathe hotărâseră să-l urmeze, dar alergând, așa că erau amândouă înaintea lui pe drum, fugeau încolo și-ncăoace cu o mică plasă de fluturi câștigată la surprize, orbite de prezentul etern al copilăriei. Văzându-le, Jean se consolă spunându-și că încă doi-trei ani Vanessa urma să rămână la fermă. Cât despre Agathe, aveau să mai treacă încă șase-șapte ani până să-și

ia zborul. Tatăl făcea constatarea fără amărăciune, Alexandre, în schimb, era o valoare sigură, doar că trebuia să cumpere un tractor nou ca să-l încânte, fiindcă tractorul John Deere devenea la fel de greu de manevrat ca o poartă de ecluză. Jean știa că achiziționarea unui tractor nou ar fi un gest grozav față de fiu, în același timp ar însemna să-l constrângă să trăiască acolo. Poate că într-o zi și el avea să se lase prins din urmă de dorul de ducă, tot mergând la Toulouse, văzând oameni și descoperind vieți diferite de a lui, mult mai moderne și mai vesele, poate că și el avea să prindă gust pentru un alt fel de viață. Așadar, să cumpere un tractor pe care să nu-și rupă spinarea și care să nu amenințe să se răstoarne pe terenurile în pantă ar fi însemnat să aducă un pic de modernitate în muncile câmpului.

Drumul cobora de-a lungul costișei, zarea se deschidea larg către apus. Între copaci se zărea valea, cu pământurile roditoare. Vacile erau ceva mai jos, pe coastă, liniștite, la distanțe mari unele de altele. Anul acela izlazul ținuse mai mult, iarba creștea încă, mulțumită nopților răcoroase și a zilelor blânde. Natura e un echilibru care nu se decide, care se oferă sau se refuză, de la an la an. În fața peisajului, tatăl avu un fel de presentiment cumplit, de fiecare dată când îl știa pe Alexandre la Toulouse se temea să nu dea peste vreo

fată, să nu se îndrăgostească de-a binelea de nemțoaica aia, cât să se răzgândească și să nu mai preia ferma, caz în care continuitatea s-ar fi întrerupt. La țară, toți fermierii știau, de cum dădeau copiii de gustul orașului, nici că mai reveneau.

Fără să mai fie nimeni acolo, toate pământurile pe care le îmbrățișa cu privirea, izlazarile și gardurile vii ar fi crescut iute în toate direcțiile, s-ar fi răspândit anarhic și s-ar fi asfixiat. Nimeni n-ar fi venit să exploateze o fermă prin zonă, dimpotrivă, toate aveau să se închidă unele după celelalte, într-o zi n-aveau să mai existe vaci care să țină izlazarile sub control, nici capre sau oi care să tundă pământurile de sus, nici țărani care să întrețină drumurile, lumea aceea avea să redevină sălbatică, sufocant de sălbatică.

Vanessa și Agathe se întoarseră către el, pe fugă, mândre peste măsură că aveau o pradă în mica lor plasă pentru fluturi.

— Uite, tati, unul galben, înseamnă c-o să plouă!

Tatăl privi apusul înainte să se uite la fluturi. Nu avea să plouă, nu la noapte, în orice caz, și nici mâine, cel puțin așa auzise la meteo.

— Dați-i drumul, fluturii sunt fragili, foarte fragili.

— Nu, vreau să-l duc acasă, și-l vom pune să doarmă într-un borcan.

— la spune-mi, Agathe, pe tine te-ai vedea într-un borcan? Ei? Ți-ar plăcea să fii pusă într-un vas mare de sticlă?

Fața lui Agathe încremeni într-o perplexitate emoționantă. La vederea fluturului prizonier în plasă, Jean văzu cu ochii minții viței crescuți în cușcă, din scandalul vițelilor cu hormoni, care doar ce izbucnise și de pe urma căruia autoritățile ceruseră eliminarea a două milioane de viței în următoarele șase luni, două milioane de viței fătați degeaba, sacrificați din precauție, se spusese că într-o zi toate astea aveau s-o sfârșească prost.

— Agathe, fă-mi pe plac, dă-i drumul.

Agathe își întoarse plasa pe dos, ca pe o mânecă, dar fluturile rămânea prins, nu-și mai lua zborul.

— Vezi, tati, nu vrea să plece!

— Lasă-l să-și revină, l-ai zăpăcit de tot, vezi bine că l-ai speriat.

— Ah, da?

Insecta părea împietrită sau moartă. Stătură toți trei o clipă, fără să se clintească. Vacile erau încă departe, la trei parcele mai încolo, și mai mulți kilometri de jur împrejur nu era nimeni, doar casa bunicilor undeva în vale, tot acel cadru atârna, așadar, de soarta fluturului ăluia, avea să-și ia zborul sau nu, dacă mai putea oare... După câteva

minute, în cele din urmă, începu să bată din aripi ca să se desprindă de plasa căreia-i căzuse captiv și țâșni către înaltul cerului. La ora aceea, în mod normal, fluturii zburau mai degrabă jos, la nivelul solului, dar mica pată galbenă continuă să tot urce în văzduhul făgăduit nopții, vioaie ca o rugăciune împlinită. Vanessa și Agathe o luară iar înainte, reluându-și jocurile și râsetele. Jean își spuse că avea mare noroc cu cele două puștoaice pline de viață cărora nu le mai tăcea gura...

Duminică, 21 septembrie 1980

Alexandre ieși din bucătărie total răvășit, buimăcit de parcă primise o palmă. Măcar lucrurile erau limpezi. În timp ce tipii vorbeau, el parcă o vedea pe maică-sa, săptămâna trecută, curățând cartofi pe pagina dublă din *La Dépêche du Midi*, lăsând cojile să cadă peste fotografiile cu gara care tocmai explodase în Italia din cauza unui cazan sub presiune sau mai degrabă a unei bombe, o explozie atât de puternică, încât răsturnase trenurile și făcuse optzeci de morți chiar în inima Bologniei.

Dar, dincolo de acele viziuni cumplite, Alexandre reținuse din ședință fascinația exercitată de tipi asupra lui Constanze

când venise să li se alăture, ascultându-l pe Anton cu o adâncă solemnitate.

În încăperea cea mare, muzica era din ce în ce mai tare, Pink Floyd, apoi Yes acopereau băltoace de cuvinte și hohote de râs, o mare de conversații purtate de spirite în derivă. *Shilomul*⁶ trecea cu atâta lăcomie de la unul la altul, încât acum cei mai mulți fumători erau lungiți pe podea, și nu pe canapele, cât despre cei care continuau să danseze o făceau într-un mod aproape abstract.

După o oră, Constanze ieși la rândul ei din bucătărie și veni să se așeze lângă Alexandre, care stătea singur pe canapeaua lungă și prăpădită. Îl întreabă dacă totul mergea bine, cu o amabilitate pe care nu i-o cunoștea. În vacarmul ăla nu se auzea bine, dar Alexandre nu îndrăznea să se apropie mai mult de frumoasa nemțoaică. Ea vorbea despre muzică, voia să știe ce-i plăcea lui și dacă dorea să asculte ceva anume. Alexandre îi remarcă accentul, părea pronunțat pentru că ea ridicase vocea ca să acopere muzica. În acel apartament comunitar, nu se știa niciodată cine punea discurile, dar mereu îl apuca pe câte vreunul damblaua să asculte chestii vechi. Atunci cineva puse acul de safir pe Crosby, Stills, Nash and Young, o jelanie nervoasă care-ți spărgea urechile. Toată fața A, Alexandre simți că

⁶ Pipa de hașis.

genunchiul lui îl atingea ușor pe cel al lui Constanze, ea se apropiase de el ca să-i vorbească, era așa de aproape de ea, că-i simțea pletele bogate, le inspira mireasma abia abținându-se să nu-și cufunde capul în dogoarea lor.

La ora unu dimineața, era tot acolo. Caroline nu mai apăruse decât o dată ca să le ceară să dea volumul mai încet, aruncând o privire dezaprobatoare către tot. După parcul de distracții și Hippopotamus, în toamna aceea lucra de la opt dimineața la amiază într-o cafenea din Place Wilson, ceea ce-i lăsa puțin timp pentru cursuri. Ca o studentă conștiincioasă, nu zăbovea niciodată în acele seri, studiile erau pentru ea o miză mult mai importantă decât să fumeze în timp ce asculta muzică ore întregi. Lui Alexandre îi era groază de hașiș, din cauza senzației crâncene că pierdea controlul, dar nu îndrăznea să refuze de fiecare dată când i se întindea câte un joint, ar fi dat de bănuț, așa că, aspirând mai mult aer decât fum, trase iarăși din cel care i se dădea, ca să se contopească în grup, cu atât mai mult cu cât era acum pe felie cu activiștii, aproape pe picior de egalitate cu Anton, Xabi, Gerhard și Esteban, refuzarea cuieiilor sau a fumurilor trase din *shilom* l-ar fi făcut să pară un tip dubios, pe când tot ce căuta el era, dimpotrivă, să se integreze în această mică societate.

Luni, 22 septembrie 1980

Alexandre plecă de la petrecere la ora trei dimineața. Urcându-se în GS se descărcă dintr-odată de zgomot, de fum, dându-și seama cât era de fumat. „Fumat”, îi plăcea cuvântul, de data asta încerca pe bune starea în care plutești un pic pe deasupra ta însuși, sau un pic pe dedesubt. La ora aceea nu mai era nimeni pe străzi, și nici pe ieșirile din oraș sau pe șoseaua națională. Nu mai rămânea decât să facă o sută douăzeci de kilometri cu toate geamurile deschise, să se oxigeneze de la aerul proaspăt ca să se desprindă de volutele psihotrope pe care le respirase timp de ore întregi.

În timp ce conducea, gândul îi zbură către Constanțe, îi era ciudă pe el că n-o luase de mână în tot timpul în care li se atinseseră genunchii. Însă remușcărilor îi trecură repede când se gândi iar la ce vorbise cu tipii din bucătărie. Privind în urmă, își dădu seama că făcuse o tâmpenie, dar una enormă de data aceea, cu detașarea dată de trecerea timpului reconsideră neliniștit scena. Rememorând totul de la început, își aminti că mai întâi tipii îi vorbeau doar despre centrala nucleară, despre statul care mâine avea să dețină toate cheile, îi serviseră discursul clasic ca să-l aducă de partea cauzei, dar după trei-patru beri simțise că tatonau

terenul, punându-i întrebări cu anumite gânduri ascunse, foarte precise. La un moment dat, se așezaseră toți la masă, Xabi și Anton începuseră să-i pună întrebări despre fermă, și mai precis despre cum lucra, despre cantitățile de îngrășământ folosite sau câte avea pe stoc. Alexandre nu pricepuse din prima unde anume voiau să ajungă. Acum era uimit că nu-l pusese deloc în gardă Caroline, că nu-i spusese în mod expres să nu stea de vorbă cu tipii ăia. Sau poate nu era la curent, nu bănuia că în gașca de la petrecere se aflau nu numai studenți și militanți antinucleari, ci și activiști foarte informați cu privire la explozibili. Ea nu făcuse niciodată legătura între azotatul de amoniu și revoluție. Totuși, știa și ea toate precauțiile din jurul enormilor saci de îngrășământ de la fermă, indiferent că veneau de la Bayer din Germania sau de la AZF din Toulouse, sacii erau mereu împodobiți de avertizări cu etichete roșii și capete de mort, simboluri care-i îngrozeau când erau țânci, ca să nu mai vorbească de fișele de securitate pe care părinții le adunau în sertarul vechii cutii pentru pâine, fișe care explicau ce precauții trebuiau luate de fiecare dată când se manipulau acele produse, și mai ales legate de depozitarea lor. Alexandre și surorile lui auziseră mereu din gura tatălui lor că azotatul de amoniu trebuia protejat de umezeală, ținut la distanță de orice fir electric,

de orice radiocasetofon portabil, și mai ales că n-aveau voie să se joace niciodată cu petarde sau rachete pentru focuri de artificii în preajma lor. În zilele cu furtună, trebuia să aibă grijă ca ușile hambarului să fie bine închise, dacă din nefericire fulgerul ar fi lovit vreun sac, ar fi declanșat o explozie gigantică, o deflagrație care ar fi făcut țandări nu doar hambarul și celelalte acareturi, ci și copacii dimprejur... Manipularea azotatului de amoniu era și mai păcătoasă decât a DDT-ului, interzis de mult, dar pe care continuau să-l folosească până la epuizarea vechilor stocuri, ca să nu le-arunce. La fermă, deși n-ai fi zis, exista un întreg arsenal.

Pe măsură ce se îndepărta de marile artere, Alexandre izbuti în cele din urmă să se destindă, să-și recapete încrederea în sine. Uneori se întreba dacă ar fi în stare să trăiască în altă parte decât la țară. Cu cât pătrundea mai mult în natura cufundată în noapte, cu atât se simțea mai ușurat că lasă în urmă lumea citadină, terorizată și gălăgioasă. Totuși, orașul Toulouse rătăcit în mii de lupte, petrecerile pline de chipuri noi erau al naibii de distractive și de ispititoare.

Pe șoseaua departamentală care urca până la Bertranges, simți că-i revenea forța care-l părăsea de îndată ce se îndepărta de natura profundă, regăsi un aer pur,

respirat doar de el. Cu Constanze discutase mult. Ea-i spusese că felul ei de-a iubi natura era s-o apere, spunea cuvântul „natură” prelungindu-l în gura ei, cuvântul o făcea să viseze, vorbea despre natură ca despre o sferă îndepărtată, pe care nu prea o frecventa, dar o sferă care trebuia salvată. Alexandre își spusese că o fată ca ea n-ar fi putut niciodată trăi altundeva decât la oraș, la un moment dat aproape că voise s-o întrebe.

N-avea nici cea mai mică idee ce credea despre el, ci sentimentul clar că-i trezea curiozitatea, altminteri n-ar fi rămas în tot acel timp lângă el. Tot ascultând-o se întrebase dacă nu cumva ea era mână-n mână cu tipii din bucătărie și încerca să-l îmbrobodească. Știa acum ce anume așteptau tipii de la el. Îngrășământ. Probabil ca să arunce în aer transformatoare EDF sau camioane de șantier. Dacă se gândea mai bine, le-ar putea da fără probleme zece kile de bobite, dar i-ar lăsa pe ei să le amestece cu combustibil ca îngrășământul să capete masă, transformându-se în ANFO⁷. Se simțea gata s-o facă. Doar să-i furnizeze recipientele și nici un indiciu să nu facă legătura cu Bertranges.

⁷ Prescurtare din engleză de la *ammonium nitrate/fuel oil*: amestec exploziv utilizat și de teroriști pentru bombe improvizate (în engleză, *fertilizer bomb*).

Alexandre conducea drept către nord, pe asfaltul pustiu, cu cotul pe portieră și avea impresia că este un actor din seriilele americane pe care le vedea la televizor, se simțea Mannix sau Napoleon Solo, un solitar îmbătat de extravaganta unei misiuni, un aventurier ca Lord Brett Sinclair, înnobilit de prestigiul unui rol pe scena Istoriei. Comiterea unei tâmpenii deschide un spațiu nou, te proiectează în afara ta și te face mai mare, iar în ochii celorlalți capeți o altfel de strălucire. Dacă le-ar da îngrășământ, ar dobândi o importanță nesperată, deja se simțise băgat în seamă de Constanze, pe când în duminicile de până atunci privirea ei pur și simplu nu se oprea niciodată la el.

Luni, 22 septembrie 1980

Plastic Bertrand și Mireille Mathieu treceau dintr-o încăpere în alta. Se fofilau într-un labirint de statui mari de teracotă, de păpuși uriașe cu priviri de copii îngroziți... Alexandre urmărea totul scărpinându-se în cap. Pentru prima dată, la prânz se așezase la masă înainte să fie pusă, n-avea putere s-o facă. Totuși, în dimineața aceea dormise până la unsprezece, dar din cauza fumului de peste noapte îl lua cu amețală.

- Doamne sfinte, ce-i cu grozăvia asta?
- E Mireille Mathieu.
- Nu, în partea cealaltă.
- E o statuie de teracotă.
- Nu, aia cu mască de scufundări și cravată?
- Dar vezi bine că-i Plastic Bertrand!

Mama ridică din umeri și puse pe masă puiul fript ale cărui arome băntuiau toată coasta.

— Alexandre, ți-am zis să pui masa, ce Dumnezeu, te-ntreci cu gluma. Și unde sunt?

— Cine să fie?

— Păi, Danièle Gilbert⁸!

— Către Alsacia, cred, într-un muzeu de statui, n-am înțeles tot.

Cel mai rău era să-și dea seama că părinții lui nu-i vedeau decât oboseala, se tot uitau ciudat la el. Niciodată în viața lui nu se trezise la ora 11.00, nici măcar când avea gripă. Probabil se întreba dacă băuse, sau poate dacă, la Toulouse, întâlnise o fată, îi mânca limba să-l întrebe, să afle ce anume făcuse până atât de târziu, dar nu-ndrăzneau.

— *Ça plane pour moi, ça plane pour moi...*

Sărmanul Plastic Bertrand venise să-și prezinte ultimul single, doar că de fiecare dată era obligat să-și reia șlagărul

⁸ Animatoare de televiziune, printre altele a emisiunii *Midi Première*.

pogo-punk care-l făcuse celebru, nu mai putea scăpa de el. Părinții îndurau asta cu desăvârșire neîncrezători, dacă surorile ar fi fost acolo, fără îndoială că ar fi început să danseze, cu ele cântecul ar fi avut un sens, pe când, cu Alexandre care-și cobora privirea ca să nu i se vadă ochii roșii și cu părinții lui care suportau refrenul ăla cu greutate, șlagărul pogo-punk devenea sinistru.

În vremuri normale, *Midi Première* era un mic miracol de distragere în timpul prânzului, un program clar mai puțin polemic decât televiziunea și care oferea puține motive de dezacord în familie, în afara alegerilor vestimentare ale vreunui invitat, bărbați ultra-machiați sau fete în ținute sumare. În general, lui Alexandre toți acei oameni i se păreau cu totul depășiți, pe când părinții lui, dimpotrivă, îi găseau prea avangardiști. *Midi Première* se suprapunea cu ora prânzului, cu splendidu-i paradox, demodat sau la modă, la răspântia vremurilor.

După cafea, Alexandre mărturisi că avea nevoie de o mică siestă, nu se mai ținea pe picioare. Tatăl își aprinse țigara Gitane și, fără să-l mai ia pe ocolite, îl întrebă de ce se întorsese așa târziu noaptea trecută, ce fusese deci atât de extraordinar la Toulouse, încât să merite să meargă la culcare la ora trei dimineața.

— O petrecere.

— Măcar ai fost cu sora ta?

— Da.

— A, da? Credeam că se culcă devreme.

Alexandre nu răspunse, se îndreptă spre camera lui. Acea formă de subordonare îl apăsa. Rămânerea în casa părinților până la douăzeci și cinci, treizeci, patruzeci de ani ar fi implicat acel gen de reproșuri, de observații care-i aminteau de cele mai rele combinații din copilărie. Și cel mai neliniștitor era să-și spună că situația avea să dureze poate toată viața, poate că n-avea să se termine, cu siguranță părinții lui n-ar fi vrut niciodată să-l vadă decât ca pe puiul lor. Cât timp îi vor lipsi mijloacele de a-și închiria o casă pe undeva, cât timp va mai sta la fermă, va fi priponit în vechiul laț. Ca să scape într-o zi din capcană, ar trebui să-și crească al naibii de mult încasările sau să se roage ca bunicii să se retragă într-un azil, iar Angèle și Jean să le ia locul în casa dichisită de mai la vale, cu patru camere, baie și scară exterioară, să devină la rândul lor bătrâni...

Alexandre se lungi îmbrăcat pe pat. Oricum îl privea, viitorul părea trasat dinainte, fără nici o posibilitate de emancipare. În același timp, ferma era mare, avea cinci camere, dar un singur televizor, o singură bucătărie, un singur culoar care înșiruia ființele de-a lungul zilei și, mai ales, nu era decât un singur telefon, afurisitul de broscui

care sărea în ochi, acolo, pe culoar, de cum telefona cineva, toți ceilalți îi puteau asculta conversația.

În clipele sale de mânie, Alexandre își jura să găsească o scăpare, uneori își promitea să se care într-o zi, să albă o casă a lui, o cocioabă de renovat, la o adică, o rulotă veche i-ar fi ajuns. Atunci era cu atât mai mânios cu cât se simțea vinovat pentru dimineață, în orice caz nu era mândru că nu se trezise în zori așa cum promisese, poate tatăl fusese nevoit să ducă singur vaca la abator.

Rămase o jumătate de oră în camera lui, cu obloanele trase, fără să izbutească să doarmă, își auzea părinții într-un continuu du-te-vino, vorbind afară, apoi pe tatăl lui care pornea compresorul, ai fi zis c-o făcea dinadins. Fiindcă simțea nevoia să ia distanță, se ridică, își luă radiocasetofonul cu două boxe și plecă să refacă îngrăditurile pajiștilor de pe versantul de vest, de pe pământurile aflate mai la vale ale lui moș Crayssac. Măcar în acel colțișor avea să fie liniștit. Totuși, avea doar pentru el acele imense spații dăruite soarelui, natura vastă, marele noroc de a se putea izola, îi era de-ajuns să pornească un tractor și să meargă să lucreze pe vreun izlaz, la celălalt capăt, fiindcă avea de treabă, fără să vină nimeni după el. Și cum bătrânul tractor făcea din ce în ce mai mult zgomot,

putea să dea muzica mai tare, să bage Supertramp la maximum, nu supăra pe nimeni.

Marți, 30 septembrie 1980

În seara aceea Alexandre și tatăl lui erau supărați unul pe celălalt, se certaseră după-amiază în legătură cu îngrăditurile, aveau de refăcut kilometri întregi, tatăl zicea că nu mai era la vârsta la care să facă asemenea meștereli. Cu nasul în farfurie, urmăreau distrați jurnalul de la ora 20.00, cu atât mai mult cu cât mama era în plină negociere cu puștoaicele în legătură cu temele pentru acasă, iar cele două surori se tot împotriveau. La primele imagini ale unui reportaj, tatăl se ridică să dea sonorul mai tare, recunoscuse barajul din Malause, în iulie o explozie aruncase în aer uzina hidroelectrică. Noi date ale anchetei indicau că atentatul viza viitoarea centrală de la Golfech, ale cărei lucrări doar ce începuseră. Din cauza atentatului, EDF trebuise să lase să curgă zeci de milioane de metri cubi de apă, rezerva de apă fusese pe zero toată vara, culturile nu fuseseră irigate în timpul lunilor de arșiță, iar recoltele se stricaseră. Camera zăbovea în mod nepoliticos asupra celor patru sute de hectare de noroi, patru sute de hectare de pești morți și de locuri de depunere a icrelor distruse, și

totuși ecologiștii făcuseră asta. Tatăl turba la vederea dezastrului. Alexandre asculta fără să mai înghită nimic, simțindu-se ciudat de implicat. Mama și surorile nu remarcaseră nimic.

Seara, după cină, tatăl cobora deseori să-și vadă părinții. Pe jos făcea cam zece minute bune, dar de două ori mai mult pentru urcat, așa că de cele mai multe ori mergea cu mașina. În bătrânul 4L profita să-și fumeze țigara Gitane de după masă, arunca o privire la gardurile vii, la copaci, mai ales la îngrădituri, cum ar fi făcut dacă ar fi mers pe jos.

I se părea amuzant că părinții lui locuiau într-o casă modernă, ei care se lăudau că sunt din școala veche. Niciodată Jean nu i-ar fi crezut pe Lucienne și pe Louis în stare să-și ducă traiul între ziduri de beton, netede, dar până la urmă le era bine acolo. Chiar spuneau că se trăia mult mai bine decât în vechea fermă, pentru simplul fapt că în sfârșit aveau cadă, la aproape șaptezeci de ani era și vremea, și totuși nu făceau niciodată baie în ea. Adevăratul lux era scara interioară care ducea în garajul închis, confort pe care considerau că-l meritaseră din plin.

Cu Jean trecură în revistă ce era de recoltat în următoarele zile, salate, spanac, roșiile din ce în ce mai rare. Dar grija mare era cu ferma din deal, înainte să se gândească să cumpere un nou tractor ar trebui refăcute

canalizările de sub clădiri, pentru asta ar trebui să aibă încasări ceva mai mari, și cu tot ce se povestea în vremea din urmă despre vițelii cu hormoni, Jean le spuse că era momentul să le arate tuturor că acolo ei lucrau altfel, aveau acea comoară de care crescătorii de vite păreau să fi uitat, minunea care făcea cât toate turtele și anabolizantele din lume: iarba. Hectare de pajiște, lungi și grase. Le vorbi din nou despre ideea lui de a trece la îngrășare, de a recupera vaci de reformă, foste vaci de lapte care, cu iarba potrivită și cu porumbul potrivit din siloz, ar pune ușor pe ele suta de kile...

— Știi, Jean, la cum stă treaba acum, nu sunt sigur că ar fi o idee bună să pui vaci de lapte în turmă. Nu-i de glumit cu amestecatul vitelor, aduc o droaie de microbi, nu uita de zicătoarea „cumperi boale, cumperi boli”. Și-apoi, cu celelalte vaci, ar merge prost.

— Ei bine, le-am pune separat. Am putea lua cel puțin încă douăzeci... Cum carnea tocată e la modă, douăzeci de vaci bătrâne de lapte ar fi numai bune.

Dintotdeauna Jean își creștea vacile cu iarbă, în proporții care depășeau caietul de sarcini. În plus, grație râului, porumbul creștea bine, randamentele erau bune, ferma Bertranges era o adevărată mină de aur vegetală, valea aurului verde, ar putea îngrășa fără probleme douăzeci de

vaci de lapte și chiar ajunge până la o sută cincizeci de vaci în total, susținea Jean, și cum nu mai ninge, iar iernile erau din ce în ce mai blânde, nici n-ar mai fi nevoie să refacă staulele, aici vitele își puteau vedea de viață în aer liber.

— Uite ce-i, Jean, știu că sus pe coastă tu ești stăpân acum, dar vezi că iarba nu mai crește ca pe vremuri. Acum cincizeci de ani, era iarbă până la brâu, creștea chiar și-n noiembrie, de Sărbătoarea Tuturor Sfinților.

— Ce tot spui, iarba o să crească mereu...

— Ascultă la mine, văd mai puțină apă în soluri, nu mai văd trifoi alb, și uită-te la puțuri, în iulie se pompează deja pietricele, crede-mă, vremurile se schimbă.

— Și dacă nu-i destulă iarbă pentru încă douăzeci de vaci, ei bine, ar fi de-ajuns să dublăm porumbul și le hrănim cu porumb, o să le-arătăm noi ce-nseamnă niște vite crescute natural...

— Și așa tot ai avea nevoie de mai multă apă, iar porumbul, pe lângă cele douăzeci de vaci, ar cere niște metri cubi...

— Ei bine, i-am pompa din râu. Doar e râul nostru.

— Râul da, dar nu și apa.

Lucienne își făcuse un înlocuitor de cafea, din cicoare Leroux dreasă cu un strop de rachiu ca să tragă la somn. De

când Louis își dăduse ferma pe mâna fiului, nu-și găsisese liniștea, dar nu din cauza acestuia, ci a noilor normative pentru orice, a orelor întregi de hârțogărie pe care acestea le presupuneau. Ca să muți cât de puțin o crenguță în fermă, trebuia deschis un dosar. Adulmecând efluviile de rachiu, Jean nu mai zicea nimic, ideile i se tot învălmășeau în cap, oare avea dreptate să umble tot timpul după idei noi, și unde avea să-l ducă parteneriatul cu hipermarketul, oare era cu adevărat riscant să îngrașe vite aduse din Normandia sau de cine mai știe de pe unde?

— Sunt sigur că tipul de la Mammouth ți-a băgat ideea asta în cap.

— Care dintre ele?

— Să te apuci de îngrășat vite.

— Tu nu te-ai gândit niciodată la asta?

— Sigur că nu. Oricum, ar rezulta carne moale.

— Tocmai, astăzi grosul cererii e pentru carne tocată, toată lumea vrea carne tocată, în biftecuri tartar, burgeri, McDonalds și fripturi congelate, nu vezi toate reclamele la televizor...?

— La televizor nu mă uit la reclame.

— Fără să mai vorbim de bătrânii care nu mai au dinți, sau de copilași, chiar în restaurante carnea tocată e la modă...

Lucienne amesteca cu lingurița în cafeaua ei falsă, de foarte multe ori nu era de acord cu fiul ei, doar că nu voia să-l nemulțumească.

— Dar tu, mamă, ce crezi despre asta?

— Cred că tocătura e un cuib de microbi, ai văzut că măcelarului din Uzerche i-au pus lacătul pe ușă, cu mașina lui de tocat a otrăvit pe toată lumea, ba chiar se pare că ar fi murit niște copii, e o porcărie chestia asta, carnea nu-i făcută să fie tocată.

— Dar, mamă, astăzi oamenii nu mai au timp să gătească tocană din ceafă sau spată, orice are nevoie de două ore de gătit, în zilele noastre carnea pleacă gata tocată, altfel nu s-ar vinde, lumea se schimbă, astăzi toate femeile lucrează...

— Și ce, eu nu lucrăm, te pomenești?

— Nu asta vreau să zic, dar femeile, la oraș, nu mai au timp să facă un *pot-au-feu*, în lumea modernă nu mai merg lucrurile așa...

— Ei bine, atunci lumea asta nu-i în regulă. Să congelezi carnea ca s-o mănânce oamenii la o sută, două sute sau două mii de kilometri depărtare, așa lume eu una nu-mi doresc.

— Ascultă, nu vom schimba noi lumea, n-avem ce-i face, să ți-o zic p-aia dreaptă, adevărul este că trebuie ținut către

două sute de kile de carne tocată pe cap de vită, să știi, altfel șeptelul nu-i rentabil... Degeaba faci vite frumoase, cu mușchi, numai rotunjimi, dacă nu le și vinzi la un preț cât de cât.

Lui Jean nu-i venea bine că trebuia să le țină piept părinților, dar se știa la întretăierea a două epoci, a două lumi. Era nevoit să țină ferma cu clădiri vechi, cu metode bătrânești, și în același timp s-o adapteze conform legii, s-o pregătească pentru lumea de mâine, pentru fiul lui, să construiască grajduri mai înalte și un local de carantinare. Jean știa că aparține unei generații de răscruce, cea care avea să treacă sau nu de punctul de cotitură, o generație care trebuia să accepte progresul fără de care lumea avea să se lipsească de ei.

Le reproșa părinților lui că nu acceptau realitatea. Chiar în casa lor nouă aduseseră vechea sobă de gătit pe lemne, la care gătitul dura o zi întreagă, de cum se răcorea vremea, mama avea mereu un ceaun pe foc. La fel, tatăl lui nu voia să priceapă și pace că astăzi se congela carnea încă din abator, că lanțul frigorific era suficient de avansat pentru ca un burger să facă ocolul pământului fără să se decongeleze, putând fi conservat cu lunile.

Conversațiile astea sfârșeau mereu la fel. Bătrânul Louis se ridica ținându-se de șale, subliniind că n-o mai ducea ca

pe vremuri. Spunea că merge la culcare, chiar dacă nu se întunecase încă. Apoi ieșea să dea binețe câinelui, știind că fiul lui, de-acum singurul, de când Pierrot își luase zilele, avea să-l urmeze afară, după ce-și pupase mama, cât să se împace, schimbând subiectul.

Se lăsa seara, temperatura era blândă, fără pic de umezeală în aer. Totuși, în vale erau cu trei-patru grade mai puțin decât la deal, la fermă, se aflau într-o zonă foarte adăpostită, orientată est-sud-est, adică aveau soare dimineața și după-amiază, dar nu și arșițe, mai ales între iunie și august. Louis mângâie prepelicarul și dădu o tură printre culturile sale, printre toate acele plante cuminți, devotate, gata să se dăruiască. Simțea că Jean mergea în urma lui.

— Știi, Jean, umblă niște zvonuri în legătură cu vacile de lapte.

— Vițelul cu hormoni, ce-ți spuneam!

— Nu, în legătură cu Prim'Holstein și cu cele normande. Ascultă, nu-s sigur de nimic, dar cred că fac chestii ciudate cu vacile de lapte.

— Dar astea-s tâmpenii și, oricum, era vorba de Anglia, cică acolo bagă în ele făină, nu la noi.

— Nu contează, nici în glumă n-ar trebui să amesteci turmele, pe vacile tale le cunoști, dar pe celelalte, nu. Nu e

bine să le schimbi locul vitelor așa. Animalele sunt ca oamenii, nu trebuie să călătorească, altminteri se întorc cu o grămadă de murdării, și crede-mă că, dacă acolo chiar au ajuns să hrănească vițelii cu ouă, ori dacă cresc juncile cu făină din pești morți, am murit și noi...

— Sigur inventezi.

— Nici în glumă nu poți aduce vaci în fermă când nici nu știi ce-au halit.

— Dacă spui tu.

— Știi, înainte se puneau pești roșii în adăpători ca să țină apa curată, băiatul tău mi-a zis că voia să reînvie obiceiul.

— Da, și ce-i cu asta?

— Ei bine, nu s-a văzut niciodată vreo vacă să halească un pește roșu. Niciodată. Iar un cal cu atât mai puțin. Atunci crede-mă că ăștia pe care-i distrează să facă așa ceva o s-arunce totul în aer, până în ziua în care nimeni n-o să mai vrea să mănânce carne de vită. Așa că, vezi tu, Jean, fă-ți planuri mari, dacă vrei, dar nu prea mari.

Miercuri, 1 octombrie 1980

Era soare cât trebuia, dar nu și destulă ploaie. Dacă natura nu voia să dea mai mult, periclita toate

semănăturile, iar dacă gramineele duceau lipsă de frunze, aveau să fie terminate la primul îngheț. Vacile erau tot în vale. Toamna abia începuse, totuși, dacă dădea ploaie, se putea face a treia lucernă. Anul viitor, tatăl voia să facă două hectare de furaj în plus, avea să închirieze noua combină de făcut baloți cilindrici, cum se făcea acum, dar la ce pantă aveau, trebuia să forțeze rău tractorul ca s-o tragă, ce risipă de motorină, nu se mai termina.

Contemplând pajiștile, Alexandre se strădui să aibă o privire de artist, ca unchiul Pierrot, fratele tatălui său, care se trezise fără pământ și fără fermă, fiindcă Lucienne și Louis considerau că bea prea mult și nu gândea limpede. Pierre care, pe când lucra acolo, vorbea despre culturile de semănat cum ar fi făcut-o un pictor: „Anul viitor vom planta rapiță de-a lungul pădurii, vom face galben pe toată lungimea verdelui, cu maci în mijloc...”. Cu el, coasta era pictată cu violetul vremelnic al șofranului, iar tutunul în floare era un câmp de ciorchini albi tiviți cu mov. Pierrot păstra florile de tutun culese în vase, le strângea într-un buchet uriaș în cuva de afară, mirosea bine, ca o miere de chihlimbar. Pierrot era un adevărat poet, un țăran destoinic, dar unul care nu punea niciodată ceasul deșteptător și deseori ieșea la lucru când soarele era deja sus.

Alexandre hotărî că în sezonul următor avea să semene și lucernă, pe lângă trifoi, astfel încât avea să fie plin de flori, florile au importanța lor, de departe-s o desfătare pentru ochi și-apoi le încântă pe albine. În vremea din urmă, la țară, o droaie de oameni își instalaseră stupi, s-ar fi zis că devenise o modă, doar că, de la atâtea noi colonii de albine adăugate, un acarian venit din Asia se strecurase printre ele și le ataca, trecut prin Siberia în anii 1960, de ceva vreme invada Europa, unii se temeau că parazitul avea să le omoare pe toate, de parcă într-o zi Pământul ar fi putut duce lipsă de albine din cauza unui acarian asiatic. Așadar, fiindcă albinele se înmulțeau, Alexandre avea să pună flori, stimulându-le cu îngrășământ ar ajunge să facă trei recolte. Tatăl avea poate dreptate să vrea să pună la îngrășat și alte vaci, cu atât mai mult cu cât, cu douăzeci de animale în plus pe an, Alexandre începea să-și spună că, decât să renoveze o cocioabă, ar putea să-și închirieze de-a dreptul o casă, o casă adevărată, nu una bătrânească precum cea a lui moș Crayssac. Cu douăzeci de vaci în plus, ar putea avea o casă adevărată cu trei camere pe un singur nivel, cu frigider din inox, combină hi-fi Technics de 80 de wați din metal gri, înaltă ca un zgârie-nori, amplificată cu două boxe Cabasse...

Tot răsucind combinații în minte, Alexandre nu contenea să asude și să se șteargă pe frunte. De când cu petrecerea, ostenea la cel mai mic efort, de parcă *shitul* pe care bascul i-l strecurase în buzunar alaltăseară era prea tare pentru el. Dar mai ales povestea cu îngrășământul îl muncea, niciodată n-ar fi trebuit să se vâre în așa ceva, ba mai mult, nici n-ar fi trebuit să le vorbească vreodată tipilor ăloră. Sudoarea îi curgea în ochi, în loc să înfunde scoaba în parul de lemn lovea de fiecare dată pe lângă, turtind metalul sârmei ghimpate și zdrelindu-și degetele. Într-o jumătate de oră se lovise deja de trei ori peste degete, se lăsa cu vărsare de sânge. Totuși, trebuia neapărat să repare îngrăditurile. Cel mai rău era când se apleca pentru scoabele din partea de jos, de fiecare dată când se ridica i se învârtea capul și era nevoit să se rezeme. Îl luă și mai tare cu amețeală când se gândi iarăși în ce se băgase, fiindcă duminică, pe opt, urma să-i revadă în apartament, în orice caz Anton spusese că avea să fie acolo, chipurile stătea fără forme legale în camera cea mare pentru câteva luni. Stând strâmb și judecând drept, nu-i mai venea să le dea cele zece kile de îngrășământ, fiindcă n-avea să se isprăvească nicicând, în fiecă duminică aveau să-i ceară și mai mult. Tocmai își vârâse degetul într-un angrenaj periculos. Doar să nu mai meargă la Toulouse, să nu mai reia legătura, și nici pe

Constanze să n-o mai vadă... Alexandre lăasă ciocanul, azvârli ruloul de sârmă ghimpată și tot echipamentul în cupa tractorului, dar, în loc să demareze, lăasă autovehiculul și urcă pe jos peste câmpuri, străbătu păduricea, să-l vadă pe Crayssac. Cel Roșu chiar era singura persoană din lume cu care ar putea vorbi despre asta, cel puțin el avea o experiență a luptelor și a activiștilor, frecventase tot felul de militanți în afară de toți revoltații cu care se întâlnea pe Larzac.

Îl găsi pe moșneag în stâna lui de capre, făcându-și afurisitele de brânzici. Lui Crayssac nu-i prea plăcea să fie vizitat, atât c-avea pretext să bea ceva, să-și mai ostoiască setea de care nu mai scăpa, o sete care i se trăgea de la sarea pe care puneă mâna zilnic ca să-și întărească brânzeturile, sarea cu care își ungea mingiile de lapte, omul își ducea traiul între lapte de capră și sare.

— Vai de capul tău, nefericitele, nu-ți băga nasu-n asta. Crede-mă că antinuclearii-s un adevărat viespar. Între anarhiști, maoiști și agenții germani, fără să mai vorbim de exaltații din ETA și de toți fiii de burghezi care se joacă de-a gherila visând să le-o tragă polițailor, ai mare grijă... Și-apoi, să-ți spun drept, energia nucleară e cea mai mică dintre grijile lor.

— N-aș zice, la urma urmei, sunt ca dumneata pe Podiș, apără natura...

— Ce vorbești, cu energia nucleară treaba-i mult mai complicată.

Alexandre nu se așteptase la acea reacție, dimpotrivă sperase la aprobare din partea lui moș Crayssac, de fraternitate complice, dar, de fapt, simpla evocare a antinuclearilor părea să nu-i cadă bine. În timp ce vorbea, continua să-și răsucescă brânzeturile deasupra unui ciubăr mare, dădea cu sare cam peste tot, în același timp îi spunea ce gândește și, deși se poziționa împotriva telefonului, a bazelor militare și a hipermarketurilor, se vede treaba că n-avea nimic împotriva centralelor.

— Ce chestie, deci dumneata ești pentru energia nucleară?

— Nu. Sunt împotriva celor care i se opun.

— Totuși, bătălia de la Creys-Malville a fost cam ca pe Larzac, erau țărani care se băteau împotriva centralei...

— Zici tu.

— I-am văzut la televizor!

— Ȑia, dacă s-au dus, a fost ca să dea cu geana la nemțoaicele care se spălau în fața microbuzului, au mers să-și clătească ochii, iar bătălia lor a fost ca la Waterloo, un mort, sute de răniți, curgeau loviturile din toate părțile.

Oricum, între pacifiști și turbații de extremă stângă n-are cum să meargă, când tragi linie, iese un atentat pe săptămână în ultimii trei ani...

Alexandre se simți cu musca pe căciulă. Pentru prima dată, simțea că-l privește acel cuvânt, „atentat”, cu bombele care se vedeau bubuind la televizor, cu toți stâlpii de înaltă tensiune, toate clădirile EDF, barajele, utilajele de șantier care erau aruncate în aer cu explozibili, toate nopțile albastre în Corsica, la fel ca-n Irlanda și-n Țara Bascilor, în Germania, în Italia, atâta violență, atâtea bombe și răpiri, de atâția ani, că nimeni nu mai era atent.

leșiră din stână ca să bea un pahar în căscioară. În depărtare, Alexandre recunoscă zgomotul autobuzului școlar, se oprea la răsplântia drumurilor din deal. Fără să le vadă, doar auzind bătrânul autobuz că se urnește din nou, știu că Agathe și Vanessa tocmai coborâseră din el. Își imaginează scena, autobuzul se îndepărta în spatele lor, se îndrepta spre șoseaua către Pastura, și ele, cu tot drumul de urcat pe jos, aproape doi kilometri, doi kilometri în afara lumii, un drum pe care toți din familie îl făcuseră pe jos, doi kilometri care mergeau de la șoseaua asfaltată la fermă, pe care consiliul municipal nu voise niciodată să-l asfalteze din cauza vechilor chestiuni cu privire la dreptul asupra apei din baraj. Pe vremea când mai erau și alți țărani în canton,

aceștia îi pizmuiau pe alde Fabrier că puteau pompa apă din râu, unde și vacile se puteau răcori. Drept represalii, lăsaseră ferma Bertranges cu drumul vechi de pământ. Acum, în afară de Crayssac, nu mai erau alți țărani în apropiere, dar drumul tot neasfaltat rămăsese.

— E vreo problemă?

— Nu, se întorc alea mici, voiam să le fac semn, dar gardurile dumitale vii sunt prea înalte...

Moș Crayssac ridică din umeri. Pe el, copiii nu-l interesau.

— Nici în glumă să nu le vorbești despre astea...

— Cui?

— Surorilor tale, nu le spune de toți tipii cu care te vezi la Toulouse. Să-ți spun drept, nici mie n-ar trebui să-mi vorbești despre ei, când te apuci să te vezi cu tipi ca ăștia, îi ții numai pentru tine.

— Dar eu n-am nici o treabă cu ei, doar i-am întâlnit, atâta tot.

Intrând în cocioaba veche, Alexandre fu ajuns numaidecât din urmă de miros, un amestec de paie și de tutun rece, un miros de pământ accentuat de răcoarea solului. În fond îi plăcea mult mirosul cu pricina, era parfumul unui bârlog atemporal, un miros care exista de veacuri și de care astăzi lumea se descotorosea, punând

gresie peste tot, chiar și în stânele de capre, iar atelierele deveneau laboratoare de brânzeturi.

— N-am eu sfaturi de dat, dar unu' tot am să-ți dau...

Moș Crayssac își scoase sticla de vin de sub chiuvetă și turnă două pahare.

— Gata, gata, nu prea mult, mulțumesc...

— Știi, ce contează când te alături unei lupte este mai întâi să știi cu cine te lupți. De prea multe ori oamenii se avântă în luptă fiindcă sunt găunoși, sună a gol, rareori din pură generozitate.

Alexandre lăasă apa de la robinet să curgă, ca să vină rece, apoi își înecă de tot vinul, fără ca moșneagul să-și dea seama.

— Chiar eu la început m-am dus pe Larzac pentru sora mea și cumnatul meu. În fond, mi se rupea de Larzac, dar acum, dacă mă întorc, e ca să mă bat cu toți tâmpiții care vor să-mi țin naibii laptele în bidoane de aluminiu și să-l strecur în nailon aseptizat, mă bat cu toți tehnocrații care-mi spun că brânza mea e plină de bacterii, când bacteriile fac parte din viață, în curând o să-mi ceară să-mi fac brânza cu o plasă pe cap și o mască de chirurg... Ai înțeles, dacă urc pe Larzac, e ca să mă bat împotriva acestei lumi, nu împotriva terenului lor militar. Nici măcar eu nu-s onest, sunt sincer, dar nu onest. Nu trebuie să-ți faci iluzii,

militanții sunt egoiști, așa că dă-mi voie să râd de interesul general în toată povestea asta.

Era întuneric în baracă. Degeaba se uitase Alexandre la decorul sumar, nu mai zărea pușca aflată de obicei la vedere, suspendată de curea pe perete. De când stătuse la răcoare, vechiul tovarăș devenise prudent. Până la urmă, acum patru ani, tipii de la PTT terminaseră de pus stâlpii în timp ce Crayssac își rodea unghiile în arest preventiv, apoi plătise și amenda.

— la spune-mi, flăcăule, cum se face că dintr-odată te preocupă energia nucleară?

— Mă interesează și atât, e în joc viitorul nostru! Nu te mai înțelege omul, înainte scoteai pușca la tipii care instalau telefonul, iar astăzi n-ai nici o problemă cu energia nucleară, o centrală e totuși altceva decât niște stâlpi de pin tratați cu arsenic, nu-i așa?

Crayssac nu-i spuse nimic despre propriile lui contradicții. Ideea centralei nucleare îl revolta, desigur, ca orice idee de progres, doar că avuseseră loc toate acele atentate revendicate de falși comuniști, preținși „comuniști antinucleari”, zeci de explozii cam prin toată Franța, iar el nu suporta acea formă de violență. Dar mai ales adevărații comuniști, aparaticii din Place du Colonel-Fabien, își enunțaseră punctul de vedere legat de energia nucleară,

noua linie a partidului era că respectivele centrale aveau să fie o adevărată mină de aur pentru lumea muncitorească, construirea a șaizeci de reactoare până în anul 2000 însemna certitudinea creării a două sute de mii de locuri de muncă... Cel dintâi miracol al energiei nucleare consta în sutele de mii de noi lucrători care aveau să existe grație ei, cât să uite ravagiile siderurgiei care se prăbușea peste tot în Franța. Pe deasupra, EDF promisese să redirecționeze 1% din cifra de afaceri către sindicate prin comitetul de întreprindere, așa că nici vorbă să strice totul, iar dacă acel social-trădător de Mitterrand continua să se distanțeze de energia nucleară, era ca să recupereze snopi de voturi ecologiste ale hipioților care nu votează decât când au timp, lui Mitterrand trebuia să-i dea la gioale mai degrabă decât să-l ajute să fie ales...

Rămaseră câteva clipe așa, fără să-și vorbească, amândoi înmărmuriți în contradicțiile lor. Apoi moș Crayssac umplu din nou cele două pahare și, fără să-și ridice ochii către Alexandre, spuse, fără fală:

— Știi, flăcău, în viață, când privești prea departe, sunt multe lucruri care ne depășesc, iar să faci politică înseamnă să te înveți să nu mai gândești cu mintea ta, te-ai prins?

Alexandre nu răspunse. Caprele dădeau chemare din stână, voiau să iasă în aer liber. În cadrul ușii, exteriorul era

ca un tablou, soarele de la ora 17.00 colora frunzele începutului de toamnă, ultimele nuanțe de verde erau încă vii, pâlâiau pe fundalul cerului albastru, totul era liniștitor.

Marti, 31 decembrie 1980

„În direcția anului 2000!” Cu mare tam-tam de ediții speciale și de titluri exaltate, revistele nu conteneau să vorbească despre anul 2000, s-ar fi putut crede că era un moment de răscruce, o dată de la care aveam să ne prăvălim într-o altă lume, mileniul trei. O droaie de reportaje arătau cu ce urma să semene lumea în „anul 2000”, tone de ilustrații și de fotomontaje care trimiteau mereu la decoruri urbane, crochiuri futuriste și articole care vorbeau de orașe pe verticală, un univers de edificii exclusiv verticale, și în toate astea nimic despre mediul rural, nimic despre copaci sau păduri, de parcă în anul 2000 natura urma să nu mai existe și n-o să mai fie decât orașe. Niciodată acele frumoase crochiuri futuriste nu păreau interesate să reprezinte cum ar arăta pajiștile și dealurile în mileniul trei, pentru futurologi lumea țărănească era încremenită veșnic în datinile ei, demodată pe veci. De altfel, în anul 2000, de natură n-avea să mai fie nevoie, lumea urma să se

alimenteze cu pilule, totul elaborat în laborator, mediul rural n-avea să mai folosească la nimic.

Cu numărul ei din *Paris Match* Caroline speria de moarte pe toată lumea. „Anul 2000 este mâine”, formula răsuna neconținut, pentru unii ținea loc de incantație promițătoare, pentru alții de angoasă pură. Cu noul mileniu, fix peste douăzeci de ani, schimbarea avea să fie ineluctabilă. În cursa previziunilor, Caroline era singura pe deplin încrezătoare. Până atunci, în ferme, tot ce se vedea din marșul forțat spre noutate era sporirea continuă a normativelor, cu acareturi de reconstruit și controale de nu se mai terminau. Singurul progres adevărat era cu semințele, hibridări fără sfârșit care dădeau naștere unor noi semințe cu nume imposibile care se vindeau la preț de aur. În rest, lumea modernă se elabora din ce în ce mai departe de sat, orașele aspirau toate finanțările și dacă aleșii găseau bani de construit autostrăzi și sensuri giratorii, era doar ca să se apropie de orașe. Între timp, drumurile de pământ rămâneau neasfaltate, iar șoselele departamentale erau năpădite de iarbă.

Caroline era și mai pionieră decât avangardiștii. Pentru ea nici măcar nu era nevoie să aștepte anul 2000 ca să se schimbe totul, din luna mai a anului următor totul se putea schimba, și chiar dacă Giscard conducea în sondaje, ea

plănuia să răstoarne dreapta, cum ar fi spus despre un rege sau un autocrat. În Franța, dreapta era la putere dintotdeauna, așa că, dacă ar fi câștigat stânga, ar fi fost o adevărată revoluție. La Toulouse, Caroline milita activ în partidul socialist. Spre deosebire de studenții din UNEF⁹ și de Tineretul socialist, cei mai mulți cu părinți burghezi, ea făcuse deja un mare pas trecând de la o condiție la alta. Părăsirea unei ferme izolate pentru un oraș mare ca Toulouse, fără să fie un exil, presupunea totuși o capacitate strașnică de adaptare. Ea se considera dovada vie că fiecare putea trece prin schimbare, nu era nevoie să aștepte anul 2000 pentru asta.

Ca de fiecare dată când se afla la Bertranges, Caroline monopoliza atenția. Toată îi era rezervată. Mai mult ca niciodată, ascultându-și sora, Alexandre se abținu să zică ceva, totuși îl mânca limba să-i anunțe pe toți că și el milita, și el influența mersul lumii, ba chiar mai concret decât sora lui. De două ori le dăduse deja peste treizeci de kile de azotat de amoniu lui Anton și lui Xabi. Amestecat cu niște combustibil putea să zguduie societatea, și cu toate că nu se simțea activist doar pentru atât, depindeau de el, pe viitor, pentru acțiunile lor.

⁹ Union nationale des étudiants de France: asociație studentască formată în 1907 la Lille.

Dar, ca de fiecare dată, Caroline strălucea. Bomba ei, explozibilul ei pentru schimbarea lumii se numea François Mitterrand. O bombă care avea să-l arunce în aer pe Rocard înainte să-l pulverizeze pe Giscard, și chiar pe Chirac dacă se hotăra. Pentru ea, acel bărbat avea ceva revoluționar: era un literat, nu doar un om de acțiune. De când îl văzuse la *Apostrophes*, îi citise cele două volume, spunea că descoperise în el un intelectual câmpenesc, un strateg prieten al florilor, un om politic care găsea micsandra mai frumoasă decât trandafirul, fiindcă de fapt nu-i plăceau trandafirii. Și cum în cărțile lui evoca la fel de bine amintirea unei plimbări prin pădure și o seară cu prietenii, ea se regăsea în acel om sensibil, în acea ființă aparent citadină, dar cu desăvârșire rustică în esență, un om care nu renegase nicicând pactul vieții încheiat între mediul rural și el, acea lume pierdută a copilăriei.

— Un politician care vrea să scrie istorie trebuie mai întâi să știe să scrie, iar Mitterrand scrie bine, pe când Rocard, Chirac sau Giscard nu vor scrie niciodată.

Părinții o ascultau, nu prea încântați că ea căuta să-i convingă de ideile ei. Dacă admirau tot ce venea de la ea, nu le plăcea deloc cum făcea politică, nu trebuia să se bage în așa ceva, însă, cum părea să-i iasă totul bine și-și vedea

serios de studii, erau decizi să fie mândri de fata lor, oricare ar fi făcut.

Din familie, doar Caroline avea încredere în viitor. Peste trei ani urma să-și ia primul post, aspira la unul în învățământ, la Toulouse sau la Montpellier, avea să predea la periferie, fiindcă, dacă unii nu vedeau în cartierele mărginașe decât liniuțele de la semafor și mașinile furate, ea însăși vedea acolo un tineret lipsit de cultură, un tineret în căutarea unor distracții altele decât *shitul* și scuterele, o țară a făgăduințelor. Chiar Giscard tocmai își dăduse seama de asta, investind în sfârșit bani în acele orașele provizorii care se încăpățâneau să reziste.

— La Toulouse, consiliul municipal tocmai a votat construirea unui metrou, oriunde te-ai afla la periferie, nu vei fi niciodată departe de centru.

Dacă te luai după ea, Toulouse și Montpellier urmau să devină cu mult mai atrăgătoare decât Parisul, capitala din ce în ce mai aglomerată și mai murdară, decât Bordeaux și Lyon, burghezele care moțâiau în spatele fațadelor lor negre, Toulouse și Montpellier, dimpotrivă, mizau pe tineret, peste cinci ani aveau să fie un alter ego al Californiei, un fel de Silicon Valley din sud-vest, așa că anul 2000 putea să vină liniștit, pentru Caroline totul era deja pregătit, în curând ea urma să aibă un salariu și un apartament, și în ciuda

muncii avea să profite de fiecare clipă liberă ca să meargă la cinema sau la teatru. Urma să vină din ce în ce mai puțin la Bertranges, dar știa că avea să trăiască îndepărtarea fără amărăciune sau regret. Nu o deranja să-și planifice viața departe de familie, cu atât mai mult cu cât avea una nouă, formată din studenți, dintre care unii aveau să meargă mai departe, să se lanseze în cercetare, fiindcă nu erau siguri că au destulă forță să le facă față elevilor. În ce-o privea pe ea, fără să se îndoiască de autoritatea ei, nu avea să se lase niciodată destabilizată de nimic, și dacă mâine ar fi trebuit să le tragă pe surioarele ei după ea, avea s-o facă. Pe de altă parte, avea să-l țină pe Alexandre departe de drumul ei, cu orice preț. El unul trebuia să rămână la fermă. De aceea nu-i plăcea să-l vadă că vine prea des pe la Toulouse, se temea ca nu cumva să prindă și el gust de viața de la oraș.

Vineri, 17 aprilie 1981

Le spusese „da” celor din gașca lui Anton, dar numai pentru o acțiune non-violentă. Anton nu credea în acțiuni non-violente, dar, doar atunci, la două zile de primul tur al alegerilor prezidențiale, își spusese că aceea ar fi meritat osteneala. Alexandre ezitase mai întâi, dar, când tipii îi spusese că misiunea era pentru doi, iar partenera

prevăzută era Constanze, acceptase. Timp de douăzeci și patru de ore avea să facă echipă cu ea în zona rurală din Gers, ceva cu niște cutii de recuperat și de redistribuit, fără alte precizări. Perspectiva de a petrece douăzeci și patru de ore lângă Constanze i se păruse cu totul nesferată.

În dimineața aceea, ca să pregătească 4L-ul, scoase bancheta din spate, cică erau voluminoase cutiile, trebuia să facă loc. După care se avântă în muncă să-și țină mintea ocupată, inclusiv să-și mai mute gândul de la tura de douăzeci și patru de ore alături de Constanze. Din fericire, să fii agricultor înseamnă să lucrezi neconținut, să îmbrățișezi ce e viu și ce e inert deopotrivă, presupune să fii în același timp crescător, îngrijitor, contabil, agent administrativ, veterinar, zidar, mecanic, geolog, dietetician, zoolog, chimist, peisagist și o grămadă de alte lucruri... Și mai ales să nu te temi să-ți petreci ore întregi în tot felul de utilaje, să-ți bagi mâinile în echipament, fiindcă penele și reglajele nu se terminau niciodată. Uneori Alexandre era sătul de înlănțuirea de constrângeri, la fiecare o sută cincizeci de ore de muncă trebuia să schimbe uleiul tractorului, să verifice cutia de viteze și circuitul hidraulic, și se făceau repede cele o sută cincizeci de ore de tractor când era de semănat, de cosit, de împrăștiat îngrășământul, de întors fânul, de cules, de plivit, de recoltat, de curățat

vegetația în exces de-a lungul drumurilor, o sută cincizeci de ore erau nimic. Iar acum că la fermă aveau două tractoare, sarcinile ingrate îi furau și mai mult timp. Trebuia să scurgă uleiul uzat din motor și să-i schimbe filtrele, dar și să arunce o privire la osii, la cilindrii hidraulici, ca la tot restul, și de fiecare dată Alexandre descoperea o scurgere de ulei, oricât de mică, semn că scăpa pe undeva. De fiecare dată îi lua o grămadă de timp să desfacă șuruburile de fixare blocate și să găsească cheile potrivite. Vechea cutie cu scule a tatălui său cântărea peste douăzeci de kile, nici nu se mai închidea, de plină ce era. Era important pentru gașca lui Anton și a altor câțiva din apartament și fiindcă știa să facă totul cu mâinile lui, și în plus avea și unelte.

În dimineața aceea, după ce scosese din blocul-motor ultimul strop de ulei uzat, băgă de seamă că tractorul nu era perfect orizontal, ceea ce strica totul. Trebuia să-l repornească, să-l parcheze mai departe ca să-l pună pe loc drept, s-o ia de la capăt, sau să facă nivelurile la întâmplare, nici nu mai știa... În dimineața aceea făcea numai tâmpenii. Cutia de viteze avea niște scurgeri de ulei, la șurubul de prindere nu se putea ajunge, așa că se strecură dedesubt întrebându-se dacă la cincizeci de ani avea să mai fie destul de suplu s-o facă, sau dacă avea să semene cu tatăl lui, pe care-l dorea spinarea tot timpul. Înlocui corect garnitura,

dar uleiul îl schimbă de mântuială, cum nu trebuie făcut niciodată.

După aceea, adună uleiul uzat și-l vărsă în bidonul verde de colectare. Nici vorbă să mai arunce acum uleiul folosit în râu sau pe jos, în fața hambarului, ori în râpa din Aujolle, ca înainte. Anul trecut se dăduse o lege, garajele trebuiau să colecteze uleiul uzat. Din zi în zi, orice gest era reglementat de o lege, și-n ungherele cele mai îndepărtate fantoma unui reprezentant al administrației observa totul.

Când închise bidonul cel mare, privirea lui Alexandre fu atrasă de enormii saci albi din fundul hambarului, trei saci de cinci sute de kile de îngrășământ. De fiecare dată când îi vedea îl cuprindea o grijă cumplită. În total, le dăduse deja aproape cincizeci de kile. Ca tatăl să nu-și dea seama că lipsea din îngrășământ, Alexandre nu umplea complet cuva utilajului de împrăștiere când îl folosea. Culturile duseseră puțin lipsa azotului, de altfel pe alocuri se cam văzuse la sfârșitul iernii, iar, ca s-o dreagă din mers, Alexandre răspândise bunul și vechiul bălegar, bălegar ca pe vremuri, ca să compenseze nitrații plecați să arunce în aer stâlpi de înaltă tensiune și utilaje de șantier.

Știa că avea un rolșor în istorie, un rol secundar și secret. Cu atât mai mult cu cât nu doar că le furnizase îngrășământ și combustibil, dar le vânduse și pontul ca să

între în localul tehnic de la Sauvanet, cariera de pe șoseaua către Villefranche, șmecheria era să ajungă acolo venind de pe cărarea de deasupra, de pe drumeagul care cobora de-a lungul pădurii. După care nu mai aveau decât să se strecoare către clădirea tehnică și să taie lacătul cu bomfaierul. Cariera nu era supravegheată seara și nici în weekend, exista doar o vechitură de cameră video deasupra ușii, dar care nu era niciodată conectată, puțini știau de ea. Tipilor din gașca lui Anton nu le fusese greu să spargă lacătul ca să se servească. Luaseră vreo zece detonatoare electrice, zece fitiluri de detonare, poate chiar mai multe, Alexandre nu voia să știe. În rest, era treaba lor să facă emulsia, îi lăsase să-și bată capul cu asta, știind că în grup erau studenți la chimie și tipi apropiați de ETA. Tot ce conta pentru el era misiunea despre care i se vorbise, o misiune de efectuat chiar înainte de primul tur al alegerilor prezidențiale, ca să aibă mai mult ecou, și pentru care trebuia să facă pereche cu Constanze.

Deja de cinci luni nu mai deschidea ziarul la paginile regionale, ci la cele naționale, temându-se să nu-și găsească bobițele de îngrășământ în spatele cutărei sau cutărei explozii. Neconținut se întreba ce făcuseră cu ele. Doar că acțiuni violente erau întruna, fără să mai pună la socoteală răpirile, luările de ostatici și asasinatele, violența nu se mai

sfârșea. Cu o zi înainte, la Ajaccio, o bombă distrusese aerogara exact în clipa aterizării președintelui Giscard d'Estaing, se vorbea de coincidență, totuși erau mulți răniți, chiar un mort. Președintele-candidat nu fusese rănit și își văzuse de miting conform planificării, de parcă nu se întâmplase nimic, dar o bombă tocmai făcuse victime, pentru prima dată, în Corsica. Povestea era amețitoare, câteva secunde au lipsit ca să rămână fără președinte în fruntea statului și un candidat mai puțin la alegerile de duminică. Totul i se părea nebunesc, în același timp teribil și fascinant, Istoria se juca deci la secundă, fiecare o putea deturna, cu un simplu gest violent.

În prezent nu mai vedea decât violență, între Brigăzile Roșii și gruparea Baader-Meinhof, Proletarii Înarmați și Armata Revoluționară Bretonă, fără să mai pomenească de ETA sau de brigăzile de extremă dreaptă, zilnic erau noi bombe și deflagrații. În litania terorii reperase stâlpul EDF făcut țândări în Gers și a enșpea explozie la barajul din Malause, tremura de fiecare dată când apăreau imagini cu mașini pulverizate, transformatoare distruse, bănci sau birouri devastate, de parcă de când le dăduse azotatul exploda peste tot în Franța, pe Champs-Élysées sau la Bursă, la ușa unei sinagogi sau în birourile de la Chanel, plus seria de bombe din fața domiciliilor unor diplomați

turci și a ambasadei Siriei, și-apoi în fața clădirilor Aeroflot și Primăriei din Paris... De-acum înainte, se simțea implicat de cum dădea peste fotografia unui bărbat întins la pământ, ca fizicianul atomist care lucra pentru Irak și care tocmai fusese asasinat la Paris, sau a unei explozii, ca bombele extremei drepte împotriva unui cămin al SONACOTRA¹⁰ și împotriva Asociației studenților musulmani nord-africani. Totuși, în pofida fricii care creștea, le spusese „da” celor din gașca lui Anton, vinerea viitoare avea să se lanseze în acțiune, de data asta nu mai putea face cale-ntoarsă, o dezertare ar fi fost considerată de ei ca o trădare, și ar fi însemnat să se rupă definitiv de Constanze.

Vineri, 24 aprilie 1981

Alexandre se trezi la ora 4.00 fără să mai poată adormi la loc. Nu mai știa ce anume îl stăpânea, amețeala de a se revedea cu Constanze sau angoasa de a se compromite și mai mult, de a se lăsa manipulat de gașca aia. Dar nu mai putea să dea înapoi. Urma să se vadă cu Constanze la ora 14.00 în fața micii gări din Dieupentale, niște cutii erau

¹⁰ Société nationale de construction de logements pour les travailleurs: asociație economică dedicată muncitorilor migrați.

pitite în hangarele abandonate, din acel moment aveau să se aventureze într-un periplu cu un traseu pe care-l știa Constanze, un gen de operațiune de aprovizionare.

Caroline îl surprinsese când vorbea cu activiștii în urmă cu cincisprezece zile, dar n-avea niciodată să afle despre ce era vorba. De altfel, probabil că nici măcar nu-și închipuia că el putea fi cu adevărat mână-n mână cu ei.

La ora 6.00, era deja în hangar, schimbând cuțitele de la mașina de tuns vegetația, să fie totul brici. Tatăl lui avea să folosească la tăiat tufișurile și iarba de pe marginile drumului, era de muncă pentru vreo două zile bune. Alexandre voia să ajungă mai devreme la locul de întâlnire. Constanze era la cursuri toată dimineața, după care urma să ia trenul până în gara aceea mică, de acolo aveau să cutreiere cu mașina o mână de cantoane dintre Lot-et-Garonne și partea de sud din Gers, în total ar fi fost aproape douăzeci de echipe de câte două persoane care operau în Grand Sud-Ouest, fiecare cu planul ei de parcurs. Alexandre mințise spunând că știa departamentele Gers și Lot-et-Garonne ca pe buzunarele lui, de fapt nu se orienta decât vag, dar esențial era ca misiunea lui să-l ducă departe de Toulouse și de periferiile sale.

Sosi cu peste douăzeci de minute mai devreme. Gara din Dieupentale era pierdută pe linia Toulouse-Paris, departe de

sat. Cutiile se aflau probabil într-unul dintre vechile hangare pentru mărfuri, ar fi trebuit să le lase în cinci puncte prestabilite, mai puțin pe ultima, al cărei conținut aveau să-l distribuie ei înșiși într-un perimetru larg, care mergea de la Lauzerte la Mauvezin. Constanze știa toate amănuntele. Alexandre își trecu în revistă casetele. Scormonind prin torpedou, se îndoi un pic de alegerile sale, albumul *Greatest Hits* al trupei Simon & Garfunkel, albumul *Breakfast in America* al trupei Supertramp, se temea să nu i se pară demodate lui Constanze, pesemne pentru ea era *muzică de bătrâni*, asta spusese alaltăseară despre Pink Floyd și Dire Straits. Dar măcar era sigur de sonorizare. În vara aceea își instalase în mașină un radiocasetofon K7 Pioneer, un bloc de metal cu boxe de 40 de wați, calitatea sunetului era fabuloasă.

Ieși din mașină ca să facă niște pași. Împrejurimile erau pustii. Șeful de gară părea zăvorât în biroul lui, cu ușa închisă, dacă nu cumva își făcea siesta. La stânga se aflau hangare mari, abandonate. Gara fusese probabil importantă la vremea ei. De cealaltă parte a șinelor de cale ferată, Canalul celor Două Mări curgea în partea de jos, pe lângă ce mai rămăsese dintr-un debarcader, și el abandonat. Pe vremuri butoaiele de vin plecau pesemne cu barjele, de-a lungul canalului, pe când fânul se transportă cu trenul.

Alexandre înaintă spre clădirile vechi. Era întuneric înăuntru, la prima vedere, nici urmă de cutii. Avea emoții, fiindcă totuși fata aceea nu era o oarecare, vorbea trei limbi, voia să fie doctorandă sau profesor agregat, nu știa diferența, doar că era o intelectuală pură, nu prea-și imagina despre ce anume ar fi putut vorbi cu ea.

Trenul avea întârziere. Nu era nici măcar o locuință în jurul gării, iar stâlpii ruginiseră. Când și când soarele străpungea norii, căldura creștea, dar de îndată ce norii ascundeau iarăși soarele, vremea redevenea mohorâtă, iar în vechile hangare aproape se întuneca. Dintr-odată începu să se teamă că era o bombă înăuntru, sau că jandarmii erau la pândă pe undeva, nu cumva să apară, la urma urmei, nu mai era un om la locul lui, nu mai era unul dintre acei bravi cetățeni cum fuseseră mereu în neamul lui.

Încremenit în fața hangarelor întunecoase și a gării pustii, își spuse că mai bine ar fi lăsat totul baltă. Până atunci avusese noroc, nimeni nu venise la fermă să-i ceară socoteală despre îngrășământ. Nu știa el, dar poate că jandarmii începuseră deja o anchetă, într-o zi aveau să ajungă până la el, iar dacă Anton și zbirii lui ar fi fost arestați, aveau să spună până la urmă cine le făcuse rost de azotat.

O ușă scârțâi. Șeful de gară ieși din biroul lui, cu cascheta la subțioară. Alexandre era la umbră, nu știa dacă omul îl putea vedea, dar înaintă la rândul lui pe peron.

— Nu prea e lume pe-aici!

Omul îl privi fără să-i răspundă, pesemne că remarca îl jignise, fiindcă sublinia că nimeni nu mai venea în mica lui gară.

— Am venit să iau pe cineva.

— Așa credeam și eu.

Șeful de gară își puse cascheta, dintr-odată era mai impresionant, mai înalt, oficial. Îi aruncă o privire lui Alexandre, de-ai fi zis că știe despre cutii. Apoi se uită la ceas, cu paleta de dat semnalul de plecare la subțioară. Alexandre își spuse că n-ar fi trebuit niciodată să parcheze chiar în față, tipul sigur avusese timp să-i rețină numărul de înmatriculare. Își dădea seama că nu era pregătit pentru acel gen de misiune, de-acum înainte n-ar strica să fie mai prevăzător. Un zgomot abia auzit răzbătea dinspre calea ferată, semnalul unei rostogoliri îndepărtate, automotorul roșu pe pneuri apăru la capătul șinelor, spre sud, părea lent, total pe dos față de imaginile cu viitorul TGV care se vedeau la televizor. Apoi zgomotul se intensifică până deveni vuiet, iar în el se amestecară scrâșnetele frânării. Prin fața

lui Alexandre trecură trei vagoane, înăuntru era puțină lume, nu și Constanze. La o adică, asta simplifica totul.

În cele din urmă, ea ieși din ultimul vagon, fără grabă. Afișa acel zâmbet larg care la ea părea o dispoziție naturală. Purta o rochie înflorită cam hipiotă și avea o traistă mare din răchită pe umăr, părea o turistă. Alexandre se pregăti s-o pupe pe obraji, dar ea-l strânse în brațe, iar el se cufundă în mireasma de patchouli, cu atât mai mult cu cât ea-l înlănțuia de-a dreptul, de parcă erau îndrăgostiți și se sărutaseră deja de mii de ori. Alexandre își dădu seama că șeful de gară îi privea, de fapt ea făcea asta pentru el, pentru ca tipul să creadă că erau doi îndrăgostiți care nu se mai văzuseră de zile întregi. Apoi ea-l apucă de mână și-l trase spre mașină. Alexandre îi șopti: „Dar cutiile?”. Ea îi răspunse ca o cunoscătoare că nu erau acolo, ci în altă parte, ca să încurce piste. Fata asta era un vârtej, nu era lângă ea nici de două minute și deja totul îl depășea, totul se transforma în neprevăzut.

Vineri, 24 aprilie 1981

Caroline era la cursuri. După ce-și petrecuse dimineața șezând incomod în amfiteatrul cel mare, acum se bucura de liniștea săliței în care se ținea seminarul. Aici uita de timp și

de oră, nu-i păsa deloc nici de starea vremii, era absorbită de mitul lui Orfeu, Orfeu care o pierde pe Euridice chiar în ziua nunții lor, era cu atât mai sensibilă cu cât era cumplit de speriată de șerpi, fobie care li se adăuga multor altora, precum cea de păianjeni, de lighioane în general... Viața la țară nu fusese niciodată o plăcere pentru ea, ci o luptă aproape fizică, o încheștare cu o droaie de dușmani care urzicau sau înțepau. Analiză în detaliu mitul eroului care coboară până în Infern ca s-o regăsească pe ființa iubită și s-o scoată de acolo. Se gândi ce corespondențe actuale li se puteau găsi tuturor acelor simboluri, lăsându-se distrasă de copacii subțiri care se vedeau pe ferestre, toate frunzele în creștere erau de un verde emoționant. Genul de colțișor de natură care se găsește la oraș îi ajungea din plin. Din când în când se simțea un pic vinovată, fiindcă nu o încerca nici cel mai mic regret că-și ducea viața departe de colinele și de pajiștile unde erau ai ei, ferma, izlazurile, pădurile nu-i lipseau deloc.

La Bertranges, tatăl se sculă din siesta de după masă, nu se odihnea niciodată mai mult de o jumătate de oră, doar când arșița verii era în toi, dormea la umbră până la ora 16.00. Dădu pe gât un Nescafé și porni spre câmpuri, să vadă vitele mai degrabă decât să continue să tundă gardurile vii. Vițeei prinseseră putere și se strecurau pe sub

sârma ghimpată prea slăbită, erau zeci de metri de dres de-a lungul izlazurilor, și cât mai repede. Căzuseră douăzeci și cinci de milimetri de ploaie peste noapte, douăzeci și cinci de litri de apă pe metru pătrat, de fiecare dată își imagina ce ar fi însemnat să arunce douăzeci și cinci de litri de apă la picioarele sale, se simțea întotdeauna recunoscător pentru acea binefacere pură. Totuși, nu îndeajuns cât să creadă în Dumnezeu.

Nu-i convenea că Alexandre nu era acolo să-i dea o mână de ajutor, era la un curs de formare pentru combina secerătoare-batoză, cel puțin asta-i spusese, dar tatăl nu prea crezuse în povestea lui cu Massey Ferguson, fără să-i dea de înțeles, realiza că-i vânduse gogoși, pretinzând că ar fi câștigat un stagiu de douăzeci și patru de ore. Totodată voia ca fiul lui să se simtă liber, nu foarte supravegheat. Și el lucrase alături de părinți toată tinerețea, știa prea bine ce agasant putea fi să-i sufle neconținut în ceafă, cu atât mai mult cu cât, pe vremuri, ai bătrâni îi aminteau și-n culcare, și-n sculare că ferma era a lor, că ei știau să facă totul mai bine decât el. Jean nu voia să treacă și fiul său prin asta. La urma urmei, bietul băiat chiar avea dreptul să-și trăiască și el viața, și-așa era zilnic la fermă și făcea toată treaba, era conștient că la douăzeci de ani avea și el nevoie să ia aer, „să-și vadă și el de treburile lui”, cum spunea mama.

Profitând, aşadar, de absenţa lui Alexandre, tatăl îşi puse în minte să arunce o privire la pământul lui. De mult timp avea îndoieli, mai ales în zilele de după ploaie, i se părea că parcelele proaspăt semănate nu trăiau, şi cu toate îngrăşămintele răspândite de Alexandre, plântuţele creşteau greu. Dar în loc să sape cu cazmaua în mijlocul câmpului, urcă până la hambarul unde era depozitată vechea cupă de excavator cumpărată de părinţii lui în urmă cu treizeci de ani pentru plantarea nucilor.

Ruginise de tot şi arăta ca o vechitură. Jean se chinui s-o desţepenească înainte s-o ataşeze în partea din spate a tractorului. Angèle era în sat, puştoaicele acasă, nimeni n-avea să-l întrebe ce mama naibii făcea, ce-l apucase să scoată ditamai cupa care folosea la făcut gropi adânci. Tocmai, voia să vadă ce anume avea pământul lui în burtă, aşa că plecă spre dealuri fără să dea nimănui de veste, doar căţeaua care nu mai era tânără fugi să-l prindă din urmă, probabil sătulă să le audă pe puştoaice jucându-se înăuntru de la începutul după-amiezii. Nici măcar nu observă că Fanou alerga în urma lui, avea mintea în altă parte, prinsă cu lucruri importante, la ieşirea din iarnă câmpurile i se păreau prea netede, îl duceau cu gândul la nişte terenuri de fotbal, nu mai vedea muşuroaiele de pământ ridicate de râme. Dar cel mai mult îl neliniştea că în zilele de după

ploaie s-ar fi spus că apa fugea, șiroia de-a lungul pantei trăgând după ea pământ de-a lungul unor dâre lungi de scurgere.

Ca să aibă inima împăcată, începu să sape în locul care i se părea prea tasat și prea curat, din câteva mișcări de cupă făcu un șanț de vreo treizeci de centimetri adâncime și coborî din tractor să vadă cum îi ieșise. De unde scosese prima cupă, pământul era șlefuit ca un perete. Din toamnă, solul era dăruit soarelui, fără să putrezească nimic pe el. Se reapucă de săpat. Oricine l-ar fi zărit de departe ar fi crezut că săpa un mormânt pentru un om sau un cal, ar fi fost luat drept nebun sau asasin, ba chiar sinucigaș. Vrând să facă o groapă de aproape doi metri, continuă să înfigă cupa până când dinții acesteia scoaseră un ditamai hârjăitul la atingerea fundului gropii, de parcă lovise o placă de metal sau un seif. Jean opri motorul și, fără să-și mai pună întrebări, sări în groapă ca să vadă ce era acolo. Fanou îl urmărea fără să înțeleagă, adulmeca vag pământul pe care tocmai îl scosese, nedeslușind nici miros, nici urmă, nimic viu de stârnit. Scormonind cu degetele, Jean scoase la iveală un fel de conductă zidită, apoi, zgârmând ceva mai mult, desluși o dală sigilată cu mortar, era speriat de moarte să descopere acea construcție sub pământul lui, întrebându-se dacă era vreun soi de mormânt ferit de ochii lumii sau de sit

sacru. Uită cu desăvârșire de ce săpase groapa și reîncepu să scurme cu mâinile goale. Incapabil să clintească dala enormă de gresie, văzu că se sprijinea pe doi montanți, dar că nu se afla nimic dedesubt, doar pământ, ca un mormânt de pământ îngropat în propriul său pământ. Nu mai înțelegea nimic, cu atât mai mult cu cât se iveau capătul altei dale, de parcă se continua la infinit, mai scurmă puțin să vadă unde ducea, mai degrabă mânios decât curios, se gândi iarăși la ce-i spunea Pierrot, fratele lui blestemat, Pierrot care jura că pământul suferea de pe urma unui blestem, Pierrot care-n delirurile lui etilice spunea că pământurile de la Bertranges erau sortite pieirii, că acopereau morminte de cai ciumați sau de vrăjitoare romane, turme întregi de vite ucise de tuberculoză, Pierrot care arunca anateme ca să se răzbune pe familie, refuzând să înțeleagă că nu moștenise acel pământ nu pentru că era cel mai mic, ci pentru că-și băuse mințile...

Jean se ridică pe fundul gropii, pentru prima dată în viața lui era chiar în inima pământului său, în măruntaiele sale, aruncă o privire la profilurile inerte și constată că totul murise înăuntru, ploile nu mai coborau până acolo, nici aerul și nici rădăcinile, pământul era tasat, încremenit sub greutatea lui inertă. Dala de dedesubt era poate o vână sleită de apă. Însemna că acolo, cu generații în urmă,

mustea apa și că totul seacă acum, că într-o zi avea să nu mai fie nimic, însemna că pământul acela putea să crape, că dintotdeauna îl ucideau, el și cu generațiile de strămoși de dinaintea lui, îl uciseseră spălându-l, îndepărtând resturile de paie și curățându-l ca-n palmă între două recolte. Pentru ca solurile să reînceapă să asimileze apă și aer, ar trebui să le dea de mâncat rămelor, să azvârle resturi de materii organice ca să se întoarcă râmele, în lipsa cărora ar fi nevoie să adauge din ce în ce mai mult îngrășământ, să ajute toate recoltele viitoare... Pământul trebuia murdărit ca să revină la viață, dar ar lua ani întregi, ar câștiga un centimetru de humus în trei ani, altfel spus cinci în cincisprezece ani, ar dura îngrozitor de mult, dar mai ales le-ar pune sub semnul întrebării felul de a munci și randamentele, or, ca să fie rentabili, trebuia să crească tot mai multe vite, să dubleze șeptelul în zece ani, atunci nu era momentul să dea totul peste cap.

Pământul rece, dala îngropată, toate îl îngrozeau. Probabil nu era o vână de apă, fiindcă alte dale păreau îngropate în continuare. N-ar fi trebuit niciodată să-și bage nasul acolo, cel mai bine era să astupe totul și să uite. Ridicând capul, o văzu pe Fanou pe marginea gropii. Cățeaua era neliniștită, proțăpită zdravăn pe labe, așteptând o comandă. Își spunea că, dacă tatăl săpase așa de adânc,

era pentru a scoate din vizuină vreun vânat prea bine ascuns, vreun suflet sau vreun duh, și tremura din toată ființa, se agita pe loc, dar nu lătra, în aret ca un câine de vânătoare.

— N-ai grijă, totul e bine. Liniștește-te, Fanou, hai, liniștește-te...

Dar cățeaua nu se opri din tremurat, Jean fu nevoit să se ridice pe vârfuri ca s-o mângâie pe burtă, iar ea se și lungi, înșeninată, recăpătându-și calmul.

Se sui în tractor și astupă gaura cu ajutorul cupei hidraulice. La final văzu că făcuse o adevărată movilă, așa că trecu de mai multe ori cu tractorul pe deasupra, ca să șteargă orice urmă.

De la capătul izlazului său, pitit în spatele ienuperilor, moș Crayssac îl urmărea și se-amuza teribil. Era sigur că tontul de Fabrier nu pricepuse nimic din ce găsisese, acele dale îngropate, acele temelii pecetluite cu mortar, în mod vădit nu pricepuse nimic. Iar asta îl amuza teribil pe moș Crayssac.

Vineri, 24 aprilie 1981

Istoria se săvârșește în apropierea ființelor, le influențează viețile la fel cum mâinile modelează argila.

Constanze venea dintr-o țară tăiată în două, în care n-avea să se mai întoarcă niciodată. Nu visa decât să călătorească, spunea că ar vrea să-și ducă viața cândva în Africa sau în India, cu atât mai mult cu cât voia să repare nedreptățile revoluției verzi, politica țărilor mai avansate care, tot forțându-și randamentele în țările în curs de dezvoltare, le uciseseră pământurile. Venind dintr-o țară închisă, devora lumea larg deschisă și voia să învețe toate limbile. În schimb, Alexandre știa că n-avea să plece niciodată de la Bertranges, statutul lui de succesor se întemeia pe faptul că pământul avea nevoie de el. Proveneau de pe două planete cu totul diferite, de aceea el nu-și mai revenea din uimirea că se afla lângă ea, că străbătea cu ea departamentul Tarn-et-Garonne și văile din Gers, gata să devină un activist, un artizan al umbrei.

Urmând traseul pregătit de ea, Constanze îi explică obiectivul misiunii, o amplă distribuire de documente false cu antetul EDF. Ideea aparținea unui grup de militanți de care se declara apropiată, era vorba să profite de prima comemorare a accidentului de la centrala nucleară de la Saint-Laurent-des-Eaux ca să reînvie psihoza. În urmă cu exact un an, o bucată de tablă înfundase circuitul de răcire al centralei, temperatura crescuse atât de mult, încât uraniul intrase în fuziune în reactor, amenințând să

explodeze. Evenimentul fusese cu atât mai spectaculos, cu cât televiziunea filmase alarmele și sirenele care urlau, imagini care evocau o declarație de război... La un an după aceea, cinci sute de persoane curățau încă reactorul contaminat. Pe rând, timp de două minute, se coborau grupuri de muncitori în reactor, legați cu frânghie, înainte să-i tragă repede înapoi. După care trebuia să aștepte ziua următoare înainte să se întoarcă, trecându-și astfel ștafeta la nesfârșit. Avea să fie nevoie de ani întregi și de milioane de litri de apă din Loara pentru clătirea completă a acelor instalații, deocamdată resturile de plutoniu continuau să ucidă peștii din fluviu. Trebuia, așadar, cu ocazia comemorării accidentului, să trezească spiritele și să reactiveze psihoza prin distribuirea fluturașilor cu antetul EDF, fluturași alarmanți pe care toată lumea avea să-i ia drept un mesaj oficial. Dacă operațiunea va reuși, un val de panică va cuprinde toate departamentele din jurul Golfech, o frică gigantică i-ar remobiliza pe toți.

Constanze îi arată unul dintre fluturași. Împodobită cu logoul oficial al EDF, hârtia îi poftea pe abonați să modifice de urgență voltajul tuturor aparatelor electrocasnice, televizoare, calorifere, mașini de spălat sau prăjitoare de pâine, trebuia neapărat să le rectifice pe toate în cazul în care o parte din energia care le era furnizată ar fi de origine

nucleară. În câteva rânduri documentul lămurea că voltajul din cablurile electrice urma să sară de 220 de volți, din cauza electricității provenite dintr-o centrală nucleară, ar fi crescut ca să absoarbă preaplinul de intensitate datorat atomului, încât, dacă le-ar fi lăsat așa, toate electrocasnicele riscau să ia foc sau chiar să explodeze de-a dreptul...

A doua zi după distribuire era clar că toate centralele telefonice ale EDF și ale pompierilor aveau să fie supraîncărcate de apeluri panicate, urma o dezorganizare completă, psihoza avea să se răspândească, iar energia atomică ar fi apărut așa cum era – incontrollabilă și lipsită de măsură. Oricum, populația din Grand Sud-Ouest n-avea încredere în energia nucleară, iar la referendum 83% spusese „nu” viitoareii centrale, după scrisoare mulțimile aveau să fie cuprinse de o asemenea angoasă, încât îndoiala urma să pună stăpânire pe toate mințile.

Constanze desenase linii verzi și puncte albastre pe harta ei Michelin, pătratul mare și roșu era ascunzătoarea unde se aflau cutiile, un fost adăpost de unelte în mijlocul zonei rurale. Din depărtare identificară construcția mică din piatră fără mortar, în vârful unui deal, lângă o pădure, o apucară pe un drum și se apropiară panicați. Cele șase cutii erau complet anonimizate, nu se putea ști din ce tipografie sau mașinărie offset ieșeau. Alexandre abia le încărcă în

spatele 4L-ului, între timp Constanze ținea de șase, cerceta conștiincioasă peisajul, lăsându-se puțin câte puțin invadată de decor, pajiștile noi, catifelate, natura proaspăt zugrăvită în nuanțe de verde, izlazarile încadrate de garduri vii, o natură foarte simplă care-i sărea în ochi. Nu știa nimic despre mediul rural. Între Leipzig, Berlin, Paris, apoi Toulouse, ea locuise mereu la oraș.

Alexandre închise portbagajul fără zăbavă. În timp ce coborau pe drumul haotic, el se aștepta să-i zică ce operațiuni urmau, să meargă la punctele-relevu, să livreze cele cinci cutii și să distribuie conținutul celei rămase în cutiile poștale ale unor sate bine definite. Dar Constanze nu mai ieșea din reverie.

— Te asigur, n-am văzut niciodată un loc așa de *frumoasă*...

— Așa de frumos.

— Așa de frumos. Dar ție, ție nu ți se pare că e frumos?

— Ba da, cum să nu, în Gers sunt locșoare frumoase, dar nu e foarte sălbatic.

— Și la tine acasă e așa de frumos?

— La Bertranges? După părerea mea, e mult mai frumos, e mai mult relief, păduri, dealuri, și-apoi e mai ales sălbatic...

— Cum așa, sălbatic?

— Sălbatic, adică e o casă la cinci kilometri, fermele sunt izolate, departe de tot.

— Când eram mică, mergeam pe autostradă către unchiul meu, dar acolo la țară nu-i ca aici, pământul e murdar, iar fermele sunt colhozuri de trei mii de vaci.

Alexandre o privi bănuitor, știind sigur că ferme de trei mii de vaci nu erau cu putință. Ea-l asigură că era adevărat. Niciodată totuși Crayssac nu-i vorbise de așa ceva. Fata chiar venea de pe altă planetă, din acel Est complet misterios, despre care se auzeau tot felul de informații contradictorii. Fără tam-tam, ea alesese să lase totul în urmă, să-și părăsească familia și să aleagă libertatea. Pe lângă ea, Alexandre se simțea total nedemn. Ea se afla chiar acolo, lângă el, dar el n-ar fi încercat niciodată nici cea mai mică apropiere. Așa că se concentră din nou pe misiune, să ferească omenirea de pericolul smintit al atomului, să evite construirea unei centrale, cu tot alaiul ei de deșeuri eterne, în mijlocul pajiștilor frumoase, măcar în acea privință ea-l convinsese, mai ales că deșeurile aveau să fie toxice timp de milenii întregi, le lipsea distanțarea față de energia nucleară, dar părea ceva sigur că deșeurile radioactive aveau să se acumuleze într-un asemenea ritm, încât foarte repede n-o să mai știe ce să le facă. Ea-i mai spuse și că alții din grup pregăteau acțiuni violente, voia să le împiedice deriva cu

orice preț, dar violenței pe care ea o denunța el însuși îi devenise complice, Alexandre era îngrozit. Constanze îi mărturisi că partizanii acțiunii violente se simțeau îmbărbătați de evenimentele din Bilbao. Acolo lucrările încetaseră brusc după asasinarea inginerului centralei, dovadă că violența renta. Într-un astfel de climat, Mitterrand jura să abandoneze proiectul Golfech dacă ar fi fost ales. Refuzând orice acțiune violentă, Constanze susținea că modalitatea potrivită de acțiune era sensibilizarea opiniei publice, de-aici ideea cu fluturașii, trebuia întărită frica de atom pe care fiecare o purta în sine, sărmani și puternici deopotrivă.

— Ajunge să le fie trezită frica, doar ea emoționează popoarele, înțelegi...

— Înțeleg.

Alexandre înțelegea mai ales că ea nu știa de îngrășământ și mai ales că nu trebuia să afle. Se opri la răscruce, așteptând ca ea să-i zică în ce parte să cotească, o privi, absorbită de harta ei cea mare, o privi îndelung, pe cât de fascinat, pe atât de debusolat. Pentru ea se trezea amestecat printre termeni ca „fluturași”, „manifestații”, „bombe”, „deșeuri nucleare”, „sovietici”, cuvinte pe care până atunci le auzea doar la jurnalul de la ora 20.00.

— De fapt, cel mai bine este să o apucăm la stânga, către Gimont.

Alexandre continua s-o privească. Niciodată n-ar fi crezut că o femeie l-ar fi putut deturna atât de mult de la traiectoria lui.

— Ei bine, nu pornești?

— Ar fi mai bine să nu mergem pe șoseaua națională, găsește-ne mai degrabă un itinerar pe drumuri mai lăturalnice, cele marcate cu alb pe hartă.

Constanze își întoarse privirea spre el, convinsă de pertinența observației lui. Porniră din nou la drum pe șoseaua departamentală. Alexandre conducea încet în timp ce Constanze stabilea, încrezătoare, un nou parcurs. Ea începu să vorbească despre sine, respingea violența, venea dintr-o țară unde cei care încercau să treacă frontiera erau împușcați, în RDG nici vorbă să manifesteze împotriva energiei nucleare, totuși acolo era mult mai rău decât în Franța, lucrările de la centrala din Stendal începuseră, cea mai nebunească dintre toate, patru mega-reactoare sovietice, fiind un lucru știut că-n acel tip de șantier prioritatea rușilor nu era să respecte normele, nici sănătatea populației, ci calendarul.

— În Est construiesc centralele oricum, e nebunie curată, dar nimeni nu se poate opune...

Fata avea o înaltă conștiință a omenescului, în timp ce-o asculta Alexandre ar fi dat orice s-o ia de mână, s-o sărute pe gât. Nu fusese niciodată în largul lui cu fetele, își petrecuse copilăria în umbra celor trei surori, dându-le mereu întâietate, apoi la liceul agricol nu erau decât trei fete în clasa lui, una dintre ele avusese bucurii la el, iar ceilalți băieți erau geloși, dar el îi picase fetei cu tronc tocmai fiindcă nu încerca s-o agațe, spre deosebire de ceilalți nepricepuți.

Deși schimbaseră traseul, ajunseră la timp la diferitele întâlniri. La ora 18.30 se opriră, conform planului, în fața unei case decrepite de pe lângă Mauvezin, ultimul lor contact din zi. Doi băieți ieșiră. De data aceea Constanze îi pupă pe obraz, în timp ce cu ceilalți doar dăduse mână. Alexandre puse două cutii în fața porții fără să-i salute pe băieți, apoi plecară din nou în 4L. Misiunea era acum să distribuie ultimele teancuri în cutiile poștale, doar că trebuia să aibă grijă să cumpere mai întâi ceva de mâncare, fiindcă la țară magazinele închideau devreme. În sat era un singur magazin de mezeluri, dar acolo găsiră pâine, casolete cu crudități, cârnați și jambon feliat, ar fi mâncat de toate. Aveau chiar vin, dar nu și Coca-Cola. Când porniră din nou la drum, întâlniră băcănia ambulantă care se întorcea, atunci Alexandre se puse de-a curmezișul ca s-o oprească,

de departe s-ar fi putut crede că-i un jaf la drumul mare, chiar comerciantului păru să-i treacă asta prin minte, dar îi plătiră ban pe ban baxul de sticle de Coca-Cola, lui Constanze îi plăcea la nebunie.

— Știi, Alexandre, este primul meu camping.

— Camping? Dar nu mi-a dat prin minte să aduc un cort.

— Știu, dar când dormi într-o mașină, în franceză nu se poate spune tot „camping”?

— Nu știu, Constanze, habar n-am. În schimb, când se doarme afară, se poate spune că „se doarme sub cerul liber”.

— A, da, cerul liber, dar cât de liber mai e cerul?

Vineri, 24 aprilie 1981

La Bertranges, rareori le venea să se plimbe. Mersul pe jos nu-i ducea niciodată mai departe de hangar sau mașină, și mereu cu vreo treabă. Mersul degeaba, cu privirea în gol, n-avea nici un rost. Totuși, mai pe seară, cât mai era lumină, mama pleca uneori să dea o tură după cină, se plimba fără nici o treabă pe dealuri sau pe câmpul de mai la vale. Toamna profita de plimbări ca să dea de ciuperci, primăvara mai degrabă ca să descopere primele flori de narcisă sau de ciuboțica-cucului, vara ca să se cufunde în

mirozna de izmă sălbatică, o droaie de pretexte ca să-și justifice nevoia de a merge pe jos.

În general, unul dintre câini o urma, Rex sau Belle sau Fanou, uneori toți trei. Se întâmpla chiar ca pisicile s-o însoțească. În serile cu vreme frumoasă, după o zi tare călduroasă, până și animalele se bucură să plutească printr-un aer care-și recapătă blândețea.

Dar în seara aceea câinii nu voiau să se miște din curte, degeaba îi chemase mama, nu se clinteau. Lucru ciudat din partea lor, păreau să vegheze asupra tatălui, tatăl care, în schimb, nu mai ieșea, nervos, fumând chiar o a doua țigară, de parcă aștepta ceva. Așa că mama porni singură spre dealuri. Apropiindu-se de izlazuri, aruncă o privire înduioșată spre vacile adunate la celălalt capăt. Priveliștea era frumoasă. Pajiștile erau acoperite de mii de globulețe pufoase de flori de păpădie, ca o zăpadă scămoasă. Animalele o simțiseră, vacile erau deja în picioare, dar vițeli rămaseră culcați și cumiți în iarbă. Văzând-o cu coatele pe barieră, toți vrură să se ridice, cel puțin încercară, cu o stângăcie emoționantă. Ca să se ridice de unde ședeau și se odihneau, cei mai abili se opinteau pe picioarele dindărăt ca să-și ia avânt, apoi își balansau greutatea corpului spre înainte, dar picioarele din spate erau încă prea slabe, iar mișcarea nu le izbutea, așa că-și împingeau din nou toată

greutatea corpului spre spate, încercând să se avânte iar, de mai mare dragul, de parcă erau căluți de legănat, jucării mari, stricate. Mama se gândi la cele două milioane de viței care tocmai fuseseră sacrificați, la ce se spusese, săptămâni întregi, despre scandalul vițelor cu hormoni. Uitând să-i mai pese de animale, cu spatele la mediul rural, Franța descoperise că trei sferturi dintre viței creșteau în cuști negre și infecte, iar acolo erau îndopați cu anabolizante ca să se îngrășe cu cincizeci de kile în trei luni. Marea dereglare era o consecință a politicii agricole comune, din acele sfere deconectate de realitatea de pe teren, unde se vorbea mereu de creșterea producției, dar iată consecințele pentru țărani, luni întregi presa nici că mai vorbise de altceva în afară de creșterea vițelor fătați de vaci de lapte, închiși în celule, înțepați ca bicicliștii sau halterofilii, ca să câștige masă musculară, mușchi și nicidecum grăsime, c-așa voiau vremurile, omul modern tocmai identificase doi dușmani noi: pâinea și grăsimea. Erau condamnate în toate revistele, pâinea îngrășa, iar grăsimea ucidea pe șest, la televizor, doctori îmbrăcați în trening dădeau poruncă să se mănânce slab și să se facă jogging sau gimnastică pe muzică disco.

Angèle avea sentimentul că merge în răspărul vremurilor. În orice caz, la Bertranges n-aveau să pună niciodată viței în

cușcă, fiindcă aici aveau ce le trebuia: izlazuri, fân, porumb și apă, ca să crească animalele în libertate, libere să se miște.

Vițelii se ridicaseră, așteptaseră ca mamele lor să o ia înainte spre îngrăditura unde stătea Angèle. Îmbrățișând cu privirea pământurile din jur, ea se gândi la generațiile care trăiseră aici. Un vițel își apropie capul și veni să-i sugă degetul. Mamele erau calme, cu atât mai mult cu cât câinii nu erau acolo. Angèle își spusese mereu că vacile disprețuiau câinii, li se păreau slugarnici, când ele însele se eliberaseră de când lumea, nu mai trăgeau nici la șaretă, nici la plug. Privind spre asfințit, Angèle zări vălătuci de nori în înaltul cerului, vesteau sosirea aerului rece. Se gândi la Alexandre. De dimineață îl văzuse scoțând o pătură din camera lui ca s-o pună în portbagajul de la 4L, nu întrebase nimic. Uneori se întreba dacă fiul ei era zdravăn, dacă mai avea capul pe umeri.

Vineri, 24 aprilie 1981

Până la urmă nu distribuiseră nici măcar un fluturaș. Cutia era tot în spate, nedeschisă. Măine aveau să înceapă devreme. Ca să se pitească cât mai la distanță de șosea, Alexandre și Constanze identificaseră un colțișor liniștit pe o

costișă, la adăpost de misiunea în care erau implicați. De acolo dominau colinele din Gers, reliefuri cadrilate în parcele mici, atât pajiști, cât și culturi, zone sălbatice și de pădure, un tablou cu peisaje liniștite. Constanze părea din nou fascinată de amploarea aceluși spectacol atât de simplu.

Alexandre o asigură că, după ce soarele trecea spre apus, putea zări lanțul Pirineilor, poate se vedea deja, deschizând larg ochii se întrezărea o linie de creste albe deasupra orizontului... Constanze voia să creadă asta. Alexandre nu era totuși sigur că erau zăpezile veșnice, crestele albe păreau mai degrabă niște nori, o acumulare enormă, aducătoare de ploaie dinspre mare. Dar n-o mai spuse.

Un aer umed și răcoros i se strecură între haine și piele, iar Constanze începu să tremure. Consolarea era picnicul. Lăsaseră toate proviziile ambalate pe iarbă. Aveau vin, dar nu și pahare, Alexandre scoase dopul cu briceagul Opinel, Constanze nici măcar nu deschise o Cola, privea peisajul, de data asta cu o mină serioasă.

— Să spun drept, mă întristează...

— A, da, de ce?

— Ce nebulie, fermele, câmpurile, un accident într-o centrală ar fi de-ajuns să le nimicească pe toate, o singură explozie și totul ar dispărea, e ridicol...

Lui Alexandre nu-i trecuse niciodată prin minte că acea panoramă ar fi fost vulnerabilă sau în pericol. El știa natura acolo dintotdeauna și pentru totdeauna. Rămaseră să privească apusul, fiecare aprofundându-și intuiția. Copii ai Războiului Rece, dintotdeauna resimțiseră echilibrul terorii, americanii și rușii nu mai pridideau, de o parte și de cealaltă, cu acumularea stocurilor de arme nucleare, dar se spunea că acel război n-avea să vină niciodată, oricum, nu era uman să trăiești neconținut cu o amenințare deasupra capului. Așa că scăpau de ea, uitau de bombele stratosferice. În schimb, Constanze avea dreptate când spunea că, dacă centralele nucleare se răspândeau cam peste tot, acea angoasă avea să devină concretă, vizibilă și omniprezentă.

În loc de față de masă, Alexandre întinse pătura pe sol, apoi despachetă hrana, cu hârtiile de ambalaj pe post de farfurii. N-avea decât un cuțit și nu se gândise să ia nici ștergar, nici lingură. Totuși, se strădui să aranjeze masa cât mai frumos. Constanze spuse că tatăl ei era inginer și că-i părea rău că energia atomică absorbea majoritatea fondurilor pentru cercetare fundamentală, alocarea celor mai mari bugete unei energii moștenite de la bombe era imorală în timp ce mai existau pe lume o mulțime de boli netratate. Din acel moment, nu se mai opri. Nu vorbea ca o

militantă, ci pătrunsă de umanitate. Ascultând-o, Alexandre întinse pateu pe felii de pâine, își cufundă cu lăcomie briceagul în casoletele cu varză roșie și cu țelină, înghiți o bucată de cantal¹¹... Din când în când, îi întindea câte un mini-sendviș lui Constanze, care-l ronțăia fără să se întrerupă o clipă.

Măcar acum știa de ce era în Franța. Toulouse trecea drept un eldorado al aeronauticii, iar tatăl ei, după ce se stabilise în Vest, devenise din inginer om de afaceri, călătorea tot timpul pentru ca Europa să cucerească lumea cu avioanele ei Airbus. Businessul era mai tare decât politica, pentru a-și impune dominația era de-ajuns să vândă. Se pare că tatăl ei nu vorbea decât despre viitor, în timp ce mama și sora ei rămăseseră în acea lume încremenită, de cealaltă parte a Zidului. Nu le mai văzuse de doi ani. Maică-sa avea grijă de părinții ei bolnavi, având în vedere vârsta lor, ar fi putut pleca din Est, dar nu voiau. Constanze se simțea vinovată că nu mergea acolo, că nu era lângă ei, doar că trecerea obligatorie prin Checkpoint Alpha, cu așteptări și interogatorii umilitoare, și frica de a nu se mai putea întoarce din Est o terorizau din start.

Alexandre mâncase mai bine de jumătate dintre provizii, se lungi, iarba răcise pătura.

¹¹ Sortiment de brânză din lapte de vacă.

— Dar tu, ai călătorit în alte țări?

— Nu.

Constanze îl privi de parcă tocmai îi spusese ceva ieșit din comun.

— Ai călătorit deja cu avionul?

— Sigur că nu. Și nu voi călători cu avionul niciodată.

Constanze se gândi la acea ciudățenie. Iată că mai existau și tineri pe care nu-i tentau marile călătorii, nici Asia, nici America, se mulțumeau cu micul lor univers.

— Nu-mi plac avioanele. Când eram mic, plecam singur cu bicicleta pe podiș, lipseam cu orele, ei bine, chiar când rătăceam, fără griji, la adăpost de orice, tot trecea un avion pe deasupra, cu o droaie de oameni care probabil se uitau pe hublouri, iar asta mă stânjenea, toți oamenii care ședeau acolo sus, toți bogătanii...

— De fapt, ți-e teamă de avioane?

— Poate. Nu vreau să aflu.

Constanze vru să-l facă să vorbească despre el. Îi puse întrebări cărora Alexandre le răspunse evaziv. N-avea mare lucru de spus decât că-i plăcea să trăiască în aer liber, în natură, ca aici, avea cu adevărat nevoie de asta, și dacă nu-și cunoștea pe deplin nici propria lui vale, la ce bun să mai exploreze și altele? În rest, viața lui era gata trasată, planul lui era să se ocupe de fermă, în ritmul anotimpurilor, și

dacă nu se plângea de nici un zid, simțea în schimb că se cascadează o prăpastie între vechea lume în care trăia și noua lume care se anunța, cea a orașului, a producătorilor de semințe selecționate, a reglementărilor și a băncilor. Spre marea lui surprindere, lui Constanze nu i se păru ceva desuet și nici arhaic, dimpotrivă, i se părea frumos să trăiești în mijlocul naturii, cumva liber, ea-i spusese că el era ființa cea mai liberă pe care o cunoscuse vreodată.

Penumbra pune stăpânire peste tot. Constanze era așa de frumoasă, își zise Alexandre, îi iubea cuvintele, vocea, accentul care-i însuflețea zâmbetul, chiar când nu vorbea, gura ei mare desena o amplă mulțumire universală, un zâmbet permanent. Nu se priveau, nici măcar nu se căutau cu privirea, și dacă se apucară de mână, dacă avură amândoi, în aceeași clipă, același reflex, era nu atât ca să se atingă, cât ca să se liniștească. Fiindcă, din clipa aceea, nu mai erau foarte siguri de nimic, nici măcar dacă era cu adevărat frig sau nu, totul devenea nesigur, de parcă doar ce i-ar fi aruncat înapoi acolo copilăria sau adolescența, azvârlindu-i pe plaja din urmă a inocenței, cea de pe care ne imbarcăm spre viața noastră, dar fără să știm cu adevărat spre care anume. Dacă se apucară de mână, era pentru că amândoi căzuseră de sus. Amândoi, fără să zică nimic, cugetau la legăturile lor, la tot ce-i împiedica să fie cu

adevărat liberi, ea care se simțea chemată de alte țări ca să fugă neconținut de a ei, și el, care se simțea atașat visceral de pământul lui. Continuară să se țină de mână, strângându-se din ce în ce mai tare, se-nțelegeau fără un cuvânt, de parcă li se arătase că nu trebuie să ia de bună ordinea lucrurilor. Ar trebui să lupte pentru ca totul să fie altfel, să lupte nu numai împotriva centralelor nucleare, ci și pentru sine, să lupte foarte egoist împotriva acelei vieți gata trasate. Orice cuplu e o revoltă.

— Știi, n-am văzut niciodată noaptea așa.

— Ce vrei să spui?

— Noaptea totală, bezna... Mereu am văzut noaptea pe bucăți și mereu în lumina orașelor, dar niciodată așa vastă ca aici, niciodată în întregime.

Vineri, 24 aprilie 1981

În seara aceea, la Toulouse avea loc ultimul mare miting al candidatului Mitterrand de dinaintea primului tur, apartamentul devenise loc de adunare înainte să plece în grup la stadion. Între timp, se distrau parodiind lirismul bărbatului cu trandafirul înainte să meargă să-l asculte de-adevăratelea. Fiecare se amuza să-și trâmbițeze, la fel ca el, învăpăierea pentru socialism.

Doar Antoine și Marc stricau, malițioși, atmosfera, spunându-le ce mai auziseră pe-acasă.

— Pentru bunicul, dacă primăvara e nașpa și-i frig ca iarna, este semn că vin comuniștii la putere, bate un vânt din Est.

— Da, iar la mine se spune că, dacă e ales Mitterrand, va lega Franța de URSS, iar pe 14 Iulie, la anul, tancurile rusești vor defila pe Champs-Élysées...

La astfel de vorbe, Caroline se mânie.

— Dar e și normal că burghezii cred asta, se tem de socialism, fiindcă socialismul e înflorirea fraternității, socialismul înseamnă însoțirea poporului cu progresul...

Iar Sophie adăugă:

— Socialismul le este prielnic popoarelor, moarte burgheziei!

— Ei, na, ce vorbești?!

— Ei bine, pentru mine socialismul înseamnă ca toată lumea să cumpere, pe rând, hârtie igienică, Mir și Spontex, declară sobră Paula...

— Da, socialism ar fi și să nu-și mai pună fiecare lucrurile în micul compartiment propriu din frigider... Și mai ales să nu se mai facă, vezi Doamne, că n-a văzut că s-a înfundat chiuveta, ca să-l lase pe următorul să rezolve!

Pentru Sophie și Paula, exercițiul era un prilej de reglări de conturi cu acei colocatari care nu făceau decât să se servească, și n-aveau niciodată grijă să ia de mâncare, în afară de beri și de chipsuri, băieții, de cele mai multe ori.

La acele cuvinte, Caroline aplaudă, înainte să ia cuvântul cu intonația ei de șefă de cercetași care o caracteriza în ochii tuturor:

— Socialismul înseamnă să luăm aminte că duminică are loc primul tur și că trebuie să mergem la vot... Așadar, toți cei care nu s-au sinchisit să-și facă mutația să ia trenul și să voteze la tati și la mami, singura modalitate de a câștiga alegerile este să votezi, faceți ce știți, dar votați!

Vreo zece dintre ei o aclamău la finalul frumoasei ei tirade, dar fără să-și lase paharul jos; cât despre ceilalți, aceștia își amintiră că nu se ocupaseră de cartea lor de alegător, dându-și seama că acum era prea târziu s-o mai facă.

Mai mult ca niciodată, în seara aceea, Caroline era inima grupului. Aveau întâlnire cu alți studenți ca să meargă împreună până la Stadium, nu pentru un derbi și nici pentru un concert, ci pentru Mitterrand. După ce se făcuse nevăzut toată iarna, candidatul ținea miting după miting în orașele mari din provincie, intuia că odraslele de țărani, abia mutate la oraș, păstrau în sinea lor nostalgia obârșiei lor

țărănești, simțindu-se cât mai legați de pământ cu putință. Pe noul lui afiș, poza în fața unui sat pierdut pe dealurile din Morvan, o fotografie care voia să spună să Franța rămânea o țară rurală cu tradiții adânc înrădăcinate. Față de acea carte poștală campestră, prin contrast, Giscard părea protocolar și rece între decorurile aurite din Élysée, un monarh instalat în inima acelui Paris elitist și plin de dispreț, din capitala de deasupra tuturor, unde se concentra puterea.

În rest, dacă Mitterrand venise acolo în seara aceea, era pentru că, dintre toate marile metropole regionale, Toulouse fusese singura care-i spusese „nu” lui de Gaulle în 1969. Aici toți deputații erau de stânga, la fel și președintele regiunii și majoritatea primarilor. Simbolic, orașul roz avea să servească drept avanpost pentru a cuceri Franța, dar, pentru asta, era nevoie ca stadionul să fie plin. Cu frigul și aversele, lupta nu era câștigată și, în caz de tribune goale, cele trei canale de televiziune ale fostei ORTF n-aveau să se abțină să le filmeze la greu.

De altfel, tocmai din cauza stării dezastruoase a vremii unii se răzgândiră chiar când erau pe picior de plecare. În loc să le înghețe toate cele într-un stadion, preferau să joace cărți în apartament, așa că nu mai rămăseseră decât

unsprezece care să meargă la Stadium, ca o echipă de fotbal. Doar că nu aveau decât trei scutere.

Marc și Paula urcară pe scuterul Piaggio al lui Antoine, Sophie și Brigitte își găsiră loc ușor pe MBK-ul lui Pablo, totul se organiza, doar Caroline refuză să șadă pe gențile laterale mari de pe Honda 125 a lui Xabi, în primul rând fiindcă nu avea cască, dar mai ales nici o încredere în Xabi. El avea obiceiul să facă pe misteriosul, punându-și o pelerină mare ca-n *Elephant Man*, dar cel mai stânjenitor pentru ea era că el făcea parte din gașca lui Anton, nici nu înțelegea de ce-ar fi venit la miting, el, care-și inventa legături cu băieții din Iparretarrak¹² și se lăuda că știe să umble cu explozibili, chiar n-avea ce să caute la o întâlnire republicană.

— La naiba, Caroline, nu te mai încăpățâna, e la doar cinci minute.

— Nu, trebuie mai întâi să mergem la Tortoni, după gașcă...

— Dar sunt niște bețivani, preferă să-și bea mințile la crâșmă!

Caroline ridică tonul, arătând că ea deținea controlul operațiunilor.

¹² Organizație paramilitară naționalistă bască.

— Nu, mergem după ei, altminteri și ei ne vor trage țeapă, OK?

În loc s-o șteargă direct la stadion, Caroline voia să-i mobilizeze iarăși pe băieții de la rugby, fiindcă ei nu se temeau de frig. Era îngrijorată ca nu cumva stadionul să fie gol, deja vedea imagini cu tribunele pustii a doua zi dimineață la televizor, așa că dezlegă bicicleta comunitară de la piciorul scării și deschise calea către Place du Capitole. Când traversară pe Pont Neuf mai că-i luă vântul pe sus, pentru băieți seara aducea cu înfrângerea de la Berezina.

Ajunși la Tortoni, intrară într-o sală și mai înțesată decât de obicei, cu tot felul de oameni, nu doar punkări și rugbiști, Caroline recunoscă chiar băieți din PFN, frumosul ecumenism se datora faptului că patronul își sărbătorea marea transformare, se întorsese din Frankfurt, unde tocmai semnase cu filiala McDonald's din Europa, grație lui, orașul Toulouse avea să intre în lumea modernă și să existe, în sfârșit, un McDo în sudul Franței, primul de acest fel...

— Primul ce?

— Nu vă mai prefaceți că nu știți ce e...

— Te vinzi americanilor!

— Ia spuneți, ați văzut locul ăsta, ați văzut Toulouse, trebuie făcut ceva, altfel cartierul o să devină o ruină...

— Și dacă ajung comuniștii la putere?

— Mi se fâlfâie, am obținut toate finanțările, Mitterrand sau chiar Brejnev n-au decât să vină la Élysée, eu am contractele mele, iar de luni încep lucrările, deci înainte să racordez pompele de Coca-Cola trebuie golit tot alcoolul, Four Roses, Guinness și țigările, Marlboro, tot-tot... Haide, cinste la toată lumea!

Invitația patronului stârni un val de urale... Pentru Caroline, Sophie și Paula părea o provocare, pe lângă starea vremii erau nevoite să se lupte acum și cu droaia de studenți mai mult beți decât angajați politic. Făcând pe amfitrionul, patronul își coaliza clientela în jurul unei globalizări concrete, rom din Antile, *cachaça*¹³ din Brazilia, votcă cu iarbă de bizon din Siberia, dădea lumea pe nimic... I se rupea grav de viitorul socialismului, după ce trăise cinci ani în Statele Unite știa că pentru a schimba lumea trebuia să fie întreprinzător!

— Ești un vândut!

— Poate, dar, până una-alta, în seara asta totu-i gratis.

Caroline se dădu înapoi, mai ales când reperă în mulțime băieți din gașca lui Anton, dușmani declarați ai imperialismului, totuși gata să golească barul ca să facă loc unui McDonald's. Era cu atât mai enervată, cu cât de două zile n-o mai văzuse pe Constanze, unii se amuzau să-i dea

¹³ Rachiu din trestie-de-zahăr.

de înțeles că l-ar fi imbarcat pe fratele ei într-un gen de expediție secretă. Îl știa pe Alexandre credul și de treabă, de fiecare dată când călca pe la Toulouse se temea să nu se lase păcălit, așa că nu-i plăcea ideea să o ardă cu Constanze și chiar mai puțin cu gașca lui Anton, toți aveau dosar la serviciile de informații, în caz de vreo problemă, s-ar băga poliția pe fir, iar părinții n-ar tolera așa ceva niciodată, o droaie de probleme, pentru fermă ar fi fost o dramă. Alexandre era o găsculiță, în timp ce ei erau fii de burghezi, în caz de belele, s-ar găsi o rudă sau un avocat care să-i scoată din rahat.

— Berea Guinness, dă cu pace! Bacardi, dă cu pace! Four Roses, dă cu pace! Malibu, dă cu pace! Get 27, dă cu pace! Businessul, dă cu pace!

Scârbite de atâta prostie, fetele ieșiră de la Tortoni, norocul era că aveau destule scutere pentru fiecare, iar Caroline rămase cu bicicleta. Cuprinși de remușcări, Antoine, Éric și alți doi nu întârziară să iasă din bar și să le urmeze, jurând că aveau să revină și să golească Tortoni după miting... Vrură să conducă ei, dar fetele îi trimiseră pe locurile din spate, teribil de lăsate în jos.

Ajunși la fața locului, nu doar că tribunele erau pline, dar și fervoarea contrasta cu cerul. Tribunele erau obișnuite cu meciuri în plină iarnă, un frig subit n-avea să le

anchilozeze. Pe ecranul uriaș se vedeau planuri largi cu lumea de la poalele estradei, acolo se regăsea prima gardă, căreia i se cunoșteau vag chipurile, dar nu și numele, Lang, Quilès, Mauroy, majoritatea bărbați, iar toți acești tovarăși, după cum se putea observa, erau înfrățiți, uniți, cu adevărat de frigul care-i cuprinsese pe toți, toți înfofoliți cum erau în haine groase, pălării și fulare frumoase, oferind o imagine nu prea cuceritoare și nici dinamică.

Caroline puna prima dată piciorul într-un stadion, era plin-ochi, treizeci și cinci de mii de persoane strigând și urlând „Mitterrand, Mitterrand”, iar pe peluză scria cu litere mari, albe, „Mitterrand președinte”. Dar cel mai inedit pentru ea era să-l vadă de aproape pe ecranul uriaș, apoi mic în depărtare, pe veritabilul Mitterrand care urca la tribună, Mitterrand în carne și oase, dar nu mai mare decât o figurină. Pe ecran înainta încet, cu un trandafir în mână, un bărbat cu o floare în mână nu părea ceva foarte modern, mai ales cu acel mers cam afectat, cam de înmormântare, mai că te puteai întreba pe ce mormânt avea să-și arunce trandafirul. Doar că un fior străbătu tot stadionul de îndată ce începu să vorbească, de la cuvintele foarte simple adresate tuturor de parcă le rezervase fiecăruia în parte: „Bună seara, oameni de stângă!”.

În câteva cuvinte tocmai operase fuziunea, în câteva cuvinte unise trupele, poate că așa arăta un șef, poate fi remarcat după astfel de detalii, cu atât mai mult cu cât, spre deosebire de cei de la poalele tribunei, el era febril și încălzit, nu purta decât o haină. Șef e cel căruia nu-i este frig. Își puse trandafirul pe pupitru și nu se adresă mulțimii, ci fiecăreia dintre privirile îndreptate către el, modulându-și vocea, forțând-o când trebuia, vorbind uneori mai încet, cu coatele pe pupitru, de parcă avea să le șoptească un secret. Caroline descoperea că bărbatul iradia o credință laică. Sau o fi fost vreun mare actor, dintre cei care își iau rolul în serios, chiar riscând să improvizeze, da, păstra în mâna stângă un sul de pagini înfășurate pe care nu le desfăcea, probabil discursul lui, în timp ce mâna dreaptă i se agita întruna, i se învârtea ca o torță în dreptul chipului, pupitrul fragil se clătina la cea mai mică mișcare, estrada însăși părea să se legene, și totuși candidatul părea tare, puternic, de neoprit.

Caroline vedea bărbatul pe care voia să-l vadă, auzea cuvintele pe care voia să le audă, politica își regăsea, prin intermediul acelui bărbat, tot sensul, de a avea un proiect și înainte de orice un șef, doar un șef știe să întrupeze un proiect, atunci ea-l asculta din ce în ce mai atent, chiar închizând ochii, încât Sophie o întrebă:

— Caro, e totul bine?

„...Afirm în fața dumneavoastră și voi afirma cu tărie până la ultima mea suflare că eu unul sunt un om liber. Și nimeni pe lume, nici o forță, nici o putere nu apasă asupra deciziei mele, nici la Est, nici la Vest, nici Moscova, nici Washington, nici Bonn, nimeni, nici o forță internă, nici forțele capitalului pe care nu dau doi bani, nici marele capital, nici multinaționalele, nici lobbistii, nici coalitiile, nici o putere de pe lume nu mă va face vreodată să vă zic altceva decât ce gândesc...”

Caroline tremura sub efectul vorbelor candidatului, ar fi vrut să nu se mai oprească, aruncă o privire la gașcă, și ei erau copleșiți de fervoarea discursului, ba chiar mai mult, când simțiră că se apropia încheierea, că bărbatul, ridicat în fața tuturor, se proiecta nu mai puțin decât la prova unui popor, în fața Istoriei, vocea-i umplea acum tot spațiul, tribunele vibrau de tremolourile tribunului, pactul se pecetluse, comuniunea se săvârșise...

„Așa că vă spun pe curând: pe curând în Franța, pe curând pentru Franța, pe curând pentru republică, pe curând pentru victorie...”

Ridicate de mișcarea unanimă a mulțimii, Caroline și Sophie se apucară să aplaude nebunește și se luară amândouă în brațe, dar tresăriră când candidatul plecă de

la pupitru, iar difuzoarele răgâiră *Internaționala*, cu atât mai mult cu cât înregistrarea părea bătrânească, găjăită, precum Corurile Armatei Roșii, ceea ce nu împiedică mulțimea să intoneze cântecul: „Sculați, voi, oropsiți ai vieții, voi, osândiți la foame, sus...!”. Cuvintele cu pricina o readuseră pe Sophie la mânia ei sănătoasă de mai devreme, probabil că frigiderul din apartament se golise, băieții nu se sinchiseau niciodată să cumpere și ei ceva, și chiar în clipa aceea unii nu se mai dădeau duși din barul Tortoni, bând zdravăn. Socialismul era o luptă de zi cu zi, înainte de a ajunge la fraternitate mai era de muncă, de nu cumva peste foarte puțin timp viața avea, cu siguranță, să li se schimbe.

Vineri, 24 aprilie 1981

La ieșirea de la miting, nu mai știau unde-și lăsaseră scuterele și bicicleta, unii ziceau s-o ia la dreapta, Antoine, Sophie și Patrice jurau că era la stânga, dezorientarea le era veselă. Până la urmă, să militeze însemna să facă orice ca să nu fie singuri, era un egoism împărtășit între frați, iar atunci, în împrejurimile prost luminate ale stadionului, se simțeau între prieteni. Caroline rămânea mai în spatele grupului, îi privea, îi vedea ca atunci când îți amintești o secvență din viață, după mai mulți ani de când ai trăit-o.

Deja simți un soi de nostalgie la gândul că peste zece ani, peste douăzeci de ani, când avea să rememoreze acel miting, acea seară, urmau să-i revină toate acele imagini, stadionul plin, discursul, fervoarea, totul avea să-i apară intact. Marile momente ale Istoriei sunt depozitarele amintirilor noastre personale. Mica gașcă din fața ei depăși alt grup, vreo cincizeci de militanți postați în fața unui autobuz așteptau să li se deschidă ușa, șoferul adormise pe scaunul lui. Ca să-l trezească, cântau în cor imnul partidului socialist de Herbert Pagani, amestec de *Bella Ciao* și de cântec rusesc: „Să nu mai credem în cântări promise, Aici și-acum, viața s-o schimbăm, Azi ne vom împlini acele vise, Aici și-acum, viața s-o schimbăm...”. Păreau peste măsură de uniți, adulți care reluau o partitură învățată bine, te ducea cu gândul la cântece militărești sau la *Ave Maria* în timpul slujbelor, atât că acel cântec era zâmbitor, despovărat de orice gravitate transcendentă.

Începură să cânte și Sophie, Brigitte și Patrice, doar că nu-și mai aminteau toate cuvintele. Caroline era sigură de ceva, mai mult decât un miting, în seara aceea trăise preludiul unei reale bulversări, mai mult decât o revoluție, începutul unei noi ere. Indiferent dacă bărbatul cu trandafirul era sau nu ales, nimic n-avea să mai fie ca înainte, cu sau fără Mitterrand în fruntea țării, cu siguranță

urma să i se schimbe viața, următorii șapte ani aveau să marcheze o nouă epocă, mai întâi, fiindcă-și termina studiile, apoi pentru că urma să fie repartizată la primul ei post, aveau să se adauge corolarele vieții active, un apartament, un tip, poate o nouă familie, aici, în acel oraș, sau în altul, da, următorii șapte ani aveau să redeseneze tot.

Se întâlniră toți în apartament. Caroline sosi în urma tuturor. Într-un final, dăduse de bicicletă nu departe de terenurile de tenis, rezemată de grilaj fără lacăt, cineva poate dăduse o tură cu ea, dar n-o furase. Totul lua parte la magia acelei serii, a fraternității universale.

Trădătorii care-și petrecuseră seara la Tortoni tocmai se întorseseră. Toți erau beți, și deși nu văzuseră nimic din miting, toți aveau o părere. În primul rând, li se părea demodată ideea de a se afișa cu un trandafir, însemna să flateze poporul de rând, cu atât mai mult cu cât Mitterrand îl ținea ca un tânăr mire, pe când forța simbolului ar fi trebuit să vină mai degrabă din contrastul între trandafir și pumn, ca pe emblema PS, trandafirul trebuia strâns ferm în pumn pentru a arăta că nimic nu oprește forțele progresului, nici spinii, nici dușmanii.

— Și totuși, un bărbat care înaintează către putere, cu un trandafir în mână, nu vi se pare ceva frumos?

— Ce vorbești, te duce cu gândul mai degrabă la Wizard decât la Che Guevara!

Xabi și ceilalți profitară de ocazie ca să mai servească o dată același discurs, faimosul triptic: Mass-media, Guvern, Multinaționale, iată alienarea de care trebuia să se elibereze, iar pentru așa ceva un trandafir strâns în pumn n-ar fi fost de-ajuns. Anton nu spunea nimic. Ascultându-i, pe Caroline o cuprinse în sfârșit grija de fratele ei, poate era pe mâini rele, așa că, decât să le răspundă cu privire la Wizard și multinaționale, îi întrebă dacă știau pe unde umbla Constanze și de ce nu revenea în seara aceea. De răspuns, îi răspunse Anton:

— De unde ai vrea să știu eu? Noi, germanii, nu ne spionăm unul pe altul.

Atunci certurile se reaprinsă de mai mare dragul, cei mai radicali denigrând fascinația pentru mitinguri, niște slujbe făcute pentru adormirea popoarelor. În răspăr, Patrice și Marc vorbiră despre Rocard, cel mai bine înarmat, după părerea lor, să bată dreapta, fără să vrea pecetlură un compromis, făcându-i să râdă pe toți, astfel încât nimeni nu mai știa cum stătea, iar ca să-i destabilizeze de tot, Anton și Xabi îi serviră cu două pahare mari de gin tonic... Atunci sună telefonul. Trecuse bine de miezul nopții. Sophie ridică receptorul. Cum persoana de la capătul firului nu se arăta

prea prietenoasă și mai vorbea și germană, îl chemă pe Anton. Zarva se domoli, fiecare ciulind urechea ca să afle cine putea fi, cu atât mai mult cu cât Anton părea serios și puse foarte repede receptorul în furcă, apoi reveni în încăpere și se năpusti spre Xabi și Gerhard, și pe mutește își luă fiecare geanta și lucrurile și ieșiră fără să sufle o vorbă. Ceva mai târziu, pe la unu dimineăta, răsună un tropăit de pași pe scară, pași repeziți și grei, semn că un grup de bărbați urca în mare grabă cele două etaje, uitându-se pe fereastră Caroline văzu vehicule de jandarmerie parcate pe stradă, apoi se auziră bubuituri în ușă, pumnii băteau ritmic, și o voce foarte puternică le ordona să deschidă.

Sâmbătă, 25 aprilie 1981

Dimineăta, cutia zăcea în iarbă, în spatele mașinii, îmbibată de ploaie. În noaptea aceea, cedând tentației, Constanze și Alexandre făcuseră dragoste în 4L-ul prea îngust, începuseră să se sărute ușor pe parcursul compilației desuete din Simon & Garfunkel. După aceea, Constanze scosese ultimul album Talking Heads, caseta era pe jumătate derulată, iar ea fusese nevoită să dea înapoi banda maro cu vârful arătătorului, ceea ce prilejuise un

timp mort ciudat, în care nu se mai auzea decât răpăitul sinistru al ploii. Odată caseta pusă, cu volumul la maximum, totul se ambalase. Acum nu mai voiau doar să se sărute, ci să se atingă, să se muște, să-și ațâțe trupurile cu limba, cu mișcări din șale, doar că-n atât de puțin spațiu le venea tare greu să scape de haine, gesturile le erau împiedicate, dar opreliștea-i întărâta și le sporea dorința. Atunci Alexandre, orbit de ardoare, deschisese haionul dând afară cutia mare, doldora de fluturași, care-i priva de spațiu, atunci se putură întinde și făcură dragoste pe Talking Heads, amândoi electrizați de ritmurile primitive, îndrăciți de refrenurile vocale repetitive, o muzică în care te trezeai captiv ca într-o transă.

Alexandre se trezi la primele licăriri ale dimineții, neîndrăznind să se clintească, de teamă să n-o trezească pe Constanze. La ora opt ea încă dormea, cu capul înfodolit în amalgamul de pulovere și de saci care le servise de perne. Îi privi trupul lung și delicat. Era agățată de el, la cel mai mic gest ar fi trezit-o, cu atât mai mult cu cât se făcuse frig. Dacă s-ar fi desprins de ea, ar fi smuls-o din somn. Ploaia nu contenise, era blândă acum, Alexandre o vedea ca pe o aliată, era una dintre acele ploi de primăvară care adăpa regnul vegetal în plină creștere, una dintre acele ploi care îmbibă plantele și care fac bine pe loc grâului, lucernei și

ierburilor de pe izlaz. Alexandre bănuia că în clipa aceea părinții lui binecuvântau ploaia, probabil desfundau toate scurgerile spre rezervele de apă și cisternă, dar mai ales se întrebau unde li se putea afla băiatul, de ce nu se întorsese ieri-seară de la stagiul. Știa că aveau delicatețea să nu-i pună întrebări la întoarcere, dar și că aveau să fie botoși tot weekendul.

Alexandre se ridică dintr-o mișcare, se uită afară și descoperi cutia de care se descotorosise, atât de udă, încât totul fusese compromis. Înăuntru, miile de fluturași se strânseseră într-un morman de hârtie care șiroia de cerneală. În clipa aceea, Constanze deschise un ochi. Urmărind privirea lui Alexandre, păru să-și dea seama unde se aflau, de parcă uitase de spațiul cu desăvârșire liber și gol din jurul lor. La rândul ei se ridică și zări cutia care zăcea, răsturnată pe o parte.

— Ce-am făcut!

— Dragoste.

Se gândi câteva clipe la acel răspuns, de netăgăduit... Cu natura, de care îi păsa atât de mult, intrase abia acum în comuniune pentru prima dată, iar acea experiență inedită i-o datora băiatului cu miros de copaci. În timp ce simțea c-o fură somnul, se răzgândi și se ridică, dintr-un zvâcnet.

— Dumnezeuule, Alexandre, trebuie să dau un telefon!

— Ce, aici, acum?

— Noaptea trecută am crezut că...

— Că?

— Nimic, trebuie să dau un telefon imediat.

— Dar, Constanze, nu se poate, sau ar trebui să ajungem până la o casă, să găsim o fermă, nu știu unde...

— Nu, nu, trebuie să găsim o cabină, nu pot telefona din casa cuiva.

— Dar cui trebuie să-i telefonezi?

Constanze nu răspunse, privi peisajul din jur, redescoperi crângul, dealurile păreau să alerge până la Atlantic sau la Pirinei, apoi se lungi ușor, cu ochii închiși.

— Știi ceva, nu ne clintim de aici... Nu ne mai clintim niciodată de aici.

Alexandre știa că n-ar fi fost cinstit să-i spună „da”, dar și mai crud ar fi fost să n-o aprobe. Dintr-odată, păru înnebunită și tensionată.

— Alexandre, mă sperie.

— Cine?

— Ceilalți, Anton, Xabi, toți...

— De ce?

— Simt că vor face ceva cu ocazia alegerilor.

— A, bine, dar ce anume?

— De fapt, nu știu.

Alexandre se temea că o înțelege. Din nou îi reveni imaginea kilelor de bobite albe ce-l aduseseră aproape de Constanze, mai aproape nici că se putea.

De data asta, ea se ridică de-a binelea și ieși într-un suflet din mașină, cuprinsă parcă iar de o misiune, chiar trebuia să dea un telefon, dar mai întâi trebuia să se ocupe de cutie, era exclus s-o lase așa, pe câmp.

— Alexandre, ce facem cu toți fluturașii ăștia?

— După părerea mea, nu putem nici să le dăm foc, nici să-i aruncăm în apă, iar să-i împărțim nici atât...

— Nu, nu glumi, dacă suntem prinși cu așa ceva...

Înainte să se pună în mișcare, se căzniră să urce cutia la loc în portbagaj, manevră cu atât mai delicată cu cât se înmuiase, neoferind pic de priză și cântărind de zece ori mai mult. Apoi, fără să mai aștepte, porniră din nou de-a lungul drumului, cu cutia inertă în spatele lor. Alexandre știa că, pentru a găsi o cabină telefonică aveau de făcut kilometri, poate chiar să ajungă la Lauzerte. Dacă s-ar fi îndreptat vremea, de acolo, de sus, cel puțin, cu vederea panoramică până dincolo de meterezele dealurilor, avea să fie frumos. Dar Constanze se gândea acum la altceva, plimbarea lor își schimbase tonalitatea, deși el încă ținea să-i arate peisajul. Conducând, el aruncă o privire spre ea, dar nu mai era atentă la decor și părea cuprinsă de gânduri obscure. Lui i-

ar fi plăcut s-o apuce de mână, să-i zâmbescă, dar se temea să afișeze cea mai mică atitudine de îndrăgostit lulea, se strădui să-și reprime orice gest către ea, cum ar fi fost s-o mângâie pe obraz ori, mai rău, s-o sărute. Înțelesese că fata aceea era sălbatică, fugea de orice opreliște, libertatea era, la ea, ca buclele ei blonde, sărea în ochi.

Deșelat de greutatea lor și a cutiei, 4L-ul sui, pufnind, până-n piața satului. Acolo se aflau o biserică, două cafenele și o cabină telefonică, ocupată de o bătrânică. Constanze se proțăpi în fața ei ca să țină rândul. Mamaia de la aparat vorbea tare și voia să i se repete tot. Alexandre se instalează la Café du Commerce și comandă două cafele mari cu caimac. Pentru cornuri trebuia să meargă la brutărie. Ziare aveau la tutungeria de peste drum. Puse cele două farfurioare peste cești ca să păstreze cafeaua caldă și plecă la brutărie. Constanze îl urmări cu privirea, în timp ce el, la rândul său, o privea cum așteaptă, se observau ca doi iubiți îndepărtați. La brutărie totul mirosea bine, luă cornuri, două briose, în fond habar n-avea ce-i plăcea ei. Când împinse ușa tutungeriei care ținea și ziare, clinchetul acesteia îi făcu să se întoarcă pe cei trei clienți care stăteau de vorbă în fața casei de marcat. Se îndreptă spre peretele cu ziare și se lăsă din nou prins din urmă de angoasa de a auzi vorbindu-se despre azotatul lui, consultă ziarele unul câte unul, toate

titlurile spuneau că lumea era un butoi cu pulbere, colonelul Gaddafi încerca să coalizeze țările arabe ca să protejeze Libanul de Israel, președintele Reagan își revenea încet după tentativa de asasinat săvârșită de un înnebunit după *Taxi Driver*, la Belfast un băiat de cincisprezece ani murise dintr-un glonț de plastic tras de forțele de ordine, în Italia, la opt luni după zecile de morți din atentatul de la Bologna, indiciile se mutaseră de la Brigăzile Roșii la Loja P2¹⁴. În Franța, optzeci de morminte din cimitirul evreiesc din Bagneux fuseseră acoperite cu graffitiuri antisemite, vântul avea să sufle tot din nord și să întărească frigul, mâine la ora 20.00, grație calculatorului CII Honeywell Bull, se va afla rezultatul primului tur de scrutin, treizeci și șapte de milioane de francezi vor fi votat deja și aveau să se știe cu exactitate toate scorurile la secundă, dar în toate astea nici vorbă de explozie prin preajmă, nimic despre Golfech, nici despre Agen, nici despre Toulouse, nimic...

— Ce anume căutați, rezultatele de la cursele de cai?

— Nu, doar mă uit.

— Totuși, n-o să-mi citiți toate ziarele aici!

Ca să nu bată la ochi, Alexandre cumpără cele cinci-șase titluri pe care tocmai le răsfoise, apoi se întoarce la cafenea. Patronul se gândi să le reîncălzească la aburi cele două

¹⁴ Propaganda Due, lojă masonică secretă din Italia.

cafele cu caimac, jetul scoase un vuiet infernal. În piață, situația bătea pasul pe loc, Constanze încă aștepta în fața cabinei.

— Poftiți, vor fi mai bune calde.

— Mulțumesc.

— Auziți, prietena dumneavoastră poate veni să telefoneze de la tejghea, dacă vrea.

— Nu, cred că vrea să sune în străinătate.

— Atunci, evident, e altceva, dar, mare grijă, înghite fisele ceva de speriat. În același timp, depinde unde vrea să sune.

— Nu știu, cred că în Elveția.

— Atunci mai bine i-ați duce cafeaua, fiindcă mamaie Cadelle e fudulă de urechi și asta poate să dureze...

— Vă mulțumesc, e-n regulă.

Alexandre deschise ziaarele, dar tăcerea îl stânjenea. Avea senzația că patronul spiona tot, din spatele barului.

— Nu sunteți de pe-aici?

— Nu, din Corrèze.

— Totuși, aveți mașina înmatriculată cu 46, nu-i număr de Corrèze, nu?

— Așa-i, dar nu-i mașina mea.

Alexandre se felițită că-l îmbârligase pe patron. Așa era cel mai bine. La țară, cum faci vreo douăzeci de kilometri, se

găsește mereu cineva să te-ntrebe de unde vii, la douăzeci de kilometri de casă ești deja un străin.

Băbuța închise, în sfârșit. Înainte să iasă din cabină adună o grămadă de fise de pe poliță și le puse în geantă, fără nici o grabă. Constanze intră imediat în locul ei. Alexandre se uită la ea. Observă că înainte să bage degetul în disc, ea își consulta carnetul de adrese, deci nu suna la apartament, ci la un număr la care suna rareori, încercă să deslușească în atitudinea ei ceva care să indice ce fel de apel era. Părea nervoasă. Apoi puse telefonul în furcă, căută iar în carnet, formă iar numărul, sau poate un altul.

Alexandre se cufundă din nou în ziarele lui, parcurse paginile regionale din *La Dépêche*, un Renault 12 lovise un mistreț pe șoseaua departamentală spre Montcuq, doi răniți ușor, fotografia arăta mașina, nu răniții și nici mistrețul. Un marfar lovise un camion pe o trecere la nivel, pe linia Brive-Toulouse. O basculantă cu pietriș se răsturnase în cariera dinspre Caylus, o băcănie ambulantă fusese jefuită la Villefranche. Spectaculosul rămânea limitat. Deschizând *France-Soir* dădu peste fotografia unei explozii gigantice urmate de un articol lung, o bombă de mare putere explodase în ajun la universitatea din Berlin, pagubele erau considerabile. Încremeni, întrebându-se dacă de aproape sau de departe Anton putea avea o legătură. Fără să

izbutească să se concentreze, reținu doar că un extremist apropiat de Frațiunea Armata Roșie făcuse greva foamei în celulă, că fusese hrănit forțat și că asta-l omorâse. Urmase o săptămână de răzmerițe în Berlinul de Vest, sute de tineri și de antinucleari care stăteau fără forme legale manifestaseră neîncetat, erau toți îmbrăcați în negru și se adunau într-un ghem negru, presa îi botezase *Schwarzer Block*, aruncau cocteiluri Molotov în magazine și dădeau foc băncilor, până la acea bombă gigantică...

— N-arată deloc bine, nu-i așa?

Alexandre tresări. Patronul stătea în picioare în spatele lui. Închise ziarul, dar patronul continuă să comenteze, îi amintea de revoltele din Brixton de săptămâna trecută, un cartier din Londra transformat în Belfast timp de patru zile, sute de răniți și imagini de război în capitala Doamnei Thatcher, și mai ales teama să nu ia foc toată Londra...

— Acum bubuie peste tot, o să se ajungă la revoluție, ascultați-mă pe mine, mai bine ar chema armata să-i lichideze pe toți derbedeii ăștia...

Alexandre nu îndrăzni să răspundă, patronul aștepta să-l aprobe, dar el n-o făcu. Omul se întoarse după teigheaua lui. Alexandre împături toate ziarele în fața lui, nu înțelegea rostul tuturor acelor violențe, al acelei mâinii, al lumii atât de diferite de lumea lui, din fața lui, după chipul și

asemănarea aceluia sat cu dealuri profilate în depărtare. Totul se bătea cap în cap. Aruncă o privire către mica piață deschisă, către casele cu arcade, către satul liniștit, aici la țară era la adăpost, fiindcă orașul era locul comun al tuturor acelor violențe, orașul lega toate acele drame, Londra, Berlin, Bologna, Belfast, Washington, Beirut, Kabul...

Constanze era tot la telefon. Dintr-odată i se părea tare departe, diferită în toate privințele. De fata aceea ar face bine să se desprindă. S-o lase baltă. Cel mai bine ar fi să se poarte de parcă n-a întâlnit-o nicicând. Fără să vrea, ea-i reamintea de pagina dublă din *France-Soir*, clădirile prăbușite, revoltele din Berlinul tăiat în două. Nimic binefăcător în acele lucruri. Din slăbiciune se gândi iarăși la Bertranges, la vacile lui, la izlazuri, la buncii care trebuiau ajutați cu zarzavaturile, la cei opt viței abia fătați, acolo era locul lui, lângă ei. Niciodată n-ar fi trebuit să se vâre în povestea aia, toate lucrurile alea nu-l priveau.

Constanze închise nervoasă ușa cabinei, se îndreptă spre cafenea, dar dintr-odată se întoarse. Se chină din nou să deschidă ușa vitrată, uitase ceva, apoi reveni spre el. Se vedea din prima că nu era de prin partea locului, mai întâi fiindcă era blondă, și-apoi din felul ei de-a fi, de-a merge.

— E tare frumoasă fata, nu-i așa?...

Alexandre se întoarse, patronul își ștergea distrat paharele în spatele barului, uitându-se și el tot afară.

— N-ați putea da drumul la radio, sau să puneți niște muzică, ceva?

— Cum doriți.

Patronul porni aparatul cel mare de radio și învârti roțița până ce găsi un post care dădea muzică, *Dancing Queen* de ABBA, un șlagăr febril de club de noapte care, în acel decor, căpăta accente extrem de matinale.

Văzând figura crispată a lui Constanze, Alexandre pricepu că probabil se petrecuse ceva, așa că, decât să riște ca patronul să le audă conversația, ieși după ea, iar ea-i căzu în brațe.

— Alexandre...

— Ce e?

— Nu mă pot întoarce la Toulouse...

— Ce se petrece?

— Polițaii au venit la apartament, sunt sigură că-i căutau pe Anton și Xabi.

— Dar Caroline e bine?

— Nu știu.

— Și zici că nu-i din cauza fluturașilor?

— Nu, Alexandre, nu.

Se așezară amândoi la una dintre mesele de pe terasă. Constanze părea dintr-odată abătută, copleșită de o lehamite, de o nevoie de a se destăinui. Alexandre aruncă o privire înăuntru, patronul trona tot în spatele barului, probabil supărat că nu auzea ce vorbesc.

— Știi, eu una nu vreau complicații. Tot ce vreau eu e să nu fie centrala, atât... Dar violența lor, bombele, toate astea, nu le vreau, ne fac rău, înțelegi.

— Înțeleg, Constanze.

— Nu, nu-nțelegi, n-ai cum să înțelegi, ce-i întărită cel mai mult este să provoace, să provoace pentru a stârni ura, ura polițailor, ura statului, de fapt visul lor e ca totul să ia foc, dar de ce, de ce?... Violență, Alexandre, nu vreau.

El o luă pe Constanze în brațe, încercă să se arate liniștitor când de fapt ea-l răscolea, dar ea părea atât de neajutorată, încât nu se vedea lăsând-o de izbeliște și să le întoarcă spatele tuturor acelor încurcături.

— Înțeleg, Constanze. Înțeleg chiar perfect.

— Alexandre, trebuie neapărat să iau aer, acum nu mă pot întoarce în apartament, nu vrei să mă duci la tine acasă?

— Păi...

Nu luase asta în considerare, nu și-o imagina pe Constanze la Bertranges, nici o clipă... Între privirile

părinților și întrebările surioarelor lui, și Caroline care ar risca să afle, era ceva de negândit.

— Deci?

— Da, da, dacă vrei.

— Ești sigur?

— Nici o problemă.

Când se întoarseră în cafenea, patronul avu impresia că vede un cuplu împăcat, un foarte tânăr cuplu zguduit de o criză trecătoare, nimic mai mult.

— la spuneți, dacă vreți, vă mai pot încălzi o dată cafelele.

Duminică, 26 aprilie 1981

O duminică electorală este o zi în care nehotărârea plutește în aer, orele par dilatate, iar timpul, în stare gazoasă. La fel ca de revelion, întreaga națiune își dă întâlnire în același punct, la ora 20.00, pentru anunțarea rezultatelor. La Bertranges, atmosfera era și mai ireală decât prin alte părți. Atenția se îndrepta mereu asupra blondei înalte, cu bucle. Prezența ei era suficientă ca să facă weekendul excepțional, ea era atracția, dar și Alexandre, de obicei așa discret, el care nu spunea niciodată nimic despre viața lui și care-și ascundea mereu prietenele, iată că nu

numai că le arăta tuturor că avea iubită, dar mai și apăruse cu ea pe nepusă masă, fără să le spună măcar cât timp avea să rămână. Părea o nebunie.

Pentru o zi de duminică, prânzul nu avea nimic extraordinar, dar așa îl vedea Constanze. Pe chiuvetă tronau un bol mare de cartofi cu vinegretă și altul cu ghiveci, iar în cuptor se făcea un pui mare ce răspândea în casă arome de crocant.

— Copii, trebuie pusă masa!

Nu se știa niciodată cui îi era adresată invitația, asta-i partea bună când sunt mai mulți frați, fiecare poate să creadă că ordinul îl vizează, sau să-și spună că li se adresează celorlalți.

Alexandre le auzi pe cele două surioare ale lui întrecându-se să pună farfuriile și tacâmurile. El dădea o tură prin grădină cu Constanze. Își petrecuseră noaptea în aceeași cameră, Constanze nu văzuse în asta decât ceva foarte normal, pe când Alexandre se simțise tare stânjenit față de surorile lui mai mici, și mai ales față de părinți. Era cu atât mai încurcat cu cât observa cum înmugurea la ei un fel de ușurare, satisfacția intimă de a-și spune că fiul lor găsisese în sfârșit o femeie, o fată care, poate, ar fi gata să-și ducă traiul acolo. Din acea clipă, nu l-ar mai pune în încurcătură gândul de a rămâne la fermă, de a-și face viața

acolo, cum o făcuseră dintotdeauna până atunci cei dinaintea lui.

Constanze vru să prelungească plimbarea mergând de-a lungul pajiștilor, Alexandre nu îndrăzni să i se împotrivească, de altfel, nu sufla o vorbă. Starea de disconfort i se trăgea de la toate îndoielile care-l sfredeau, repetându-și că, dacă fata aceea se afla acolo chiar atunci, era mai ales ca să fugă de încurcăturile din Toulouse. Ca să stea la distanță de descinderea poliției. Nimic altceva n-o interesa, probabil, la Bertranges în afara siguranței de a se ascunde într-o fermă pierdută la capătul unui drum de negăsit. Alexandre ezita să-i împărtășească îndoielile lui, s-o întrebe direct, „Constanze, care-i motivul adevărat pentru care ești aici?”, îi era prea frică de răspuns, care ar fi putut spulbera magia clipei. Totuși, era ceva să se plimbe de-a lungul pajiștilor cu ea, de-a lungul gardurilor vii recucerite de primăvară, îl tot întreba cum li se spune tufișurilor sau ierburilor, arbuștilor îmbibați de ploaie și de sevă, la fel cu păsările, și de fiecare dată el știa. Ea îl luă de mână din mers, iar lui îi fu limpede că nu se prefăcea, fiindcă-i strângea mâna cu putere, de parcă se agăța de ea. În acel decor, era uimită de tot, nu știa nimic despre copaci, nici despre plante, nici despre cântecele păsărilor, înainta prin natură ca printr-o lume necunoscută, descoperind totul cu

aerul unei copile într-o lume fermecată. Spre deosebire de ziua precedentă nu mai era nici tristă, nici agitată, pur și simplu se lăsa îmbarcată într-o fabuloasă paranteză, transportată de duminica în levitație.

— Alexandre, ești supărat pe mine?

— Pentru ce?

— Pentru că ți-am, cum se spune în franceză, ți-am cam forțat mâinile...

— Nu, *mâna*, se spune a forța *mâna* cuiva.

— Deci?

Din nou Alexandre nu răspunse. În fond, nu știa la ce gen de riscuri se expunea, găzduind-o. Dacă jandarmii din Toulouse și-ar fi pus în minte să-i dea de urmă, sigur ar fi ajuns până la fermă și ar fi făcut legătura cu îngrășământul. Zărind ferma de departe, matricea solidă de unde se trăgea întreaga familie, Alexandre fu supărat mai ales pe el, primul care trișase în poveste el era.

La prânz, mai mult decât în seara de dinainte, atmosfera era stranie. Agathe și Vanessa păreau încă intimidată de acea tânără, acea adultă care le depășea în orice, cu atât mai mult cu cât radioasa străină îi fascina nespuse pe părinți. Accentul care-i amplifica zâmbetele, dezinvoltura ei de fată emancipată, totul dădea de știre că sosea de pe altă

planetă. Părinții o priveau cam ca pe o extraterestră, în primul rând fiindcă era originară din acea Germanie improbabilă aflată de cealaltă parte a Zidului și nu le venea să creadă că maică-sa și bunicii ei locuiau în imensa pată roșie care se vedea pe mapamonduri, blocul sovietic de care se temeau să nu se reverse cândva peste lumea liberă, cu atât mai mult cu cât, de trei săptămâni, Armata Roșie se dezlănțuia în Afganistan, imaginile erau teribile, roșul devenea mai inflamabil ca niciodată. Fata aceea întrupa o întreagă realitate geopolitică în fața lor, așadar, lumea aceea aparte chiar exista, și deși Constanze n-avea nici o problemă să vorbească despre familia ei, ea se simți cuprinsă de un sentiment de rușine, o vinovăție în descrierea realității. Se crezu chiar obligată să spună c-o putea vedea pe mama ei oricând voia, aceasta lucra pentru echivalentul est-german al SNCF, iar oamenii din Est care lucrau în transporturi aveau acces în Berlinul de Vest, de altfel ea însăși, dacă ar fi dorit, ar fi putut merge în Est chiar de mâine și s-ar fi putut întoarce, minimaliza lucrurile fiindcă se simțea un pic rușinată că venea din țara aceea toxică... În acel capăt de masă, Constanze ocupa tot spațiul. Fără să știe, îi luase locul lui Caroline. În ochii tuturor, era o apariție neobișnuită, o soră mai mare, doar Alexandre o mai vedea când și când ca pe o pasăre vestitoare de nenorociri.

La jurnalul de la ora 13.00 se arătară imaginile cu candidații care votau. Președintele Giscard d'Estaing la Chanonat, un sătuc pierdut din Puy-de-Dôme, Chirac într-un sat de la margine de tot în Corrèze, Debré își făcuse datoria la Amboise, Crépeau în La Rochelle, apoi alții la Poitiers sau prin alte părți, în timp ce Mitterrand încă era așteptat în cotlonul lui uitat de lume din Nièvre, fiecare își trăgea forța din sevele pământurilor de obârșie, semn că din pământ își trăgea un Președinte forța și legitimitatea, ca să fie ales trebuia mai întâi să-și valideze parcela de umanitate plămădită din același lut cu poporul, din același pământ. Cu cât deveneau mai citadini oamenii politici, cu atât mai de la țară se dădeau.

Chiar atunci, pretutindeni sub cerul înnorat se juca viitorul țării. Franța alegea, și la oraș, și la țară cetățenii mergeau la secția lor de votare. Buletin cu buletin, fără ca măcar să-și dea seama, oamenii reorientau cursul Istoriei, avântându-se în aventura socialismului, poate chiar a comunismului, votând cu Marchais, sau poate preferau securitatea întorcându-se către președintele aflat la final de mandat, în primul tur totul rămânea deschis. La ora aceea, nimeni nu știa. Chiar și acolo, așezați la masă, simțeau chimia stranie ce impregnează duminicile de alegeri și

capătă adesea forma unei melancolii anticipate sau a unei încrederi neliniștite.

Duminică, 26 aprilie 1981

Când Caroline sună la sfârșitul mesei, lui Alexandre îi veni tare greu să-i facă pe ai lui să respecte înțelegerea. Nu voia să-i spună despre prezența lui Constanze, se temea ca soră-sa să nu cumva să fie geloasă, să se supere pe el că nu-i ceruse voie să iasă cu colocatara ei. Iar Constanze nu voia să se știe la Toulouse unde era. Totuși, cele două surori lăsară să se înțeleagă, prosteste, că știau unele lucruri ceva mai puțin cunoscute, făcând pe misterioasele, întrebând-o pe sora lor mai mare dacă bănuia ce lucru incredibil se petrecea aici, da, chiar aici, la fermă... Însă la celălalt capăt al firului Caroline nu asculta cu adevărat, nu bănuia nimic, era prea agitată și anxioasă, copleșită de emoția partizană, dar și de altceva, o tensiune pe care o ținea sub tăcere, le spuse doar că de două zile nu mai pusese geană pe geană din cauza unor probleme din apartament. În orice caz, deocamdată, tot ce aștepta era să se facă ora 20.00 ca să afle, în sfârșit.

La momentul cafelei, la ora 14.00, cerul se luminează de o strălucire formidabilă: un soare perfect rotund strălucea pe

un albastru nou. Toată lumea se ridică de la masă și se pregăti să iasă. Mama se îndreptă spre grădină, cu puștoaicele după ea, tatăl, în schimb, spuse că trebuia să profite de vreme ca să dea la o parte copacul care căzuse mai la vale, pe drumul către moară. Alexandre simți în vorbele tatălui un fel de indicație, așa că se duse în șopron după drujbă. Constanze rămase în prag fără să știe după cine să se ia, mai neajutorată ca niciodată. Alexandre îi citi în privire o neliniște de orfană, cea a unei copile singure pe un peron, după ce trenul tocmai plecase. Se întrebă dacă, la urma urmei, ea nu-și căuta cumva o familie adoptivă, un mediu potolit, cu ființe apropiate, iată, poate, ce-i lipsea. Îi făcu semn să vină cu el și cu tatăl lui, iar Constanze alergă să urce, alături de ei, pe tractor.

Coborâră spre izlazuri pe drumeagul de pământ. Zgâlțâielile uimitoare o făcură pe Constanze să râdă. Apoi tatăl începu să taie copacul cu drujba și-l lăsă pe Alexandre să mâne vitele pe alt izlaz. Constanze descoperi zgomotul de coasă pe care-l fac vacile când retează cu limba o iarbă prea lungă, cosind tulpinile mustoase, un zgomot puternic și sălbatic. Dintr-o creangă moartă improviză un băț și împreună cu Alexandre mână turma spre izlazul de mai la deal. Vițelușii păreau blânzi ca niște jucării de pluș, Constanze nu îndrăznea să se apropie de ei din cauza

privirilor pe care i le aruncau mamele lor, Alexandre o ajută să mângâie unul, apoi altul, ea-și dorea să-i îmbrățișeze, aveau gene lungi, emoționante, care le țineau ochii mari, uimiți. Niciodată nu ținuse un animal așa de mare în brațe, era ceva extraordinar și duios. Se ridică și închise ochii ca să tragă, adânc, aer în piept. Alexandre o privi, fascinat de cum i se întindea bluza peste sâni.

— Știi, dacă revii peste două luni, izlazul va fi năpădit de mireasma de mentă proaspătă, va fi acoperit de milioane de floricele de izmă sălbatică...

— Pe bune?

— Da, peste vară toată coasta e acoperită de milioane de flori albastre, când pășești prin ele e ca și când ai pluti pe un ocean de mentă proaspătă...

— Nu te cred.

— Întoarce-te în iulie și vei vedea...

Alexandre contemplă pajiștea foarte deasă, măcar în acea privință avea conștiința împăcată, își folosisese bine azotatul de amoniu. Și dacă Anton și ceilalți se foloseau de substanță ca să fabrice bombe, el o răspândise peste câmpurile de trifoi și de raigras, dându-le azotul necesar la ieșirea din iarnă pentru a le stimula noua creștere. Și ținând cont că luna martie fusese călduroasă, iar luna aprilie un pic răcoroasă, dar fără prea mult vânt, ambele cu multă ploaie,

iarba era mai mustoasă ca niciodată, iar trifoiul foarte zaharat.

Constanze rămase surprinsă să-l vadă rupând firele de iarbă și apoi mușcându-le, el îi spuse că nu toate ierburile semănau, dar aceea era excelentă, aveau cu ce hrăni vacile fără să adauge prea mult porumb, ei nu se numărau printre crescătorii care-și îndoapă vitele cu proteine cum sunt îndopați halterofilii de la Jocurile Olimpice de la Moscova sau Arnold Schwarzenegger.

Constanze trăia un fel de zi de neînchipuit, și totuși acum vorbea despre întoarcere, în seara aceea trebuia să revină la Toulouse, nu mai putea sta fără să știe ce anume se petrecuse, se temea pentru ei, Anton, Xabi, Gerhard și ceilalți, dar mai ales se temea pentru ea.

La ora 17.00 toată lumea era acasă. Puștoaicele își luară gustarea, înmuiau niște biscuiți Pailles d'or într-un Nesquik rece, o fericire. Constanze privi din nou telefonul mult prea vizibil, chiar trebuia să plece. Părinții îl bătură pe Alexandre la cap s-o ducă înapoi la Toulouse cu GS-ul, în ochii lor ea era deja la fel de prețioasă ca o noră. Dar Constanze voia să se întoarcă cu trenul, știa fără s-o spună că era mai prudent pentru el. Înainte să plece către gara din Gourdon, se uitară la orarul SNCF din tabelă, fără să-și dea seama că era cel de

iarna trecută. Doar la fața locului pricepură că trenul de 18.56 nu exista, de la Paști pleca la ora 19.27. Cum nu era bistrou, nici bufet, nici altceva, așteptară în mașină, în fața gării pustii.

Constanze profită de timpii morți ca să-i spună că acele trei zile îi făcuseră un bine inimaginabil, timp de trei zile se simțise ușoară, ca plutind, înconjurată de ființe simple, sincere, deloc parșive. Alexandre căută să-i citească în ochi ce anume voia să spună cu adevărat. În naivitatea lui aștepta ca ea să-i facă o declarație, dacă nu cumva ar fi trebuit el să îndrăznească. Dar așa ceva nu se putea. Constanze nu deschise subiectul, așa că și el se strădui să facă la fel. Dacă ar fi dat glas ideii de a se revedea, ori ar fi pomenit deja de weekendul viitor, simțea că ar fi speriat-o. Era o fire prea liberă ca să se atașeze de oricine. Totuși, ea se apropie de el, ea fusese cea care își puse capul pe umărul lui. Alexandre se arată puternic, nu cumva să lase impresia că l-ar fi rănit sau dezamăgit plecarea ei.

În timp ce mergeau spre peronul 2, el izbuti să-și consolideze indiferența, la urma urmei, ea avusese parte de ce voia, venise la fermă ca să fugă din Toulouse, se pitise cât să treacă furtuna.

— Alexandre, pari cu mintea în altă parte...

Bătrânul automotor roșu pe pneuri intră în gară cu mare zarvă. Chiar oprit, motorul termic făcea la fel de mult zgomot, degajând un fum cald și tare murdar. Constanze urcă pe prima treaptă a vagonului, apoi se întoarse spre Alexandre de parcă dintr-odată avea o grămadă de lucruri să-i spună.

— Când o s-o văd pe Caroline, voi fi obligată să-i spun că am venit...

— Nu, dacă nu-i spun eu, o să-mi frece ridichea luni întregi, Caroline nu va suporta gândul că n-am pus-o la curent înaintea tuturor, așa e ea.

— Dar, Alexandre, un secret este cu neputință de păstrat, și-apoi, oricum, nu-i un secret, nu-i nimic rău în faptul că ne vedem, nu-i așa?

Șeful de gară primea niște cutii pe care i le aducea mecanicul, discutau amândoi și nu păreau de acord. Constanze coborî din nou pe peron, se apropie de Alexandre, încercă să vorbească în șoaptă, în pofida vacarmului și a faptului că nu era nimeni în jurul lor, nimeni în tren, ea avu grijă să nu vorbească tare.

— Alexandre, trebuie neapărat ca ea să afle că am venit la fermă, trebuie să afle toată lumea.

— Dar de ce?

— Pentru tine, Alexandre. Dacă e să fie o anchetă, polițaii vor ajunge până la fermă, și cum toată lumea va ști că ieșim împreună, polițaii vor crede că eu ți-am furat îngrășământul, înțelegi, dacă ajung până la fermă, vor ajunge până la mine, înțelegi?...

Alexandre rămase ca lovit de trăsnet, descoperind că și ea știa de îngrășământ. Ea-l luă în brațe, cuprinsă de un elan de bunătate, dar și de dragoste. El era buimăcit de ceea ce tocmai auzise. Te pomenești că ea știa totul de la bun început. Gașca aia era un bârlog de mari conspiratori. El își cufundă capul în pletele ei blonde ca să înăbușe orice întrebare, își dădea prea bine seama că fata aceea n-avea nici o treabă cu el, dar nu se putu abține...

— În weekendul următor, Caroline va fi acolo. Dar peste cincisprezece zile e al doilea tur de scrutin, ea va fi la Toulouse, atunci ai putea veni, nu crezi?

Fără să-și slăbească strânsoarea, Constanze îi șopti doar un „da”.

— Da...

— Mă suni?

— Promit...

Un fluierat strident îi desprinse din îmbrățișare. Alexandre îi aruncă o privire șefului de gară, n-avea nici un rost să fluiera așa de tare, de nu cumva o făcuse dinadins,

ca să-i sperie. Automotorul își opintea motorul, scuipând și mai mult fum, Constanze își flutură mâna spunând ceva, poate „pe curând”, sau dimpotrivă. El realiză, cu spaimă, că singurul număr unde putea da de ea era același cu al surorii lui, nu știa nici măcar cum îl cheamă pe tatăl ei, sau ce nume are maică-sa, adresa lor nici atât n-o cunoștea, în afară de apartament habar nu avea unde să dea de ea. Din acea clipă avea să atârne de apelul ei telefonic.

Sâmbătă, 9 mai 1981

În familia lor toată lumea era mereu pe-afară, iar așteptarea unui telefon devenea un coșmar. Fără să fi rămas cineva la fermă, le era cu neputință să știe dacă telefonul sunase sau nu, și nici nu se putea conta pe nimeni ca să preia un mesaj. Când telefonul suna în gol, probabil doar câinii ce-l mai auzeau și pisicile și găinile. Singura soluție era să rămână în perimetrul curții, nu prea departe de broscoiul gri, altfel n-ar fi putut ști dacă erau căutați sau nu.

În dimineața aceea, puștoaicele se duseseră să-și pregătească spectacolul de teatru la alde Martel, iar părinții erau plecați la cooperativă, după care aveau să-și facă și cumpărăturile de la Mammouth, înainte să dea pe la ăi

bătrâni din vale ca să le ducă tot ce pusese bunica pe listă. Așa că Alexandre rămăsese singur pe întreg domeniul. Cu tractorul, trecea la fiecare sfert de oră pe lângă casă, ciulind urechile. Trata porumbul de pe parcela cea mare din vale și revenea de fiecare dată cu tot atelajul. De mai multe ori, de departe, crezu că-l aude sunând. Cu motorul pornit și la peste doi kilometri de fermă, avea senzația foarte clară că-i aude soneria, dar, ajuns acasă, nu mai era nimic. O dată merse până pe culoar, ridică receptorul din furcă să vadă dacă telefonul mai funcționa, apoi îi descâlci cordonul spiralat. Când firul fu la locul lui, puse mâna pe cutia de bachelită inertă, convins că telefonul chiar sunase mai devreme și că avea să sune iar, subit.

Constanze îi dăduse de înțeles c-o să revină în weekend, c-o să-l sune. Alexandre era cu atât mai nervos cu cât profita de ziua de sâmbătă ca să trateze porumbul și să-și păstreze duminica liberă. Plăntuțele de porumb erau coplesite pe alocuri de rochița-rândunicii, floarea pe care Constanze o găsisse drăguță și sălbatică, chiar termenul de „buruieni” o încântase, „buruienă” i se părea ceva fermecător, când ei erau năpădiți de ele. Alexandre le tratase totuși imediat după semănat, dar ploile spălaseră erbicidul. Dacă nu ar fi luat măsuri de îndată, rochița-rândunicii ar fi cuprins totul, i s-ar fi adăugat ciulinii și păiușul și totul ar fi

sufocat tulpinile în creștere. Pe vremuri erbicidele erau grele, rămâneau în sol cu săptămânile și puteau chiar să îndure zece ploi, eliminau buruienile arzându-le până la capătul rădăcinilor, pe când erbicidele de acum nu atacau decât frunzele, la prima ploaie erau îndepărtate. Asta-i spusese lui Constanze, dar abia dacă o liniștise.

Alexandre își turnă un pahar mare de sirop de portocale diluat cu apă de la robinet. Ieșind din casă, aruncă o privire către cei trei câini lungiți în curte, păreau prost dispuși, de parcă stătea să plouă.

— Îmi puteți spune dacă a sunat sau nu? Câinii ridicară capetele, înțelegând că Alexandre îi întreba ceva, fără să priceapă ce anume voia de la ei, așa că-și puseră din nou boturile pe labe, cufundându-se la loc în reveria lor. Alexandre urcă furios pe tractor. În fond, moș Crayssac avea dreptate, telefonul era o invenție malefică, o adevărată calamitate, fie n-aveau de ales decât să aștepte să sune, fie trăiau cu frica să nu rateze cumva apelul.

Se strădui să rămână concentrat pe ce avea de făcut. Ezită o vreme dacă să se întoarcă la fermă și să formeze numărul apartamentului din Toulouse, dar se temea prea mult să nu dea peste Caroline. Dacă oricine altcineva ar fi ridicat receptorul, nu s-ar fi simțit jenat, dar nu putea

concepe să fie nevoit să-i ceară lui Caroline să i-o dea pe Constanze la telefon.

Așteptarea apelului de la Constanze, de fapt, îi recrea, cumva, prezența. Dacă-și spunea că urma să vină, parcă era deja acolo. Nu-l speria decât un lucru: să n-o mai revadă niciodată – ar fi fost ca și când auzise un cântec la radio, un cântec fermecător și sublim – și n-ar mai fi putut niciodată să-i găsească titlul, să-l mai asculte și-altă dată. De când venise aici, o simțea prezentă peste tot, totul îl ducea cu gândul la ea, decorul, peisajele, natura, care, la urma urmei, îi semănau. I se părea c-o regăsește în ținutul care-o încântase, fiindcă natura era după chipul și asemănarea ei, sălbatică, îndepărtată, tot decorul îi vorbea, acum, despre ea, astfel încât uneori îi simțea parfumul, adierea de patchouli îi revenea în minte secvență după secvență. Acceleră, ca să termine odată cu tratarea, la aproape douăzeci de kilometri pe oră, convins că la deal avea să sune, până la urmă, telefonul. O dată chiar crezu c-o vede de cealaltă parte a gardului viu, de parcă-i putea face o așa surpriză. Fără ca el să-și dea seama, ceilalți se întorseseră, rând pe rând, la fermă, mai întâi surorile lui, apoi și părinții, numai câinii știau dacă afurisitul de telefon chiar sunase sau nu.

Când sosi la fermă, Alexandre văzu cât de obsedați erau toți de alegeri, puștoaicele nu aveau vârsta pentru a vota, dar întrebau la ce oră aveau să meargă mâine la primărie, voiau să depună buletinele în urnă. Alexandre rămânea prudent în legătură cu subiectul. Mâine n-avea să se clintească de acasă, până când nu răsuna bachelita avea să rămână acolo. În afară de asta, voia ca Mitterrand să fie ales, să se termine cu toate poveștile legate de centrale nucleare, de Larzac și tot restul, măcar pentru el totul avea să fie mai simplu. Mitterrand făgăduise să repună dosarul energiei nucleare pe masă, ca un bun reprezentant al lumii muncitorești avea să le dea din nou de lucru minerilor din Decazeville și din alte părți. În acea privință părinții nu erau de acord, nu minele de cărbune erau problema, pentru ei trebuia ca Giscard să continue, ca să-i oprească pe cei roșii, mai ales că Marchais lăsa să se înțeleagă că și socialistul le oferise comuniștilor garanții solide. Cu 20% dintre voturi în favoarea lor în primul tur, ei deveniseră făcători de regi. Deja zvonurile vesteau prăbușirea francului, închiderea frontierelor și că tancurile rusești făceau manevre în țările din Est. Cât despre povestea cu diamantele de la Bokassa¹⁵,

¹⁵ Jean-Bédél Bokassa (1921-1976), fost președinte al Republicii Centrafricane, ulterior autodeclarat împărat. I-a oferit diamante președintelui francez, ceea ce a provocat un scandal de amploare.

era un complot al KGB ca să-l bușească pe Giscard, nu încăpea îndoială că, în umbră, comuniștii făceau orice erau în stare doar ca Franța să vireze spre roșu, semn că acum lumea era a lor.

— Gândește-te că votul pentru Mitterrand înseamnă aducerea unor zăpăciți ca Crayssac la guvernare, imaginează-ți-i la putere, ce-o să mai râdă americanii!

Alexandre nu intră în polemică, dar nu mai avea de ales. Trebuia neapărat ca Mitterrand să câștige pentru ca Anton, Gerhard, Xabi și toată gașca să termine cu tâmpeniile, trebuia ca Mitterrand să fie ales ca să se oprească Golfech și toate celelalte proiecte de centrală nucleară. Ce mai conta dacă victoria se datora descoperirilor despre diamantele de la Bokassa, ce mai conta dacă fabula cu accente coloniale era sau nu adevărată, unele meciuri sunt câștigate grație unui gol marcat cu mâna.

Duminică, 10 mai 1981

Constanze nu sunase. Nu era ora 20.00, dar, după expresia gravă a lui Elkabbach și rictusul indescifrabil al lui Étienne Mougeotte, părinții înțelesesă că avea să se întâmple ceva important. Cei doi jurnaliști știau, se vedea că acolo, la Paris, cunoșteau deja rezultatul, de altfel era chiar

insuportabil cum dădeau ei de înțeles că, la Paris, știau deja ce și cum, ba chiar aflaseră, probabil, de mai multe ore, poate chiar de la prânz, dar se prefăceau că nu sunt la curent, pe când la țară erau nevoiți să aștepte ca orologiul cel mare să bată de opt ori ca să afle rezultatul, iar superioritatea aceea era revoltătoare. Alexandre îl pândea mai mult decât toți ceilalți, fiindcă, de cum aveau să-l dea, urma să telefoneze la apartament ca să afle cum se simțeau acolo. Chiar înainte de ora 20.00, se făcu tăcere pe platou și se porni o numărătoare inversă ca pentru rachetele de la Cap Canaveral. Apoi vârful unui craniu începu să se deseneze ca pe ecranul unui Minitel¹⁶, o calviție care putea să fie la fel de bine de stânga sau de dreapta, timp de două secunde Franța rămase cu curul între doi chelioși, și până la urmă apăru chipul lui François Mitterrand, constituit din mii de punctulețe electronice, albastre, albe, roșii. În casă, la fel ca la televizor, urmă o pauză. Liniște. Apoi, foarte repede, imaginea fu înlocuită cu o transmisiune în direct de pe Rue de Solferino, iar atunci tatălui i se păru insuportabil ce vedea, ebrietatea întipărită pe toate chipurile, niște caraghioși cu brațele pline de trandafiri care se apucau să

¹⁶ Médium interactif par numérisation d'information téléphonique: mijloc de comunicare interactiv bazat pe digitalizarea informației telefonice folosit în Franța între 1980 și 2012, asemănător cu serviciul Teletext, și care a prefigurat Internetul.

se pupe, înțepându-se probabil cu spinii, strângându-se în brațe de se răneau. Tatăl se ridică să stingă televizorul, dar Vanessa și Agathe voiau să se uite, la fel ca mama, de altfel, care spunea că erau la un pas de o catastrofă. Tatăl închise ușița de la butoanele televizorului, de parcă voia să-i fure cheița, apoi, scârbit, doar dădu sonorul mai încet și ieși în curte. Alexandre, în loc să urmărească imaginile cu militanți euforici, era cu ochii la telefon, spunându-și că victoria lui Mitterrand era pretextul ideal ca să sune la Toulouse, să afle cum își trăiau triumful acolo, ar suna-o pe Caroline în speranța că i-ar răspunde Constanze.

— O sunăm pe Caroline?

— La ce s-o sunăm? spuse mama.

— De când aștepta asta, probabil că acum dau o petrecere de pomină...

— Tocmai, las-o-n pace.

— Haide, mamă, nu te bosumfla, gândește-te că e victoria tineretului, iar tineretul e viitorul, nu-i așa?

Mama nu răspunse, părându-i-se ciudat că tocmai candidatul cel mai în vârstă dintre toți era în grațiile tineretului, că ideea de progres însemna să aleagă un președinte care depășise el însuși vârsta pensionării. Povestea era de neînțeles, iar ea se întreba mai ales care vor fi consecințele la nivel european, cu subvențiile, cotația

bovinelor și prețul mașinilor, fiindcă semănătorile se învechiseră bine de tot, ruginiseră strașnic pe alocuri, și era nevoie de lucrări la clădiri pentru a se conforma normelor, iar stânga va duce agricultura spre planificare, poate chiar spre colectivizarea pământurilor, în calitate de comunist cu state vechi de plată, Crayssac, de mâine, avea să le dea clasă.

Alexandre formase deja numărul, dar nu răspunse nimeni. Atunci lăsă telefonul să sune. Cuprins de îndoială, închise și formă încă o dată numărul, iar de data asta sună ocupat. Măcar era cineva acolo, poate chiar mai mulți, de la distanță își imagina ce petrecere încinseseră, probabil. Puse din nou receptorul în furcă, apoi formă iar: tot ocupat suna.

— Îți dai seama că-s afară, uită-te la mine, jur că par fericiți la Paris...

— Îți zic că sună ocupat. Deci e cineva acasă.

— Cincizeci și doi la sută, Doamne sfinte, nu se poate, zgârciobul ăsta bătrân, care-a pierdut la toate alegerile, nu-i cu putință, n-are cum să fi câștigat, acum că e la pensie...

— Se vede treaba că da.

— Ei bine, mâine o să fie răzmeriță la Casa de economii.

Vanessa și Agathe se plictisiseră deja de spectacolul chipurilor pline de bucurie sau năucite care se succedau, Jospin, Pasqua, Olivier Duhamel, voiau să vadă altceva, dar

nu era nimic, oricum, mama n-avea să schimbe canalul cât timp Giscard n-o să declare el însuși că pierduse. Nimic nu era încă sigur. Așa că fetele se retraseră în camera lor. Mama se duse la bucătărie, nu ca să facă o cafea, ci o apă de flori de portocal, în seara aceea toți aveau nevoie de liniște, iar atunci sună telefonul. Alexandre se repezi la el de parcă îi suna Antenne 2 să le ceară părerea... Era chiar Caroline. Era nebună de bucurie. Voia să stea de vorbă cu tatăl, cât să-l sâcâie nițel, Alexandre îi spuse că ieșise, așa că ea vru să vorbească atunci cu mama, dar Alexandre i-o reteză.

— E ocupată.

— A, bine, cu ce anume?

— Face apă de flori de portocal.

— Pentru tata?

— Nu, pentru toată lumea...

— I-auzi, sunteți bine?

— Dar voi, acolo, ce faceți?

— Ne luăm bicicletele și ieșim, îți dai seama, se petrece ceva istoric, trăim Istoria, stânga la putere, îți dai seama...

— Da, sigur. Și unde mergeți?

— Păi, Alexandre, habar n-am, la întâmplare, probabil spre Capitole, toată lumea iese aici, e revoluție, nu auzi, sunt claxoane peste tot, nu auzi?...

Caroline întinse receptorul spre fereastra deschisă, dar Alexandre nu auzi nimic. Aruncă și el o privire pe fereastră. Nici aici nu se întunecase încă, iar afară nu se auzea nimic, nici măcar câinii nu lătrau, la limită tot ce se putea auzi era sonorul televizorului, atmosfera surescitată care punea stăpânire peste Paris, atât că în acel moment camera s-a îndreptat către sediul lui Giscard de pe Rue de Marignan, iar acolo, dimpotrivă, părea la fel de liniștit ca la Bertranges...

— la spune-mi, Caroline, e toată lumea acolo?

— Cum așa?

— Adicăte! Cu cine mai ești?

— Bine, ascultă, plec, și amintește-i tatei că a pierdut pariul, nu-i așa, promiți...

— Așteaptă, Caroline, vin și eu cu voi!

— Alexandre, nu știu unde mergem, o să fie petrecere în tot orașul... Pa!

Alexandre se năpusti în camera lui, lăsând televizorul pornit în salon. Se schimbă la repezeală, își scoase puloverul și-și trase tricoul cu mâneci ultracurte, ca-n posterul cu Bruce Springsteen, își luă și geaca de piele strânsă pe corp care-l făcea să pară bine clădit, apoi trecu pe la bucătărie ca să-și încerce norocul cu maică-sa, să vadă dacă putea pleca cu GS-ul.

— Stai așa, doar nu vrei să mergi la Toulouse acum!

— Păi, să vezi, e o petrecere monstru, Caroline m-a implorat să vin cu ei, o așa petrecere n-are loc în fiecare an.

— Și mai grozav!

— Deci pot să merg cu GS-ul?

— Nu, în GS nu mai e decât un sfert de rezervor, nu-ți ajunge să te și întorci...

— OK, am înțeles.

— Ia spune, te întorci la noapte, nu-i așa, nu faci ca data trecută?...

Dacă avea să se întoarcă sau nu, nici măcar el nu știa. La urma urmei, era liber. În viața lui, el era bossul, cam ca aici, pe câmp, pe acel pământ, pe tot acel teritoriu, în seara aceea el era bossul, mai ceva ca Springsteen... Făcu un ocol până la hangar ca să ia 4L-ul, dar acolo îl surprinse tatăl lui, care ședea pe compresorul din fund și fuma a enșpea țigară Gitane.

— Unde mergi?

— La Toulouse.

— Acu' ești de stânga?

— De ce nu? Și-apoi, ce vrei, să rămân aici, să vă văd îmbufnați sau cum le băgați la somn pe puștoaice, fiindcă mâine e zi de școală?

— Dacă vrei neapărat să bei ceva, n-ai decât să mergi la Paradou, e mai aproape și sigur diseară o să fie o grămadă de turbați care să facă cînste.

— Nu de băut îmi pasă mie. Ce vreau eu e să văd lume, vreau gălăgie, vreau să văd lume, străzi înțesate de oameni, acum e petrecere peste tot în Franța, petrec cu milioanele, iar eu nu vreau să trec pe lângă așa ceva!

— Și dacă ultimele două fată la noapte?

— Sunt din rasa Salers, ies vițeli singuri.

— În ziua în care o să fii șeful aici, ai face bine să nu te mai distrezi cu ieșiri din astea.

Duminică, 10 mai 1981

Alexandre conducea repede. În 4L, la urma urmei, se simțea pe deplin el însuși, mai bine decât în GS. De când dormise în ea cu Constanze, mașina devenise inestimabilă. De când făcuseră dragoste strângându-se foarte tare în brațe, toată noaptea, o noapte de sfidat frigul și de vorbit cum nu mai vorbise niciodată cu nimeni, 4L-ul devenise o lume în sine, singura rămășiță cu adevărat tangibilă a acelei iubiri.

Trecu prin Saint-Clair înainte s-o apuce la vale-n jos, ca să ajungă la șoseaua națională. În seara aceea era puțină

lume pe șosea. Mașinile de pe contrasens semnalizau din faruri și claxonau în neștire, nici Marele Șlem de rugby reușit de Franța nu stârnise atâta bucurie cu o lună înainte. În pădure, căpriorii și mistreții pesemne se întrebau de ce se auzeau atâtea claxoane în seara aceea. Era o seară stranie, fiecare mașină părea apucată de nevoia de comuniune. Totuși, Alexandre nu spre acea armonie universală gonea, nu spre acea umanitate euforică se repezea, ci spre o singură persoană.

În apropiere de Toulouse erau mult mai multe mașini, un val care se repezea spre centrul civic. Se rătăci vrând s-o țină de-a lungul canalului, întrebându-se dacă nu cumva greșise sensul, încă se orienta cu greu în oraș. Apoi fu prins într-un ambuteiaj când se îndrepta către Place de la Daurade, zona în care Caroline și ceilalți ieșeau seara la băute, pierzând vremea pe malul apei când era timp frumos. Nu era cald, dar poate că în nebunia momentului ar fi venit la o băiță. Se circula din ce în ce mai greu. Se hotărî să-și lase mașina de-a lungul cheiului, ca s-o găsească la sigur mai târziu. Nu se simțea în largul lui, era mereu pe punctul de a fi surprins de vehiculele care țâșneau de peste tot. Dădu să înainteze pe o trecere de pietoni, când o gașcă de petrecăreți începu să zgâlțâie 4L-ul ca suporterii de rugby în serile de finală. Atunci se simți și mai exclus. Le făcu semne

cu degetul mare, prefăcându-se că participă la sărbătoare, nu avea de ales decât să se contopească în acea veselie stânjenitoare, s-o împărtășească, deși pentru el singurul merit al acelei victorii era că îi scotea pe toți pe străzi, iar Constanze s-ar fi putut afla și ea printre ei. Din acel moment îi privi pe toți cu atenție, pândi toate chipurile, știa sigur că ea era afară, pe undeva pe-acolo. Strategia lui era să meargă de-a lungul fluviului de la Daurade încolo, o făcu de două ori, dar, cum n-o găsea, nici măcar pe sora lui sau pe oricare din grup, se băgă și pe străduțe. Se lăsă purtat de mișcarea oamenilor. Toți acei învingători păreau că n-au altceva în cap decât să se adune în centru, la Capitole. Toate zâmbetele, strigătele, efuziunea de bucurie îl depășeau complet, era asaltat din toate părțile de scandări cu „Mitterrand președinte” și cu „Am câștigat, am câștigat”, barurile puneau muzică și erau și muzicieni care cântau pe stradă. Alexandre nu trecu nici măcar o siluetă cu vederea, el era cel mai concentrat dintre toți, cel mai prezent în Istorie, spre deosebire de ceilalți, el nu era amețit de alcool și nici de euforie, cu atât mai puțin de spiritul de revanșă, nu, nicidecum, el, în mijlocul tuturor, era calm, concentrat pe un singur proiect, să nu-i scape nimic de pe toate acele chipuri. Încercă să-și închipuie incredibila emoție de a da peste ea, acolo, de a o repera mai întâi de departe, și ea l-ar

fi reperat în aceeași clipă, atunci ar fi mers unul către celălalt și s-ar fi strâns în brațe, abia de atunci avea să fie sărbătoare cu adevărat.

De o sută de ori crezu c-o vede, în fiecare buclă blondă, în fiecare siluetă înaltă cu pulover mătăsos, în fiecare adiere de patchouli. Ce extraordinar ar fi dacă ar izbuti să se regăsească în marea dezordine din jur, era pregătit pentru un moment al vieții lui de mii de ori mai important decât o simplă victorie prezidențială.

Trecând prin fața unui bar, îl recunosc pe Patrice, cel care o lălăia adesea prin apartament, în mod vădit era singur, se rezema cu coatele pe teigheaua barului printre o droaie de necunoscuți mai degrabă abțiguiți.

— Patrice, ce faci?

— Ce?

— Sunt Alexandre, fratele mai mic al lui Caroline...

— Da, știu.

— Păi, nu sărbătorești?

— Uită-te la toți proștii ăștia... Marea baie a democrației, o hoție pe față!

— E clară treaba. Mai ești cu cineva?

— Uită-te la proștii ăștia.

— Îmi închipui că n-ai votat cu Mitterrand?

— Eu, să votez? Să fac un pipi mic, civic, la șapte ani, ce, mă crezi slugă?...

— Bine, bine...

— Nu asta e democrația, puterea trebuie redată oamenilor. Chiar dacă n-au avut-o niciodată, trebuie să li se dea înapoi...

— De fapt, mi se cam rupe de toate astea.

— Ești un tip super!

— Ia spune-mi, unde-s ceilalți?

— Aha, m-am prins... Pe Faye Dunaway o cauți, nu?

Alexandre înțelese că Patrice probabil bea de ceva vreme, așa că se abținu să reacționeze la remarca lui batjocoritoare.

— Deci unde-s ceilalți?

Patrice se proțăpi în fața lui și-i pipăi geaca cu vârful degetelor, de parcă o evalua.

— Ce vorbești, e piele adevărată! La tine se simte că te temi rău de tot să nu pari cumva mai de la țară, dar nu-ți face iluzii, omule, că tot nu-ți iese...

Alexandre trase adânc aer în piept, cu torsul evidențiat de geaca strâmtă, o a doua piele trasă peste mușchi, și atunci, într-o mișcare aproape involuntară, îl înșfăcă pe Patrice de bluza K-way, lipindu-și fața de nasul lui.

— Auzi, băi, obositele, niciodată nu mi-a plăcut de meclata, iar acum știu și de ce.

— Ușurel!

Alexandre îl strânse mai tare.

— Unde-s, la naiba?

— Hei, liniștește-te...

În euforia din jur, altercația lor trecu neobservată, cu atât mai mult cu cât Patrice era prea beat ca să-i fie cu adevărat frică, în realitate mai degrabă l-ar fi distrat să se trezească într-o încăierare, cât să strice atmosfera, să facă scandal în acel simulacru de sărbătoare generalizată. Doar că Alexandre îi apăsa pe bune carotida cu bluza, ceea ce-i făcea rău.

— Unde-s?

— Nu știu, spre Capitole, sau în vechiul bar spaniol cu jamboane atârinate din tavan, acolo se întâlnesc.

Alexandre se repezi afară din bar și-și croi drum prin mijlocul mulțimii euforice, toți îl apăseau cu fericirea lor. În jurul lui nu mai vedea acum decât niște obosiți, niște fanatici, o coaliție de creduli bine dispuși, altfel spus păreau toți legați de o formă foarte concretă de fraternitate, în frumoasa lor comuniune el se știa din alt film, de altfel o citea în privirile lor, toți îi reproșau misiunea egoistă care-l mâna să nu caute decât o singură persoană în acea omenire plenară, în ziua aceea care schimba cursul Istoriei și de care toți aveau să-și aducă aminte, lui nu-i stătea capul la nimic

altceva decât la îmbrățișarea unei fete. Totuși, de ce nu-l sunase în ultimele două săptămâni, de ce nu făcuse nimic ca să-l revadă sau să-i vorbească?

Atunci simți cum din spate i se pune o mână pe umăr.

— Auzi, mai devreme m-am luat de geaca ta, scuză-mă, am glumit și eu... Acum, dacă pe Constanze o cauți, n-ar trebui să-ți faci sânge rău...

— Ce vrei să spui?

— Ascultă, eu n-am nici o treabă cu asta, dar soră-ta a făcut curățenie în apartament, după descinderea poliției i-a dat afară pe toți.

Alexandre pricepu de ce se dădea supărată Caroline în weekendul de dinainte. Cum i se vorbea de apartament, de colocatari, ea schimba subiectul.

— Și?

— Nu-mi stă în obicei să le zic altora ce-au de făcut, dar cred că te-ai vârat într-un mare căcat. În locul tău aș face orice să nu-i mai revăd.

Alexandre era șocat de exprimarea uluitor de umană și de calmă a lui Patrice.

— Crede-mă, nu încerca să-i revezi. Vor merge până la capăt în zilele următoare, Anton, Xabi și gașca din Mirail vor să arunce totul în aer pe șantier, se pare că au pregătit șase bombe...

— Și Constanze?

— Nu-ți face griji pentru ea. Ea cel puțin e sigură că nu va fi deranjată.

— Cum așa?

— S-a întors la Berlin.

Vineri, 24 decembrie 1999

Uitându-se la bobițele de îngrășământ care se înmuiau în motorină, Alexandre se gândi iarăși la seara aceea din aprilie 1986. Pe-atunci aveau tot groaznicul telefon gri cu firul lui lung, spiralat, iar în seara aceea el rămăsese două ore pe hol, mai întâi aplecat deasupra măsuței, apoi așezat pe jos, înainte de a se lungi de-a dreptul pe podea, ascultând cu atâta intensitate vocea lui Constanze că uneori îi simțea parfumul. În cele din urmă, îl sunase, dar după cinci ani. Grație exploziei unei centrale nucleare avusese în sfârșit vești de la ea, grație Cernobîlului dăduse de urma acelei iubiri dispărute.

Fără acea catastrofă nucleară în Imperiul Sovietic, ea nu l-ar mai fi sunat, poate, niciodată, n-ar mai fi reluat niciodată legătura cu el. Fără rătăcirea aceluia nor radioactiv deasupra Europei, și fără incertitudinea nebună legată de radioactivitatea pe care o răspândea, poate că n-ar mai fi

revăzut-o niciodată. Iată că, la două zile după catastrofă, Constanze telefonase, voia să se asigure că totul îi mergea bine, lui și ținutului din jur, voia să fie sigură că pajiștile, copacii și mai ales florile de izmă sălbatică erau tot acolo. Era surprinsă să afle că în Franța se credeau protejați de norul radioactiv, în timp ce în Germania și în țările nordice mulți intrau în panică și se repezeau la pastilele de iod. Dacă în Franța lumea nu era îngrijorată de nimic, acolo se vorbea de mii de morți în URSS, norul era considerat foarte grav, nu trebuia să iasă pe ploaie, să meargă cu copiii la locurile de joacă ori să atingă salatele, toate fructele și legumele culese în ultimele trei zile erau de evitat. Iată ce cuvinte auzise Alexandre de la ea după cinci ani de tăcere, semn că de la bun început ea avusese dreptate să nu aibă încredere în energia nucleară, te pomenești că problemele abia începeau. Atunci ea-i vorbise despre dorința care nu o mai părăsise, de a locui cândva la țară, visa la asta, în împrejurările de atunci mai mult ca niciodată. Lui Alexandre nu-i venea să-și creadă urechilor, dar înainte de orice nu-și mai revenea auzind-o, regăsindu-i vocea, nu se mai sătura de ea, îi pusese mii de întrebări și mai întâi voise să afle unde ajunsese cu studiile. Ea își continua studiile de biologie și de drept, mai mult ca niciodată se felicita pentru alegerea făcută, din motive pe care nu i le putea spune la

telefon. De aceea își dorea să se revadă, în luna iulie ar merge poate să petreacă o săptămână la Anton, de când ieșise din închisoare locuia pe podișul calcaros din Aveyron. După trei ani de detenție acesta încerca să-și piardă urma, retrăgându-se la niște prieteni care locuiau într-un ungher al podișului, alăturându-se unuia dintre acele grupuri de țărani hipioți care apăruseră ca ciupercile după ploaie pe lângă Larzac. Se dusesse acolo cu ceilalți doi, printre care Xabi, cel care știa să umble cu explozibili.

Alexandre o ascultase pe Constanze povestindu-i toate astea, îi auzea vocea la celălalt capăt al firului, întrebându-se dacă nu cumva visa. Era de un exotism deabusolant.

Doar că, fără apelul telefonic al lui Constanze, n-ar fi dat de urma lui Anton și a artificierului său. Și dacă nu i-ar fi revăzut niciodată pe cei doi, n-ar fi ajuns acolo în seara aceea, să mute saci de îngrășământ cât mai aproape de rezervorul de combustibil și să facă munca aceea de artificier pentru ca totul să sară în aer, așa cum îi arătase Anton.

1986

Joi, 24 aprilie 1986

Alexandre ieșise timp de doi ani cu fiica familiei Bardane, Isabelle, care era farmacistă și de-o seamă cu el. Se vedeau de două ori pe săptămână, cu gândul să se limiteze la atât, fiindcă ea ținea să locuiască în apartamentul ei cu două camere din centrul orașului Cahors, pe când el nu voia să se clinească de la fermă. Isabelle nu avea permis și se temea să conducă, niciodată n-ar fi putut locui la țară. Lui îi convenea să trăiască așa, fără să mai aștepte nimic. Numai că avusese o aventură cu o olandeză în campingul din Cénevières, din cauza unui august cam fierbinte, și când niște prieteni ai domnișoarei Bardane dăduseră fuga să-i povestească totul, ea nu suportase jignirea. Povestea rămăsese acolo, risipind orice plan de a avea un copil și tot restul, despre care nu făcuseră decât să vorbească. Părinților nu le cădea bine despărțirea lui de farmacistă, era o partidă bună.

În cinci ani Alexandre nu primise deloc vești de la Constanze, dar pentru el ziua de 24 aprilie însemna o aniversare, o sărbătoare doar de el știută, prima noapte în care se culcaseră unul cu altul. Se întreba dacă și Constanze, oriunde s-ar afla, ținuse minte acea dată, dar probabil ea o uitase cu desăvârșire și nici măcar nu-și mai

amintea de povestea lor. Nu numai că nu primise vești de la ea, dar nici nu găsisese mijloace să le afle, altfel decât tastându-i frecvent numele pe tastatura rece a Minitelului. De când instrumentul devenise indispensabil pentru a declara nașterile de animale și pentru a ține evidența șeptelului, Alexandre butona zilnic pe acea bijuterie a tehnologiei. Între 3614 și 3615 obținea chiar cotațiile cerealelor cam de pe toate piețele, serviciul Wilhelm Tell dădea previziuni meteo incredibil de fiabile și de precise, o schimbare față de zonele întinse indicate la televizor. În fiecare seară își trecea vremea calculând rațiile de alimente sau de îngrășămintă, dar era mai ales atent la avertizările serviciului de protecție a vegetației referitoare la atacurile dăunătorilor sau la riscurile sanitare. Un serviciu de mesagerie îi permitea chiar să intre în contact cu consilieri, fapt ce-l scotea din minți pe tatăl lui, care nu suporta ideea să apeleze la „consilieri”, și nici să-i spună lui un Minitel cum să-și crească vitele, o îndeletnicire dintotdeauna în partea locului. Dar minunea minunilor, motivul pentru care Alexandre își petrecea ore întregi butonând pe aparat, încât îl instalase în camera lui, era anuarul. Anuarul și funcția lui de Căutare, fie după numele de familie, fie după prenume. În șase luni tastase în căsuță de sute de ori Constanze Lindenberg, explorase toate departamentele disponibile. În

curând urma lumea întreagă. În tot timpul consacrat cercetărilor, ceilalți credeau că el chiar lucra. Drept rezultat, până atunci nu obținuse decât șiruri de Constance, dar nici o Constanze. La numele de familie încerca cu Lindenberg sau Lidenberg, nu era sigur cum se scria exact, și de fiecare dată dădea peste mesajul: „Există peste 200 de răspunsuri la cererea dumneavoastră”, așa că verifica fiecare pistă, era o misiune care te putea scoate din minți. Și mai mult îl fascinau noianele de mesaje matrimoniale care apăreau, se pierdea uneori printre ele, încercând s-o demaște din spatele unor pseudonime mai mult sau mai puțin germanice. Își amintea că-i spusese ce semnifica numele ei: „teiul de pe munte”, sau „muntele cu tei”, sau „muntele de tei”, iar el pândea pseudonimele care semănau, fără să găsească niciodată măcar unul, nici pomeneală de Tei de pe munte ori de Munte cu tei, își pierdea mințile... Trecând în revistă pseudonimele, uneori se lăsa distras de anunțuri îmbietoare, fete care căutau o întâlnire sau, de ce nu, marea iubire, fie și numai pentru o noapte, toate îi arătau un fel de lume îndepărtată, o lume care vorbea cel mai adesea de întâlniri la Paris. Toate dezmațurile la care se putea gândi îl stârneau peste măsură, dar imediat îi părea rău pentru că se abătea de la adevărata lui misiune, trădând ceva din iubirea pentru adevărata Constanze, de care nu se putea

desprinde. Cel mai rău era că Vincent, poștașul din vale, unul dintre stâlpii de la Paradou, îi spusese că pseudonimele care abundau pe Minitel erau false, de fapt erau angajați ai PTT care se dădeau drept femei, sau bărbați, în funcție de ce ghiceau din așteptările abonatului. Singurul lor obiectiv era să umfle factura. Oricum, Vincent vedea răul peste tot, nimeni nu-l credea niciodată.

Alexandre presimțea că toată căutarea lui era în zadar, Constanze nu era genul care să-și piardă timpul pe acele servicii de mesagerie și existau șanse mari nici să nu fi revenit în Franța. Dacă locuia în Germania sau altundeva, avea de așteptat ca Minitelul să cucerească lumea ca s-o regăsească. Ținând cont că misiunea avea un cost, factura de telefon era un izvor nesecat de conflicte în gospodărie de fiecare dată când venea, iar Alexandre pretexta că venise așa de mare fiindcă petrecuse ore întregi pe paginile din La Redoute pentru comenzile de colanți, de bluze și de sutiene ale mamei și ale bunicilor din vale, fără să mai pomenească de ședințele de plimbat cursorul ca să le găsească programul tv și alertele de furtuni și grindină; Alexandre era singurul care se folosea de Minitel, singurul care știa să-l utilizeze, așa că era nevoit să satisfacă întruna cererile unora și altora, să le spună data și ora următoarei averse

sau ce se mai întâmpla în noul episod din *Dallas*, și toate astea aveau un cost.

Marea lui teamă era să nu se fi măritat cumva Constanze, caz în care și-ar fi schimbat numele, din cauza infamului obicei care le de-boteza pe femei în ziua măritişului, obicei care n-avea altă menire decât să împiedice un fost iubit să-i mai dea vreodată de urmă celei pe care o iubise, căutând-o după numele de fată.

Dacă nu izbutea să aibă vești despre Constanze, era și pentru că soră-sa Caroline încă era supărată pe el. Tot nu digerase faptul că el ieșise cu colega ei de apartament, ba, pe deasupra, mai și uneltise cu gașca activiștilor, și toate astea pe la spatele ei, fără să-i fi suflat o vorbuliță. Acum, când venea ea pe la fermă, amândoi se limitau la conversații practice și se pupau rece pe obraz. Părinții își făceau griji când îi vedeau supărați, știind totuși că așa se întâmplă cu frații în toate familiile. Angèle însăși avea relații reci cu surorile ei. După trecerea la vârsta adultă, legăturile familiale se destind, între frați și surori se poate chiar ajunge la ranchiună sau la supărare, la certuri, la alde Fabrier încă nu se ajunsese acolo.

Ce-o revolta cel mai mult pe Caroline, de fapt, în toată povestea asta era că el se putuse înhăita cu gașca apropiată de nemțoaică. După descinderea poliției, limbile se

dezlegaseră în apartament, ceilalți o puseseră la curent cu povestea cu îngrășământul, lăsând să se înțeleagă că fratele ei le furnizase explozibili acelor extremiști, ceea ce o făcuse să turbeze de mânie, ba chiar se jurase să-i tragă fratelui ei una peste bot. Despre toate acele lucruri Alexandre și cu ea nu vorbiseră decât o singură dată, și atunci cu multă răutate. În orice caz, el nu mai călcase niciodată prin apartament, ea-i interzisesese chiar să se mai vadă cu orice prieten de-ai ei, inclusiv cunoștințele ei mai îndepărtate.

În iunie 1981, la trei săptămâni după descinderea poliției, jandarmii chiar veniseră la fermă. Vizitaseră zeci de ferme. De fiecare dată găseau saci de îngrășământ, dar toată lumea folosea așa ceva la țară, niciodată nu dăduseră cu adevărat de un fir. Unele dintre întrebările lor se învârtiseră în jurul studentei nemțoaice aflate în legătură cu niște activiști radicali, dosarul era stufos fiindcă în seara de 10 mai 1981, la Golfech, vreo douăsprezece utilaje de șantier, săriseră în aer, buldozere și camioane, autogredere enorme de terasament. Dar reluarea lucrărilor tot nu fusese împiedicată. Se începuse dezbaterea despre energia nucleară în Adunarea Națională, însă eleganții deputați din valul trandafiriu se pronunțaseră în număr mare pentru continuarea programului. La rândul lui, consiliul regional făcuse tot posibilul să construiască centrala cât mai curând

cu puțință, așa că următoarele atentate nu mai țintiseră zona de lucrări propriu-zisă, ci de-a dreptul sediile partidului socialist. Timp de șase luni tensiunea continuase să crească în jurul orașelului Golfech, un orașel rural cu șase sute de locuitori. Ziua, utilaje gigantice masacrau pământul și nivelau dâmburile, iar noaptea sute de gărzi mobile și de paznici supravegheau situl cu câini, totul fiind îngrădit cu kilometri de sârmă ghimpată și cu bariere antitanc, ca la Berlin. În zona rurală, plină de verdeață, șantierul din Golfech era un veritabil cancer. Manifestațiile și operațiunile de comando se succedaseră până în noaptea nebună din 29 noiembrie 1981, când izbucnise o adevărată bătălie organizată, peste opt mii de manifestanți veniți cam de peste tot aruncaseră salve de cocteiluri Molotov peste forțele de ordine și le dăduseră jandarmilor foc, faptelor de arme adăugându-li-se acțiuni bine pregătite, sabotaje ale stâlpilor și ale instalațiilor electrice care cufundaseră regiunea în beznă, nimeni nu se mai regăsea în acel coșmar impregnat de praf și de grenade cu gaz lacrimogen, focurile izbucneau peste tot, lupta era intensă, câinii urlau în mașinile în flăcări, deja nu se mai putea vorbi de o noapte albastră¹⁷, ci de o noapte de foc... Dar nebunia cea mai mare

¹⁷ Sintagma desemnează o serie de atentate cu explozibili într-un timp limitat (o noapte).

a fost când în acel tunel de tenebre se ridicase o armată de umbre, a locuitorilor istoviți și a partizanilor centralei, mulțimi de oameni înarmați cu topoare și cu cozi de târnăcop care dintr-odată le săriseră jandarmilor în ajutor și începuseră, de capul lor, să-i ia la încins pe manifestanți, o noapte apocaliptică în care toată lumea mersese prea departe.

După cinci ani, lucrurile stăteau astfel. Cea mai mare parte a construcției era terminată, iar primul reactor urma să devină funcțional în câțiva ani. Acordându-și o pauză de reverie, Alexandre depănă din nou toată povestea care i-o sabotase pe-a lui, iubirea îi fusese dinamitată de energia nucleară, așa că sărbătorea data de 24 aprilie în felul său. În ziua aceea, ca să marcheze data, nu făcea nimic altceva decât să privească peisajul ceva mai îndelung decât de obicei, se uita atent la râul mărginit de copaci care șerpuia între pajiști, urmărea cu ochii drumeagul care urma costișele, un întreg tablou făcut din verde, din cer și din apă care o fascinase pe Constanze. Revedea uimirea pe care o citise în ochii ei în ziua în care venise acolo, păstrase în suflet uluirea ei desăvârșită. Decorul care se oglindise în privirea albastră a frumoasei blonde era tot acolo, în fața lui, de parcă privirea fetei se întipărise pe copaci, pe râu, pe

pajiști, iar el trăia în continuare în acel decor. Privind natura, Alexandre regăsea ceva din Constanze. Și astăzi, tot prin ochii ei vedea peisajul foarte simplu de vale, cu dealurile și râul mărginit de ulmi. Pe vremuri, Constanze încremenise în fața aceluia peisaj ca în fața unui tablou dintr-un muzeu. Decorul era ea, în orice caz, îi semăna, inspira aceeași libertate, aceeași simplitate originală, aceeași prospețime. Era frumos acolo. Fără Constanze, nu și-ar fi dat niciodată seama. Astfel încât ea nu-l părăsea niciodată, fiindcă el își ducea viața între acele dealuri, trăia cufundat în privirea ei, chiar în inima comorii pe care ea i-o dezvăluisese.

Alexandre visa cu ochii deschiși, așteptând să se umple butoiul cu apă. În dimineața aceea, pompa apă din râu, pe care apoi avea s-o care la adăpătorile din deal, păstrând ce-i rămânea pentru pulverizator. Era sfârșit de aprilie, dar apa era rece ca gheața. Dimineața, trebuia să meargă să trateze cartofii bunicului din vale înainte să răsară, ca să nu mai prăsească și să strice totul, ca anul trecut. Oricum, când le dădea o mână de ajutor bunicilor, totul mergea prost. Cu atât mai mult cu cât vântul începea să bată, până atunci nu agitase decât frunzele, dar uneori crengile începeau să se miște, semn că se întetea. Dacă Alexandre avea să pulverizeze în curenții de aer, urmau problemele. Pe la ei

folosirea produselor fitosanitare încă era sursă de conflicte, ori tatăl spunea că nu pune destul, ori bunicul spunea că pune prea mult, știind că data următoare avea să fie invers. Din fericire, erbicidul Roundup cam schimbase regula jocului: era pulverizat, acționa și gata. Produsul cu pricina acționa și se volatiliza, era magic. Măcar nu riscau să-l găsească în râu la prima ploaie. Așa aveau să aibă parte din nou de păstrăvi sau de raci. Dar acel progres avea un cost, cerea precizie, mai mult ca niciodată îndeletnicirea de agricultor presupunea știința dozării la centilitru; la pulverizatoarele cu debit măsurat la milimetru, totul devenea chirurgical.

Doar Crayssac afirma sus și tare că în nici un caz nu trebuiau folosite chimicalele. După el, nimic nu întrecea săpăliga sau bălegarul, ori eventuala prașilă. Toată lumea avea o idee despre subiectul respectiv, astfel încât, de fiecare dată când se folosea de pulverizator, își auzea vorbe. Așa-i la țară, unii-s mereu împotriva progresului, fălindu-se cu vechile practici validate de secole, din vremuri chipurile binecuvântate când grâul crăpa de la tăciuni sau era halit de gărgărițe. Fără să caute să-și facă propria lui religie în acea privință, Alexandre avea încredere în zecile de păreri pe care le descoperea pe forumurile de pe Minitel, măcar în conversațiile acelea nu nimerea peste țărani bătrâni din

interbelic care nu aveau încredere în nimic, dimpotrivă, pe forumuri găsea o sumedenie de sfaturi și de idei noi, ba chiar citise că în curând aveau să se producă larve capabile să halească faurii sau viermii din porumb, sovieticii lucrau la asta, cât să se distrugă gângăniile singure între ele, în curând aveau să semene semințe de porumb în care insecticidul o să fie deja prezent. Se menționa anul 2000, fiindcă într-o bună zi aveau să planteze sămânța în același timp cu tratamentul, măcar se termina cu toate produsele și cu eventualele neînțelegeri între generații.

Cine știe ce urma să se întâmple după ce vacile ingerau semințele inteligente, poate că pielea lor avea să respingă muștele, te pomenești că nici muște n-aveau să mai existe, cu un strop de imaginație totul devenea posibil. Crayssac poate nu greșea. Lumea asta, uneori, îl speria pe Alexandre.

Marți, 29 aprilie 1986

„Iarna secolului”, în ultimele luni jurnalele nu mai vorbeau decât despre asta. Aprilie adusese înapoi zăpada și înghețurile mai rele decât în februarie, peste tot termometrul coborâse iar sub zero grade, iar la Bertranges zăpada căzuse la trei săptămâni după Paști, cu mazăriche și crivăț, de nu se mai înțelegea nimic. În chip de explicație, buletinele

meteo desenau cu albastru marii curenți de aer rece, de parcă zăgazurile cerului rămăseseră larg deschise, iar bunul Dumnezeu sau diavolul nu le mai închidea. Seara, la fermă, toți se uitau spre apus, urmărind în ce nuanțe apunea soarele. Dacă tot aveau zare, dintotdeauna cercetau apusul, totuși fără prea multe iluzii. Credeau că descifrează cerul, aerul rece era prezis de nuanțele rozalii, în schimb, dacă soarele apunea în nuanțe portocalii, vedeau în asta un semn de vreme bună. Nu-i niciodată prea limpede. Vechiul barometru răstignit pe perete nu fusese niciodată atât de ciocănit cu degetul arătător, fiecare bătea în el ca să vadă dacă nu se întorcea vremea frumoasă. La limită, reumatismele bătrânilor erau mult mai elocvente, dar de când Lucienne și Louis locuiau pe malul râului, aveau dureri tot timpul.

În seara aceea, Alexandre mai pusese lemne în soba cea mare, le supraveghea să aibă jărat. Agathe pierdea iar vremea în camera ei, mai bosumflată ca niciodată. Cât despre tatăl lui, era afară, repara ușa hambarului, iar mama termina de amestecat o supă la bucătărie cu mixerul enorm care făcea un zgomot de mașină de tuns iarba. Ca de multe ori, Alexandre luă inițiativa să pună masa înainte să i se ceară, așa încât deschise televizorul exact în clipa *jingle*-ului de la jurnalul Antenne 2, aceeași muzică de sintetizator

emisă dintr-o altă lume, din studiouri foarte îndepărtate. De fiecare dată aprecia mica dezrădăcinare zilnică, numai că, în seara aceea, de la anunțarea titlurilor, îl înghețară cuvintele din gura prezentatorului, cuvinte ca niște tăieturi de lamă, „Accident nuclear”, „Două mii de morți”, și mai ales „URSS cere asistență din partea Germaniei și a Suediei...”. Să audă la televizor că acea URSS superputernică le cerea ajutorul unor națiuni inamice era ceva ieșit din comun. Fără să mai îndrăznească măcar să-i anunțe pe ceilalți, Alexandre se așează în fața televizorului. Simpla vedere a mutrei livide a prezentatorului lăsa de înțeles că se petrecea ceva extrem de grav. În seara aceea, pe chipul lui Claude Sérillon nu se citea nici urmă de veselie, nici urmă de umor sau semn de speranță. Nu-l văzuseră niciodată așa. O centrală nucleară explodase, așadar, în URSS, abia ce aflaseră, dar trecuseră trei zile de când miezul reactorului scăpase de sub control, de trei zile mii de tone de apă radioactivă continuau să fiarbă și să se evapore într-un nor gata să înece Europa... Suedezii erau cei care doar ce dăduseră alerta, fiindcă aveau norul radioactiv deasupra capetelor, un nor care se-ntindea până-n Finlanda și Danemarca și care se revărsa acum peste Cehoslovacia și Germania. Alexandre era împietrit de ideea că un nor se pregătea să înghită Germania, și poate

chiar orașul, cartierul, intimitatea lui Constanze. Dacă mai locuia acolo, se afla fix în mijlocul norului chiar atunci.

Prezentatorul vorbise de mii de morți, dar cel mai obsedant era norul portocaliu pe care îl arăta pe o hartă a lumii, un nor cu siguranță fatal, mortal, nu se știa, sau poate nu îndrăznea s-o spună... De mai bine de zece ani se trăia cu frica ploilor acide, măcar ploile puteau fi văzute, se puteau feri de ele, dar cu ce semăna un nor radioactiv? Pentru Alexandre șocul era imens. Traiul retras îi oferise dintotdeauna garanția că se afla departe de toate relele de pe lume, de atentate și de crize, de manifestații și de războaie, ba chiar de grevele care izbucneau neconținut la oraș, măcar la Bertranges se știau feriți de toate dereglările, dar iată că norul cu pricina puneă totul la îndoială, dacă s-ar fi hotărât să treacă pe acolo, nimic nu i-ar fi protejat, nici măcar splendida lor izolare.

Mama și tatăl sosiră să ia loc la masă. Alexandre trebui să le rezume mai întâi situația, explozia centralei nucleare, norul radioactiv, cele două mii de morți anunțate la Cernobîl, Cernobîl, cuvântul deveni deodată ușor de pronunțat, un oraș până atunci necunoscut, despre a cărui existență aflau în seara aceea. Dar deja un corespondent al Antenne 2 intervenea de la Moscova, minimaliza totul, precizând că autoritățile sovietice nu vorbeau decât de două

victime, în schimb nu spunea nimic despre norul care se plimba pe deasupra Europei, pentru Moscova norul cu pricina nu exista, în URSS realitatea reflecta voința conducătorilor.

Pentru părinți, erau multe informații de asimilat dintr-odată și, decât să asculte urmarea, tatăl și mama avură același reflex, să meargă afară, să se mai uite o dată la cerul pe care-l examinaseră deja, doar că n-aveau să se mai uite tot la apus, ci la răsărit, cercetau răsăritul ascuns de copacii înalți, acești stejari care n-ar putea fugi în caz de nor radioactiv, la fel ca gardurile vii, vacile, toate pajiștile... La vest, soarele apusese, cerul era foarte roșu, mâine avea să se limpezească, doar vântul le-ar fi putut spune dacă aveau sau nu să vadă norul, numai că nu era vânt.

Un nor radioactiv care ar începe să dea târcoale ar fi mai rău decât un război, un inamic atât de viclean, încât, dacă ar debarca, n-ar putea fi auzit. Uitându-se pe fereastră la părinții lui, Alexandre ar fi vrut să râdă de ei, dar își imagina cu greu amenințarea reală a unui nor îmbibat de radioactivitate, pe primul canal nu dădeau mai multe amănunte, sau poate că știa, dar tăceau. Nu încăpea îndoială că sovieticii făceau tot posibilul să țină ascunsă amenințarea, una nevăzută prin natura ei, cât s-o lei razna. După cinci ani, Alexandre înțelegea câtă dreptate avusese

Constanze, până la urmă ea era clarvăzătoarea, până la urmă făcuse bine că se înhăitase cu gașca de activiști și că le dăduse azotat de amoniu, măcar de data aceea aveau dovada că o centrală putea să explodeze pur și simplu, cu atât mai mult cu cât reactoare nucleare erau acum peste tot, mâine aveau să fie cu zecile în Franța, pe lângă Războiul Rece și imaginile îndepărtate de la Hiroshima chiar trebuiau să se teamă de acea amenințare, fiindcă centralele nucleare puteau efectiv să explodeze în orice clipă, la Golfech sau oriunde altundeva... Niciodată, de când se încheiase războiul, lumea nu fusese atât de înspăimântătoare.

La fel de nelămuriți, părinții se întoarseră ca să vadă ce urma să se spună despre asta la meteo, totuși nu puteau să evite subiectul. Doar că buletinul meteo din acea seară era mai sprintar ca niciodată, Laurent Boussié chiar îl deschise spunând „Cucu, iată-l”, făcând caraghioslăcuri cu mâinile, vorbea de anticlonul venit din vest, care din fericire avea să împingă toate formațiunile noroase spre est. Ca să fie și mai clar, își întări cuvintele cu un gest și cu o mișcare fermă a ambelor mâini împinse norii care se vedeau la est pe hartă, de parcă la televizor aveau cu adevărat puterea să ne ferească de așa ceva. În schimb, nu spuse nimic despre ploile menționate la jurnal, cele care urmau să revină dinspre Suedia spre Germania și Cehoslovacia, ceea ce

însemna că în Franța aveau noroc. Alexandre ieși la rândul lui să evalueze situația și într-adevăr norii păreau să se îndrepte spre Aveyron, de parcă urmau gestul tipului de la Antenne 2, tonurile de gri chiar se îndreptau spre Orient. Înăuntru îi auzi pe părinți că o sună pe Caroline, apoi pe Vanessa și cum de fiecare dată nimeriră un robot telefonic, îi lăsaseră fiecareia câte un mesaj neliniștit, după care se supărară că Agathe era încă în camera ei, și nu la masă, de parcă își dădeau seama de asta abia acum.

— Agathe, ce Dumnezeu, vino să mănânci!

Oricum, Agathe era mai presus de așa ceva, nu ținea nicidecum să afle dacă norul avea să treacă sau nu pe acolo, după cum n-o interesa nici finala Cupei Franței la care tatăl și Alexandre intenționau să se uite în ziua următoare, ceea ce însemna că toată seara aveau să monopolizeze televizorul, cu comentatorii ăia care urlau și cu hărmălaia de stadion, și cu sonorul dat mereu prea tare când erau meciuri. Acum că erau șase canale, Agathe voia un al doilea televizor, fiindcă seară de seară era război când alegeau la ce program să se uite, într-un mod absolut deloc democratic... De când Caroline era la Toulouse, iar Vanessa la Paris, ea visa să meargă pe urmele lor, mai ales pe cele ale Vanessei, devenise o obsesie, Parisul era o nebunie mai mare decât Toulouse. Doar că mai avea de terminat două

clase de liceu, pe moment se simțea prinsă ca într-o capcană acolo, prizonieră între părinții ei, care nu vorbeau decât despre fermă, și Alexandre, care nu vorbea decât despre cum să răscumpere casa lui moș Crayssac și care nu dădea o ceapă degerată pe faptul că avea să ajungă holtei, cheștiuni care n-o interesau. La limită, și dacă ar fi venit norul, asta nu l-ar fi deranjat prea mult, așa ar fi curmat toate tulburările și nelămuririle cu care îl copleșea lumea.

Miercuri, 30 aprilie 1986

A doua zi dimineață, tatăl găsi două păsări moarte în pragul ușii. Oricine altcineva ar fi văzut în asta un semn rău, fiind convins că norul dracului bântuise noaptea. După un mic moment de dezgust, înțelese că era vorba de o nouă crimă săvârșită de Madonna, pisiul ucigaș al Agathe.

Agathe voise o pisică, nu una vagaboandă, fiindcă aveau deja la fermă, ci una ca din calendarul Poștei, cu un cap fin și-o blană mare. De când plecaseră surorile ei de acasă, părinții o alintau mai rău ca pe un copil unic. Ei i-ar fi plăcut ca pisiul să rămână cu ea în cameră, doar că mica sălbăticiune tot ieșea. Îi pusese numele Madonna, cu toate că era mascul. Deși îi stătea la dispoziție natura vastă, se întorcea sistematic să-și facă nevoile în litieră, ceea ce era

ciudat. Că umbla creanga nu era o problemă, doar că tiranul nu contenea să le facă felul păsărilor și șoarecilor de câmp pe care-i lăsa de fiecare dată în fața ușii. Madonna nu ducea lipsă de Whiskas, plus o bucată de plămân de două ori pe săptămână, dar nu se putea abține să ucidă și să lase corpurile neînsuflețite în fața ușii. Câinii adulmecau micile cadavre fără să înțeleagă nimic. Doar Agathe avea dreptul să-l certe, îl închidea în camera ei, însă după o jumătate de oră vedeta își făcea iar valiza. Veterinarul spusese că motanului i se părea că nu folosește la nimic, își găsea cu greu locul în fermă, între oameni și vaci, găini, câini și celelalte pisici, Madonna se simțea obligat să arate că e bun și el la ceva.

La sfârșitul zilei, Alexandre îngropă cele două păsări în fundul grădinii. Dintr-un soi de respect săpă chiar gropi adânci. Noroc că motanul era un ucigaș, măcar asta le îngăduia să restabilească ordinea lucrurilor, fiindcă Agathe, după ce mai crescuse, nu se mai abținea să le spună că nu era nimic glorios în creșterea bovinelor, în îngrijirea vacilor care o sfârșesc la abator, în ultima vreme puțin mai lipsise să lase de înțeles că trăia într-o familie de asasini. Cel puțin acum, de când ea însăși adăpostea un *serial killer*, era părtașă la cercul infernal al crimei, în calitate de complice.

Fără să înfigă totuși și o cruce, Alexandre bătători bine pământul, apoi ridică ochii spre cer. Norii erau din ce în ce mai rari, ziua era dintre acelea care strălucesc abia la ora optsprezece. La vederea mormintelor minuscule sub norii care se retrăgeau, se gândi iarăși la cei care preziceau că Golfech avea să explodeze într-o zi și că atunci aveau să asiste la moartea copacilor pe o rază de zeci de kilometri, încât ar fi devenit necesar să fugă nu doar timp de câteva zile, ci secole. Ei bine, poate că vizionarii aveau dreptate, poate că umanitatea era pieritoare. De dimineată spusese pe France Info că orașul de lângă centrala de la Cernobîl fusese evacuat, cincizeci de mii de locuitori tocmai își părăsiseră locuințele fără nici o speranță de a se mai întoarce vreodată în ele. Alarmiștii spuneau adevărul, energia nucleară este un coșmar. Alexandre se întoarse la fermă, cu cazmaua pe umăr, aruncând priviri către cer, dintotdeauna la țară cerul fusese înfricoșător, dar de ieri mai mult ca niciodată.

Părinții erau deja în fața televizorului, dar nu izbuteau să-l deschidă. Cum Bertranges se găsea la capătul liniei EDF, curentul ajungea uneori cu dificultate până acolo. Însemna, probabil, că în seara aceea, peste tot prin satele și pe la fermele dimprejur, toți dăduseră deja drumul la televizor. Atunci tatăl îi ceru lui Agathe să oprească combina

hi-fi și să închidă toate luminile, stinseră orice beculeț, pompă sau motor, până și de prin hambare, iar televizorul se aprinse. Jurnalul tocmai începea. Lui Alexandre aproape că-i părea rău. Fiindcă, în acea zi de miercuri, la telejurnalul de pe Antenne 2 și la cel de pe TF1, totul se vădea dintr-odată înspăimântător și grav. Fotografii făcute de un satelit american arătau că un al doilea reactor tocmai explodase în URSS. Din spațiu se distingea perfect un al doilea punct roșu. Adevărul era că centrala ardea în continuare și nu putea fi stinsă nicicum. De patru zile, în cel mai mare secret, sovieticii bombardau centrala cu saci de nisip aruncați din elicoptere, dar fără nici un folos. Unica soluție era, așadar, să trimită soldați și pompieri în inima aceluia iad, totuși, de la arsuri și de la radiații, oamenii cădeau pe capete, după două minute se prăbușeau, atunci era nevoie să trimită repede alții, care proveneau din orașe mai îndepărtate, deoarece, dacă ar mai fi ars cuvele de uraniu și de grafit, s-ar fi produs alți nori și mai răi. Armata Roșie se sacrifică, batalion după batalion, se arunca în gura focului veșnic ca să astupe vulcanul de gaze radioactive, era ceva ireal și nebunesc, și totuși se dădea la televizor.

Alexandre și părinții lui stăteau în picioare în fața televizorului, cu masa încă nepusă. Totuși, ar fi trebuit să mănânce repede, fiindcă în seara aceea era finala Cupei

Franței, Bordeaux înfrunta Marseille, nu era de colo, doar că, la aflarea veștii că mai explodase un reactor la Cernobîl și că și celelalte două riscau s-o ia pe urmele primelor, fotbalul devenise extrem de neimportant.

Cealaltă sursă de neliniște era absența chipului liniștitor al lui Claude Sérillon. Zâmbetul acelui om, veselie lui sinceră relativizau totul, pe când prezentatorul din seara aceea păstra o expresie gravă, semn că lumea era propulsată de acea catastrofă în necunoscut. Oare planeta avea să-și revină? Oare focul urma să dureze cu săptămânile, iar radioactivitatea cu lunile, cu anii, cu mileniile? Cât despre faimosul nor care dădea târcoale se spunea că mâine risca să se apropie de Monaco, de Monaco, dar nu de Franța... Cum de putea un nor mai întins decât o țară să fie așa de precis, să ajungă în principatul monegasc, dar să cruțe Franța? Totul grație anticiclonului din Azore, cel așteptat de săptămâni întregi, care venea la țanc să le protejeze lor țara, dar nu și principatul Monaco. Pentru tată, părea ciudat un nor atât de francofil...

— Minte!

— Cine?

— Țsta, minte, se vede cu ochiul liber.

— Dar este Bernard Rapp, tati!

— Și ce dacă?

Pe măsură ce curgeau reportajele, aflară că țările nordice recomandau să nu se iasă din casă în caz de ploaie, nici să se consume legume, în schimb actualitățile ruse nu ziceau nimic de Prîpeat, orașul evacuat de lângă centrală. Atunci sună telefonul, probabil era Caroline sau Vanessa, măcar aveau să se liniștească spunându-și că în familie toți erau bine, atât la Toulouse, cât și la Paris, deși Parisul era totuși mult mai la nord... Înainte ca părinții și Alexandre să reacționeze, Agathe o și zbughise din camera ei ca să ridice receptorul, prea fericită să stea de vorbă cu una dintre surorile ei, dar, în mod bizar, de treizeci de secunde tăcea, nu vorbea, asculta nu se știe pe cine, nu se știe ce. În cele din urmă, se ivi de pe culoar cu o mină indescifrabilă și îi spuse lui Alexandre cu seriozitate:

— Pe tine te caută.

Miercuri, 30 aprilie 1986

Jurnalul se încheiase de o oră. Părinții și Agathe terminaseră cina, dar Alexandre încă vorbea la telefon. La început stătuse în picioare, aplecat deasupra telefonului, cu brațul înțepenit de cât se sprijinise de măsuta prăpădită, apoi se așezase și în cele din urmă se lungise pe podeaua

rece. Era stânjenit, convins că ceilalți ciuleau urechile, că ascultau tot. Mama se prinsese repede că era nemțoaica și-i șoptise și tatălui, mai degrabă surprinsă decât încrezătoare. Agathe, de data aceasta, era entuziasmată, era un eveniment în sine că fratele ei vorbea așa de mult la telefon. În capătul lui de culoar, Alexandre încerca să se retragă din mediul familial, închidea ochii ca să se lase învăluit de vocea lui Constanze. Pe lângă receptor, își lipea și difuzorul suplimentar pe cealaltă ureche, cufundat în intonațiile nemțoaicei blonde, cât să-i simtă parfumul, chiar dogoarea buclilor. I se păru că accentul îi era mai pronunțat decât acum cinci ani și văzu în asta semnul îndepărtării lor radicale, de data asta trăiau în două lumi total diferite.

Ea era în Berlinul de Vest. În RFG toată lumea părea mult mai neliniștită decât în Franța, întrucât în RDG erau mai multe centrale precum cea de la Cernobîl, ba încă mult mai vechi, centrale de primă generație furnizate de URSS. Constanze se simțea încercuită de acea lume veche și dereglată. La o sută de kilometri vest de Berlin, RDG era pe punctul de a inaugura o hipercentrală, cea mai mare dintre toate, patru reactoare de producție sovietică de tip Cernobîl, iar împotriva aceluia lucru nu se putea face nimic, nu se putea manifesta în nici un fel. De două zile avea viziuni apocaliptice, vedea orașe golite de locuitorii lor, păduri cu

copaci uscați, râuri fără viață, de aceea simțise nevoia să sune, fiindcă pentru ea universul lui Alexandre simboliza exact opusul, o lume făcută din pajiști, din coline și din aer pur, care nu-i mai ieșea din minte. De altfel îl și întrebase imediat după aceea dacă pajiștile miroseau la fel de bine a izmă proaspătă. Alexandre îi răspunsese că încă nu le venise vremea, mai aveau de așteptat încă două luni să înflorească menta, dar da, iarba creștea la fel de sănătoasă și de îmbibată de clorofilă.

În sufragerie tatăl își urmărea acum meciul. Stadionul care urla, comentatorii care ridicau tonul, „Tigana, Giresse, intrare a lui Di Meco...”. Pentru Alexandre era ca un paravan în spatele căruia se putea refugia. Constanze începu să vorbească despre ea, de cinci ani nu mai văzuse natură sau spații largi, cel mult parcuri. Nu se mai plimbase de-a lungul unor drumeaguri de pământ mărginite de garduri vii, nu mai revăzuse dealuri cât vezi cu ochii. Alexandre o simți sincer marcată de primăvara anului 1981, de plimbarea în 4L, cele trei zile în aer liber, în mod vădit amintirea n-o mai părăsea. De altfel i-o spuse limpede, nu putuse uita cele trei zile petrecute împreună, primul ei contact adevărat cu natura.

Alexandre nu știa ce anume trebuia să înțeleagă din acea fidelitate îndepărtată. Chiar se întrebă dacă nu cumva îl

sunase doar ca să se intereseze de natură, și nu tocmai de el. Cu atât mai mult cu cât el nu avea mare lucru de spus despre sine, nimic nu se schimbase, se rușina de acea stabilitate, pe când ei tocmai asta i se părea minunat. Pentru ea totul era dat peste cap, tatăl ei lucra acum în Statele Unite, nu-l mai vedea. În schimb, o vedea deseori pe maică-sa. Bunicul ei murise, bunica era într-un spital din Est, nu voia să plece din Leipzig, deși ar fi putut. În afară de asta, Constanze avea de gând să lucreze în domeniul umanitar, dar de-acum înainte totul o readucea la afurisita de centrală, se întreba dacă nu cumva era cazul să plece din Berlin, era înnebunită de neliniște, convinsă că urmau alte explozii. Tatăl ei îi spusese mereu că energia nucleară era sigură, dar ea refuzase să-l creadă, chiar dacă în fond avea încredere în el, însă acum că știa că se înșelase, nu mai știa pe cine și nici ce să creadă despre toate astea, era pierdută.

Pe la ora zece, tatăl păși peste Alexandre pe culoar ca să meargă în camera lui, era limpede că meciul nu-l interesa, de vreme ce adormise în fața televizorului, ca de fiecare dată. Nu se uitară unul la altul. Mama schimbase pe alt canal, ceva mai liniștit. Închizând ochii, Alexandre se cufundă din nou în vocea venită din Germania, țara de sub norul cel mare, își dorea s-o simtă aici pe Constanze, s-o îmbrățișeze, s-o strângă la piept, însă ea era la celălalt capăt

al firului, la sute de kilometri depărtare. Îi spuse că nu mai primise vești de la Caroline și că Anton și ceilalți trei ajunseseră la închisoare, iar pe Alexandre îl cuprinse un acces de angoasă retrospectivă. Știa sigur că nu spusese nimic despre îngrășământ. Vorbind despre Anton, Constanze se mai înveseli un pic, de când fusese pus în libertate se alăturase unei găști de hipioți foarte practici, foști militanți de pe Larzac care preluaseră o fermă de lângă Saint-Affrique, undeva prin Aveyron. La început Anton se dusesse acolo ca să-și piardă urma, iar apoi se obișnuise cu viața aceea și se hotărâse să rămână. Constanze era din nou veselă, o umplea de bucurie să știe că planul acelui berlinez pur era să trăiască la țară, să facă brânzeturi, să le vândă la piață, îl cam invidia. Lui Alexandre nu-i venea să creadă, în timp ce-o asculta își dădea seama că moș Crayssac era, fără s-o știe, un avangardist, modelul tuturor exaltaților din noul val.

— la spune, ai putea veni?

— Unde anume?

— Să mă vezi.

— Nu, tu.

— Nu, tu.

La rândul ei, mama păși peste Alexandre, se schimbase în capot și mergea să se culce. La ora zece și jumătate seara,

aici era târziu. Doar muzica de la Agathe mai dădea un pic de viață încăperilor cufundate în beznă. Alexandre nu știa cum să răspundă la invitația lui Constanze. Ar fi o întreagă daraveră să meargă la Berlin, cu atât mai mult cu cât se jurase să nu ia niciodată avionul, va fi nevoit să lipsească o săptămână și să-și găsească înlocuitor, sau să aștepte iarna, oare chiar avea chef să se piardă într-un oraș unde totul avea să-l depășească, acolo s-ar fi simțit cu desăvârșire exclus, numai gândul de a fi nevoit să meargă acolo l-ar chinui luni întregi – atunci îl auzi, de pe culoarul scufundat în tăcere, pe tatăl lui bătând de trei ori în peretele camerei lui Agathe ca să dea muzica mai încet, așa că se văzu nevoit să-și coboare vocea și mai mult, dacă afurisitul de fir spiralat ar fi fost mai lung cu zece metri, s-ar fi putut retrage în bucătărie sau chiar afară, să nu se mai simtă iscodit din toate părțile...

— Sau, mai bine, la vară aș putea veni la Anton, și așa ai putea veni și tu, e departe de tine?

— Nu, dacă-i spre Saint-Affrique, nu-i departe, nu-i departe deloc.

Pentru Alexandre totul se luminează. Era mai firesc s-o regăsească în Aveyron. Dar imediat își înghiți entuziasmul, peste trei luni oare ea chiar avea să vină, și mai ales era o idee bună să se revadă cu tipii ăia, cu Anton și mai ales cu

bascul, nu era sigur că se potoliseră cu adevărat. De altfel, poate că aveau să-i ceară socoteală, dacă fuseseră la răcoare era un pic și din cauza lui. Din nou totul se complica.

Agathe își pusese probabil căștile, să facă mai puțin zgomot, totuși se mai auzea ceva din muzica ei, fiindcă dădea volumul la maximum, asculta ceva cu nerv, de câteva săptămâni punea U2 în buclă, niște irlandezi hipertensionați, o muzică de flăcăi dintr-o țară în război.

Înainte să închidă, Alexandre așteptă să spună Constanze ultimul cuvânt, știa că, după ce va pune receptorul în furcă, totul îi va reveni în minte: Cernobîlul, culoarul rece, ferma cufundată în beznă, tăcerea totală care domnea afară. Când avea să lase receptorul, n-o să mai rămână un miligram din vocea aceea. Șovăiră amândoi un timp și, când să pună Constanze receptorul în furcă, el avu, *in extremis*, reflexul să-i ceară numărul de telefon, faimosul număr pe care-l căutase luni întregi fără să-l găsească niciodată... Își notă pe întuneric combinația inestimabilă de cifre pe vechiul carnețel care stătea mereu pe măsută, noroc că găsi și un pix care să meargă, bine că părinții erau organizați.

Într-un final, ea închise cea dintâi. Când puse receptorul în furcă, lui Alexandre îi fierbea urechea, îi zumzăia timpanul. Apelul telefonic retrezea la viață mii de speranțe

în el – și mii de îndoieli. Era ceva miraculos că-l sunase, și în același timp ar fi fost de o mie de ori mai simplu să n-o fi făcut niciodată.

Luni, 23 iunie 1986

— Fratele meu e un pădurean veritabil! Când eram mici, toată ziua se cocoța prin copaci, pare el sălbatic, dar e un tip super, o să vezi...

Alexandre nu și-ar fi închipuit în veci că una dintre surorile lui ar fi putut gândi de bine despre el. De când locuia la Paris, Vanessa căpătase o siguranță uimitoare și era mai comunicativă ca niciodată. Nici măcar nu se supăraseră pe ea pentru că se îndepărtase radical de fermă.

Venise cu fotograficul pentru care lucra de un an, avea o agenție mare la Paris și pare-se una în străinătate, la început trebuia să fie un stagiu, dar o angajase, cu salariu adevărat. Tipul avea vreo cincizeci de ani, se pare că era o personalitate în domeniul publicității, se vedea că era pe val, fie și numai după mașina lui, un Jaguar vintage *type E* incredibil, o bijuterie numai crom și lacuri. Doar văzând Jaguarul în curte, lângă hambar, cădeai pe spate. Mai nostim era că vechitura lui se cam hărtănise pe drumeagul denivelat, cauciucurile aruncaseră pietricele pe dedesubt,

nu încăpea îndoială că zgâriase și baia de ulei, dar pe marele Édouard nici vorbă să-l neliniștească.

Probabil era cineva în profesia lui, chiar prin simplul fapt că se numea Édouard Revel de Montchamin, ceea ce nu era totuși de colo, dar mai ales pentru că făcuse fotografiile reclamelor care se vedeau peste tot, în ziare, pe afișe, pentru DIM, Yoplait, Vittel și multe altele, cu manechine. Doar că, atunci când trebuia pregătit echipamentul și găsit decorul potrivit, se ocupa Vanessa, de parcă ea-i spunea ce trebuia făcut, unde să pună spoturile, unde să conecteze cablurile și să instaleze reflectoarele, ce obiectiv să scoată din cutia neagră și ce aparat să folosească.

Pentru marea ocazie, mama gătisese un pui. Era nostim să mănânce pui când, cu două zile mai devreme, Montchamin le trimisese un răcitor enorm plin cu zeci de pachete de jambon, felii decupate frumos, ambalate în plastic transparent.

Tatălui tot nu-i venea să creadă că era plătit doar ca să se poată fotografia niște felii de jambon pe pajiștile lui.

— Lăsați, e normal să fiți remunerați, ferma dumneavoastră este un decor și credeți-mă că-s scumpe decorurile, când închiriez un studio pentru o ședință, nu dau niciodată sub două mii de franci pe zi, iar pentru un film e chiar dublu...

În timp ce înfuleca salata de sfeclă și de țelină pe care mama o servise ca aperitiv, marele Édouard le dezvălui că tipul de la agenția publicitară care venise cu o săptămână mai devreme era directorul artistic și că, la momentul validării proiectului, chiar îi spusese directoarei de producție că nu trebuia să ezite cu stabilirea prețului, chiar ținea ca totul să se petreacă bine. Fără să fie încă oficial, Montchamin le dădu de înțeles că intenționau să filmeze tot acolo, la toamnă, un spot de treizeci de secunde.

— Nu vă faceți griji, vă vor plăti, în publicitate banii curg în valuri, ei, da, cumpărarea de spațiu este o mină de aur!

— Cu atât mai bine pentru dumneavoastră. Totuși, e bizar că ați venit la noi ca să faceți fotografii cu jambon!

— Și de ce anume?

— Fiindcă niciodată nu s-au crescut porci prin partea locului, în regiune nu există nici o fermă de porci pe o rază de două sute de kilometri...

— Fiindcă pute?

— Nu, dar cum porcii sunt hrăniți cu făină de pește și soia americană, este logic ca fermele să fie lângă mare!

— Cu atât mai bine, se nimerește la fix. Când se face o reclamă pentru jambon, în nici un caz nu trebuie arătați porcii, altfel consumatorii s-ar speria. Pe consumatori nu cu ajutorul realității îi facem să viseze, sunt zilnic în mijlocul

realității, cu șomaj, inflație, Cernobîl, SIDA, explozia navetei Challenger, realitatea e tot ce ne explodează în față...

— Așadar, pentru a vinde iaurturi nu trebuie arătate vacile?

— Exact! Niciodată vaci pentru iaurturi, ci, în schimb, trebuie arătată lăptăreasa, o blondă frumoasă rumenă-n obraji, și flori pe pajiște, iarbă, un pârâu, cer albastru, dar mai ales fără paie și fără ugere... Publicitatea e făcută să vândă visuri, nu vaci. Iar porci cu atât mai puțin.

Omul vedea lucrurile în felul lui. Manierele lui, felul de a vorbi erau cam snoabe, dar cu ditai bocancii și hainele militare, împopoțonat ca un flăcău care chiar ar lucra în aer liber, părea din partea locului, simpatic. Era și generos, fiindcă preciză că ideea să pozeze aici, la Bertranges îi venise grație fotografiilor făcute de Vanessa. De când era mică, Vanessa fotografiase împrejurimile din toate unghiurile, albumele ei erau pline cu poze în care apăreau râul, pajiștile, copacii cei mari și muncile câmpului, iar când el îi văzuse munca, se jurase să lucreze cândva în acel colț de lume.

— Oricum ar fi, domnule Fabrier, nu vă faceți griji, pe afișe nu se va vedea că e izlazul dumneavoastră.

— A, da?

— Da, vedeta e produsul, în noul ambalaj roz cu alb și cu noul font de literă. Tot restul, ținutul, cu frumoasele lui pajiști, va fi în plan secund.

— Cam ca afișul lui Mitterrand.

— Întocmai, „forța liniștită”, dar voi încadra jambonul ceva mai strâns decât pe Mitterrand, și cu ceva mai multă lumină, verdeață, vă dați seama că un jambon nu se vinde ca un președinte¹⁸. Și-apoi vom face altă serie la vale, lângă râu, și încă una de-a lungul drumeagurilor, pentru mapele de prezentare pentru vânzări, materialele *business to business*, fiindcă aici e raiul pe pământ.

— Dacă ziceți.

Montchamin își mai puse pui în farfurie, pentru a doua oară. Avea un porc întreg în răcitor, dar prefera puiul. Își mai puse și cartofi rumeniți și sos.

— Pe vremea asta însorită, de ce nu mâncați afară?

— Afară sunt viespi, muște, găini și vrăbii, nici vacile n-ar înțelege...

— Glumiți?

— Aici n-am mâncat niciodată afară.

Mama nu se arăta chiar cordială cu Édouard, ceva o stânjenea la tipul înalt cu mașina prea lungă. Bănuia că era

¹⁸ Posibilă aluzie la Churchill, care dorea să-l promoveze pe Charles de Gaulle ca pe un săpun.

ceva între Vanessa și el, iar la cei cincizeci de ani ai lui nu era ceva de dorit. De aceea, ca din întâmplare, lansă întrebarea:

— Diseară, unde dormiți?

— Eu, în camera mea, spuse Vanessa. Iar Édouard ar putea dormi în cea a lui Caroline.

— A, nu, eu mă duc la hotel, așa e prevăzut. Ador hotelurile și-apoi am nevoie de o cadă...

— La castelul Mercuès?

— Exact!

— Dar e la patruzeci de kilometri, i-o întoarse mama. Rămâneți aici să dormiți.

— Cu siguranță nu.

În mod bizar, mama luă destul de rău refuzul lui categoric, de parcă ferma nu era îndeajuns de șic, iar el se credea prea bun ca să doarmă acolo. Așa că, în momentul în care servea tarta cu mere, îi spuse lui Montchamin că-i pregătea un pat pentru diseară, de vreme ce prevăzuse să stea trei zile acolo pentru fotografiile cu jambonul, măcar să doarmă la fața locului.

— Oricum, nu aveți mașina potrivită pentru drumurile noastre, este prea lungă pentru viraje, iar seara mișună de mistreți pe-aici, o să v-o bușiți.

Auzind așa ceva, Montchamin păru să se afunde în scaun, imaginându-și coșmarul unei pene prin partea locului, cu primul service auto Jaguar la o oră de avion.

— Nu, mulțumesc, chiar nu, am tableturile mele, mă culc târziu, iar seara îmi place să citesc în baie, răspunse el, totuși.

— E o cadă nouă-nouță la bunici, mai la vale, n-a fost folosită niciodată.

— Știți ceva, vom vedea asta mai târziu, mai întâi să lucrăm...

— Domnule Édouard, bem ceva lângă cafea?

— De ce nu?

Luni, 23 iunie 1986

După prânz, mama scoase GS-ul din garaj. Îi plăcea să-l conducă. Când se urca la volan, nu era niciodată pentru drumuri extraordinare, mergea fie să-și vadă mama în micul ei apartament din Gourdon, fie la coafor, în Souillac. În după-amiaza aceea avea întâlnire la bancă, în Cahors. Timpul petrecut la volan făcea parte dintre rarele clipe în care era singură, perfect liniștită și, mai ales, stătea jos.

Avea același consilier de zece ani, care îi spusese încă o dată că era un moment bun să se împrumute, dobânzile

scăzuseră și mai mult, „Sub 10%, vă dați seama?”, ei uneia i se părea tot enorm. Apoi, conducând-o la ușă, o întrebă dacă se gândise la donația-partaj, în cazul în care cele trei surori i-ar cere cândva bani fratelui lor.

— Cum așa?

— Păi, da, dacă într-o zi își cer partea...

— Dar fetele mele nu vor avea nici o pretenție!

— Câtă vreme e înțelegere în familie, totul merge bine, dar când copiii cresc și încep să aibă datorii, trebuie să ne pregătim pentru orice eventualitate.

Angèle îi spusese rece „la revedere”, nu știa în ce măsură sfatul individului era interesat, dacă-i vorbise omul sau bancherul. Tot ce știa era că nu aveau să fie probleme legate de bani între Alexandre și surorile lui, niciodată.

Totuși, povestea cu donația-partaj o tulburase, iar pe drumul de întoarcere nu-i mai ieși din minte. Decise să treacă prin Cénevières și se opri la Paradou ca să-și mai schimbe ideile. Se străduia mereu să dea pe la cafeneaua-băcănie ca să vadă și tanti Suzanne că hipermarketul Mammoth nu măturase cu totul vechile obiceiuri. De fiecare dată erau aceiași doi clienți la tejghea, Raymond și André, uneori ajungeau la patru sau cinci, dar în sală nu mai găsea niciodată pe nimeni, și rareori în magazinul alăturat, unde se depozitau pâinea și articolele de băcănie.

Acolo plutea mereu același miros nedefinit, dar proaspăt, un iz de unt amestecat cu miresme de banane prea coapte. Lungul șir de borcane cu dulciuri era din ce în ce mai dezolant, nici nu mai erau plozi pe-acolo.

Cât să facă un bine, Angèle cumpără două pachete de pâine prăjită și o cutie de Ricoré la optsprezece franci, adăugă două cutii de ton și de sardine, foarte scumpe și ele, apoi trecu în partea cu barul ca să comande o cafea și să schimbe o vorbă cu tanti Suzanne.

Un al treilea client intră. Era moș Crayssac, zgomotul scuterului său pârâitor i-o luase înainte. Angèle avea o oarece afecțiune pentru bătrânul cioban de capre, totuși știa că el îi afurisea, pentru el, alde Fabrier nu erau țărani, ci exploatatori. Nu se simțea prea în largul ei în prezența lui.

Crayssac se așeză la tejghea și comandă un pahar de vin alb. Tanti Suzanne se mișca mereu ca ochiul mortului. Orice comandă era precedată de o grămadă de zgomote, cel al sticlei pe care o ciocnea când o scotea din frigider sau cel sec al plesniturii cu care curăța zațul din filtru. Angèle se așeză la celălalt capăt al barului, lângă casa de marcat și, ca să evite să se amestece în conversație, luă ziarul și începu să-l răsfoiască.

În jurul ei discuția reîncepu, se plângeau de toate, criza, starea vremii, inflația care le bântuia zilele ca un colesterol

rău, măcar cu asta erau de acord, mâine banul n-avea să mai aibă nici o valoare, ca-n Germania din anii '20, fără să mai ia în calcul că prețul petrolului nu mai cobora, țările din OPEC voiau să îngenuncheze Occidentul. Și, colac peste pupăză, pe viitor Europa decidea totul, și-așa oamenii din Paris nu-i înțelegeau nici cât negru sub unghie pe țărani, dar spilcuiții de la Bruxelles erau și mai pe dinafară.

— Nu știi ei ce-nseamnă să faci o oră pe scuter pentru un dărab de pâine.

— Da, încuviință Crayssac. Iar acum că nu mai sunt comuniști la putere, nu mai dau nici o ceapă degerată pe oameni!

— Ce vorbești, ne-am lămurit și cu comuniștii, roșii pe dinafară și moi pe dinăuntru, ca roșiile...

— Ce știi tu despre roșii, doar n-ai cultivat niciodată!

Angèle era tare mulțumită să se sustragă acelui gen de conversații. Totuși, ciuli urechea atunci când începură să vorbească de autostradă, un proiect care tot apărea de douăzeci de ani, cam ca monstrul din Loch Ness, dar acum că Chirac era prim-ministru, ar vrea să nu mai fie Corrèze o enclavă.

— Chirac e un mare tolmăc, peste trei luni își dă demisia, ca-n 1976!

— Păi, cu atât mai bine, răspunse Crayssac, suspectându-l pe băcan că visa în taină că autostrada avea să treacă într-o bună zi prin apropiere, crezând probabil că urma să-i relanseze afurisita de afacere.

În canton mulți doreau autostrada, ca să-și vândă pământurile societății concesionare, și la preț bun. Vestul Masivului Central era încă neatins de marile axe rutiere, unii vedeau izolarea ca pe un noroc, dar alții ca pe un blestem.

Angèle îi privi. Aveau toți câte o țigară uitată în colțul buzelor, când deschideau gura li se mișca, vorbeau fără să li se desprindă vreodată, curios lucru. Apoi aruncă o privire către bar, la sticlele de Côtes-du-Rhône, la sala cea mare, toate urmau s-o sfârșească în același întuneric ca gara din față. De când SNCF închisese linia, șinele aproape că nu se mai vedeau de pir și de mărăcini, cum muncitorii de la calea ferată nu mai stropeau cu erbicid Roundup, natura biruise, năpădind mai întâi șinele, apoi balastul, iar în curând toată gara. Acolo era lumea celor uitați. Și dacă ar fi trecut cândva o autostradă peste râu, tot nu s-ar fi schimbat nimic, doar ar fi dудuit camioanele cu o sută treizeci de kilometri pe oră sus pe viaduct, n-ar fi adus decât zgomot și poluare, oamenii n-aveau să se oprească, ar fi stricat pământurile, ar fi fost ultima lovitură de ciomag care-ar fi ucis valea.

— O vom sfârși ca indienii, spuse tanti Suzanne. Dacă ne bagă pe gât autostrada lor, ne șterg definitiv de pe hartă.

Învinsă de fatalismul dimprejur, Angèle se ridică, scoțând doi franci pentru cafea, iar la atingerea tejghelei, moneda ei răsună în atmosfera îmbibată de fumul țiğărilor Gauloises fără filtru. Atunci o ajunse din urmă vocea lui Crayssac, tocmai el, care nu le mai vorbise de douăzeci de ani.

— Nu vă faceți griji, Angèle, eu unul am arma absolută împotriva autostrăzii lor și vă jur că n-o vor construi niciodată.

Hotărârea și afectarea lui surprinseră, într-o primă fază. Apoi ceilalți trei îl contraziseră, luându-l peste picior.

— A, da, și care ți-e arma, un tun de 100 adus de pe Larzac? Piese de artilerie șterpelite de la Regimentul 122 de infanterie, așa-i?

Crayssac nu reacționează la zeflemele, rămase calm și impasibil, înainte să proclame solemn, privindu-i pe toți:

— Mai bune ca astea, credeți-mă, mai bune ca astea.

Luni, 23 iunie 1986

Cum Jaguarul nu avea cârlig de remorcare, Alexandre urcă tot echipamentul în tractor după ce terminară de mâncat. Pe lângă răcitorul plin de jambon mai erau tot felul

de trepiede, reflectoare, un fel de blițuri uriașe – tot echipamentul pe care un curier îl adusese cu două zile mai devreme, precizând că era o avere –, precum și trei buturugi enorme care aveau să le servească drept suport feliilor de jambon și două pietre mari ca elemente de decor. N-ai fi zis, dar meseria presupunea efort fizic, de aceea Montchamin se îmbrăca în haine de lucru. Alexandre nu strâmbase din nas să le dea o mână de ajutor, dimpotrivă, brambureala îl distrăgea. Când să urce pe tractor, Édouard îl asigură că avea să fie și el remunerat, că urma să primească un onorariu în calitate de „asistent al asistentei”. Chiar îi vorbi de o bancnotă de cinci sute de franci, o ditamai suma, dar Alexandre îi răspunse că o făcea în mod benevol, i se părea mai corect așa față de sora lui, pe când chiar aceasta se holba la el ca să accepte.

Porni tractorul și plecară spre versantul cu văiușă zisă a doamnelor, intrară pe izlazul orientat către apus, o pajiște cu iarbă înaltă. Lumina se schimbase, pentru fotograf era perfect, valea pe fundal, râul mărginit de ulmi în partea de jos, un colț de cer, Montchamin anticipase bine, doar că de dimineață, când reperase locul, nu văzuse vaca cea enormă, o dihanie impresionantă care se uita la ei din capătul izlazului.

— Ce naiba caută acolo?

— Cine?

— Vaca ta, acolo!

— Nu-i vacă.

— Atunci, ce-i?

— Taur.

— Aveți un taur?

Alexandre încercă să-l liniștească:

— Tatălui meu nu-i prea place inseminarea artificială cu pipeta, toate astea... Édouard, suntem în natură aici!

Fotograful se uita fix la dobitoc, deloc convins de acest aspect natural al lucrurilor.

— Om fi noi în natură, dar eu unul nu vreau animale în câmp.

— Spune-i lui!

— În câmpul vizual, vreau să zic!

— Ei bine, care-i problema, ne întoarcem cu spatele la el...

Dintr-odată lui Édouard i se cam risipiră aerele de superioritate. Împreună cu Vanessa începu totuși să scoată echipamentul, apoi Vanessa puse un pachet de jambon peste buturugi, în timp ce Édouard se uita prin aparat să vadă ce poză ar ieși, se străduia să rămână concentrat chiar dacă, la fiecare treizeci de secunde, se întorcea ca să arunce o privire spre capătul izlazului unde Cosmos stătea lângă

copaci. Vanessa montase o sursă enormă de lumină pe un trepied. Era singura care rămânea perfect concentrată, total implicată în imaginea care trebuia creată. Lumina feliile de jambon foarte rozalii, de parcă erau niște relicve sacre. Ca să ajusteze lumina, deplasă un reflector ale cărui reflexii îi gâdilară retina lui Cosmos care, din depărtare, părea intrigat de marea umbrelă luminoasă și nu-și mai lua ochii de la ea.

— Totuși, Alexandre, n-ai putea să-ți legi taurul?

— Pe Cosmos îl stăpânește tata. Pe mine nici măcar nu mă ascultă.

— Vorbești serios?

Cu un ton în care se simțea un dram de superioritate, Vanessa îl calmă pe Édouard.

— Dar nu-ți face griji, nu se va clinti.

Atunci Alexandre adăugă:

— În cel mai rău caz, Édouard, dacă se repede la domnia ta trebuie lăsat să vină și, în ultimul moment, înhățat de inelul din nas, asta-l va opri scurt...

Fotograful se ridică, se uită la Alexandre, apoi la Vanessa, două ființe uimitor de unite față de el. Ei măcar erau de la țară, pentru ei vitele, izlazurile și copacii cei mari, tot decorul ținea de mediul natural, erau în elementul lor.

Lăsă feliile de jambon, se roti o dată, trăgând aer adânc în piept, cu brațele larg deschise, și dintr-odată încremeni, de parcă văzuse ceva.

— Auziți?

— Nu, ce anume?

— Nimic. Tocmai că nimic. Aici nu se aude nimic, nici o mașină, nici un scuter, nici cea mai mică motocoasă, nici Dumnezeu știe ce altceva...

— Édouard, e ceva normal, suntem la douăzeci de kilometri de primul oraș, iar prin vale trec zece mașini pe zi, și o dată din două o conduce unul dintre noi.

Édouard reîncepu să tragă adânc aer în plămâni, cu brațele larg deschise.

— Doamne, rareori m-am simțit atât de bine. Ce mai priveliște! Ce teren de golf s-ar putea trage aici, cam ca la Divonne-les-Bains, dar fără Mont Blanc...

Alexandre se uită uimit la el. Omul trăia exact uluirea pe care o simțise Constanze, doar uitându-se la dealuri și la vale părea să descopere cadrul de viață perfect, fără să-și imagineze o clipă că și-ar putea duce traiul acolo.

— În ziua exploziei de la Cernobîl eram la New York și când am văzut asta la televizor, pe moment chiar mi-a fost teamă ca nu cumva radioactivitatea să pârjolească toată Europa, să nu mai gălesc nimic la întoarcere... Știți, e ca o

bombă care explodează într-un oraș, la televizor ai impresia că a sărit în aer tot orașul... De aceea îți face bine să vezi așa ceva, dacă e ceva pe acest Pământ care nu se va schimba niciodată, asta este.

Își petrecură după-amiaza fotografiind feliile de jambon puse pe buturugi. Jambonul era vedetă. Grija cu care îl înconjurau Vanessa și Édouard era de-a dreptul uluitoare. La fiecare fotografie, declanșau reflectoarele lor mari, deși era încă lumină afară. În timp, jambonul începu să asude în ambalajul lui de plastic, așa că luară un nou pachet aruncându-l pe celălalt. Alexandre le propuse să pună niște muzică, tractorul lui era echipat cu boxe, doar că bateria era slabă și trebuia să lase motorul pornit ca să aibă curent. Puse caseta cu Supertramp, dar Édouard scormoni în stocul din torpedou și extrase un Pat Metheny. Vacarmul îl trezi un pic pe taur și le aruncă din nou niște priviri vagi, dar cu detașarea masculului de prăsilă care știe că treaba-i gata, a masculului care nici măcar nu-și mai caută rival.

Pe la ora 18.00 încărcară totul în remorcă și coborâră la râu să refacă aceeași scenografie, doar că de data asta jambonul era pus pe malul apei. Și acolo, Édouard vru să arate „lucrurile simple”, era sloganul jambonului, „Lucrurile simple”, și se nimerea bine, fiindcă, aici, altceva nici nu exista. După ora 19.00 cerul era tot senin, dar lumina

începu să scadă, chiar cu toate blițurile nu mai mergea. Scoaseră din răcitor niște beri depozitate sub feliile de jambon-vedetă și ciocniră. Édouard, intrigat, îl întrebă pe Alexandre cu oarece condescendență dacă nu-i venea prea greu să trăiască acolo, fie și numai pentru ieșit prin cluburi, găsit o prietenă... Cu o tresărire de orgoliu Alexandre declară că n-avea nevoie să-și *găsească* o prietenă, era deja cineva în viața lui, o nemțoaică, o blondă splendidă care locuia la Berlin.

— A, bine. Dar, ia spune, ca să vă vedeți, nu-i chiar la-ndemână.

Iar atunci, peste măsură de gâdilat în orgoliu, Alexandre afirmă că nu era problemă, de altfel avea s-o regăsească în curând, fie mergea el la Berlin în iunie, fie venea ea în iulie în zonă, era foarte simplu. Vanessa se îndoii de strașnica siguranță a fratelui ei, dar nu lăsă să se vadă nimic. În același timp, de când nu mai locuia aici, nu știa tot, habar n-avea dacă faimoasa blondă se întorsese sau ba. Oricum, dacă așa stăteau lucrurile, ea era fericită pentru el, dar mai ales ușurată să-și spună că se puteau baza pe el, că măcar frățiorul își asuma dăinuirea acelor pământuri, fără interese, fiindcă, dacă lăsa afacerea, dacă se tira sau dacă i s-ar fi întâmplat ceva, Vanessa nu s-ar fi văzut întorcându-se ca să le fie părinților de ajutor. Nu mai mult decât

Caroline. Cu siguranță nu. Așadar, trebuia să se roage ca frumoasa nemțoaică să mai existe și să-și dorească să se mute cândva aici...

Luni, 23 iunie 1986

Seara, mama se crezu din nou obligată să pregătească o masă copioasă, găti chiar *pommes dauphines*¹⁹ ca garnitură pentru cotletul de vită. Văzând toate pregătirile, Édouard fu din nou cuprins de un reflex de om de afaceri, îi rugă să-i promită că-l vor lăsa să achite și cu portofelul scos, ținea să plătească.

— Ba da, cum să nu, de data asta vreau să plătesc!

— Nici vorbă! Dar puteți în schimb să puneți masa.

Replica mamei îl descumpăni pe marele Édouard, care în mod vădit nu știa de unde să înceapă. Agathe era fascinată de individ. Pentru ea, care voia să lucreze în industria modei, fotograful se pogorâse ca un mesia, fiindcă, totuși, lucrase la New York, avusese shootinguri cu manechine cunoscute, Caroline de Monaco și Inès de la Fressange chiar pozaseră pentru el, era aproape un zeu.

¹⁹ Mâncare de cartofi.

În așteptarea zilei în care avea să deseneze rochii și să le regăsească fotografia în reviste, în vara aceea Agathe urma să lucreze două luni într-un butic din Rodez sau din Villeneuve, poate chiar în noul magazin Benetton. Édouard îi spuse că se știa cu familia Benetton, i-ar putea pune niște pile la Paris, și chiar la New York sau la Tokyo, chiar dacă Villeneuve ar fi numai bine, adăugă el, simțindu-se privit de Angèle.

După ce mâncară, tatăl își aprinse țigara Gitane la masă. Édouard riscă să scoată un trabuc, fără să îndrăznească totuși să-l aprindă, și, temându-se să nu deranjeze, prefera să-l fumeze afară.

— Ce idee!

Pentru tată, când făceau un chiolhan, plăcerea de la sfârșit era să fumeze la masă. În pofida acestui lucru, îl urmă pe fotograf în curte.

Mama plecă atunci spre bucătărie, iar Vanessa se apropie de Alexandre, mânată de curiozitate.

— Ce spui, te mai vezi cu Constanze?

— Da, sigur că ne mai vedem. De altfel o voi reîntâlni în curând.

— A, da, unde?

Ca să nu se facă de râs, lui Alexandre i-ar fi plăcut să zică „la Berlin”. Doar că, dacă ar fi anunțat asta acum, de

față cu Agathe și Vanessa, ar fi însemnat că se angajează să meargă acolo, cândva.

— Va veni la vară în Aveyron, o să mă duc după ea la niște prieteni, vom petrece câteva zile împreună.

Vanessa se uita țintă la fratele ei, nu părea să meargă la cacealma, în orice caz mincinos nu era.

Jean și Édouard se așezaseră pe banca de piatră de lângă zid. În fața lor, soarele nu contenea să se dilueze în portocaliu, un gălbenuș de ou gigantic năpădea tot cerul. La dreapta, pe de altă parte, dealurile erau învăluite de umbră, valea părea mai adâncă, umplând de pace întreg spațiul.

— Niciodată o fotografie n-ar putea reda toate astea.

— A, da, nici măcar o fotografie cu jambonul dumneavoastră?

— Am impresia că nu vă place cine știe ce jambonul meu...

— Știți, domnule Édouard, vă respect, grație dumneavoastră fiica mea are o slujbă adevărată, învață multe lucruri și-și câștigă existența, dar poveștile dumneavoastră cu jambon tras în plastic mi se par dubioase.

— Și de ce, mă rog?

— Pentru-nceput fiindcă jambonul dumneavoastră e roz. Dacă nu cumva îți crești porcul cu coacăze negre, jambonul alb n-are cum să fie roz. Și-apoi, ca să reziste cu săptămânile în plastic, probabil e plin de azotați, de coloranți și de arome, de fapt este orice, mai puțin simplu, un astfel de jambon e orice, mai puțin simplu.

Tatăl știa prea bine că lucrurile simple legate de creșterea animalelor deveneau tot mai complicate, mai întâi fiindcă micile măcelării se închideau unele după altele de când hipermarketurile Mammouth și Euromarché prinseseră să răsară cam peste tot, iar apoi fiindcă lumea nu mai cumpăra decât carne preambalată uitându-se la preț, fără să-și mai pună problema provenienței.

— Ca să știți, domnule Édouard, „lucrurile simple”, cum spuneți, sună drăguț, dar nu mai există. Nimeni nu mai știe de unde vin animalele, între crescătorii din Nièvre care trimit vaci din rasa Charolaise de cealaltă parte a Mediteranei înainte să le aducă înapoi îngrășate, englezii care-și umflă vacile cu soia și făină din America de Sud și tonele de fripturi congelate care se plimbă cu avionul, astăzi un biftec poate să fi făcut douăzeci de mii de kilometri înainte să se trezească în farfuria dumneavoastră, așa că lumea aceasta, credeți-mă, este orice, mai puțin simplă.

— Dar, domnule Jean, e sensul Istoriei, trebuie să ne deschidem către lume, uitați-vă la fetele dumneavoastră, doar mișcându-se și-au găsit de lucru, chiar fiul dumneavoastră, care a rămas aici, e îndrăgostit de-o nemțoaică! Spuneți-vă că globalizarea ne face mai buni, mă iertați că vă zic asta, domnule Jean, dar în viață trebuie să te miști, trebuie să ne mișcăm... Oricum, nu-i niciodată bine să rămâi în ungherul tău.

— Vedeți câinele meu de acolo, cel roșcat, ei bine, are un avantaj față de ceilalți trei.

— A, da, și care anume?

— E surd. Măcar nu vă aude tâmpeniile! Mișcare, mișcare, dar, Doamne sfinte, ce sens are să te tot miști, acum toată lumea se apucă să se miște...

— Să spunem că asta deschide spiritul.

— Ce contează nu-i să te miști, ci să fii aici.

— Așa o fi, dar una n-o împiedică pe cealaltă.

— Ascultați aici, știu acest decor de-a fir a păr. Totul. Trăiesc aici, la țară, de când mă știu. Pe copacii de acolo îi cunosc cu ochii-nchiși, doar văzându-i îl simt pe cel slăbit, pe cel sufocat de iederă, pe cel căruia i-e sete, pe cel care-i respinge pe ceilalți, așa că, dacă m-aș apuca și eu să mă mișc, toți copacii, toate vitele, pajiștile, grădina și cățelii ce s-ar face fără mine, ia spuneți, ce s-ar face?

— Domnule Jean, voiam doar să vă spun că... în fine, asta-i mersul Istoriei.

— Lumea aceea eu o duc în spate. Singură nu s-ar descurca.

— De acord, dar asta nu le interzice celorlalți să călătorească.

— Doamne sfinte, dar astăzi trebuie să călătorească totul, cerealele, vacile, televizoarele, microundele care vin din Hong Kong, walkmanurile care-s *made in Taiwan*, și în tot acest timp noi ne vindem laptele la chinezi, toate se încrucișează în aer sau pe vapoare, ce aiureală!... Știți unde ne va duce mania voastră de a vă mișca întruna, ia spuneți, știți ce ne va aduce mie, copacilor mei, găinilor mele, câinilor mei?

— Nu, nu știu.

— O autostradă.

Édouard nu înțelegea.

— Acolo, da, chiar deasupra văii, proiectul e făcut, dar stagnează. Mai mult, vorbesc despre o autostradă, dar ar trebui să-i spună *camiostradă*, zece mii de vehicule pe zi dintre care șase mii de camioane, doar nu vă-nchipuiți că fac autostrăzi pentru mașinile mici, nicidecum, pentru camioane le construiesc, așa că vedeți unde ne duc dorințele

voastre de mișcare, ne vor vârf camioane și avioane peste tot.

— Dar, ce mai tura-vura, Jean, nu vor face niciodată o autostradă aici, nu?

— Este în master-plan, cu un viaduct acolo, la stânga, mai sus de valea râului Rauze, sau poate chiar aici, unde stăm noi...

— Nu pot să cred așa ceva.

— De când e Chirac prim-ministru, a scos iar dosarul, s-ar zice că-i urgent să lege Corrèze cu Spania în jos și cu Germania în sus, vor să facă din Franța un nod rutier, un sens giratoriu gigantic între Anglia, Țările de Jos și Africa, cu camioane frumoase pline de jamboane trase-n plastic care vor trece pe-aici...

Édouard nu știa ce să mai zică. Mătură cu privirea tot decorul care tocmai se cufunda în întuneric.

— O autostradă, poate, dar nu aici.

— Da, *nu aici*, toți spun asta acum, *nu aici*. Ca despre norul de la Cernobîl în aprilie, *acolo, nu aici*...

Édouard nu mai spuse nimic. Niciodată nu-și închipuise asta în timp ce conducea pe o autostradă, niciodată nu se gândise la miile de mici dezastre pe care se vede treaba că le prilejuise, fiecare kilometru de autostradă acoperea o sumedenie de drame, ferme tăiate în două, agricultori

izgoniți, păduri despicate și case sacrificate, drumuri retezate și râuri deturnate, pânze freatice secate... Lăasă subiectul baltă, dar mai ales își reținu gândurile adunate de-a lungul interminabilei șosele naționale 20, și mai apoi conducând pe drumeagurile alea, fiindcă era totuși ditamai traseul să vină de la Paris până aici, iar o autostradă nu i-ar prinde rău regiunii, iată ce-și spusese.

Sâmbătă, 19 iulie 1986

Alexandre conducea liniștit. Își propusese să sosească pe la ora 10.00 pe lângă Saint-Affrique, dar de când ajunsese în zonă, se învârtea de mai bine de-o oră în cerc. Probabil locuiau într-un ungher tare ascuns, ferma lor n-avea nume, locul lor nici măcar nu apărea pe hartă, iar de-a lungul drumurilor nu erau nici indicatoare, nici case. Atunci se lăasă ghidat de intuiție, încercând să ghicească ungherele unde s-ar fi putut crește capre și oi. Se întoarse spre sud într-o zonă mai puțin pietroasă, iar la dreapta dădu peste un drum de pământ care părea circulat. O luă pe el și, după un kilometru, reperă mai jos un grup de clădiri. De data aceea simțea că-și atinge scopul, cu siguranță grupul își ducea viața în acea fermă, cu desăvârșire ascuns.

Existau șanse mari, într-adevăr, să fie sediul comunității lor, mai întâi fiindcă pe pajiștile din jur erau oi și capre, iar în curte vreo cinci-șase mașini nu foarte în formă, dar mai ales pentru că haine de toate culorile se uscau pe sârme, rufe stătuseră afară peste noapte, iar un țăran adevărat n-ar fi făcut niciodată așa ceva. Pentru o tabără de bază, clădirile păreau în stare bună, doar cea din dreapta era în construcție. Față de acei hipioți țărani, el nutrea aceleași prejudecăți ca tatăl lui: ca să lucrezi pământul, trebuie să te fi născut acolo, ca pescarii care ies în larg sau inuiții pe banchiza lor, ca să fii țăran, mediul trebuie să fie elementul tău natural, fără de care ți-ar fi greu să-l ghicești.

Trecuse de ora 11.00, Alexandre opri motorul 4L-ului și rămase acolo, deasupra cătunului, ca un cowboy care observă tabăra indienilor. Nu se zărea un suflet, în afară de câinii tolăniți prin curte. Cel mai surprinzător era corpul de clădire din dreapta, cu prelate de plastic pe acoperiș, o clădire cu două etaje, dar nu în stare prea bună. O fi fost vreun schit sau ce mai rămăsese dintr-o comanderie a Templierilor. Lângă ea se mai aflau o fermă numai pe lungime, precum și câteva mici hambare. Și i-ar fi imaginat în condiții mai rudimentare. Totodată Constanze îi spusese că acolo își duceau viața vreo zece inși.

Alexandre ezită să coboare, nu se vedea intrând într-o casă unde toată lumea trage la aghioase. Nu se împăca prea bine cu gândul de a se amesteca în acel grup, de a-i revedea pe unii, și la fel de neliniștit era și s-o revadă pe Constanze. Nu știa dacă aveau să se îmbrățișeze sau să se sărute, dacă mai erau iubiți sau nu. Chiar se temea să nu fi venit însoțită de altcineva. La telefon simțise totuși că voia să-l revadă. În definitiv, ea-i dăduse un semn de viață. Dar o lipsă naturală de încredere îl prinsese din urmă ca întotdeauna, ajunsese chiar să-și spună că poate era o capcană, te pomenești că mai voiau să-i ceară ceva. La urma urmei, tipii ăia îl țineau de beregată, l-ar fi putut șantaja ușor, i-ar fi putut cere orice în schimbul tăcerii lor, totuși făcuseră pârnaie din cauza îngrășământului de la el...

Acum era sigur, alăturându-se acelui trib înainta către o capcană, dar pentru a ajunge la Constanze era nevoit să se arunce în gura lupului, ca în *Căutătorii*, trebuia să înfrunte comanșii. Doar că acei comanși erau puturoși, la douăsprezece și un sfert încă nu erau în picioare.

Se lăsă cât mai bine pe scaunul mașinii, să se odihnească puțin, nu pusese geană pe geană toată noaptea. Nu era un cowboy adevărat. Câtă vreme nimeni nu se mișca acolo, n-avea să calce nici el, efectul de surpriză l-ar fi stânjenit mai mult ca orice altceva.

Doar că cel surprins fu el. Când să ațipească, auzi un zgomot de motor din spatele lui. Drumul cotea, făcea un viraj printr-un crâng și nu vedea ce venea spre el. Se ridică să iasă din mașină, zgomotul semăna cu cel al unui motor de dubă ambalat la maximum, imediat se gândi la jandarmi, dar când se ivi vehiculul, observă că erau indieni. Un vechi Citroën tip H venea blană spre el în pofida drumului haotic, era portocaliu cu verde și lăsa în urmă o dâră de fum murdar plin de ulei. Nu era sigur că-l știa pe tipul de la volan, în schimb, cu toată mustața, îl recunoscuse pe Anton pe scaunul din dreapta, îi reperă fără șovăire privirea de oțel, iar celălalt, așezat la mijloc, era Xabi, își aminti prenumele lui când îl văzu. Dubița se năpustea către el, șoferul ținea ferm volanul, părând concentrat, Alexandre se dădu la o parte în ultimul moment, din cauza 4L-ului trecerea era strâmtă și, ajungând în dreptul lui, Anton își scoase capul pe geamul portierei:

— Dacă ne oprim, aici rămânem... Vino după noi!

Duba continua să coboare, ca o cometă murdară și gălăgioasă, Constanze sigur nu era cu ei, probabil că încă dormea într-una dintre casele din vale.

Sâmbătă, 19 iulie 1986

Se întâlniră în curte. Băieții doar ce se întorceau de la piață. Își vânduseră toate brânzeturile. Două fete din grup, Kathleen și Lorraine, rămăseseră acolo cu legumele, ceilalți erau înăuntru, se treziseră mai târziu. Anton avea aceeași strângere de mână prea apăsată, totuși lui Alexandre i se păru că avea vocea mai blândă, mai ales că acum vorbea bine franțuzește. Nu-i venea să creadă că tipul făcuse doi ani de pârnaie, la fel ca Xabi, care-l salută fără căldură. Nu știa ce să mai creadă despre cei doi, trebuia să se simtă vinovat sau îi puteau fi recunoscători că-i ajutase pe vremuri? Iar tipul de la volan se tot agita să scoată echipamentul din dubiță, era un tip nervos care făcea multă gălăgie.

— E Adrien. O să te salute când va avea timp. Nu te supăra pe el, e mereu pe baricade.

— Bine.

— Ai văzut unde locuim acum, nu-i rău, nu?

— Da, nu-i rău... Dar Constanze?

— Ce e cu Constanze?

— Doarme?

— Nu. Sosește mâine.

— A, bine, îmi spusese că astăzi.

— Mda, dar tatăl ei a dat o fugă la Toulouse, au profitat de asta ca să se vadă. Și-apoi are cunoștințe acolo.

Dezamăgit crâncen, Alexandre merse după ei. Intrară în încăperea cea mare, doi tipi și o fată erau la masă, se vedea limpede că abia făcuseră ochi.

— Ți-i prezint pe Frédéric, Antoinette și Thomas, care ni s-a alăturat în primăvară, spuse Anton.

Alexandre îi salută, nu foarte în largul lui, cu alura cam de la țară care-l caracteriza, deseori își masca jena prin asprime. Se așează lângă ceilalți, iar Xabi puse de cafea.

— Vezi, Alexandre, reluă Anton, suntem ca tine acum, țărani puri...

— Văd.

— Știi, ți-am cam urmat exemplul!

Alexandre știa bine cum proceda Anton, întâi te lingusea cu complimente, apoi, după ce te îmbrobodea bine, te făcea să nu-i poți refuza nimic.

După un sfert de oră, Alexandre observase ușurința cu care Anton se manifesta în mijlocul grupului. Probabil influențabili, ceilalți îl cam știau de șef, un fel de guru. Xabi devenise mai sumbru și nu mai vorbea deloc. Adrien, flăcăul cu dubița, și Kathleen, prietena lui englezoaică, erau cei doi pionieri ai fermei, locuiau acolo de zece ani, li se alăturaseră

Frédéric și Antoinette, care creșteau oi. Restul găștii venise mai târziu și părea cu geometrie variabilă.

Pentru Alexandre, erau multe informații noi de asimilat, dar când Adrien înțelese că și el avea o fermă, ținu să-i arate locurile. Aici nu aveau telefon, nici apă curentă, ci doar electricitate. Apa venea din trei bazine și dintr-un mic izvor aflat la o sută de metri de acolo. De la caprele lor se pare că scoteau trei sute de bucăți de brânză pe lună, iar laptele de oaie deocamdată îl colectau, dar în curând aveau să facă ei înșiși tomme, feta și un soi de Roquefort sută la sută natural fără *Penicillium*, pe care aveau să-l numească Roquedoux. Problema era că n-aveau pivniță, ar fi fost, așadar, nevoiți să închirieze una mai spre est, ca să se apropie de Roquefort. Alexandre încuviința totul. După care Adrien îi arată grădina de zarzavaturi, Alexandre nu spuse nimic, dar pământul era tare uscat, cu pietricele, fasolea era însetată, iar frunzele cartofilor erau ciupite de gândaci de Colorado, la fel ale căpșunilor, nu văzuse niciodată o grădină mai prăpădită. Probabil aduseseră pământ de pe fundul unei văi, fiindcă acolo era calcar, Adrien era mândru nevoie mare că scotea atât de mult dintr-un sol atât de zgârcit. Aveau cu ce hrăni grupul și le mai și rămânea să vândă la piață, e drept, doar o dată pe săptămână.

— Deci ce spui?

— Nu-i rău.

— Și totul, băiete, totul e curat!

— Cum vine asta, curat?

— Curat, adică natural, aici nu folosim chimicale, nimic...

— Acum înțeleg...

— Auzi, Alexandre, nu știu cum procedezi tu cu vitele tale, dar totul începe de la respectul față de pământ. Uită-te la căpșunii ăștia, nu mă ating de melci, de obicei nu aveam, dar anul ăsta, la atâtea nopți senine, e plin de ei. Ei bine, cu atât mai rău, natura decide, vom mânca mai puține căpșune, dar niciodată n-o să pun cupru sau vreo porcărie din alea... Animăluțele nu se omoară!

Tipii ăia aveau idei foarte fixe despre produsele fitosanitare, nu merita să se bage în discuție, așa că Alexandre optă pentru umor.

— Oricum, dacă ai melci, părerea mea e că stropești.

— Ce bine că stropesc, totuși.

— Ei bine, nu mai stropi, așa nu vei mai avea melci.

— Corect, dar nici căpșune n-ar mai fi.

— Tocmai, deci ai fi în același punct în care ești astăzi...

Alexandre observă că Adrien nu știa de glumă, afișa aerul circumspect al celor care se simt luați de proști.

— O, glumeam și eu, acum, dacă pui răsaduri de căpșuni ca să nu mănânci căpșune, măcar nu mai răsădi...

— Mie nu-mi vine să râd. Știi că anul ăsta se fac teste cu porumb transgenic în Lot-et-Garonne, e pe la tine, nu?

— Nu-i departe.

— Mda, cu toate astea sunt sigur că de mâine le veți folosi cu toții...

În loc să se destindă, Adrien începu să vorbească despre semințe, dintotdeauna agricultorii făcuseră ce voiau cu semințele lor, dar de când Curtea Supremă a SUA decretase că se puteau breveta organisme vii, semințele erau sub cheie.

— Îți dai seama, nici măcar nu mai poți semăna după o recoltă, lumea a luat-o razna, poate tu nu vrei să vezi asta, dar eu o văd...

Alexandre se gândi iarăși la Crayssac, a cărui dăinuire îi era asigurată fără ca măcar s-o știe. În orice caz, ca să se contopească în grup, cel mai bine ar fi să nu iasă în evidență, să fie de acord cu toate.

Plecă atunci să-i dea o mână de ajutor lui Anton la refacerea zidului de piatră fără mortar, cu care se chinuia de săptămâni întregi. După care îi ajută cu adunarea animalelor pentru muls, nu erau decât capre, dar le luă tare mult timp, era foarte mulțumit că nu avusese niciodată

treabă cu laptele, fiindcă mulsul la ore fixe era nebunie curată. N-avea nimic în comun cu acei țărani, dar își găsise ușor locul printre ei, și mai ales era impresionat de forma de respect cu care îl tratau doar pentru că era țăran.

Fără să mai aștepte seara, Antoinette și Kathleen îl întrebară unde ar fi vrut să doarmă peste noapte, ar prefera să se instaleze într-un colțișor din fermă sau să stea liniștit în clădirea cea mare aflată în construcție, parterul era locuibil, era o saltea zdravănă pe podea, și oricum nopțile erau blânde. Alexandre alese clădirea cea mare, măcar avea să fie la distanță de ceilalți.

Când sosi ora cinei, Alexandre pricepu iute că obiceiul casei era să dea o mână de ajutor. Atunci spală cele trei salate, le scurse de apă pe stil vechi, într-un coșuleț din metal, fiindcă strecurătorile din plastic erau toxice. Apoi începu să taie în felii un jambon țăranesc frumos, cu un cuțit bun, ascuțit pe cremene, ca să fie bine, dar atunci Antoinette și Frédéric se luară de el, spunându-i că trebuia să taie felii subțiri, foarte subțiri, ca foița de țigară. Ceea ce însemna că, pentru nouă persoane, ar fi trebuit să taie cel puțin treizeci de feliuțe...

— Nu, răspunse Kathleen, nu pentru nouă, Frédéric, Antoinette și cu mine nu mâncăm carne. Și nici Lorraine.

— Deci tai pentru cinci.

Luară cina la masa cea mare pusă afară. Alexandre nu se simțea ca acasă, podișul calcaros era al naibii de arid, tot calcarul emana dogoare, iar seara temperatura era la fel de ridicată ca-n plină zi. Se mai simțea exclus și pentru că, uneori, unii se apucau să vorbească în engleză sau să dea de la unii la alții jointuri pe care nu îndrăznea să le refuze.

Adrien și Frédéric tot voiau să revină la subiectul agriculturii, semn că Alexandre le trezea curiozitatea, faptul că creștea într-o vale aproape o sută de vite pe mai bine de cincizeci de hectare făcea din el un țăran cu stare.

— Astăzi cei care au vaci de reproducere sunt obligați să precizeze că-și cresc vițeei cu lapte de vacă, de parcă i-ar putea hrăni cu lapte de altceva...

— Asta pentru că unii adaugă ouă sau zahăr, spuse Frédéric.

— Și făină de origine animală, preciză Adrien.

— Mda, unii fac așa ceva.

De la începutul discuției, Kathleen se abținea, dar îi venea peste mână să vadă în Alexandre un aliat, așa că tranșă definitiv dezbateră, spunând rece:

— Acum două luni, în țara mea, o vacă a luat scrapie, uite unde s-a ajuns cu felul ăsta tâmpit în care creșteți animalele, vacile iau scrapie de la oi!

— Nu știu eu ce se petrece în Anglia, i-o întoarse Alexandre. În plus, scrapia nu-i ca o gripă, nu se transmite, o vacă nu poate lua virusul de la o oaie.

— Ba da.

— Pupând-o?

— Nu, halind-o. Din oile moarte se face făină, cu care hrănesc apoi vițelii...

— În Anglia da, dar nu în Franța.

Ca să închidă dezbaterea, Anton îi ceru lui Frédéric să cânte la chitară, apoi toți se îndreptară către stejarul cel mare sub care erau puse resturile unor canapele. Kathleen și Antoinette aprinseră lumânări cam peste tot, în noaptea neagră efectul era frumos. Alexandre fumă cum nu-i stătea în obicei, cel mai simplu era să facă abstracție de toate, să se contopească în mișcare, cu atât mai mult cu cât păreau să-și rupă mințile într-un mare fel. Văzu că fetele care se duseseră o clipă înăuntru aveau pupilele dilatate, probabil fumaseră *manali* sau opiu sau altceva, nu voia să afle. Periodic Anton îl privea, să se asigure că totul era bine. Chiar Xabi îi făcu cu ochiul de două ori, pentru el era un maximum de cordialitate. Cei doi îl considerau pesemne un vechi tovarăș de luptă. Alexandre nu îndrăznea să le vorbească despre asta. În vremea din urmă fuseseră din nou atentate, și în turnul Eiffel, și pe Champs-Élysées, apoi într-

un TGV Paris-Lyon în plină viteză, chiar și fără ei tot ploua cu bombe peste Franța... Se temea să deschidă subiectul cu atât mai mult cu cât nu știa cum să se poarte cu niște tipi care făcuseră pârnaie, trebuia să vorbească sau nu despre asta, să-i întrebe cum fusese? Totuși, Anton îl privea ciudat, Alexandre simțea că avea să-i spună ceva, că aștepta momentul potrivit.

Pe la ora două dimineața Kathleen și Antoinette îl însoțiră până la „castel”. La parterul clădirii erau încăperi mari fără ușă, iar unele fără tavan. Îi dădură o brichetă și o lumânare, ca să se spele în curte. Alexandre se prăvăli pe salteaua veche pusă direct pe jos, realizând că fumase prea mult din rășina lor, o chestie artizanală adusă de Antoinette din Himachal Pradesh, ea spunea că-i un fel de Aveyron, dar din India, acolo țăranii recoltau cheștiile alea *ca pe vremuri*, amestecate cu tutunul mieros al țăgărilor Camel făcuseră să-i explodeze capul și-i tăiaseră picioarele. Odată lungit, nu mai izbuti să se clintească. Mai ales că se știa spionat într-un mare fel, ca nou-venit, dar mai ales ca țăran *modern*. Sau, dimpotrivă, țăran *ca pe vremuri*. Nici nu mai știa. Dar măcar mâine Constanze avea să fie acolo. Totul urma să fie mai simplu. Sau și mai puțin confortabil.

Duminică, 20 iulie 1986

Alexandre se uită de două ori la ceas. Chiar era ora două după-amiază, iar el abia se trezise. Nu i se mai întâmplase niciodată așa ceva. Văzând soarele strălucitor care stăpânea afară, dogoritor, înțelese că fusese expulzat din spațiu-timp. Când să se ridice, se simți năucit, sângele îi zvâcnea cu putere în tâmpile, gâtul i se uscaseră.

leși fără să-și închipuie că va nimeri peste cineva, dar, spre marea lui surprindere, îi găsi pe toți sub copacul cel mare. Mutaseră masa, ca să mănânce la umbră. Iar atunci, pe lângă soarele care-l fulgera, pe lângă disconfortul de a fi fost prins în flagrant delict de dormit până târziu, avu o viziune improbabilă, îi sări în ochi imaginea unor plete blonde, Constanze era acolo cu ei, șezând turcește pe bancă. Toți se întoarseră, făcându-i semne să vină la ei, dar Alexandre n-avea ochi decât pentru ea. În orice caz, ar fi preferat o regăsire discretă, la adăpost de priviri și de soare, de greieri și de câinii care lătrau în jurul lui...

Constanze se ridică, merse spre el și înaintă ca o vedenie, o himeră himalayană, totuși era parfumul ei, îl îmbrățișă, fără să-l pupe și-l strânse și mai tare, apoi se desprinse brusc din strânsoare și, cu un zâmbet imens, îi șopti ceva în germană, din care Alexandre nu pricepu o boabă. Trecu la

franceză: voia o cafea sau să treacă direct la ce mâncare mai rămăsese pe masă? Brânzeturi, o parte din tarta cu frunze de sfeclă elvețiană sau cu spanac. Totuși, trebuia să urce la suprafață, așa că, silindu-se să pară natural, o întrebă pe Constanze:

— Când ai sosit?

— Ieri. Ieri la amiază.

— Ce?

Atunci izbucniră toți în hohote de râs. Alexandre chiar era gata să creadă că dormise patruzeci și opt de ore, de patru ori turul cadranului...

Atunci ea-i spuse, cu o afecțiune tulburătoare:

— la mai întâi o cafea.

În următoarele trei ore, Constanze se simți obligată să rămână cu gașca, să discute cu Anton și cu ceilalți. Abia pe la ora 17.00 izbuti să se retragă. Și-atunci plecă cu Alexandre la o plimbare, luându-l imediat de mână. Având atâtea lucruri să-și spună, tăcură o clipă, neștiind de unde să înceapă. El avea atâtea s-o întrebe, despre ultimii cinci ani și despre viitor. Ea-i spuse că ar fi trebuit să plece în India anul trecut, însă după ce aflase că bunică-sa era îngrijită, în mod bizar, în Est, în condiții dezastruoase, preferase să rămână la Berlin ca să le lămurească pe toate...

— Alexandre, îți pot spune ceva, dar numai ție?

— Da, desigur...

Fără s-o arate, se bucura la gândul că ea avea să-i încredințeze un secret, oricare ar fi fost acela, i-ar fi legat pe veci, ca un pact, ca o modalitate intimă de a se contopi, de a deveni inseparabili. Doar că ea păstra suspansul, ezitând.

— De fapt, am vrut să mă văd cu tata la Toulouse, fiindcă el cunoaște bine grupurile farmaceutice, ca Bayer, dar, de fapt, ei bine, n-am îndrăznit să-i vorbesc despre asta... oricum, nu sunt sigură de nimic.

Alexandre nu-și dădea seama unde voia să ajungă, așa că ea-i spusese limpede că era de părere că laboratoarele farmaceutice din Vest își testau medicamentele pe bolnavii din Est, și asta se petrecuse și în cazul bunicii ei.

— Și cu ce s-ar schimba lucrurile dacă ai avea dovada?

— Dar am dovada! O, iartă-mă, te irit cu poveștile-astea...

— Ba nu, dimpotrivă.

— Nu, nu ne-am văzut de cinci ani, iar eu... Iartă-mă, toate astea sunt prea apăsătoare, mult prea grave. Strânge-mă-n brațe.

Și ea i se aruncă din nou în brațe, doar ei se mai aflau în acel decor, ajunseseră departe, se mai auzeau uneori sunetele unor tălângi îndepărtate, ale oilor, erau în cel mai

atemporal cadru cu puțință, nu mai exista zi, nici an, nici măcar secol, nimic altceva decât un podiș calcaros și niște oi în depărtare, cadrul însuși al leagănului omenirii.

În timpul cinei, lui Alexandre i se păru că se afla într-un trib foarte izolat de lume, o ascunzătoare din care toți se uitau cu groază la societatea modernă. Toți vorbeau despre ea ca despre o sferă opresivă, concentrată doar pe profit, gata să explodeze. Dacă stăteai și-i ascultai, toate veștile erau groaznice. Ceva mai concretă în criticile ei, Constanze regreta fabulosul parcurs al Germaniei de Vest la Cupa Mondială de fotbal de luna trecută, fiindcă supremația Vestului înjosea și mai mult RDG, asta umilea tot Estul, de fapt, lumea sovietică despre care se știa, de când cu Cernobîlul, că nu era așa de puternică, și deci era mai riscant ca niciodată s-o umilească. Kathleen îi pomeni pe cei treizeci și cinci de deputați de extremă dreaptă care doar ce fuseseră aleși în Franța, la care se adăugau ascensiunea mișcărilor naționaliste în Iugoslavia, asta nu prevestea nimic bun pentru viitor, cu atât mai mult cu cât imaginea lui Thatcher era exagerat de umflată de când scăpase cu viață dintr-un atentat, cât despre Mitterrand, înecat în coabitare, bătrânul elefant era definitiv tras pe linia moartă a Istoriei...

— Imaginați-vă și voi, spuse Kathleen, că Mitterrand e scos din joc, iar thatcherismul a devenit noua dogmă, când văd că Tonton²⁰ e terminat și capra aia bătrână va mai rezista poate încă douăzeci de ani, zău de nu-mi vine să fac moarte de om...

— Stai așa, i-o întoarse Frédéric, doar n-o să ne spui acum că te-ai dat cu Mitterrand, ne-a trădat cu energia nucleară!

— Poate, dar între Doamna de fier și el, se știe al cui cap ar trebui zburat de pe umeri, se scăpă Xabi... De altfel, au ratat-o cu puțin.

— Thatcherismul va cuceri Europa, e limpede, dar de acolo la o explozie cu cinci morți într-un hotel, *cinci morți*, la naiba, mi se pare ceva dezgustător...

Adrien își strecurase remarca fără să ridice capul și fără să se uite la nimeni, dar pe un ton ferm. Probabil se lua deseori la harță cu Xabi, care se aprindea numaidecât. Cu convingere sinceră, Kathleen nu se putu abține să adauge:

²⁰ „Unchiul”/„Nenea”: poreclă a lui Mitterrand.

— Acum, ca britanică, nu-s naivă, între irlandezii din Vincennes și Rainbow Warrior²¹, știu prea bine că nici Mitterrand nu-i vreun îngeraș.

Atunci Adrien se ridică să declare, sec:

— Nu trebuie să uităm că, fără el, aici ar fi o bază militară, iar în seara asta în loc de greieri am auzi tiruri de blindate... Și-apoi, voi toți de-aici, cu aiurelile voastre antinucleare de atunci, cu manifestațiile și cu bombele voastre, voi ați adus smintirea în capetele oamenilor, voi ați semănat frica, precum Cousteau care abera jurând că tone de plutoniu dispăruseră în Niger, suficient cât să arunce în aer un oraș ca New York, ați băgat toată lumea-n sperieți cu tâmpeniile voastre, și niciodată nu-i bine să semeni frica... Rezultatul curselor, după cinci ani ecologiști au zero deputați, iar Frontul Național treizeci și cinci...

— Dar despre Cernobîl ai auzit vorbindu-se?

— La naiba, nu pot să cred, iar începeți, vedeți copacii, dar nu vedeți pădurea, problema de la Cernobîl n-a fost a energiei nucleare, ci a rușilor...

— Nu vedeți că, dacă vă tot înverșunați toți împotriva energiei nucleare, așa nu mai vorbim niciodată despre

²¹ Navă a organizației ecologiste Greenpeace, scufundată în 1985 de DGSE (serviciul francez de informații externe) în Auckland, Noua Zeelandă.

adevăratele probleme, ploile acide, stratul de ozon, gazele cu efect de seră care încălzesc planeta, fisurile din banchiză și raportul Meadows, la naiba, se știe de douăzeci și cinci de ani că societatea de consum e principalul pericol al planetei, nici Clubul de la Roma nu vă spune nimic? Nu trebuie să avem memoria scurtă, băieți...

Alexandre se uită la Anton, surprins că nu intervenea, probabil că se abținea să răspundă ceva, că mii de remarci i se învâртеbeau în cap, mii de mâni sau de regrete, dar tăcea. De fiecare dată când li întâlneau privirile, lui Alexandre i se părea că Anton îl fixa cu subînțeleș, de parcă i-ar fi spus „Acum că te-ai întors, ești al meu”...

Conversația revenea la politică. Ideea de revoluție îi făcea pe toți să fie de acord. Alexandre păstra tăcerea pe durata mesei. Uneori, schimba câte o privire cu Constanze, amândoi se simțeau aparte, însuflețiți de o cu totul altă miză, neliniștiți de ideea că aveau să se regăsească singuri mai târziu, într-un pat.

Adunarea se culcă iar târziu, cu toate că în ziua următoare ar fi trebuit să fie măcar doi care să pună ceasul deșteptător la ora 6.00 pentru muls. Constanze îl luă pe Alexandre de mână și se îndreptară spre castel. Bagajele ei

fuseseră totuși lăsate în fermă, dar ea voia să doarmă acolo, cu el. Totul cu cea mai mare naturalețe din lume.

În încăperea cea mare, Alexandre nu aprinse lumânarea, nu se vedea nici o geană de lumină, dar el înțelese că ea se dezbrăca, apoi se strecura sub cearșafuri. O urmă și se prăbușiră deodată în noapte, în deplina uitare a timpului și-a locului, își luară zborul din încăperea fără ușă și fără decor în vârtejul din sfera ireală a înfruntării corp la corp. Lui Alexandre nu-i venea să creadă, timp de cinci ani nu-și mai luase gândul de la ea, fără nici cea mai mică speranță s-o revadă, fără vreo iluzie, iar acum se sărutau. Constanze chiar era acolo, îi adulmeca părul și-i simțea pielea, dar, nici atunci, în întunericul deplin, n-o vedea, ca de-a lungul celor cinci ani, să înnebunească și mai multe nu. Bine că-i simțea parfumul, îi regăsea seva de aur a miresmei sale dogoritoare și adânci ca pădurea, își dorea să se piardă definitiv în ea, iar clipa aceea să fie punctul culminant al vieții lui, din acel moment nimic să nu se mai compare vreodată cu dorința care-i înălța pe amândoi. Se rostogoliră de pe saltea în aceeași mișcare și se strânsură cu și mai multă ardoare în brațe, nu mai era nimic între corpurile lor, contopiți cum erau în aceeași dogoare, Alexandre se simțea și mai tare simțindu-și sexul atât de dur; în brațele lui, cu gândul aiurea, Constanze se unduia de parcă odaia era făcută din

apă, apoi, dintr-odată, se ridică, înghiți în sec, ca-n preajma unei drame, și înlemni cu totul, Alexandre înțelese că-i căuta privirea și încerca să se uite drept în ochii lui.

— Alexandre, nu putem...

— Cum așa?

— Iartă-mă, nu știu cum să-ți spun, dar... ai prezervative?

Luni, 21 iulie 1986

Să se trezească lângă ea, s-o privească în timp ce doarme în lumina dimineții, de mii de ori visase la scena aceea, dar acum c-o trăia se împotmolea în regrete. Constanze avusese poate dreptate să-i oprească. În ce-l privea, prezervativul nu era primul lucru care-i venea în minte când se gândea la dragoste, până atunci crezuse că SIDA era o boală de oraș, ba chiar de oraș mare, dar cu siguranță nu una de la țară. Iar dacă apărea zilnic la știri, dacă dădeau acum reclame la Durex la televizor, ca aceea a iepurilor care fac dragoste într-o vizuină, niciodată n-ar fi crezut că virusul l-ar fi putut privi cândva.

De când știa că urma s-o revadă pe Constanze, nici o clipă nu se gândise la prezervative, de altfel, dacă ar fi avut prezența de spirit să ia măsuri de precauție, nu le-ar fi adus

oricum, din superstiție. Și-apoi, ca să-și cumpere, ar fi trebuit să găsească o farmacie unde nu era cunoscut, o farmacie unde nu i se dădea binețe de la intrare și unde nu i se spunea pe numele mic.

Dincolo de iubirea pentru o fată fără s-o vadă timp de cinci ani, dincolo de zguduirea incredibilă a reîntâlnirii, într-un sfârșit, ar fi trebuit să se gândească la zece grame de latex, era o totală lipsă de romantism. Omisiunea îl coborâse crunt cu picioarele pe pământ. Constanze își ținea capul pe umărul lui, iar el nu îndrăznea să se clinească. Luase în calcul toate stratagemele ca să facă rost de prezervative. Constanze îi spusese să-i ceară cuiva din grup, ea una, nu putea, ar fi stânjenit-o. Pe de altă parte, nici Alexandre nu se vedea cerându-i așa ceva lui Adrien, nici lui Anton, iar lui Frédéric sau fetelor nici atât, asta ar fi presupus o apropiere pe care n-o aveau. Și mai ales l-ar fi făcut să pară un tâmpit, un neprevăzător, dar cel mai rău era că l-ar fi obligat față de ei. Dacă i-ar fi dat un prezervativ, le-ar fi rămas dator că putuse să facă dragoste. Și, de altfel, de ce unul singur? Dacă le-ar fi cerut mai multe, două sau patru, sau cinci, le-ar fi oferit un indiciu foarte precis... Binecuvântata trezire deveni teribilă, ba chiar mai rea, când își dădu seama că era luni. Pe acolo, nu se găsea în general o farmacie la mai puțin de-o oră, pe când într-o zi de luni putea să-și ia

gândul... Lunea, la țară, era închis peste tot, ar trebui să aștepte ziua de mâine, ba chiar seara de mâine, înainte să se iubească, doar că mâine trebuia să plece!

De la bun început știu că gândul cu pricina avea să-i otrăvească mintea toată ziua. Când se alătură grupului, își spuse că era prea devreme să pună problema, să ceară un prezervativ, nu era genul de subiect despre care să aduci vorba la micul dejun. Cel mai rău era că, unii după alții, îl întrebară dacă avea nevoie de ceva, dacă mai voia cafea, dulceață, dacă dorea mai multă pâine, mai mult unt, un joint... De fiecare dată spunea că nu, n-avea nevoie de nimic. Pe Constanze o amuza situația și-i trecea mâna prin păr, cu un gest afectuos, dar un pic supărător.

În cursul dimineții avu mai multe ocazii să se vadă cu unul sau cu altul între patru ochi cât să se poată deschide în legătură cu misiunea lui. Începu cu Adrien, care lucra în grădina de zarzavaturi, dar nu știu cum să pună problema, cu atât mai mult cu cât Adrien avea un chef nebun să polemizeze, dintr-odată îl atacă în legătură cu porcăriile pe care le răspândeau țăranii; simțindu-se vizat, Alexandre nu mai îndrăzni să aducă vorba despre prezervative.

— Aici pământu-i tare, chiar buruienile cresc greu, pe când la șes văd cum fac, trântesc îngrășământ înainte să semene, iar la semănat e-atâta îngrășământ, încât

buruienile cresc înainte de semințe, așa că bagă erbicid ca să omoare buruienile; după zece zile afidele se năpustesc peste plântuțe, ei da, fiindcă buruienile au mierlit-o, afidele nu se mai pot băga în altă parte, așa că bagă insecticid, și tot așa...

Alexandre nu răspunse nimic, dar n-avea nici un chef să-i rămână dator acelui tip că putea face dragoste. Se întoarse în casă și acolo se trezi singur cu Lorraine, pe care o întrebă, inocent, dacă era vreo farmacie de gardă prin partea locului sau dacă aveau vreun tovarăș farmacist.

— Te doare pe undeva?

— Se poate spune și așa.

— Vezi cu Kathleen, cu plantele ei îngrijește orice.

Nu credea că ar fi avut mai mult succes cu Frédéric, iar cu Xabi nici atât, așa că, în disperare de cauză, merse după Anton, care în pofida căldurii, se apucase din nou să-și repare zidul de piatră fără mortar.

— Spune-mi, Anton, te pot întreba ceva?

— Știam că urma să-mi vorbești despre asta.

Anton răspunsese spontan, fără să lase din mâini pietroiul pe care încerca să-l înțepenească între alte două pietre.

— Despre ce anume să-ți vorbesc?

Atunci Anton lăsă jos pietroiul, trase o dușcă mare de apă, cugetă un timp, apoi se lansă într-un fel de confesiune despre explozibili, despre toată povestea, spunea că accidentul de la Cernobîl venise cu cinci ani prea târziu, în urmă cu cinci ani ar fi fost o binecuvântare pentru lupta lor, atunci toată Franța li s-ar fi alăturat, pe când acum era prea târziu, oamenii se obișnuiseră cu energia nucleară, cu ideea că o centrală explodează, era supărat pe el că-și pierduse trei ani din viață și că-l amestecase și pe Alexandre. În cinci ani avusese vreme să le pună pe toate cap la cap, evident la pârnaie, dar mai ales de când era acolo, în liniște, la aer curat.

— Violența doar întetește fricile, și cu cât sporesc fricile, cu atât ele îngroașă rândurile în tabăra neliniștiților, ca în final extrema dreaptă să ia caimacul...

Alexandre era stânjenit de solemnitatea discursului său. În fața unei asemenea confidențe, nu-și imagina cum să readucă în discuție problema lui cu prezervativele. Anton continuă să vorbească, lui Alexandre îi trecu prin minte că mâine-dimineață avea să pornească la drum, o va fi revăzut pe Constanze, vor fi avut patru zile pentru ei, dar fără să facă dragoste. De nu cumva depășeau problema diseară, era gata s-o facă, în orice caz știa bine că-n nebunia momentului s-ar putea întâmpla, diseară, la noapte, doar să

se îmbrățișeze cu ardoare, să se înlănțuiască fără să le mai pese de povestea cu virusul, de moartea de la capătul sărutului... Doar că dragostea fără prezervativ ar fi stricat totul, dar oare e mai bine să se iubească fără să și-o pună sau să și-o pună și să strice totul? În timp ce-și tortura spiritul, Anton îi explica cum lupta împotriva societății însemna să existe în funcție de ea, și prin urmare să i se supună, să i se subordoneze, însemna să-i facă un cadou mult prea frumos.

— Îmi doream să mă bat, dar nu să schimb lumea. Lupta trebuie dusă fără să-ți desemnezi un inamic, acționând în jur, reparând un zid vechi, de pildă.

Alexandre se aplecă să-l ajute să fixeze, în sfârșit, afurisita aia de piatră.

— Știi, Anton, mai bine ai pune un pic de ciment, e voie totuși cu ciment.

Dar Anton nu voia, ținea ca zidul lui să fie neprihănit, curat.

— Natură: înțelegi?

— Cum vrei tu, Anton, cum vrei tu.

Iar atunci Anton se proțăpi în fața lui Alexandre, privindu-l drept în ochi.

— În schimb, Alexandre, nu am uitat, și să știi că, dacă într-o zi te pot ajuta, dacă într-o zi vei avea o luptă de purtat, voi fi acolo.

— Ce luptă?

— Nu se știe niciodată, Alexandre... Ești expus, știi, cu munca ta ești expus.

Mărți, 22 iulie 1986

Alexandre avea să plece în seara aceea, cât mai târziu cu putință. Conducând noaptea, ar fi putut petrece o ultimă după-amiază alături de Constanze. Se gândea la fata aceea de cinci ani, iar de trei zile se abținea să-i pună prea multe întrebări. Totuși, ardea să afle ce credea despre el, dacă erau împreună într-un fel sau altul. Dar dacă ar fi pus acel gen de întrebări, ar fi trecut drept un naiv, un pueril, la urma urmei, doar vedea că ține la el, chiar îi spusese că se gândea la el deseori și că, dacă nu-l sunase până atunci, n-o făcuse ca să nu complice totul. Însă Alexandre nu se mulțumea cu asta, înainte să-și ia din nou rămas-bun credea că ar fi trebuit să stabilească noi întâlniri, ca să fie siguri că nu se vor pierde.

Luară toți prânzul în jurul mesei celei mari. Adrien fripsese o ciozvârtă de oaie, Lorraine și Kathleen nu-l

aprobau, doar mirosul le îngrețoșa. Alexandre se simți foarte legat de pământ dintr-odată, mult mai puțin vioi decât toți. În timp ce mâncau, se întreba ce-avea să se-aleagă de ei peste cinci ani, peste zece ani, câți aveau să mai fie în ferma aceea și câți aveau să plece. I se părea că deja putea ghici. În cazul lui Anton, de pildă, cu încălțările lui din piele cu talpă subțire, cu pantalonul lui de tergal, la fel ca Xabi, cu tricourile lui negre, purtate în ciuda soarelui, era limpede că orașul nu-i părăsise de tot și că într-o bună zi avea să-i prindă din urmă. Cât despre Constanze, viitorul ei era cel mai ușor de citit dintre toate, poimăine avea să ia avionul de Berlin, nu vorbea decât despre cum să salveze lumea, să ajute India.

Ca să-și petreacă restul după-amiezii singuri, departe de ceilalți, Alexandre și cu ea plecară spre Văgăuna zânelor, un izvor așa-zis ascuns într-un hățiș de ierburi înalte și de arbuști. Lui Alexandre nu-i păru rău că luase 4L-ul, fiindcă refugiul acela de pace era departe, în plus drumul era strâmt și plin de fâgașe, ajungea la un canion îngust, la capătul căruia un pârâu dădea viață unei naturi minunate. Nu era destulă apă pentru scăldat, de aceea nu era nimeni acolo, turiștii preferă să meargă pe malul râurilor și al

lacurilor. Micile izvoare erau ca niște planete de origine, despovărate de prezența omenească.

Se opriă acolo. Alexandre fu uimit de spontaneitatea cu care Constanze se dezbracă. Dintr-o singură mișcare dăduse jos totul de pe ea. Era obligat să facă la fel, dar nu putea. De trei nopți dormeau împreună, sigur, caști, însă dezbrăcați, și totuși, să se dezbrace la piele, în aer liber, în fața ei, i se părea ciudat.

— Ce francez ești tu, îi spuse ea, înainte de a-l lua de mână și de a-l trage spre o băltoacă mare, micul bazin de retenție pe care îl forma apa izvorului înainte s-o ia domol la vale.

Alexandre intră în joc, își scoase blugii, încălțăminte și tricoul, dar nu și chiloții, înainte s-o urmeze în apă.

— Îți dai seama că-i apă pură, izvorâtă din străfundurile pământului, de necrezut...

Constanze se minuna de izvor ca de o oază în plin deșert, iar Alexandre îi spuse că ea pesemne nu prea mai văzuse izvoare...

— Ba da, am văzut o grămadă, băile Széchenyi din Budapesta, Baden-Baden, dar nu-s așa, în plină natură... *Komm, meine Liebe.*

Pentru ea, erau singuri pe lume. Dar Alexandre resimțea prezența arbuștilor, a ierburilor înalte, a păsărilor și a

celorlalte animăluțe din jur ca șoimul din înaltul cerului, se simțea ațintit de privirea sălbăticeii înconjurătoare și-i venea tare greu să-și scoată chiloții, ca la rugby, niciodată nu fusese relaxat ca aceia care rămâneau la pielea goală fără nici o umbră de ezitare. Văzând-o însă pe Constanze care se întindea cât era de lungă în balta adâncă de douăzeci de centimetri, rostogolindu-se în ea ca la marginea plajei, îl cuprinse un chef nebun să i se alăture. Pielea ei de miere, odată udată, avea și mai multă strălucire, ispititoare ca o turtă dulce, iar din acea clipă nu mai există interdicție, limită, frontieră, Alexandre se lăsă stăpânit de corpul lui care nu mai cugeta, regăsind-o în iazul minuscul. Apa era rece, dar soarele arzător, se înlănțuiră și se cufundară pe dată într-o amețală fulgurantă, apa li se amesteca în fiecare gură de aer, mâinile nu le mai conteneau să se caute, se atingeau fără să-și vorbească și, prinsă de joc, Constanze începu să râdă, dar Alexandre nu râdea, se dăruia cu înverșunare marii rostogoliri, uneori câte o piatră îl zgâria, dar soarele îi ștergea pe dată durerea, apa rece înviora pielea, natura ieșea din nou învingătoare. De fiecare dată când încerca s-o îmbrățișeze pe Constanze, ea-i scăpa, lunecoasă ca un pește, îi dăruia gura uneori, el o prindea de sâni, apoi de fese, dar când își strecură mâna între coapsele

ei, ea-l opri din nou ferm, ridicându-se, cu trunchiul sprijinit pe ambele brațe.

— Alexandre, iartă-mă, dar nu pot.

Iar atunci, probabil ca să se justifice, ea-i spuse că la Berlin avusese mai multe aventuri, nici o relație serioasă, doar aventuri, iar privind în urmă asta o teroriza. Sexul o speria acum. Iubirea o speria, de parcă libertatea de a face sex fără obligații redevenise condamnată. Lumea pe care izbutiseră s-o uite pentru o vreme îi prindea din urmă, ea-i spuse ce-i povestise măică-sa, despre medicamentele experimentate pe bolnavi, tăcerea stânjenită a infirmierelor, laboratoarele farmaceutice din Vest care testau noi molecule pe bolnavii din RDG, de când se întorcea deseori în Est frica dădea târcoale în ea ca o obsesie și nu se mai încredea în nimic, în medicamente, boală, medicină, sex, nu mai avea nici o încredere în lume...

Degeaba te ții tu la distanță de Istorie, că ea tot te ia mereu în cătarea armei. Vremurile te prind mereu din urmă. Întorcându-se la ferma comunitară, Alexandre începu să-i invidieze pe toți, ei aleseseră să iasă din Istorie, se credeau eliberați de orice, ținând un soi de autarhie fericită, fără hipermarketuri, fără norme, fără control, cel puțin deocamdată.

În seara aceea, înainte să plece Alexandre, Constanze îi repetă de mai multe ori că aveau să se revadă în curând, că avea să-l sune negreșit, că avea să-l sune tot timpul.

Vineri, 24 decembrie 1999

De-o săptămână, la radio se vorbea despre marea neagră provocată de Erika, petrolierul eșuat în largul Bretoniei din cauza furtunii. Iar în dimineața aceea se anunțau noi intensificări ale vântului, poate și mai puternice. Prognozele meteo deveneau din ce în ce mai precise, menționând vânturi violente rareori întâlnite.

De la eclipsa totală din luna august, natura se simțea mai dereglată ca niciodată. Alexandre își aminti că, pentru a vedea soarele negru, în urmă cu cinci luni, urcaseră toți la fermă. De când părinții locuiau în vale, era prima dată când se regăseau toți acolo, la Bertranges, patru generații reunite. Fiindcă și Lucienne voise să vadă luna care înghițea soarele, ceva unic într-o viață de om. Cât despre țâncii lui Caroline și Vanessei, fuseseră insuportabili, mamele lor se temeau de un singur lucru, să nu-și scoată cumva ochelarii împotriva razelor infraroșii în momentul eclipsei. Dar cei mai nervoși erau Angèle și Jean. Ideea că soarele ar putea să dispară, fie și numai pentru câteva minute, nu era, după ei, semn bun.

Nu mergeau până la a-i crede pe toți vizionarii care vorbeau despre sfârșitul lumii, cei care prevesteau că stația orbitală Mir avea să se prăbușească peste Gers exact în acel moment, cu atât mai mult cu cât Gers era la o sută de kilometri distanță, și totuși pentru ei eclipsa nu aducea nimic bun. Tatăl spunea că văzuse, cu o zi mai devreme, o droaie de mistreți și de căpriori ieșind din pădure, de parcă dihăniile fugeau din păduri de teamă să nu cadă copacii peste ele, niciodată nu mai văzuse așa ceva.

Când vântul bătea dinspre nord, ca în seara aceea, se auzeau lucrările. Șantierul era iadul pe pământ, treisprezece milioane de metri cubi de pământ deplasate, mii de hectare de exploatații agricole devastate, crearea a sute de taluzuri, de tuneluri și de poduri, fără să mai vorbim de toate animalele sălbatice care, din cauza autostrăzii, n-aveau să mai poată ieși din păduri seara ca să meargă spre pajiști și spre locurile de adăpare, toate astea pentru ca Toulouse și Parisul să comunice cu Barcelona, Haga și Londra. Încă o dată trebuia să accepte ca orașele să-și dicteze legea, să saboteze satele ca să-și potolească dorința de liber-schimb, să comunice, să se viziteze între ele, să aibă schimburi comerciale, ceva de un egocentrism greșos.

Alexandre verifică mortierele de 75, înainte să tragă cu ele trebuia să le îngroape pe jumătate, ca să fie stabile. Xabi meșterise o rachetă căreia îi triplase sarcina explozivă. Alexandre urma să-și vadă scrupulos de plan, iar efectul avea să fie garantat. Moș Crayssac nu mai era pe lumea asta și, de atunci, Alexandre simțea că-i calcă pe urme.

Făcu un duș înainte să se vadă cu toată familia, în vale. Și totuși n-avea nici un chef să îndure revelionul acela. Pe France Info se vorbea acum despre depresiunea care se căsca deasupra oceanului Atlantic, despre curenții ascendenți care aveau să sosească dinspre coastele bretone, stârnind vânturi puternice din sud-vest. N-a fost să fie, ajutoarele nu puteau pompa cuvele petrolierului Erika din cauza valurilor de peste șase metri. Hotărât lucru, secolul se sfârșea într-un naufragiu.

1991

Luni, 4 martie 1991

Acum că-și vânduse caprele, Crayssac nu se mai alegea cu nimic de la natura de pe urma căreia trăise. Din cauza soldurilor, fusese nevoit să se lase și de zarzavaturi, pe lângă brânzeturi, renunțase la cules și, evident, și la

vânătoare. Natura care-l hrănise dintotdeauna nu-i mai dădea nimic altceva decât ciuperci. Altfel, noroc cu băcanul ambulant. Câtă vreme dubița albă mai făcea un ocol și-și zgâlțâia marfa urcând până acolo, încă se putea reaproviziona.

De când cu norul de la Cernobîl, toată lumea spunea că nu mai e bine să se atingă de ciuperci. Hribii, gălbiorii și bureții șerpești ar fi fost contaminați cu cesiu 137, viciați până-n negura vremurilor. Asta nu-l împiedica pe Crayssac să-i culeagă în continuare. Experimentat, știa locurile bune, de unde aducea ciuperci cu sacii. În tot cantonul doar el ce le mai culegea, și cum natura era bine tocmită, ciupercile nu atârnă greu, iar el putea căra kilograme întregi.

— La vârsta mea, crede-mă că nu mai pot eu de cesiu 137, sau de 138 sau de 139... Nu trebuie să ascuți toate bla-bla-urile de la radio.

Uneori, unchiașul țicnit îl dispera. Alexandre era singurul care îl mai vizita în mica lui gospodărie. Unii spuneau că pusese ochii pe pământurile lui, că de-asta mergea să-l vadă pe moșneag, pe când lui Alexandre i se rupea de toate izlazurile lui pline de pietre. Nimeni din familia Fabrier n-ar fi vrut hectarele cu pricina. Pur și simplu, avea sentimentul că regăsește în acel om sursa de inspirație a tuturor contestatarilor pe care-i întâlneau, atât a activiștilor

antinucleari, cât și a revoluționarilor generaliști din Toulouse sau a găștii lui Anton, fermierii hipioți de pe Larzac, la care se întorsese vara trecută. Prin Crayssac, găsea un soi de filiație, o familie de spirite libere în care-i plăcea să-i înscrie și pe Constanze, pe Anton și pe Adrien, ba chiar și pe Kevin Costner din *Dansând cu lupii*. N-ai fi zis, dar Crayssac era precursorul tuturor celor care făcuseră un pas în lateral, care se retrăgeau din societatea de consum prezentată mereu drept singurul viitor posibil. Acum că Zidul Berlinului căzuse, liberalismul rămânea singurul model valabil organizat și cu vad bun, singurul proiect de civilizație ce oferea necesarul de sucursale și de puncte de vânzare cam peste tot în lume, o lume în care orice marfă se putea vinde la nesfârșit.

În schimb, căderea Zidului nu schimbaseră deloc povestea lui cu Constanze. La început, crezuse că totul avea să fie mai simplu, că se puteau vedea mai des, că evenimentul urma să-i apropie, cumva. Dar nimic din toate astea nu se petrecuse. Încă se țineau de ritualul celor câteva zile de vară petrecute împreună la Anton, o săptămână în care le venea greu să se izoleze și mari promisiuni nu-și făceau, până la urmă. Alexandre fusese o dată la Berlin de sărbători, două zile de tren pentru dus, plus alte două pentru întors. Iar din cele șase zile petrecute acolo reținuse soarele care apunea la

ora 16.00, și două-trei cuvinte în germană pe care nu izbutea niciodată să le pronunțe corect, Constanze îl prezentase la o grămadă de prieteni, ar fi trebuit să vadă în asta un semn de iubire, dar el o trăise ca pe o corvoadă din cauza limbii, doar nopțile ce erau magice, în vechiul hotel rococo de lângă Kurfürstendamm, o cameră cu draperii mari de culoare roșie care se pogorau din înălțimile tavanului și trasau contururile unei lumi a lor, doar a lor...

— Hei, mă ascuți?

— Da.

— Atunci, ia spune, de ce ciupercile atrag cele mai mari cantități?

— De ce?

— Păi, de cesiu 137!

— N-am idee.

— Deoarece ciupercile curăță, depoluează solurile, absorb toate substanțele rele pentru pământ, le pompează și le dau înapoi, prin carnea lor...

— Tocmai de-asta nu trebuie mâncate!

— Dar de minerale sigur e nevoie, nu mai asculta ce se spune la televizor...

Alexandre nu verifica niciodată ce-i spunea moșneagul nebun, însă văzuse de mai multe ori că nu mințea. Așa se face că faimoșii stâlpi de telefon tratați cu arsenic nu

muceziseră și nici nu fuseseră sfredeliți de carii în douăzeci și cinci de ani, semn că buștenii aceia erau insensibili la orice, că erau probabil îmbibați de o grămadă de porcării chimice care probabil se răspândiseră și în sol. Moș Crayssac era un bătrân vizionar, dar care spunea adevărul. De aceea venise Alexandre să-l vadă în acea dimineață. France Info tocmai anunțase primul caz de „vacă nebună” în Bretania, fără să mai aștepte sacrificaseră toată turma, la cel mai mic semn de vacă bolnavă într-o crescătorie, noul ordin era să le sacrifice pe toate ca nu cumva să riște o epidemie.

— Știi, flăcău, n-aș vrea să fiu în locul tău. Când a murit pisica aia în Anglia acum doi ani, îți spuseseam c-o să se sfârșească prost, ei bine, vei vedea, într-o zi oamenii vor ajunge să ia și ei boala vacii nebune, cam ca pe o răceală, iar în ziua aia te rog să mă crezi că va fi mare panică...

Crayssac critica mereu totul degeaba, tot spunea că lumea nu-i în regulă, era din ce în ce mai greu să i se spună că greșește.

— Când pisica aia a crăpat, au interzis făina de origine animală, iar astăzi se depistează animale bolnave fătate după interdicție, ceea ce înseamnă că Europa închide ochii, îi lasă pe englezi să ne bage pe gât scârboșeniile lor, cât să pună botul la Piața Unică, altfel englezii s-ar tira... Ascultă-

mă pe mine, tot ce știu englezii despre vaci e că au patru picioare, în rest n-au habar de nimic, doar că se vând la kilogram... Iar ei au același cuvânt²² pentru greutate și pentru marafeți, de-aia amestecă totul!

La vârstnici, profetizarea catastrofelor este de multe ori o stratagemă de naufragiat, fiindcă spunând sus și tare că lumea e pe punctul să se sabordeze, n-au de ce să le mai pară rău după ea. Alexandre se uită la ceas și sări în picioare.

— Mergi la comitet, așa-i?

— Nu ți se poate ascunde nimic.

Moș Crayssac se ridică greoi de pe scaun, apoi îl ajunse din urmă pe Alexandre, care era deja în pragul ușii.

— Pe tine pot să te asigur, fiindcă ălalți mă cred nebun, dar crede-mă că nu vor trage niciodată autostrada pe-aici, chiar dacă vrea statul, nu vor putea...

— Și de ce anume?

— Fiindcă am comoara mea.

Când moșneagul o lua pe arătură, Alexandre prefera s-o lase așa, chiar prefăcându-se că nu-l mai auzea. Doar că, odată afară, unchiașul îl chemă pe un ton uimitor de domol, așa că se-ntoarse, mai degrabă surprins de acel acces de bunătate.

²² *Pound*: livră (aprox. 0,5 kg) sau liră sterlină.

— Știi, Alexandre, și tu ai aceeași comoară la capătul pământului tău, dar încă n-o știi. Într-o bună zi o să-ți spun. Nu acum. Vă las să-i dați voi de cap, vă las cu întrunirile și cu bla-blaurile voastre...

— Nea Joseph, ce anume vrei să mă faci să cred?

— Stai liniștit, când o veni momentul, o să-ți spun.

Luni, 4 martie 1991

Alexandre luă din nou 4L-ul ca să coboare la Cénevières. Cu siguranță întrunirea începuse. Mergând de-a lungul câmpurilor acum necultivate ale lui Crayssac, se întrebă ce fel de idei îi mai treceau bătrânului cioban de capre prin cap, și chiar dacă moșneagul delira, știa că nu vorbea niciodată în van, era mereu ceva adevărat în elucubrațiile lui. Totuși, nici o clipă nu s-ar fi putut crede că hățișul de mărăcini, de ienuperi și de bălării ar fi putut ascunde vreo comoară, nici măcar apă, cu atât mai mult aur sau petrol, s-ar fi aflat de mult.

Paradou nu mai era băcănie. Nici bistrou nu mai era cu adevărat, doar la bar se mai putea face consumație, cât despre tanti Suzanne, ea ședea în sală, nu se ridica decât rareori, în cea mai mare parte a timpului clienții erau nevoiți să se servească singuri. Pentru cafea era mai bine să știi

cum să utilizezi bătrânul espresso, să brodești mișcarea mânerului de fixat sistemul de presare. Altminteri, toată lumea știa să desfacă o sticlă sau să-și toarne o măsură de Ricard. În schimb, ca să încaseze, tanti Suzanne se ridica, o fi avut ea încredere în omenire, dar în sertarul cu pricina doar ea avea dreptul să cotrobăiască.

Europa celor Doisprezece avea de gând să se lărgească, iar Franța era sortită să devină sensul giratoriu al continentului unit, inima întregii Europe, cu atât mai mult cu cât Marea Britanie urma să fie în curând legată de un tunel, iar mâine aveau să ajungă mai iute de la Londra la Paris decât de la Rodez la Decazeville. Doar că, pentru a fi răspântia între Nord și Sud, între Est și Vest, Franța ducea lipsă de autostrăzi. Din acest motiv proiectul A20 chiar se lansase de data asta.

De când autostrada era înscrisă în master-plan, iar statul era foarte hotărât s-o construiască, Paradou devenise punctul de întâlnire al comitetelor. Cafeneaua nu fusese niciodată așa plină, vreo cincizeci de persoane erau prezente la fiecare întrunire. Când bătrânul bistrou era pe punctul să-și dea duhul, ironia sorții îl transformase într-un loc vital pentru teritoriu, raza lui de influență întinzându-se de-acum cu mult mai departe de târg și de canton.

Cum primăriile erau prea mici și prea risipite, tot la Paradou se țineau și întrunirile de informare ale satelor din împrejurimi, cel puțin a celor care se mobilizau împotriva trecerii fâșiei de asfalt pe deasupra lor. De la începutul anului, totul se accelerase, proiectul nu era decât în stadiul studiilor preliminare, dar autostrada bântuia deja spiritele. Cei mai vorbăreți la întrunirile cu pricina, cei mai iscusiți în luările de cuvânt erau mereu aceiași, adică aleșii. Vorbeau pe rând, ilustrându-și vorbele cu desene, un *paperboard* se afla în fundul cafenelei, adăugându-i decorului un miros suplimentar de alcool, de la markere.

— O, dar poate să mai dureze, deocamdată se studiază mai multe culoare de trecere pe o zonă largă de treizeci de kilometri, autostrada ar putea trece la fel de bine pe la est, spre Assier, sau pe la vest, dincolo de Bouriane, dar ipoteza preferată de ei e să o facă să treacă chiar pe deasupra văii.

— Când se va ști?

— La finalul primei faze de studii vor restrânge posibilitățile, vor determina o zonă largă doar de un kilometru, după care o zonă de trei sute de metri, și doar atunci vor putea începe lucrurile serioase.

— Cum adică lucrurile serioase? Lucrările?

— Da, odată ce vor trasa fâșia de trei sute de metri, nimic nu-i va mai opri.

— Pe cine anume?

— Statul!

În seara aceea, ca să le explice situația în detaliu, se deplasase deputatul în persoană. Toată lumea avea încredere în marele Bernard, mai întâi fiindcă avea accent, apoi pentru că vindea utilaje agricole. Cunoștea pământurile acelea, acolo se născuse, totuși nu se opunea autostrăzii, nici vorbă.

— Așadar, trebuie să pricepeți că autostrada răspunde interesului public, aș spune chiar interesului public general, și astfel este deci prioritar față de micile noastre interese particulare, înțelegeți. Ei, da, asta-i democrația, fiindcă mereu trebuie să avem un lucru în minte: nu suntem singuri pe pământ...

— Ba aici, suntem.

— Ei bine, nu la fel de mult pe cât credeți.

Pe asta, primarul din Cénevières n-o mai înghițea. Pământurile, satele, drumeagurile erau neglijate de ani buni, gările se închideau unele după altele, bistrourile începeau să facă la fel, aici faimosul interes public general nu zămislea decât închideri, a poștei, a băcăniei, în curând a bistroului. Economii pentru satisfacerea interesului public general îi făceau pe oameni să se simtă din ce în ce mai izolați, din ce în ce mai departe de orice, și iată că,

hodoronc-tronc, în numele aceluiași interes public general, ar fi trebuit să accepte ca o autostradă să le desfigureze valea... Deci nu, el unul pe asta n-o mai înghițea.

În pofida vociferărilor care zguduiau adunarea, deputatul aminti că treaba lui era să apere atât interesele oamenilor de aici în fața statului, cât și interesul statului în fața oamenilor de aici.

— Așadar, să fim clari: să te opui trecerii unei autostrăzi e ca și când împiedici mașinile să meargă pe ea după ce e construită, mă înțelegeți?

— Nu.

— Ei bine, să împiedici autostrada să fie construită este ca și când ai bloca una care există deja, altfel zis e interzis, in-ter-zis...

— Dar noi nu vrem să blocăm autostrada, vrem doar să treacă prin altă parte... La est, sus pe podiș, nu-s decât ienuperi, cui îi pasă de ienuperi, în timp ce aici, pe vale, sunt pământuri bune, nu-i așa greu de înțeles.

— Dar cu oameni ca voi, nu s-ar fi construit niciodată liniile de cale ferată din secolul al XIX-lea, vă dați seama, pe vremuri era mai rău, căi ferate s-au construit cu zecile de mii de kilometri, aceleași pe care le jeliți acum, deși nimeni dintre voi nu mai ia trenul.

— Evident că nu mai luăm trenul, ai văzut ce-a mai rămas din căile tale ferate...

— Nu contează, nimeni nu are dreptul să se opună interesului public general, altfel e egoism... Alexandre se uită la tatăl lui. Ascultau fără să intervină, fiindcă pe dinăuntru erau enervați. Nimeni nu dădea doi bani pe ei, la fel ca pe moș Crayssac, părerea lor nu avea nici o importanță. De altfel, fără s-o spună, mulți o gândeau, cel mai simplu ar fi să aducă autostrada pe sus, pe la alde Fabrier. Cu atât mai mult cu cât soluția le-ar conveni proprietarilor care aveau pământuri pe traseu, atât la nord, cât și la sud, toți cei care nu așteptau decât asta, ca societatea concesionară să le răscumpere pământurile ca să facă autostrada, altminteri nu și le-ar fi putut revinde niciodată, pe acolo nu se putea construi, iar de mâine, fără țăranii care să le lucreze în continuare, ar fi rămas cu ele pe cap. Moș Taillade era chiar gata să cedeze zece hectare către Asociația Societăților Franceze de Autostrăzi ca să deschidă o carieră, fiindcă trebuie pietriș pentru a construi o autostradă, așa ar avea tot la fața locului, ar face rambleurile cu pietriș local, ar putea chiar ridica o stație de betoane, toată lumea ar fi avut doar de câștigat...

— O să fiu sincer cu voi, declară moș Taillade, știm cu toții că până-n anul 2000 numărul de exploatații agricole se

va-mpărți la doi. Aici n-o să mai fie decât terenuri necultivate și copaci sălbatici, așa că, decât să îngheț pământuri care nu aduc nimic, eu unul vă spun că prefer să le vând pentru autostradă, pe bani buni, și cu asta basta...

Alexandre și tatăl lui se simțeau izolați amarnic. Descopereau că în jurul lor cei mai mulți erau gata să vândă. Nu voiau să-și facă sânge rău înainte să fie siguri, totuși ar fi fost o dramă dacă autostrada ar fi trecut pe deasupra văii, fiindcă, pe lângă tăierea pământurilor și un zgomot infernal, ar fi necesitat și construirea unui viaduct la optzeci de metri înălțime care să treacă peste vale, ceea ce ar fi adus cu sine ani de pregătiri și de lucrări, fără să mai vorbim de poluare și de daune nesfârșite, așa că tatăl se decise să ia cuvântul, dacă tot era deputatul de față, spunându-i că traversarea văii n-avea sens, cel mai simplu ar fi fost totuși să construiască autostrada pe șes, trecând prin est...

— Nu, greșiți, dacă ar trece prin est, s-ar adăuga niște kilometri, pentru ei cel mai simplu ar fi să treacă pe deasupra văii, le-ar permite să iasă fix pe axa Brive-Cahors, în linie dreaptă.

— Dar, în fine, un viaduct costă o avere!

— Pentru ASFA asta nu-i o problemă. Dimpotrivă, cu cât îi costă o autostradă mai mult, cu atât mai rentabilă va fi.

Tatăl rămase fără glas. Alexandre nu interveni, dar pe dinăuntru se jură că niciodată un viaduct n-avea să se ridice lângă Bertranges, niciodată n-ar îngădui schimonosirea peisajului. La nevoie le-ar fi cerut ajutor lui Anton, lui Xabi și întregii găști, și chiar lui Crayssac și tuturor celor căliți în luptă, cât să învețe să coordoneze o mișcare de rezistență, deocamdată nu știa cum să facă, dar în orice caz buldozerele n-aveau să distrugă câmpurile de izmă sălbatică și nici să-i schimonosească tabloul lui Constanze, făcându-i-l de nerecunoscut.

Șezând în mijlocul încăperii, tanti Suzanne urmărea dezbaterile fără să participe niciodată la ele, în fond, era copleșită să vadă atâta lume în cafeneaua ei. Atât că, din ce pricepuse ea, marea diferență dintre tren și mașină era că trenurile aduceau lume pe acolo, pe când mașinile le permiteau să plece. De altfel, odată întrunirea încheiată, cele pe puțin treizeci de mașini din fața bistroului își luară toate zborul, aproape în același timp. Nu mai rămaseră decât cei trei obișnuiți ai localului, cu coatele pe bar, care, de data asta, nu mai puseră țara la cale, ci autostrada. Tic-tacul ceasului se putu auzi iarăși, umplu din nou toată încăperea, iar pufnitul boilerului reîncepu să cadențeze plictisul.

Vineri, 15 martie 1991

Vanessa adusese un *cordless phone* AT&T din Statele Unite, un telefon alb fără fir, dar cu o antenă mare, telescopică, precum cea a mașinii. Grație soră-sii, Alexandre putea în sfârșit să vorbească mult și bine, fără a fi nevoit să stea proțăpît pe culoar. Dacă întindea antena la maximum, putea chiar să meargă afară.

Cu Constanze se auzea la telefon măcar o dată la cincisprezece zile, în general ea îl suna, de la muncă. Alexandre putea da de ea când voia, cu condiția s-o facă în orele de birou și cu taxă inversă. I se părea umilitor să fie nevoit să treacă printr-o telefonistă și să aștepte de la interlocutoarea lui să accepte sau nu apelul, dar tot o făcea, cu atît mai mult cu cît el și Constanze se întindeau uneori la vorbă, și dacă ar fi plătit el toate apelurile alea, l-ar fi costat o avere.

Fata îi deschidea o perspectivă nemaiauzită, și faptul că locuia departe de el îi îngăduia lui însuși să se simtă un pic altundeva. Prin intermediul ei, făcea parte, de la distanță, din orașele, lumea, tot universul care-i scăpa. Totuși, vizitase Berlinul, nu era de colo, ditamai călătoria pe care își dorea s-o facă din nou într-o bună zi, cu mai multă siguranță de data aceea, dar ca s-o revadă pe Constanze, nu

orașul. La rândul ei, Constanze găsea în Alexandre un om simplu, al obârșiiilor, pe care și-l închipuia liber fiindcă trăia în plină natură, era singurul ei punct fix și sigur, mai ales de când bunica ei murise, căderea Zidului nu fusese de-a-juns s-o vindece, și de la toate bulversările care urmaseră, maică-sa își pierdea pur și simplu mințile. Toate reperele îi dispăreau, totul se mișca fără încetare, tatăl ei cutreierând lumea pentru Airbus, țara reunificată, dar rămasă tăiată în două și ea însăși lucrând acum într-un ONG pentru care avea să călătorească din ce în ce mai mult.

Alexandre nu făcea decât să constate nevoia de mișcare, care le apuca pe toate, atât pe surorile lui, cât și pe Constanze. Țările se deschideau unele către celelalte, lumea părea să se potolească, marile puteri vorbeau acum de dezarmare, în sfera aceea mare, calmă și prosperă, ființele, la fel ca mărfurile, nu mai știau de frontiere, globalizarea fericită arunca milioane de inși în avioane. În fiecare noapte vedea din ce în ce mai multe în înaltul cerului, îl îngrețșau. Marea accesibilitate a întregii planete îi privea pe toți, până și Alexandre, cu telefonul lui mare și alb, cu antenă, de fiecare dată când îl suna Constanze, era cu mintea la Berlin, se cam simțea acolo. În orice caz ritualul era stabilit. Două vineri pe lună ea rămânea mai târziu seara la muncă și-l suna la fermă. Retras în camera lui, Alexandre îi auzea pe

părinți spunându-i, din sufragerie, să vină la masă, că se răcea mâncarea, nu se puteau abține. Avea acum treizeci de ani, dar ei continuau să-i vorbească de parcă era un mucos.

În seara aceea Alexandre sosi la masă după ora 21.00. Televizorul era stins, ceea ce însemna că nu le ardea de distracție. Părând ostenită, mama îi aduse o friptură rece din bucătărie, o salată și niște cartofi rumeniți, tot reci.

— Nu-ți bate capul, pot să mănânc foarte bine și-n bucătărie.

— la loc.

Alexandre înțelese imediat că părinții voiau să stea de vorbă cu el. Cotația vitei scăzuse din nou. Părinții îi spuseră asta de parcă și el era cumva răspunzător de situație, în orice caz de la căderea Zidului importurile de carne din Est îi băgaseră pe toți în sperieți, de parcă el fusese la originea convertirii fostelor țări comuniste la economia de piață, ori de parcă faptul că iubea o nemțoaică îl transforma într-un complice al acelor schimbări. Ca de fiecare dată, răspunse că soluția ar fi să crească și mai mult parcelele de porumb ca să aducă mai multe venituri, dar pentru asta ar trebui să cumpere un tractor nou, Massey tocmai scosese unul de 170 de cai, ar fi trebuit să se bage la plata unor cambii de zece mii de franci pe an, dar era fezabil... Doar că de data asta era ceva mai grav, tatăl era îngrijorat, noul director al

hipermarketului îi arătase un raport, un document plin de tabele și de fotografii unde se vedea că roșul cărnii vacilor crescute în aer liber era mai puțin frumos decât al celor care-și petreceau viața fără să se miște. În pofida iluminării bine gândite a marilor magazine, o carne faină bogată în pH era mai puțin strălucitoare decât o bucată de vită amorfă, așa că vitele din natură ca ale lor, vite care trăiau la aer curat pe vastele pajiști, vite cu mușchiul marmorat, ei bine, produceau o carne care, odată ajunsă sub celofan, prezenta un roșu mai puțin comercial, mai sumbru. Acea carne era totuși de o sută de ori mai bună, dar, trasă-n plastic, sub neoane, se vindea mai puțin bine. Iar pe tată asta-l scotea din minți.

Duminică, 14 iulie 1991

Văzându-i pe toți în curte, Angèle își reaminti presimțirea îndepărtată pe care o avusese, teama că într-o zi familia ei ar putea-o sfârși ca toate celelalte, risipită în cele patru colțuri ale Franței sau ale lumii, întrunindu-se doar pentru marile ocazii, revelion, vacanțe, căsătorii și înmormântări. Era cu atât mai tristă cu cât nici atunci familia nu era completă, lipsea Agathe. Ar fi trebuit să fie acolo, doar că, de când își pusese în minte să deschidă un magazin în sistem

de franciză la Rodez, nu prea știau cum o duce, doar înțeleseseră că se asociase ca să facă rost de bani, și părea prea tânără ca să se împovăreze cu atâtea datorii.

Cel mai mult o întrista pe mamă să vadă că fetele se înstrăinaseră cu totul de fermă, n-ai mai fi zis că trăiseră între acei pereți până la majorat. Când veneau, nici măcar nu mergeau să vadă pajiștile și vacile, nu porneau pe drumuri în căutarea copilăriei. Abia dacă mângâiau câinii, fără fraternitate reală, fără să-și amintească faptul că animalele acelea ieșiseră din aceleași decoruri ca ele, din același aer.

De când Caroline era mamă, se comporta mai mult ca niciodată ca o soră mai mare. Și de când le predă unor elevi de gimnaziu, răspândea mai mult ca niciodată autoritate. Se ocupase ea de prânz, după arșița din ultimele zile, voia să profite de ziua frumoasă și să pună masa afară, dar părinții nu se dăduseră bătuți, mai ales că Lucienne și Louis veneau și ei la masă, niciodată nu i-ar fi supus chinului de a mânca în mijlocul viespilor.

— Micuța Chloé seamănă cu bunica ei ca două picături de apă...

— Ba nu, cu străbunica, ia uită-te, are aceiași ochi câprui.

— A, bine, tu aveai părul creț când erai mică...

— Dar tu, Alexandre, ce zici?

Alexandre nu mai putea cu nepoata lui. De când se născuse fetița, conversațiile se învârtteau mereu în jurul nutrișoarei ei, al părului, al dinților, al rochiței sau al noii ei păpuși. Totuși, la Bertranges nu se prostiseră niciodată atât de mult în legătură cu cei mici, niciodată nu fuseseră atât de fandosiți cu un plod, de parcă nou-născuta ținea de miracol, când de fapt ferma colcăia de viață, nașteri erau tot anul, peste treizeci de vițeii pe an, fără să mai numere brațele de pisicuți și de puișori, cățelușii fătați, o droaie de animale domestice cărora li se adăugau fazanii care-și făceau cuib prin gardurile vii, mistreții și căpriorii care aveau culcuș prin apropiere, și-apoi perechile de hulubi din nucii cei mari din față, în ferma aceea erau nașteri peste tot, viața tot înflorea, o adevărată fabrică de vieți, fără să mai vorbească despre tot ce creștea pe hectare întregi, legume și cereale, și totuși venirea pe lume a micuței părea de mii de ori mai extraordinară decât toate astea... Cei din jurul mesei, cu îndobitocirea lor, îl aduceau pe Alexandre în ultimul hal de nervi.

Din fericire exista Vanessa. Ca o pariziancă asumată, ea-și juca rolul de mătușă cu un entuziasm măsurat. Uneori Alexandre încerca să readucă discuțiile la subiectul fermei,

al autostrăzii care de data asta chiar se profila la orizont, dar nu găsea nici un ecou la angostările lui. Caroline punea ca din întâmplare întrebări despre indemnizații în caz de vânzare, despre prețul la care societatea concesionară propunea răscumpărarea hectarelor de teren de care ar avea nevoie, cât despre Vanessa, și ea vedea autostrada cu ochi buni, convinsă că avea să intensifice activitatea, să trezească regiunea. Alexandre nu știa cui să i se mai destăinuie. Părinții, în ce-i privea, erau mult prea fataliști, mult prea respectuoși față de ordine ca să le dea prin cap să se opună unui proiect al statului. Părinții, ca și bunicii, erau cetățeni docili, regula lor de conduită în viață a fost mereu să nu facă valuri.

La sfârșitul prânzului, părinții acceptară să scoată scaunele ca să bea cafeaua afară, iar Alexandre profită de asta ca să revină la subiectul autostrăzii, însă din nou tatăl și mama nu avură nici o reacție, în timp ce Caroline i-o reteză scurt, mai existau și alte motive de preocupare, mai grave, de altfel, într-o Europă în care șuierau gloanțele în Iugoslavia, într-o lume în care George Bush și Saddam Hussein riscau să dea foc la tot Orientul Mijlociu, doar n-aveau să facă o dramă dintr-o autostradă...

— Că doar n-o s-o facă prin mijlocul casei!

— Ce știi tu?

Caroline nici măcar nu încercă să-și arate compătimirea, tot ce voia era ca Alexandre să nu le strice ziua de 14 Iulie cu povestea asta, cum o făcuse și la Crăciunul trecut.

Singurul care părea sincer dispus să-l asculte era Philippe. În calitate de soț al lui Caroline avea totuși grijă să n-o contrazică, dar ca profesor de istorie avea o viziune mai curând panoramică a lucrurilor, în orice caz înțelegea că o autostradă în vale ar fi o calamitate și căută să afle mai multe detalii.

— Dar, în cel mai rău caz, pe unde-ar trece, la o sută de metri de aici, la două sute de metri? Și-n primul rând, se aude o autostradă la două sute de metri?

— Am pierde între cinci și zece hectare din pământurile noastre, dar cel mai rău ar fi viaductul, ar fi nevoie de ani de lucrări, iar după aceea ar face o gălăgie ca la nebuni, chiar dacă l-ar pune la cinci sute de metri de fermă, tot l-am auzi, e de neconceput să trăiești cu așa ceva în apropierea locuinței...

Readucerea subiectului în discuție era pentru Alexandre și o modalitate de a afla ce poziție mai aveau surorile față de fermă. Într-o seară, din cauza aceluși business cam dubios pe care-l avea cu tipul ei, Agathe îi sunase pe părinți cerându-le pe față partea ei în avans, partea ei din exploatație. De atunci, Alexandre se temea să nu le-apuce

pe toate să-i ceară socoteală, deși plecaseră, ar fi putut cere să afle dacă semnase un contract de închiriere cu părinții sau dacă era deja proprietar, lucruri care nu le priveau, pentru că renunțaseră la exploatație. Dar surorile aveau să se întrebe cândva: de ce ar fi fost Alexandre singurul beneficiar al patrimoniului, știind că, pe deasupra, el și locuia acolo și-și scotea un salariu? Ajunsese să se simtă vinovat față de toate trei, deși, în ce-l privea, nu și-ar fi permis niciodată să-i întrebe pe Caroline sau pe Philippe cât câștigau ca profesori și unde mai ajunseseră cu creditul lor.

Era cald, dar în loc să trândăvească la umbră, Alexandre vru să vadă dacă vitele mai aveau destulă apă. Philippe se oferă să-l însoțească. După o primăvară ploioasă și răcoroasă, soarele domnea în lege de trei săptămâni. Iarba de pe pajiști se simțea înaltă, deasă, de un verde aproape normand. Rareori se putea vedea așa ceva la jumătatea lunii iulie. Philippe nu era foarte în largul lui pe tractor, îi venea greu să stea așezat, zgâlțâit cum era, dar Alexandre își putea da seama că se desfăta din plin cumnatul său, avea un fond de rusticitate ascunsă și, cum nu avusese niciodată contact cu natura, iar cu o fermă nici atât, gusta atunci savoarea unei experiențe inedite.

Ca să le dea de băut vacilor, trebuia să umple butoiul la sursă, dar debitul nu era suficient, așa că Alexandre decise să meargă să pompeze apă din râu. Philippe se agăța de stâlpii tractorului, simțindu-se ca într-un western.

— În fond, ești puțin ca un cowboy...

— Zici tu?

— Păi, da, viața ta e cu vaci, aer curat, râu... ba chiar și cu indieni!

Alexandre crezu că Philippe voia să vorbească despre surorile lui, în rol de dușmani sau de indieni, dar de fapt el se gândise la dezvoltatorii autostrăzii. Ca să-și facă mai bine o idee, îi ceru lui Alexandre să-i arate pe unde ar veni viaductul dacă l-ar construi.

— Cel mai logic pentru ei ar fi să-l tragă chiar pe deasupra, peste vale, pe axa nord-sud.

Alexandre branșă furtunul la cisternă și porni pompa. Philippe contemplă frumoasa panoramă și, ridicându-și capul, încerca să-și imagineze chestia, un pod la optzeci de metri înălțime.

— Dar trebuie să vă organizați un comitet de apărare, trebuie să acționați, în fine, trebuie să vă implicați toți...

— Care toți?

— Ei bine, toți cei pe care îi privește situația.

Alexandre îi explică cum stau lucrurile, pământurile de la deal nu mai interesau pe nimeni, cele mai multe ferme își încetaseră activitatea unele după altele, în afară de Bertranges, țăranii nu mai făceau nimic cu pământurile lor și mulți vedeau cu ochi buni oportunitatea de a le revinde concesionarului autostrăzii.

Pompa se opri brusc. Philippe îl lăasă pe Alexandre să repornească motorul și plecă să se plimbe de-a lungul râului, părea totuși ceva nebunesc, să-ți imaginezi că în mijlocul acelei naturi s-ar ridica un pod de asfalt, care ar atrage un flux neconținut de mașini și de camioane, era ceva ciudat. Nu înțelegea cum de nu era Caroline mai șocată de-atât. Întorcându-se, îl văzu pe Alexandre chinându-se să repornească pompa. Cumnatul lui, în aparență voinic, la urma urmei era fragil, de mii de ori mai fragil decât părea, și complet singur, niciodată n-ar fi la nivelul sutelor de tone de beton și de asfalt, n-ar cântări nimic în fața statului, a unui stat care decide pe unde își construiește drumurile, un stat nemilos în acele privințe, care expropriează de zor și fără nici o reținere, în spatele întregii autostrăzi erau mii de drame, de regrete și de povești de exproprieri. Cowboyul acela nu era decât un pai în fața atacului conjugat al societății concesionare, al master-planului rutier și al inginerilor de la drumuri și poduri, așa că Philippe își jură să studieze un pic

cazul, fără să vorbească despre asta cu nimeni, deși de la bun început se temea că nu se poate face nimic împotriva procesului care, într-o bună zi, se finalizează cu decizia statului de a construi o autostradă pe terenurile tale, chiar prin fața casei.

Ajunse la Alexandre și urcară înapoi pe drumul spre izlaz. Butoiul era plin și greu, aveau cu ce să umple până-n buză cele trei adăpători.

— Ia zi, cam consumă!

— Când bate soarele, trebuie să ai grijă, o vacă poate să bea peste o sută de litri, mai ales ale mele, mănâncă sărat!

Philippe descoperea acea realitate fără să-l intereseze cu adevărat, dar cu aceeași curiozitate care-l făcuse să studieze mult, să descifreze lumea mai degrabă prin intermediul cărților decât pe teren. Îi plăcea mult genul acela de experiențe, unde el vedea doar fire de iarbă, Alexandre îi vorbea de păiuș, de trifoi sau de raigras.

— Și faceți lapte?

— Lapte? Ești nebun... N-aș fi putut niciodată să fac așa ceva.

— A, bine, totuși mai rămân destule vaci.

— Vacile de lapte trebuie mulse și dimineața, și seara, tot timpul tre' să stai după ele, pe când astea, uită-te la ele, sunt libere, fac ce vor, nu le încurcă nimeni.

Se întoarseră pe un izlaz, iar Alexandre manevră tractorul ca să se alinieze de-a lungul unei adăpători și s-o umple. De la celălalt capăt al izlazului, vacile începură să înainteze domol.

— Știi, Alexandre, istoria e ca natura, contează mai puțin să înțelegi totul cât să tragi învățăminte, iar despre lupte eu am reținut că trebuie organizate.

— De ce-mi spui asta?

— Pentru autostradă, pare c-ai fi pe cont propriu, mai ales că părinții tăi nu par să vrea să se bată...

Philippe observă priveliștea care-i înconjura, cu desăvârșire pustie, apoi se apropie de Alexandre având grijă să vorbească în șoaptă.

— Știi, într-o zi sora ta mi-a vorbit, vag, despre niște povești ale tale de acum mult timp, dacă am înțeles eu bine, ai făcut un pic de activism?

Alexandre simți că-i bate inima mai tare, observația îl șocă profund, dar nu vru să arate nimic. Cum putea crede soră-sa așa ceva despre el, că ar fi fost un activist adevărat, și de ce nu un extremist, sau unul care pune bombe... Se abținu de la orice reacție.

— Și?

— Și nimic. În orice caz, n-am suflet de răzvrătit.

— Păcat pentru tine.

Alexandre opri apa și urcă iar pe tractor, mai că nu așteptă să se urce și Philippe înainte să pornească din nou în direcția câmpului următor. Iar atunci îi trecură mii de lucruri prin cap, la urma urmei, îi invidia pe cei trei, Caroline, Philippe și fetița lor, la o adică ar fi dat orice să aibă același lucru alături de Constanze, să trăiască micile bucurii atât de simple ale zilelor libere, să facă parte dintr-o familie pe care și-ar fi făurit-o singur.

Deocamdată, știa doar c-avea s-o revadă în august. Doar că de data asta ea n-avea să mai rămână decât două zile la Anton, trebuia să fugă după aceea în Grecia, apoi să plece iar în India. Ea nu era o pasăre care trăiește în colivie, dar știa că într-o bună zi avea să-și dorească să se așeze, să se instaleze într-o viață calmă. Oricum, ea-i spusese odată că fugea de ideea de familie, că nu înțelegea nevoia de obiceiuri, de îngrădiri, dar că nu-i plăcea mai mult nici viața la comun ca a lui Anton, de la fermă, i se părea și mai rău, o comunitate era ca o familie ultradebordantă, total invazivă. Pentru ea era esențial să rămână liberă. Într-o zi, când mergeau amândoi pe Larzac, ea-i mărturisise asta, că viața de cuplu era culmea conformismului, iar Alexandre încuviințase, ca să dea bine și mai ales să nu arate cumva ce gândește.

Philippe habar n-avea ce întrebări iscau în mintea cumnatului său vorbele lui, așa că își continua discursul, stând în picioare pe treapta tractorului lansat cu peste treizeci de kilometri la oră, despicând mândru aerul.

— Știi ce zicea nenea Ho pe vremea în care se mai pitea prin pădurile din Tonkin, în Nord?

— Cine?

— Ho Și Min!

— Nu, nu-mi spune nimic.

— „Cine are pușcă să se folosească de ea, cine are cuțit să se folosească de el”, ei bine, aș adăuga: „Cine are tractor să-l pună la treabă!”.

Alexandre îi aruncă o privire nedumerită, cumnatul se dădea mare exaltat și, cum stătea pe treapta tractorului pornit la vale, se visa la prova unei revolte...

— Știi ceva, te cam invidiez...

— A, da, de ce?

— Tu măcar știi ce luptă ai de dus. Alexandre încetini, ca să coboare cumnatu-său, și-l întrebă dacă nu cumva își bătea un picuț joc de el.

— Ba nu, îți zic, te invidiez... Cu sora ta m-am întâlnit la UNEF, pe vremea în care voiam să răsturnăm lumea, s-o punem la picioarele noastre.

— Și?

— Și totul s-a petrecut pe dos. Astăzi, nu că mi-am pierdut dorința de-a mă bate, dar nici nu mai știu împotriva cui, până și socialismul e de dreapta, pe când tu măcar ți-ai identificat inamicul, te asigur, nici nu știi ce noroc ai, crede-mă, ar trebui să te mobilizezi ca pe vremea când îi ajutai pe cei care puneau bombe...

Sâmbătă, 3 august 1991

Când o văzu în gara din Albi, Alexandre simți că se schimbase ceva, fie și numai în ușoara stânjeneală cu care se îmbrățișară. De data asta, regăsirea le era împovărată de privirile celorlalți, ale turiștilor aflați în gară. Nu mai era ca înainte. Rămaseră o clipă îmbrățișați, fără să-și vorbească, fără să se privească măcar. Alexandre se simți strâns tare în brațe, Constanze îl îmbrățișa fără un cuvânt, cum ar fi procedat cu cineva care ar fi avut nevoie de consolare.

Le venise tare greu să se pună de comun acord unde să se întâlnească, două săptămâni studiaseră toate ipotezele, știind că ea trebuia să treacă mai întâi prin Paris. Doar că, pentru a veni din capitală până la Anton, nu mai era la fel de simplu ca înainte, și acolo lucrurile se schimbaseră, pe de o parte, fiindcă erau mai puține trenuri, pe de altă parte, fiindcă Rodez era departe de Bertranges, iar Millau din ce în

ce mai prost deservit, risca să aștepte corespondența două ore și să ajungă la un traseu de aproape unsprezece ore cu totul, astfel încât Constanze luase un avion foarte devreme din Orly pentru Toulouse, apoi trenul de la Toulouse până la Albi, unde sosise la prânz. În lumea care nu înceta să se deschidă, legătura între poalele Masivului Central devenea tot mai greu de înfăptuit, liniile erau mai prost deservite, gările se închideau, de parcă totul îi punea din ce în ce mai multe piedici lui Constanze în drumul ei către el.

În loc să meargă imediat la Saint-Affrique, la mica lor comunitate, Constanze vru mai întâi să facă un ocol prin Rougier de Camarès, ținea neapărat să vadă marile întinderi de pământ roșiatic mărginite de coline verzi, i se vorbise adesea despre ele ca despre un ungher din Franța care semăna cu Africa sau cu India. Era mai ales un pretext ca să fie singură cu Alexandre, nu-și dorea chiar așa de mult și chiar așa de repede să se vadă cu toată gașca, Anton, Xabi, Adrien și toți ceilalți, grupul de care se distanța ușor-ușor, de-a lungul anilor.

Alexandre primi cu neîncredere brusca ei nevoie de a fi singură cu el, se temea că avea să-i spună ceva, că voia să-i vorbească despre relația lor mult prea destinsă, poate că ea nu mai ținea la continuarea acesteia.

Porniră pe drumeagurile scăldate în lumină, copacii se întindeau spre soare, cu umbrele lipite de trunchi. Geamurile 4L-ului erau larg deschise, le venea greu să se audă de la viteză. Constanze scoase caseta pe care Alexandre o băgase deja și fără să știe, răsună *Cowboys and Angels*, iar Alexandre se simți stânjenit că fusese surprins ascultând George Michael, nu anticipase asta, altminteri ar fi pus o casetă cu Bowie sau cu Nirvana. Constanze își lăsă mâna pe genunchiul lui, aruncându-i o privire care părea să spună „E-n regulă”.

Ca să se piardă în faimoasele pământuri sângerii, trebuia să urce spre nord cincizeci de kilometri. La un moment dat trecură printr-un sătuc unde Constanze observă un restaurant la marginea pieței, numele-i plăcu, Hotelul Călătorilor. Pe terasă era o plăcuță de ardezie pe care scria, cu litere albe, „Aici meniu VRP”.

— Ce înseamnă „meniu VRP”?

— Înseamnă că au un meniu pentru voiajori și reprezentanți comerciali.

— Dar „P” de unde vine?

— Nu știu, Constanze.

— Nu vrei să ne oprim aici, mie mi-e foame, ție nu?

De cum se întorcea în acele ținuturi îndepărtate, Constanze se lăsa de fiecare dată prinsă din urmă de

senzația de timp oprit, fapt care i se părea exotic și odihnitor. Intrând în sala restaurantului, trecu în revistă, ca într-un muzeu, mesele melaminate, dușumeaua spălăcită, tapetul cu motive repetate de mii de ori, o fermă cu un peisaj, o scenă colorată pe fond alb. Își trecu mâna peste caloriferul masiv din fontă vopsit în alb, îi simți răcoarea, îi făcea bine. Ambianța desuetă o liniști și imediat se simți bine. În pofida căldurii, luară loc până la urmă pe terasă și chiar fără să stea pe gânduri optară pentru meniul zilei, aperitiv, fel principal, desert.

Constanze se minuna din orice, de piațeta din fața lor, de vechiul pod care trecea peste un râu aparent foarte înghesuit, de casele zugrăvite în culori calde ale căror acoperișuri din piatră se confundau cu dealurile. Fără să vrea să-i stăvilească în vreun fel entuziasmul, Alexandre își imagina, în schimb, cum avea să arate satul peste trei luni, cu terasa închisă, când șuvoiul în creștere avea să schinguiască stâlpii vechiului pod, când ceața urma să întetească frigul, iar pietrele caselor să pară negre. Ea-i ceru vești de la fermă, iar el îi vorbi despre povestea cu autostrada pe care voiau s-o construiască pe deasupra văii, despre cotațiile care se prăbușeau, se simți aiurea că-i prezenta un tablou sumbru, deși adevărat, așa că, pentru a-l nuanța, îi spuse că anul acela florile de izmă sălbatică

miroseau mai frumos ca niciodată, că erau cu miile, când mergea pe izlazul cel mare de pe dealul din față parcă se cufunda într-o mare de izmă proaspătă.

Chelnerița aduse picioarele de broască pe un platou de inox. Femeia, pe la vreo cincizeci de ani, purta o fustă bleumarin și un șorțuleț alb, de parcă lucra într-un mare restaurant plin de lume. În timp ce-i servea, Constanze o întrebă ce însemna VRP, în chip de răspuns femeia îi încredință că nu mai erau mulți VRP, în zilele noastre nu mai aveau timp să se oprească sau luau avionul.

— Cu turiștii e la fel, oamenii vor acum să plece departe, eu îi înțeleg, cu Club Med se cred miliardari, acolo au totul, bufet la liber și schi nautic gratuit, pe când în camping la Camarès nu-s decât două dușuri pentru toată lumea...

Constanze tot nu aflase ce însemna acel P. Îl privi pe Alexandre care le umplea paharele cu vin și cu apă proaspătă, redescoperind felul lui de-a sta țeapăn pe scaun, foarte drept față de farfurie, cu cotul stâng pus pe masă ca să-și echilibreze corpul înalt. Atunci simți nevoia să-i facă o destăinuire, să evoce momentul precis al întâlnirii lor, așa cum se revine, după ani și ani, asupra unui eveniment determinant.

— Știi, în vremea în care ne-am întâlnit, ieșeam cu Anton.

— A, da?

Lui Alexandre nu-i venea să creadă, pe vremuri nu observase, dimpotrivă, ulterior se temuse deseori de asta, fiindcă Anton era un tip expansiv pe care toată lumea îl asculta, o personalitate puternică, un lider.

— Ei bine, vezi tu, cel mai amuzant e că el mi-a vorbit de tine. Imediat după întâlnirea voastră din bucătărie, mi-a spus: „Tocmai am întâlnit un băiat bun, un tip limpede”, îmi amintesc foarte bine că a spus asta, un tip limpede, *ein klarer Kerl*, iar asta mă intrigase... De fapt, cam mulțumită lui am plecat împreună la distribuit de fluturași.

Din acea clipă, Alexandre fu convins că ea voia să-i spună ceva. De data asta, nu se mai vedeau în desăvârșita atemporalitate care, de zece ani, îi învăluia în ireal, de data asta totul părea ancorat în concret, își spuse că poate avea și vârsta un cuvânt de spus, acum că mergeau pe treizeci și ceva de ani. Totuși, lui i-ar fi prins bine s-o mai ducă așa, să se vadă puțin, să se iubească mult și să-și telefoneze în restul timpului. Dar atunci ea-ncepu să-i vorbească mai grav. Ascultând-o, îi admise măcar curajul, intenția de a vrea să lămurească lucrurile, în timp ce el, la rândul lui, nu dorea să schimbe nimic din relația lor tare diluată, situația îi convenea, era gata s-o mai ducă așa încă zece ani.

— Dar, Alexandre, peste opt ani vine anul 2000, îți dai seama?

— Și ce-i cu asta?

— Păi, timpul trece, iar eu nu vreau să-ți zic să mă mai aștepți ani întregi, nu vreau să-ți blochez viața, avem treizeci de ani acum, înțelegi, treizeci de ani e o vârstă la care în mod normal se pun temeliile, este vârsta la care oamenii se așază la casa lor, pe când, vezi tu, noi doi continuăm să trăim ca niște adolescenți care nu se văd decât în vacanța mare și care, în fiecare lună august, își spun pe anul viitor, nu te deranjează asta?

Alexandre n-avea chef să încuviințeze stupid, nici să nege. Poate ea avea dreptate, cumva îi bloca viața, dar oricum viața lui era deja blocată, prin natura lucrurilor era limitată la un spațiu departe de tot, și totuși asta nu-l deranja.

— Constanze, tu însăși mi-ai spus într-o zi că ideea de a locui cu cineva te speria, simpla idee de cuplu te deprima, adevărat sau nu?

— Da, și așa cred în continuare.

— Ei bine, nimic nu ne împiedică să continuăm așa, tu și cu mine suntem orice mai puțin un cuplu, nu locuim împreună, ar trebui să fii super mulțumită!

Constanze tăcea, nu părea în largul ei, era stânjenită. Chelnerița le aduse fripturile de miel cu garnitură de fasole verde și roșii. Chiar la umbră pe terasă era din ce în ce mai cald.

— Alexandre, nu vrei să rămânem aici?

— Unde anume?

— Aici. N-am chef să-i văd pe ceilalți, nu acum, nu în seara asta, ne-am putea petrece noaptea aici, hai să luăm o cameră și să dormim aici la noapte.

— Ca doi VRP?

— Nu, ca un cuplu.

Sâmbătă, 3 august 1991

În dimineața aceea tatăl văzu că o vacă șchiopăta. Decât să vadă în asta un blestem al dalei îngropate adânc pe câmp, scoase tractorul, orbit de mânie, și profită de absența lui Alexandre ca să monteze cuțitul rotativ pentru curățat vegetația în exces. De data asta chiar se hotărâse să curețe hectarele în paragină pe care Crayssac le lăsase în voia lor de când nu mai avea animale. Marea de bălării înalte devenise pentru Jean o obsesie, știa că jungla adăpostea o droaie de sălbăticiuni, printre care vipere și vulpi, cărora li se adăugau cu siguranță generații întregi de bursuci și

mistreți, ierbăria debordantă dădea neconținut naștere unui veritabil bestiar infernal. În ultimii trei ani, tatăl îl rugase de o sută de ori pe Alexandre să curețe hățișul, dar, din respect pentru Crayssac, Alexandre n-o făcuse niciodată, îi amintea vag despre asta celui Roșu când îl vizita, dar țăranul voia neapărat ca totul să rămână așa. La urma urmei, era dreptul lui să-și lase postațele de izbeliște, pădurea lăsată în voia ei, cu atât mai mult cu cât avea multe pământuri, un întreg sector al podișului calcaros de acolo până la falezele de peste Cénevières. Doar că astăzi tatăl găsisese un edem la o vită, și chiar dacă se spune că viperele nu omoară vacile, își amintea de o juncă mușcată de bot când era el mic, în ziua aceea Louis nu mai chemase veterinarul fiindcă i-ar fi luat ore întregi să vină, iar bietul animal crăpase în chinuri groaznice. Din copilărie tatăl rămăsese bântuit de acea imagine, fiindcă fusese ceva groaznic de văzut, enorma vacă Limousin cu piele frumoasă, roșie, care nu mai izbutea să respire, Louis îi arătase urmele de mușcătură, o viperă tocmai o omorâse.

Jean se năpusti peste câmpuri, jurând că pământurile lui moș Crayssac n-aveau să mai fie un refugiu pentru reptile, ca să nu mai vorbească de viesparele care se înmulțiseră. Șezând lângă aparatul de radio, bătrânul țăran zări în depărtare tractorul cel mare care se zorea peste

izlazul lui. Mai întâi, își spuse că trebuia să șteargă ochiurile de geam, nu se vedea bine prin fereastra pe care o ținea închisă ca să păstreze răcoarea la interior. Dar când își dădu seama că utilajul își făcea drum pe câmpul lui, că enormul cuțit rotativ se pregătea să-i curețe pajiștea, se săltă cât putu de repede și se pregăti să iasă, în pofida șoldului care nu-l mai ținea. Când deschise ușa îl izbi căldura de afară, apoi se întoarse spre cutia de pâine sub care își pitise pușca, stătu în cumpănă dacă merita s-o ia cu el, ca să-l pună pe fugă pe prostălău, dar gândindu-se din nou la jandarmi, la toate poveștile vechi, o lăsă baltă. De emoție, își scăpă bastonul, și cum nu izbutise să se aplece ca să și-l ridice, merse așa, fără baston sau armă, fără nimic, merse cu mâinile goale în fața tractorului.

Văzându-l pe pustnic ieșind din cocioabă și șchiopătând în direcția lui, Jean simți o strângere de inimă, nu știa că moș Crayssac mergea cu atâta greutate, mai ales prin mărăcinișuri. Bietul moșneag era emblema țăranului atemporal, a celor care trăiseră dintotdeauna pe acele pământuri fără alt gând ascuns decât să se hrănească de pe urma lor. Atât că se săturase de panarama aia, călcând accelerația slobozi din nou cei șaptezeci de cai putere ai tractorului Massey, năpustindu-se în mijlocul arbuștilor și a ierbăriei care se zdrențuiau sub cuțitele rotative ale

atelajului. Când luă curba la capătul izlazului, îl observă pe moșneag la două sute de metri mai la stânga, șchiopătând și mai abitir, înainta anevoie în hățișul cu buruieni înalte și mărăcini, dar se îndrepta spre el. Jean preferă să se uite în altă parte. Decât să discute sau să se certe cu el, decât să încerce să-l sperie, mai bine era să termine de curățat tot câmpul și să nu mai vorbească despre asta. Aruncă o privire la stânga și nu-l mai văzu. Probabil că moșneagul se blocase, prins în capcană de propriul lui hățiș. Jean luă piciorul de pe pedală, cât să facă mai puțin zgomot, un pic rușinat, îl căută pe Crayssac cu privirea, se uită de jur împrejur să-l vadă pe moșneag, apoi opri tractorul decuplând utilajul, dar probabil cam forțase cuțitul rotativ, fiindcă pedala nu mai debreia, lamele continuau să se învârtă odată cu motorul, mașinăria infernală nu se mai oprea. Se ridică în picioare ca să cuprindă cu privirea peisajul și zbieră din toți bojocii:

— Joseph! Hei, Joseph...!

Cuțitul rotativ huruia atât de tare, încât Jean nici măcar nu putea ști dacă moșneagul îi răspundea sau nu, așa că, fără să mai încerce să debreieze, opri motorul. Prin contrast, tăcerea i se păru mai adâncă decât era.

— Hei! Joseph...

Neprimind răspuns, Jean începu să meargă prin acel viespar, cu picioarele împiedicate de mărăcini și spini. Pe căldura aia era în pantaloni scurți, iar mărăcinii i se prindeau de pulpe, înainta tare greu în harababura aia. Probabil că moșneagul se prăbușise pe undeva pe acolo, și la gândul că ar fi fost din pricina tractorului său, Jean avu o strângere de inimă. Te pomenești că-l omorâse! Se mustra în sinea lui, Doamne sfinte, mânia, mânia nu-i niciodată bună. Acum îi era frică să nu fie mușcat de șarpe sau căpușe, la fiecare pas nu știa pe ce pune piciorul, era un adevărat calvar.

Îl descoperi pe moșneag în spatele unui ienupăr, prăbușit în ierburi, cu piciorul într-o gaură, stătea acolo, lungit pe spate, la fel de inert ca o piatră, cu ochii larg deschiși spre cer.

— La naiba, nu puteai răspunde?

Jean era așa de speriat, că-l cuprindea din nou mânia, doar că moșneagul nu mai izbutea deloc să se miște, de parcă-i cedase șoldul de tot.

— Mi-ai parădit piciorul!

— De unde, nici măcar nu te-am atins...

Jean se aplecă să-l ridice, dar moșneagul avea dureri și cântărea o tonă. Cu o atenție de infirmieră, Jean își trecu o mână pe după spatele unchiașului, cu cealaltă îl înșfăcă de

curea, apoi îl săltă ca pe o mortăciune. Bătrânul se ridică, în cele din urmă, iar Jean simți că natura, greierii, păsările, șoimul din înaltul cerului, totul revenea brusc la viață, le auzea din nou, de parcă timp de două minute timpul se suspendase, iar acum totul repornea.

— Mi-ai paradit piciorul.

Jean nu răspunse. Nu era medic. Acum nu voia decât să-l mute pe Crayssac la umbră, să-l ducă înapoi acasă cum se pune statueta unui sfânt în firida ei, nimic mai mult, fără ca măcar să caute explicații.

În timp ce înaintau încet, în tăcere, Crayssac, cu chipul schimonosit de durere, începu totuși să vorbească, deopotrivă cu durere și vehemență.

— Te dai șmecher, așa-i? Cu tractorul tău, te crezi cel mai tare... În schimb, când e vorba să pui problema la întruniri, atunci te faci mic.

— Ce tot spui acolo?

Crayssac avea brațul pe după ceafa salvatorului său, se chinui din greu să-i întoarcă fața lui Jean spre el și să-l privească drept în ochi.

— Autostrada, mori de frică, așa-i? Dar când trebuie să te aperi în comitet, se pare că nu mai zici nici păs. Ești ca tac-tu și ca bunică-tu înaintea lui, mereu ați dus-o pe cont propriu, e tare frumos să fii pe cont propriu, mai puțin când

dă beleaua peste tine, nici măcar nu știi să te bați și n-ai pe cine să te bazezi, așa-i?

Jean îi aruncă o privire încurcată. Era lac de sudoare, năucit să-l vadă pe moșneag așa de paradiat, să-l simtă atât de greu în brațele sale, pentru prima dată era așa aproape de vecin. Ajunseră în fața casei, dar rănitul nu putu să pună piciorul pe pământ. Jean îl ajută să se așeze pe banca de lângă ușă, la umbră, apoi, groaznic de încurcat de situație, merse înăuntru după un pahar de apă.

— De ani întregi mă secați la culme cu tractoarele voastre, cu stâlpii voștri, cu antenele și cu mașinile voastre, iar acum vii să-mi defrișezi mărăcinii? Te-ai tăcănit, sau ce?

Jean îi întinse paharul.

— Apă? Îți bați joc de mine?

— Joseph, n-ai dreptul să-ți ții pământurile în halul ăsta, așa ceva nu se face.

— Lasă natura să-și urmeze cursul.

Jean observă piciorul moșneagului, glezna își dublase volumul, pielea cianozată i se făcuse albastră cu vinișoare gri, probabil avea o rană mai veche, un fel de ulcer cu puroi.

— Trebuie să te vadă un medic.

— Niciodată!

— Joseph, trebuie să mergi la medic.

— Ticălosule! Vrei să-mi faci vânt într-un spital, nu-i așa, vrei să m-azvârle la azilul de bătrâni din Saint-Sauveur, nu-i așa, vrei să mă car...

— Dar piciorul matale e rău de tot, chestia asta nu-i de azi, de ieri, începe să se cangreneze.

Jean îl examinează cu spaimă, îi amintea de piciorul vacii doborâte de viperă, se albăstrise la fel.

— Și dacă crăp, ce? Doar n-o să-mi spui că te-ar seca la ficați, de patruzeci de ani nu mai vorbești cu mine!

— Mă duc după mașină.

Joseph îl prinse pe Jean de încheietură, îl strânse tare, dureros.

— Crede-mă că nu-n mașina ta o să plec de aici, mă-nțelegi, nici într-a altuia, nimeni n-o să mă miște de aici, nici măcar doctorul, și nici pompierii...

Jean nu reacționează.

— Dacă-i să crăp, aici o să crăp. Nu într-un azil, poți să pricepi?

Bătrânul îi dădu drumul din strânsoare. Jean rămase locului o clipă, în liniște, după care se răsuci pe călcâie și o luă din nou pe câmp, cu gamba goale prin mărăcini. Joseph îl privi îndepărtându-se, convins că omul își înțelesese lecția. Poate că avea să plece așa, pe mutește, că urma să facă stânga-mprejur și să-și ambaleze iar tractorul.

Se amuză să-l vadă cum se chinuia prin mărăcinișuri, apoi îl văzu în depărtare scormonind prin tractor, dar fără să-l pornească, pe urmă se întoarse iarăși prin mărăcini, cu gambele însângerate, ținând în mână o trusă albă.

— Ai tu habar de îngrijiri medicale?

— Am îngrijit mai multe vaci decât ai muls matala capre...

Joseph nu-l mai repezi. Jean îmbibă un tampon mare de vată cu alcool de 90° și-l trecu peste glezna violetă, era evident că Joseph nu simțea nimic, nu zicea nimic, din acel moment se lăsă îngrijit, cum fac căpriorii răniți, toate animalele bolnave care se lasă pe mâna îngrijitorului, fără o singură privire neîncrezătoare, și chiar fără gând de fugă sau de supărare. Era prea galben ca să fie puroi, doar apăsând un pic pe rană ieșea din ea un lichid dubios. Absorbit de îngrijiri, Jean se străduia să facă totul bine, dar mai ales să identifice ceva clar, trebuia măcar să afle dacă moșneagul avea febră, deja evalua stratagelele ca să meargă să-i cumpere antibiotice, dar pentru asta ar trebui să ajungă până hăt departe, la farmacia din Villefranche, sau să aștepte părerea veterinarului, trebuia să vină joi în control, da, îl aștepta pe veterinar...

— Știi, te-am văzut când săpai.

Jean nu asculta, era total înnebunit de pielea care se zdrențuia de fiecare dată când ridica vata, și de mirosul de puroi pe care îl emana.

— Nu-ți amintești? Cu vechea ta cupă de excavator...

La acele cuvinte Jean tresări oleacă, nu se mai atinsese de vechea lui cupă de excavator de ani buni.

— A, bine, dar când?

— Când săpai? Acum zece ani, acum exact zece ani.

De data asta Jean se opri, mai degrabă surprins că moșneagul îl văzuse în ziua aceea, că-l observase, pitit cine știe pe unde.

— Da, și ce-i cu asta?

— În ziua aia ar fi trebuit să nu te oprești, ai fi ajuns până la mine, pe izlaz, și, dacă mai continuai, ai fi ajuns la capătul celălalt, din dreapta, în hățișurile pădurii Vielmanay, jungla mea, cum îi spuneți.

Jean se uită la Joseph. Nu-i venea să creadă. Îi vorbea fix de dala de gresie pe care o găsisese la doi metri sub pământ, se referea fix la conducta sudată cu mortar, toată chestia pe care o crezuse un mormânt sau un izvor secat...

— Nu i-am spus niciodată nimic băiatului tău, fiindcă e încă un puștan și n-am încredere. Dar de tine sunt sigur c-o să știi să-ți ții gura, fiindcă nu vorbești cu nimeni, știu că n-o să spui nimic.

— Dar ce anume să zic?

— Vezi mașinăria aia a ta?

— Motocositoarea?

— Ei bine, în ziua-n care o să mi se-ntâmple ceva, ai să mergi cu mașinăria până la capătul pădurii Vielmanay, o să cureți crângul de salcâmi și de rugi de mure, iar atunci ai să-nțelegi.

— Ce anume să-nțeleg?

— O să-l anunți pe primar, care o să-l anunțe pe prefect.

— Bine-bine, dar ce anume o să-nțeleg?

— De ce n-o să faci niciodată o autostradă pe aici.

Duminică, 4 august 1991

Era primul lor mic-dejun adevărat între patru ochi, la masă, după o noapte adevărată într-o cameră adevărată, doar ei doi, în cuplu. Fără s-o știe măcar, trăiau un fel de pregustare a vieții în doi. Atât că acea parte de cotidian, trăită de cineva în obișnuința curgerii zilelor, era, pentru ei, ceva extraordinar. Avuseseră spontan aceeași dorință să ia micul-dejun în sală, și nu în cameră, erau instinctiv de acord cu privire la orice. Pentru Constanze asta însemna ceva. Nu se mai aflau și alți clienți în sală, sau poate se ridicaseră de la mese între timp.

— Alexandre, la ce fel de viață visezi?

— Ce vrei să spui?

— În jurul meu văd din ce în ce mai mulți oameni care nu mai visează, nu mai regăsesc nimic din nebunia anilor 1970, s-a trecut de la Pink Floyd la Enigma, de la Roxy Music la Nirvana... Acum cei care visează, ei bine, visează să aibă o viață ca toată lumea...

— Mie, oricum, o viață ca toată lumea nu mi-ar izbuti. Nu-i pentru mine.

— Din cauza fermei?

— Da. Dar și pentru că nu-mi doresc așa ceva.

— Ești sincer acum?

— Da.

Iar atunci el își jucă mai degrabă cartea sincerității decât pe cea a seducției, mărturisindu-i că singura lui preocupare adevărată era sănătatea animalelor, a părinților, apoi a pământurilor lui, că-l bântuiau non-stop calculul indemnizațiilor compensatorii, borderourile de completat și cererile de aducere la normative, fără să mai vorbească de autostrada care risca să treacă fix prin mijlocul câmpurilor lui, trebuia să se bată neconținut ca să-și protejeze colțul de rai, se simțea în permanență cuprins de angoasă, de parcă nu era responsabil doar de bucata lui de teritoriu, ci de întreg Pământul...

— Să veghezi asupra câtorva zeci de hectare de costișe, de pajiști și de maluri de râu înseamnă să veghezi asupra unei lumi în sine.

Constanze nu mai spunea nimic. Ținea cu ambele mâini un pahar mare de suc de portocale proaspăt stoarse, îl savura de parcă era un nectar rarism, gândindu-se că ea voia să salveze lumea, și el pe-a ei. El simțea că ea-l privea fix pe deasupra paharului, de parcă încerca să-i ghicească gândurile, dar își pregătise deja răspunsul, dacă l-ar fi întrebat: „La ce te gândești?”, i-ar fi răspuns: „La nimic”...

Doar cu ea simțea acel gen de paranteză, când ieșise cu Aline, în urmă cu doi ani, fata de la asigurări, nu încercase așa ceva, mai întâi fiindcă Aline nu vorbea, apoi pentru că ea nu visa la nimic, nici măcar să meargă la restaurant, doar să se uite seara la televizor. În schimb, Véronique, cu care se vedea mai mult sau mai puțin din iarnă, era cu totul diferită de Aline, Véronique era expansivă, de trei ori pe săptămână mergea la Metropolis sau la Sherlock, vorbea mult cu prietenele și cu colegii, dar mereu despre turele lor pe raioanele „dulcețuri” sau „pesmeți”, despre părțile lor de piață. La douăzeci și nouă de ani, era șefă de raion la Carrefour, avea ambiția să-și construiască o casă, părinții ei i-ar fi dat terenul. Era sexy Véronique, putea să-i încerce pe toți tipii, oricum, obiectivul ei era să aibă un copil în anul în

care împlinea treizeci de ani. Tuturor prietenelor ei li se părea ceva normal. Iar cele care, una după cealaltă, nu mai veneau la bowling, n-o mai făceau pentru că aveau grijă de nou-născutul lor.

— La ce te gândești?

— La noi, minți el.

Urcară din nou în cameră să ia lucrurile lui Constanze și se aruncară pe patul cel mare încă nefăcut, pentru ei era ca o duminică. Fereastra era deschisă, iar camera, scăldată în lumină, aerul era blând, se înlănțuiră, rostogolindu-se, pe rând, se strângeau tare. Constanze văzu cutia de prezervative pusă pe noptieră, asta-i displăcu. Totuși, făcând din nou dragoste, ar fi putut lesne amâna clipa în care ar fi trebuit să-i vorbească, fiindcă trebuia să-i zică acestui băiat care-i plăcea mai mult decât orice că nu le folosea la nimic să continue să se tot vadă, să se tot sune, sau ar fi trebuit s-o facă altfel, fără gânduri ascunse, doar ca să afle vești, ca niște prieteni, da, ca prieteni, dar era imposibil, n-ar putea-o înțelege și n-ar renunța nicicând la iluziile lui. De altfel, totul era din vina ei, ieri ea se jurase că n-aveau să mai facă dragoste, că avea să-i vorbească înainte, dar în cele din urmă se lăsase dusă de valul acela

de senzații, de vară, de căldură, de camera atât de simplă din acel mic hotel pierdut, ca în afara timpului.

— Alexandre, cred că e mai bine să nu ne mai vedem.

— Ce?

— Vreau să... în fine, voi pleca să lucrez pentru o asociație în India, iar acum, că am reușit să lansăm proiectul, va trebui să mă mut acolo pentru mai mulți ani.

— Și ce? Există avioane, aeroporturi, știi și eu?...

— Nu mi-ai spus tu că ți-e frică de avioane?

— Nu. Doar că nu vreau să mă urc în vreunul. Niciodată.

Erau lungiți pe spate, amândoi se uitau la tavan, în timp ce pe fereastra deschisă intra gălăgia înviorătoare a orașelului, cu frânturi de conversații pe terasă, zgomotele mașinilor care treceau, ale râului de mai la vale care curgea peste stânci, pe deasupra cărora țâșneau țipete de rândunici și de grauri. Constanze vorbea cu blândețe, Alexandre o asculta, vorbele ei i se păreau cam visătoare, ea descria fărâdelegile revoluției verzi, răul făcut de țările occidentale țărilor în curs de dezvoltare vrând să le ajute să se hrănească. De atunci, pământurile erau îmbibate de sare, pline ochi de produse fitosanitare, scosese ră acele țări din foame ca să le apere de comunism, dar, acum că se terminase comunismul, nu le ajutau să-și readucă pământurile la viață. Ea credea că poate îl liniștește pe

Alexandre spunându-i că în Africa subsahariană optzeci la sută din populație trăia în mediul rural, iar în India aproape trei sferturi, cumva ea îi împărtășea preocupările, și ea revenea la pământ, doar că la altul, foarte îndepărtat. Se întoarse spre el, cu fața către fața lui.

— Prefer să fim clari, tu și cu mine, acum, fiindcă eu n-am fost mereu clară. Uneori, la Berlin îmi doream tare mult să vin la tine, de fiecare dată când vorbeam la telefon aveam senzația că dau o tură pe la țară, lăsam receptorul alinată, de parcă trăiam cu tine în mijlocul naturii, chiar am visat la asta.

— Ei, bine, vezi, nici tu nu mai visezi!

— Ba da, tocmai, dar să fiu utilă, viața mea să folosească la ceva. Împotriva comunismului n-am putut lupta niciodată, a liberalismului, nici atât, așa că vreau să ajut țările care trag ponoasele lăcomiei noastre.

Lui Alexandre nu-i venea s-o contrazică, să-i ceară să rămână cu el în loc să salveze lumea. Era imposibil. Se simțea demodat, dar mai ales știa că, dacă ar fi încercat să-i schimbe părerea, s-o rețină într-un fel sau altul, ar fi întărit-o, așa că nu îndrăzni. Oricum, o văzuse mereu ca pe o fată care nu era de nasul lui, prea inteligentă, prea frumoasă... Niciodată n-ar mai avea ocazia să întâlnească o fată ca ea, să-i fie-n preajmă, să-i fie prieten și să-i devină

iubit, era de parcă fusese definitiv trimis înapoi la condiția lui, la soarta lui de țărănoi, pierzând-o pe ea, pierdea și accesul la o cu totul altă lume decât a lui, constatarea îl amețea, dar nu vru s-o arate. La urma urmei, poate că omul nu trebuie să-ncerce să iasă din lumea lui, poate că nu-i ceva de dorit. De data asta, avea dovada, chiar exista o porțiune din societate la care el n-avea acces.

— Deci mergem? întrebă el.

— Unde anume?

— Ei bine, la Anton, doar n-o să mergi pe jos, totuși!

— O fi vreun autobuz sau o să fac autostopul, nu-ți bate capul.

Alexandre se ridică, un pic marțial, își luă portofelul, ceasul, cele câteva lucruri.

— Constanze, trebuie să mă văd cu Anton și Xabi.

— A, da, dar de ce?

— Știi, și eu am lupte de dus și am nevoie de un sfat.

— Alexandre, să n-ai totuși încredere în ei, nu mi-a plăcut cum s-au folosit de tine acum zece ani, pentru tine s-ar fi putut termina tare rău, nu uita asta...

Alexandre primi observația ca pe un afront, de parcă nu fusese nimic altceva decât o paie, iar pe vremuri îl manipulasera cu povestea cu îngrășământul. Se simțea cu atât mai jignit cu cât totul era adevărat.

— Ei, bine, tocmai că acum o să mă folosesc eu de ei, îmi datorează asta.

— Pentru povestea cu autostrada? Doar nu-i vei întreba cum se folosește îngrășământul!

— De ce nu? Și eu am o lume de salvat, a mea.

1996

Mărti, 18 iunie 1996

De când părinții lui se mutaseră în casa de mai la vale, Alexandre rămăsese singur la fermă. Dimineața nu se mai abținea să dea radioul cât de tare voia și să treacă de la un post la altul de cum intra o reclamă sau nu-l interesa subiectul. Voci, avea nevoie de voci, schimba de pe RTL pe France Inter, de pe Europe 1 pe France Info. În fiecare dimineață era urmat de un alai de voci familiare din dormitor în baie, după care lua aparatul Telefunken cel mare de mâner și-l ducea la bucătărie, unde-și pregătea o cafea. France Info îi convenea de minune, fiindcă îl anunța întruna cât e ceasul, iar *jingle*-urile îl ajutau să se trezească, ritmându-i ziua cu informații mai mult sau mai puțin uluitoare.

În dimineața aceea, India se declara gata să primească milioanele de vaci pe care Anglia trebuia să le sacrifice. Acum că se dovedise că vaca nebună ucidea și oameni se instalase panica, nimic nu îngrozește mai mult popoarele decât să se redescopere muritoare, așa că vor trebui să sacrifice peste două milioane de vite de cealaltă parte a Canalului Mânecii. Văzând în asta semnul mâniei zeilor, în India se declara că voiau să primească vacile condamnate, măcar să profite de timpul care le rămânea de trăit și să moară când le vine sorocul, totuși cu condiția ca britanicii să le plătească transportul, ceea ce ar presupune afectarea a sute de cargouri. Și Cambodgia își propunea să primească vacile blestемate ca să le dea voie să pască liniștite, fără nici cea mai mică intenție să le mănânce, dar lăsându-le în zonele încă nedeminate ale țării, cât să scape în sfârșit pământurile de explozibili care continuau să mutilizeze sute de țărani în fiecare an... În timp ce-și bea bolul de cafea fierbinte, Alexandre se uita afară. Nimic de pe lume nu-l mai mira. Știa dinainte că psihoza urma să ia proporții, iar creșterea vitelor să sufere, și chiar dacă el nu le dădea vacilor lui decât iarbă, avea să plătească pentru greșelile celorlalți.

Auzind vorbindu-se despre India, gândul îi zbură negreșit la Constanze. Îl sunase în urmă cu o lună, tocmai din

Bengal. De cinci ani îl suna periodic. Dar ca prietenă. Și în acea privință câștigase. Uneori îi scria o scrisoare, însoțită de fotografii cu câmpurile de care avea grijă ONG-ul ei, într-una era și ea, într-un sari alb, frumoasă, splendidă. Fotografia cu ea îl rănise. Când o apuca să-l sune pe Alexandre, de obicei o făcea ca să-i ceară părerea de agricultor, dar el habar n-avea de pământurile acelea îmbibate de apă sărată, nici de cultura de manioc sau de orez. Telefonul o făcea accesibilă, dar și de neuitat, omniprezentă, deși complet absentă. Deseori se gândea la una dintre ultimele fraze rostite de moș Crayssac în legătură cu televizorul: „Astăzi ne deschidem ușa către lume ca să nu mai știm ce se petrece acasă”. Nu se mai putea mișca deloc din cauza șoldului, dar refuza să se opereze. Într-o seară, Alexandre dăduse pe la el să-i aducă de-ale gurii și, lucru de necrezut, Crayssac îi vorbise despre dorința lui de a-și cumpăra un televizor. Două zile mai târziu, bătrânul răzvrătit se rostogolea pe lumea cealaltă, cu pușca lui cu tot.

Acum că gardurile vii erau tăiate scurt, din curte se vedea în depărtare moșia lui Crayssac. Alexandre observă că era o dubiță în fața fostei ferme mici. Căsuța ciobanului de capre devenise spațiul de depozitare al echipamentelor de șantier arheologic. Șantierul de săpături cică era important,

deși rareori se găseau la lucru mai mult de două persoane, iar cea mai mare parte a timpului nu era nimeni. Alexandre luă 4L-ul ca să meargă la ei, ocoli și coti la dreapta. Pădurea Vielmanay era de-acum total curățată, copacii fuseseră tăiați, iar rădăcinile lor scoase din pământ pe aproape două hectare, eliberând spațiul, ca să aibă cei doi arheologi front de lucru. Alexandre se distra urmărindu-i pe tolmăcușii înalt și pe fata în ținută de camuflaj, erau tot timpul în patru labe, de departe aduceau a țânci ocupați cu reconstituirea unui puzzle gigantic. De luni întregi tot scormoneau pământul, nu cu cupa de excavator, ci cu mistria, cu pensula, cu măturica și uneori chiar cu scalpul, și milimetru cu milimetru scosese la suprafață subsolurile și podelele construcțiilor care fuseseră aici într-o epocă îndepărtată. I se părea o poveste nebunească, și mai nebunească și mai exotica decât India, ideea că exact acolo, în urmă cu fix două mii de ani, fusese o vilă uriașă cu case de jur împrejur, cu clădiri agricole, dar și cu terme și cu bazine alimentate de două apeducte, părea ceva cu totul aberant.

— Iar vă faceți griji pentru pajiște!

— Nu, nici vorbă. Veneam doar să vă salut.

Fata și băiatul se ridicară să-i răspundă.

— Știți ceva, am găsit sâmburi.

— Sâmburi de ce?

— De strugure.

— Și ce-i cu asta?

— Ce-i cu asta? Ei bine, asta înseamnă că făceau vin aici, că erau podgorii de jur împrejur, bănuiam noi, dar de data asta avem dovada... probabil chiar era o cramă pe aici, e o descoperire amețitoare.

Alexandre le asculta mereu explicațiile deopotrivă cu curiozitate și neîncredere. Cei doi îi vorbeau despre o lume și mai îndepărtată decât India, Cambodgia sau Africa, o lume pierdută la două mii de ani distanță și care totuși se dezvăluia în continuare, chiar acolo, în fața ochilor săi, sub picioarele sale. Marea lui îngrijorare era să nu se apuce să sape și pe izlazurile lui, ca să scoată la suprafață apeductul îngropat pe toată lungimea, caz în care i-ar prăpădi culturile. Din fericire aveau deja mult prea mult de lucru acolo, cel puțin pentru doi ani. Alexandre se lăsă ghidat în zona lor cu caroiaj, unde mergeau ca pe o tapiserie prețioasă. Erau tare mândri să-i arate ici și colo vestigiile unui bazin, ale unei piscine, ale unei brutării, când lui niciodată nu i-ar fi dat prin cap că acolo se făcea pâine în urmă cu două mii de ani, și, de o parte și de cealaltă a sitului, o infinitate de fragmente de urcioare, de carafe, de

amfore, inclusiv în straturile mai profunde. Cu cât săpau mai adânc, cu atât descoperirile erau mai numeroase.

— Dar după ce veți curăța totul, cui îi va aparține locul?

— Statului!

Alexandre îi lăasă, plecând în 4L. Trecând prin fața bătrânei ferme abandonate, se gândi la fostul rebel. Chiar și mort, Crayssac îi dădea o lecție frumoasă, până la urmă numai grație pădurii Vielmanay fusese deviat traseul autostrăzii. La moartea ciobanului de capre, în primăvara anului 1992, Jean își ținuse promisiunea făcută moșneagului și, împreună cu Alexandre, se apucase să curețe hățișul impenetrabil de mărăcinișuri, de copaci culcați la pământ și de liane, o adevărată junglă lăsată în plata Domnului dintotdeauna, și atunci nimeriseră peste acele ruine și zidării ciudate, astupate bine de vegetație. De îndată ce fusese pus la curent cu descoperirea, primarul transmisese informația pe linie ierarhică până la prefect. De atunci se stopase orice idee de autorizație de construcție; chiar dacă societatea concesionară a autostrăzii ar fi prevăzut cumpărarea terenurilor, ea ar fi fost responsabilă cu săpăturile și ar fi trebuit, prin urmare, să-i plătească pe arheologi, dar cel mai rău ar fi fost că acele cercetări ar fi blocat toate lucrările la terasament timp de cel puțin doi ani. Așa că împinseseră „zona celor trei sute de metri” ceva mai

la vest, spre Cénevières, și dacă se spusese că o autostradă urma să treacă peste valea râului Rauze, ea avea să se afle la cel puțin doi kilometri distanță de Bertranges.

Ce nu știa Alexandre era cât de zgomotoasă putea fi o autostradă aflată la doi kilometri de casa lui, nu avea cum să afle dacă mașinile și camioanele care treceau fără întrerupere peste un viaduct vor produce un vacarm infernal sau un simplu zgomot de fundal. În glumă, primarul îi spusese: „Așa măcar vei putea să prevezi vremea, în serile cu vânt din vest, vei auzi autostrada, semn de ploaie, pe când în zilele cu vânt din est, nu vei auzi nimic, semn de vreme bună.”

În orice caz, era sigur că bătrânul cioban de capre, grație pădurii lui și a subsolului ei milenar, izbutise să respingă viaductul, la fel cum contribuise la salvarea podișului Larzac în urmă cu cincisprezece ani; acel rătăcit în lumea modernă chiar avea puterea de a influența cursul lucrurilor.

Marți, 18 iunie 1996

De la o vreme, de fiecare dată când Alexandre ajungea pe la Véronique îl cuprindea o strașnică oboseală. De când cu scandalul vacii nebune, nu mai dormea. Abia ajuns la ea acasă, se așeza pe canapeaua cea mare și albă și se simțea

cât ai clipi inert, epuizat, lucru care nu i se întâmpla niciodată înainte, în orice caz niciodată la fermă, poate fiindcă acolo nu avea canapea.

Véronique ținea tot timpul televizorul aprins. Îi dădea drumul de îndată ce se întorcea de la muncă. Spunea că era pentru cea mică, s-o țină ocupată, chiar dacă fetița nu părea deloc interesată de ecran. Totuși, o sumedenie de desene animate în culori turbate se agitau întruna pe ecran, o caracatiță albastră, țestoase galbene, alde Babalous și Iznogoud, o hărmălaie strașnică de voci susținute de muzici nervoase, dar asta n-o împiedica pe copilă să se joace pe covorul ei, perfect indiferentă, cu grozăvia de Hippos Gloutons, o jucărie din plastic goală pe dinăuntru care și ea făcea un zgomot teribil.

Alexandre ar fi preferat ca Véronique și micuța să vină să locuiască la fermă, doar că femeia era prea îndrăgostită de casa ei și de grădina ei din zona rezidențială, de viața ei din satul fals aflat la șase kilometri de Cahors. De când fusese promovată la Carrefour, seara termina la ora 19.00. Alexandre înțelegea că pentru ea era un drum lung să urce până la Bertranges după muncă, cu atât mai mult cu cât trebuia s-o ia și pe puștoaică de la dădacă sau de la tatăl ei, viața ei era și-așa destul de complicată.

De când erau din nou împreună, păstrau același ritm. Alexandre venea să doarmă la ea de două ori pe săptămână și un weekend din două. Adesea Véronique îl ruga să-i repare ceva, Alexandre îi spunea că data viitoare, dar după cinci minute se ridica să vadă ce nu mergea. Véronique n-avea totuși cine știe ce teren, dar era echipat cu o grămadă de ustensile care se stricau tot timpul: sistemul automat de irigare, iluminatul peluzei sau obloanele cu motor, fără să mai vorbească de gazon, de gardul viu sau de florile care nu mai creșteau, cu cireașa de pe tort – mica piscină în al cărei filtru mereu se găsea câte-o mortăciune... În cei opt sute de metri pătrați era aproape la fel de multă treabă ca pe întreaga exploatare.

După ce adormea cea mică, Véronique și Alexandre se așezau la masă ca un cuplu adevărat, dar cu televizorul fără sunet. Grație cuptorului cu microunde și mâncărilor semipreparate câștigau o grămadă de timp. Fără să fie îndrăgostiți, se regăsiseră totuși, partenerul lui Véronique plecase la trei luni după nașterea fetei. Alexandre tot auzea astfel de povești, cu tipul care-și ia tălpășița după ce se naște copilul. Pe când el, dimpotrivă, se întorsese. Și totuși, nu ca să îndeplinească rolul de tată.

Véronique dădea pe dinafară de energie, pentru Alexandre mai bine nici că se putea, mai ales că era și

singura care se interesa de fermă, de meseria lui, adesea îl ruga să-i vorbească despre munca lui. Numai că avea idei tare fixe. De când ajunsese șefă de sector, căpătase o veritabilă siguranță de femeie de afaceri, și nimic nu-i plăcea mai mult decât să-i spună lui Alexandre ce trebuie să facă, de parcă succesul ei profesional o înzestrase cu o formă de expertiză în orice.

Cu siguranță, prin natura muncii ei, se pricepea la vânzări și cumpărări, la negocieri. La vaci, ceva mai puțin. Dar, după ea, o exploatație trebuia condusă ca un comerț, iar în timp ce pe Alexandre îl deprima criza vacii nebune, din cauza căreia cotațiile erau la un minimum istoric, și încrederea consumatorului se pierduse, ea vedea în asta o oportunitate de relansare. Chiar spunea că pentru Alexandre era un mare noroc, că măcar acum oamenii aveau să fie ceva mai atenți la ce cumpărau, că deja aflaseră diferența dintre vacile de carne și vacile de lapte.

— Te asigur, oamenii au înțeles bine că problema era de la vacile de lapte, nu de la cele care alăptează, vei vedea, când piața își va reveni, va trebui să ne adaptăm, e normal să crești volumul, ești mult mai interesant pentru circuit când îi propui o sută de vaci în loc de una singură...

Acum că domnea peste sectorul de produse proaspete de la Carrefour, ea avea informații de primă mână despre

viitoarea centrală de achiziții, avea să fie enormă, spunea chiar că abatorul din Murat urma să fie cumpărat de o companie mare care avea să prelucreze carnea la fața locului, că Sodavia avea să fuzioneze cu Codéviandes formând o întreprindere mare care va acoperi întreaga Franță și se va numi Coopavia.

— Știi, Alexandre, pentru tine chiar este un mare noroc, peste cinci ani o să ai o autostradă chiar alături, crede-mă că băncile te vor împrumuta ușor, numai să urci la două sute de vaci, atunci ai fi rege!

Alexandre o asculta, convins că are dreptate, dar temându-se să se avânte în acea direcție, să se lase pradă acelei lumi. Trebuia totuși să se adapteze, piața era dirijată de mijloacele de comunicație, de drumuri, precum și de porturi și de aeroporturi, lumea era o rețea.

Când se culcau, Alexandre nu adormea imediat, bulversat de toate schimbările pe care ar fi trebuit să le facă. Cât despre dragoste, făceau doar în weekend și, chiar și așa, doar în cele în care cea mică nu era acolo. Véronique zicea că-i mult prea perturbată de prezența ei în camera alăturată. De fiecare dată când Alexandre se apropia de ea și încerca s-o îmbrățișeze pe sub cearșafuri, având grijă să nu facă zgomot, în camera vecină micuța se trezea și începea să miorlăie. Véronique se simțea cu musca pe căciulă.

Neizbutind să adoarmă, Alexandre se gândea la tot ce-și spusese răseră. Până la urmă, poate că ea avea dreptate, de altfel și surorile lui ziceau același lucru, să înmulțească vitele, să nu le mai hrănească doar cu iarbă, ci și cu turte de soia, în deal aveau destul loc să crească până la două sute de vaci, cu condiția să construiască staule moderne și ventilate, două clădiri de optzeci de metri lungime și o clădire de carantinare pentru vitele noi. Și chiar dacă le vedea rar, știa ce gândeau surorile lui, îi tot băteau la cap pe părinți cu asta, trebuiau să profite de autostrada care avea să treacă ca mâine prin partea locului, ba chiar să-și dorească să nu treacă prea departe de ei, fiindcă autostrada era o șansă care trebuia folosită, avea să le înlesnească schimburile și livrările... Alexandre bănuia că, dacă surorile lui îl împingeau astfel să investească, era și pentru că, pe baza donației-partaj făcute de părinți, aveau să-și ia partea după realizarea lucrărilor, or, toate trei aveau nevoie de bani.

Surorile lui aveau întotdeauna câștig de cauză. Până și-n legătură cu Constanze se lăsase, în cele din urmă, convins de Caroline și Agathe, ele-i deschiseseră ochii, fiindcă însemna să fie orb ca să mai aștepte ceva, orice, de la nemțoaică. În fond, fata aia își bătea joc de el rău de tot, altfel n-ar fi plecat să-și ducă viața la celălalt capăt al lumii.

Grație lor măcar pricepuse că-n viață există lucruri pe care nu vrei să le vezi și că, de multe ori, sunt cele mai evidente.

Duminică, 14 iulie 1996

Ca pentru a onora memoria unchiului Pierrot și a lui moș Crayssac, Alexandre pusese peștișori roșii pe fundul adăpătorilor. Atât în străvechile uluce de pe terenurile din vale, cât și-n jgheaburile cu apă de pe coastă. Peștișorii împiedicau proliferarea algelor și a larvelor de țânțari, doar că trebuia să aibă grijă ca apa să fie mereu curată și nivelul ei suficient de ridicat ca nu cumva să-i înghită vacile. Uneori, Alexandre își observa vitele când beau apă, nu dădeau doi bani pe peștii roșii care forfoteau pe dedesubt, pe când ei păreau mereu agitați când se adăpau vacile.

Profita de zilele în care surorile lui erau acolo, ca de acel 14 Iulie, ca să curețe fundul tuturor cuvelor ăloră. Dinadins nu se grăbi, ca să stea cât mai puțin posibil la fermă, cu toate trei.

Ca să se regăsească toți în același timp la Bertranges, chiar trebuia ca situația să fie excepțională. În afară de moartea lui Louis, cu trei ani înainte, de mult nu se mai adunaseră frații în casa copilăriei. De când părinții lui locuiau în casa de mai la vale, ferma devenise lumea lui

Alexandre, iar instalațiile, care oricum nu erau noi, acum chiar își arătau vârsta. De când părinții nu mai locuiau acolo, casa căpătase un aer bătrânicios ceva de speriat, podeaua verde-gălbui din baie părea și mai bolnăvicioasă decât înainte, probabil că becurile galbene și abajururile nu foarte bine curățate nu ajutau deloc. Cât despre bucătărie, nu mai era folosită și se vedea, aragazul avea suflul scurt, iar ușițele dulapurilor se clătinau toate.

Alexandre ajunsese la fermă pe la ora 19. Erau toți afară. Scoțând în curte scaunele și masa, surorile se comportau în continuare aici ca la ele acasă. Dar Alexandre nu spusese nimic. Nu-l răbda inima să le strice bucuria și, de fapt, îl dureau în cot că-i scosese mobilierul afară, singurul lucru care-l deranja era că Agathe sau Caroline îi scosese Telefunkenul cel mare și-i lăsau pe copii să se joace cu el. Mai ales că cei trei țânci tot puneau afurisita de *Macarena* ca să danseze pe ea, de două zile de când erau acolo băgaseră caseta aia oribilă de o sută de ori, de două zile nici că mai ascultau altceva. Pentru Alexandre era un mare chin să tot audă chestia aia de fiecare dată când se întorcea acasă. De parcă cei trei plozi preluaseră puterea. Dar cel mai dureros era că rumba aceea mecanică se revârsa tocmai din radiocasetofonul lui, din acel difuzor-prieten.

Decât să se enerveze, își propuse să-i aducă pe părinți și pe bunică din casa lor de mai la vale. Caroline ținea neapărat să facă o cină festivă la fermă ca să se adune cu toții la Bertranges, ca pe vremuri. Împreună cu Vanessa pregătise tarte toată după-amiaza, cu cartofi, cu brânză, cu dovlecei, o droaie de bizerii a căror coacere, chipurile, mirosea mai puțin aiurea decât cea a unei ciozârte de oaie. Alexandre le povesti asta când sosi la casa lor din vale.

— Ce zici c-au pregătit?

— Cinci tarte!

— Dar o să mâncăm doar deserturi?

— Nu, bunico, ți-am spus că erau tarte cu dovlecei.

— Dovlecei la desert... Nu, dar nu-s zdravene la cap surorile astea ale tale.

Lucienne nu prea mai judeca bine. De când îi murise soțul, nu mai avea repere în afară de Angèle și de Jean. De la trezire la culcare, cei doi o ghidau în toate. Cât se pregăteau de plecare, Alexandre ieși să arunce o privire la culturile lor. Încă se descurcau cu grădinăritul deocamdată, dar la intrarea în noul secol împlineau șaptezeci de ani, Alexandre bănuia că nu mai dura mult până când tatăl și mama aveau să-i ceară ajutorul, sau ar fi trebuit să angajeze pe cineva, asta era problema cu acele culturi, pământul e jos, iar cu vârsta e din ce în ce mai greu să te

apleci. Fasolea, salata, ceapa, căpșunele, pătrunjelul, toate alimentele vegetale care se cântăresc la gram solicită corpul ceva de speriat. Fără s-o arate, își supraveghea părinții, după cum se așezau sau se ridicau le pândea durerea de șale, cea pe care el însuși o resimțea din ce în ce mai des, mai ales iarna. De altfel, se simțea vinovat că la treizeci și cinci de ani îl apucau deja, uneori, durerile. Cercetă pe îndelete căpșunii, gândindu-se la cei ai lui Adrien și Anton, măcar aici nu erau melci, frunzele erau intacte...

— Deci mergem?

Când se întoarse, îi văzu pe toți trei, stând în fața casei lor foarte pătrate, era bizar, dar când părinții lui se îmbrăcau frumos, parcă îmbătrâneau. Tatăl lui cu sacou, maică-sa cu bluză și un colier, păreau mai mult buni decât părinți. Ceea ce și erau.

Duminică, 14 iulie 1996

În seara aceea, Alexandre se simțea și mai spectator decât de obicei cu prilejul mesei. Pe vremea când erau copii, asista în fiecare seară la spectacolul oferit de cele trei surori ale lui, dar acum li se adăuga cel al fetițelor lui Caroline și al tâncului Vanessei. Era atâta gălăgie că nici nu mai dăduseră drumul la televizor. Cina de pe 14 Iulie era cumva

o masă festivă. Agathe sosise în întârziere, ca de fiecare dată. Foarte repede le dădu vești despre Greg, asociatul ei, primise interdicție să mai fie administrator și-i propusese ei să le administreze afacerea, ceea ce însemna că în capul ei aveau să se spargă oalele în caz de noi probleme. Între timp fuseseră nevoiți să-și vândă primul lor magazin, iar celălalt n-o ducea nici el mai bine, Benetton voia să rezilieze contractul de franciză. Ca să fie clar că nimic nu era din vina ei, Agathe lămuri că gigantul italian își pierduse interesul pentru haine și avea de gând să investească în companiile de autostrăzi, poduri și aeroporturi. Adăugă, ca să-și justifice nereușitele, că sectorul modei suferea de pe urma unei noi găselnițe de marketing, *fast fashion*, oamenii voiau acum să cumpere ținute cu carul, dar ieftine, ca să le schimbe non-stop. Și acolo concurența era mare, începând cu Zara, cu Naf Naf și cu Kookaï, firme care fabricau din ce în ce mai mult în afară, în curând totul avea să se facă în Asia. În orice caz atât la Rodez, cât și la Villefranche se simțea pierdută în centru, înghesuită între magazinele chipurile de lux, cu *merchandising* bine conceput și ambalaje frumoase, pe când la periferie, La Halle aux vêtements și hipermarketurile ofereau rochii de blugi sub douăzeci de franci, se considera atacată de peste tot. Vanessa preluă ștafeta, nici pentru ea nu era mai bine, în

publicitate nu mai erau bani, contractele se topiseră, nu se mai puneau problema ca un fotograf artist să-și petreacă zile întregi cu fotografierea unor felii de jambon, publicitarii nu mai făceau campanii costisitoare ca înainte, iar mâine tehnologia digitală avea să complice și mai mult lucrurile, decorurile de fermă aveau să fie recreate pe calculator pe bani mult mai puțini...

Alexandre doar stătea și asculta. Conversația era mai animată ca niciodată, își spusese că familia era ca o planetă cu ale cărei actualități se delectau știind că nu erau decât probleme, surse de conflict. În toată hărmălaia, îl observă pe Victor. Se recunoștea în nepoțelul lui tăcut, copilul pe care Vanessa îl avusese cu un *publicitar*, cum spunea ea, de parcă micuțul nu se născuse dintr-un tată, nici măcar dintr-un bărbat, ci dintr-un publicitar. Vanessa nu trăise niciodată cu tipul ăla și, desigur, nu voia să-i ceară o centimă, totuși ea nu mai avea un sfanț și, dacă afacerile nu-și reveneau, avea să fie obligată să renunțe la studioul ei foto, obiectul muncii ei, iar viața la Paris era scumpă.

De când nu se mai vedeau decât de două ori pe an, cele trei surori aveau să-și povestească mii de lucruri. Alexandre auzea tot ce-și destăinuiau, surorile lui nu se temeau să dezvăluie orice subiect personal, mai că nu-ți despătureau sub nas extrasele lor de cont sau rezultatele analizelor

medicale. Doar Caroline cu Philippe al ei ce-i mai liniștea pe părinți, celelalte două fete se treziseră că făcuseră alegeri proaste în viață, cam în răspărul bunului-simț. Ascultându-le părinții erau năuciți, spunându-și că totul ar fi fost atât de simplu dacă ele ar fi rămas să locuiască acolo, în loc să dea năvală spre oraș.

La sfârșitul mesei compuse din tarte și din salată verde, la fel ca anul trecut, țâncii se plânseră că nici de data asta, nu aveau focuri de artificii. Și de data asta, Alexandre își asumă răspunderea, cu atât mai mult cu cât surorile îl învinovățiră, punând paie pe foc.

— E-adevărat că unchiul ar fi putut să cumpere rachete!

— O, da, unchiule, rachete, rachete!

— Unchiul vostru nu-i de treabă!

Alexandre se abținu. Totuși, se săturase să audă reproșurile surorilor, insinuările că nu se ocupa destul de nepot și de nepoate, că nu se străduia destul când erau acolo.

— Haide, unchiule, un foc de artificii, un foc de artificii, un foc de artificii!

Ca să încheie revendicările, Alexandre se ridică și spuse pe un ton sever:

— Nu. Nu trebuie să ne jucăm cu așa ceva. Focurile de artificii sunt explozibili, nu-i de glumit cu ele.

Simți privirile celor trei surori ațintite asupra lui, „explozibili”, folosise cuvântul respectiv, acel tabu desăvârșit înțeles doar de ei patru. Cel puțin deocamdată.

În cele din urmă, coborâră cu toții, în patru mașini, la Cénevières, ca să asiste la retragerea cu torțe. Paradou era închis de doi ani, iar în sat rămăsese o mână de oameni, așa că retragerea cu torțe era restrânsă față de cum fusese în urmă cu douăzeci de ani. Pe vremea când erau mai bine de cincizeci de copii în târg, era amuzant la o adică să vezi toate flăcăruile care șerpuiau la apus, cu multă lume avea sens, dar atunci nu erau decât opt în cortegiu și nici măcar nu păreau să se distreze prea tare.

Luni, 15 iulie 1996

În ziua următoare, reproșurile reîncepură de mai mare dragul. De la micul-dejun, surorile tăbărâră pe Alexandre, spunându-i că, totuși, ar fi putut face un efort, la o adică dacă banii erau problema, data viitoare aveau să-i dea ele bani, dar s-ar fi putut gândi să cumpere vreo zece rachete trasoare, cozi de cometă sau ploi de aur scânteietoare, rachete cu potop de stele și fântâni trosnitoare, cu străluciri tricolore, cât să fie ceva festiv pentru cei mici, fiindcă pe vremuri mereu era un foc de artificii... Alexandre încasă fără

să răspundă, surorile lui deveneau abstracte, ca dematerializate, în timp ce le asculta îi trecea prin minte că violetul vine de la salpetru, că azotatul de potasiu face, când explodează, scânteii violete, pe când albastrul ar veni mai degrabă de la sulfatul de cupru, care este, de altfel, un pesticid puternic, cât despre frumoasele comete verzi, sunt așa de la clorura de bariu, iar galbenul vine de la azotatul de sodiu care se pune și în mezeluri, ca să arate jambonul proaspăt și roz...

Se nimerea bine că 14 iulie picase anul acela într-o duminică, nu era nici o punte, nici o altă zi liberă la începutul săptămânii, astfel încât surorile nu mai zăboviră, iar părinții putuseră stabili întâlnirea la notar pe 15, ca să recitească propunerea a cărei redactare le luase luni întregi. Cu atât mai mult cu cât Caroline și Vanessa făcuseră o droaie de manevre, ambele la telefon, iar Agathe venise de mai multe ori pe șest din Rodez, Agathe care de doi ani îi vizita regulat pe părinți, dar nu urca niciodată la fermă. Din deal, Alexandre vedea tot, observa, fără să vrea, Austinul Mini roșu al soră-sii parcat în fața casei. Știa bine că ea pregătea terenul.

Notarul trona la jumătatea mesei celei mari de ședință, singur cu stivele de hârțoage răsfirate dinaintea lui. Familia

Fabrier în formulă completă ședea de cealaltă parte, toți șase cu fața la el. Alexandre îl cerceta cu privirea, stătea ciudat de drept. Era mic, dar atât de țeapăn pe scaunul lui, încât odată așezat, părea înalt. Câștiga cu atât mai mult prestigiu cu cât părinții îi spuneau „maestre”. Caroline și Agathe îi spuneau „domnul Loupiac”, dar părinții nu-l scoteau din „maestre”. Philippe rămăsese la fermă, cumnatul lui îi supraveghea și pe bunică, și pe strănepoți.

Maestrul Loupiac era fără cusur în exercițiul funcțiunii, vorbea clar, cam ca un medic sau un preot, un medic care i-ar fi auscultat pe toți, sau un preot foarte atent, ca oamenii Bisericii care știu cum să se poarte când au de pregătit o înmormântare. Întrunirea aducea un pic cu o astfel de ceremonie, doar că, în împrejurarea dată, nu se știa bine pe cine înmormântau. Ferma, pe părinți, pe Alexandre sau pe surori? Oricum, procedura fusese demersul lor, ele voiseră să fie totul pus în ordine încă din timpul vieții părinților, iar grație donației-partaj părinții îi vor vinde ferma lui Alexandre, astfel încât ei ar putea primi banii și le-ar putea vira de îndată ce li se cuvenea celor trei fete. Totuși, cu condiția ca Alexandre să se îndatoreze până peste cap.

Până atunci exploatarea le aparținea tot părinților, doar că i-o închiriau fiului lor. De fapt, devenise fermierul lor și le vira lunar o redevență, totul era clar. Doar că părinții nu

întinereau, și toți erau acum convinși, în urma multor manevre și discuții, că era mai bine să pregătească viitorul, să fie totul în regulă înainte să intre în noul mileniu. Dar, mai ales, Agathe și Vanessa ar fi putut beneficia neîntârziat de banii lor.

— Vă voi mărturisi ceva, dacă-mi îngăduiți, firește.

— Desigur, maestre!

— Ei bine, vă voi spune un lucru, și credeți-mă că n-o spun deseori, aveți o fermă foarte frumoasă, cu adevărat foarte frumoasă, pământurile sunt bune și nefragmentate, priveliștea este splendidă, clădirile sunt mari, atât că, știți asta la fel de bine ca mine, instalațiile trebuie aduse la normative, și nu vă ascund că, la anii dumneavoastră, băncile nu v-ar mai acorda ușor un credit, pe când cu fiul dumneavoastră n-ar fi același lucru, așa spune chiar dimpotrivă, l-ar primi cu brațele deschise... Este deci mai bine să fie el proprietarul.

— Categoric.

Maestrul Loupiac nu contenea să le cânte-n strună surorilor, de parcă era avocatul lor. Sub pretextul viitorului, al progresului, la fiecare cinci minute nu se jena să le spună din nou că inițiativa ținea de un pur bun-simț, de îndată ce Alexandre avea să obțină împrumutul, urma să le vireze fiecareia dintre cele trei surori partea cuvenită, adică

aproape o sută de mii de franci de căciulă. Totuși, ca să obțină creditul, mai trebuia să se aprobe proiectul, ceea ce depindea de întocmirea unui dosar consistent, și toate astea ar mai fi necesitat puțin timp...

Alexandre avea să se conformeze, oricum n-avea de ales, hambarele luau apă, îngrăditurile se stricau, iar staulele nu mai erau conforme. Atât că, auzindu-i pe toți reluând întruna aceeași constatare, îl apuca o transpirație rece. Nu voia să arate nimic din îndoielile, din teama de a se lansa în astfel de investiții, dacă și-ar fi împărtășit îngrijorările, toți ar fi crezut că nu era la înălțime, că n-avea ce-i trebuia. Cu atât mai mult cu cât, pe lângă ei toți, mai era una care-l tot împingea de la spate, Véronique. Ea știa totul despre noile piețe, cunoștea totul despre diferitele filiere și despre ajutoarele din Politica Agricolă Comună, și știa bine că umflând șeptelul urmau să salte mult de tot primele și subvențiile, cu cât aveau mai multe vite, cu atât le veneau și mai multe subvenții de la stat...

— Deci, domnule Fabrier, domnule Fabrier fiul, ce spuneți despre asta?

— Despre ce anume?

— Ei bine, să ducem închirierea până la final de 1999 și să stabilim data de 1 ianuarie 2000 ca termen pentru donație, simbolic vorbind e totuși ceva, nu?

— Da, foarte bine, domnule notar, așa facem.

— Oricum, iese din discuție orice grabă, trebuie ca proiectul domniilor voastre să fie bine pregătit, dar îi puteți mulțumi totuși cerului, să știți că grație autostrăzii vă veți convinge foarte ușor partenerii din marile lanțuri de distribuție, vă veți putea afilia fără nici o grijă, dimpotrivă.

— Da, dar până construiesc ei autostrada, mai trec cel puțin cinci ani.

— Ei da, în anul 2000, vă spun, în anul 2000, veți vedea, pentru dumneavoastră noul mileniu va schimba totul, nu știu ce se va petrece în lume, dar vă pot spune totuși un lucru, că la Bertranges, în anul 2000, totul se va schimba!

Miercuri, 6 noiembrie 1996

În dimineața aceea, France Info anunță că Bill Clinton tocmai fusese reales președinte al Statelor Unite ale Americii și avea să meargă la jogging ca de obicei. În aceeași clipă Boris Elțin era din nou internat pentru un bypass coronarian cvintuplu. Alexandre era în întârziere, dar își făcu timp de-o cafea adevărată. Ce reținuse din acele știri pe scurt era că Bill Clinton avea fix cincizeci de ani, iar Boris Elțin șaiszeci și cinci. Detaliul îl marcase. După toate chestionarele cerute de bancă în ultima vreme, era

preocupat de vârstă, nemaiștiind dacă la treizeci și cinci de ani mai e tânăr sau nu chiar. Probabil că era pe la mijloc. Lansându-se într-un proiect cu amortizare pe cincisprezece ani, își băga pielea la saramură până la cincizeci de ani, nu avea să mai fie doar legat de pământul din jur, ci captiv de-a binelea, legat fedeleș, trup și suflet.

Véronique spusese că urma să vină la ora 8.30 cu tipul de la Coopavia. Alexandre nu putuse muta acea întâlnire, așa că era obligat să facă vizita domeniului în marș forțat. Probabil că lui Véronique nu avea să-i cadă bine, părându-i-se bizară graba, dar n-avea de ales, dacă voia să fie la ora 11.30 la aeroport, trebuia să plece de acolo cel târziu la ora 10. Constanze nu-l anunțase decât cu o zi înainte că vine la Toulouse, totul se hotărâse în mare grabă, iar ea sărise în primul avion; neștiind ce i se întâmplase cu adevărat tatălui ei, înainta în necunoscut. Când aflase despre asta, cu o zi mai devreme, Alexandre nu îndrăznise să amâne întâlnirea din acea dimineață, Véronique se străduise rău de tot s-o obțină, ca să poată veni în persoană chiar președintele de la Coopavia, de altfel ca să ajungă acolo la ora 8.30, sărmana sigur sărise peste micul dejun, pe lângă faptul că bătea atâta amar de drum și mai și întârzia la întrunirile ei matinale de la Carrefour.

La ora 8.35, Alexandre îi văzu micuțul Clio roșu ivindu-se la capătul drumului, urmat de un BMW 4x4 uriaș. Tipul de la Coopavia nu se abținea să afișeze că o ducea bine, că era bogat. Alexandre înaintă spre Véronique ca să-i deschidă portiera, fu surprins când ea-l sărută pe gură în fața tipului, la urma urmei, nu trebuia să afle că ieșeau împreună.

Alexandre le propuse întâi o cafea, pe care o băură repede în sufragerie, apoi îi duse să viziteze clădirile. Nu avea sens să arunce o privire la toate pământurile, dar tipul de la Coopavia voia totuși să vadă izlazurile aflate de-a lungul coastei, pe cele din deal și pe cele din vale. Pentru asta urcară toți trei în uriașul BMW 4x4, era surprinzător de curat la interior, iar tipul n-avea cizme. Descoperind proprietatea, acestuia nu-i venea să creadă, pajiștile erau vaste, bine împărțite, adăpostite de garduri vii, dar mai ales izlazurile erau incredibil de bogate pentru luna noiembrie, cu o iarbă încă înaltă pe alocuri. Alexandre se uita întruna la ceas. De mai multe ori Véronique îl întrebă dacă totul e în regulă, el îi răspunse că „da”, deși nu-și dorea decât s-o șteargă la Toulouse. Trebuia totuși să-și vadă de turul proprietății.

După ce tipul văzu destul, le propuse să revină la fermă ca să le arate planuri, grămezi de planuri de clădiri, ale sistemului de distribuție a furajului, a paielor, ale diferitelor

modele de staule, ale clădirilor de carantinare cu boxe bine izolate, dar mai ales largi, totul fiind conform cu cele mai moderne norme. Alexandre nu putu refuza. Atunci se întoarseră la fermă unde tipul scoase din portbagaj suluri mari de hârtie, pe care le întinse pe masa din sufragerie. Alexandre se simți obligat să mai facă o cafea. Tipul preconiza să ia în calcul două noi clădiri, una de optzeci de metri lungime pentru viței, și alta pentru vacile de reformă sau care alăptau, de ce nu, totul era posibil, după el la Bertranges aveau cu ce face o ditamai frumusețea de șantier de îngrășare.

— Un șantier?

— Da, acesta este termenul. Știți, cu locul pe care-l aveți, fără să mai vorbim de autostradă, puteți ținti de-a dreptul la două sute de vite, și poate chiar la trei sute, fără probleme, în viață trebuie să ai planuri mari... Véronique îi tot cânta în strună patronului de la Coopavia, încuviința totul, fiindcă tipul obișnuia să lucreze cu hipermarketuri, de altfel ea lucra deja cu el. Alexandre îi asculta pe amândoi, îi dădeau cifre de-l apuca amețea, încât începu să-și ia notițe ca să fie sigur că nu-i scapă nimic, în orice caz, dacă adera la Coopavia, aceasta se angaja să-i achiziționeze 75% din producție, și totul garantat de prețuri minimale, pe lângă care ar încasa și toate subvențiile pentru îngrășarea

bovinelor tinere, și cum se spune că *e bună și nenorocirea la ceva*, grație vacii nebune urmau să implementeze în curând o etichetă roșie pentru evidențierea vitelor de calitate. În privința masculilor, era tot treaba Coopavia, cum francezii nu mănâncă decât bovine femele, Coopavia se însărcina să expedieze tăurașii în Italia la un preț bun, ca să-i sacrifice acolo, iar cu autostrada aveau să câștige ore întregi, astfel încât bovinele ar pierde mai puțină greutate în timpul călătoriei și n-ar apuca să se îmbolnăvească.

Lui Alexandre nu-i stătea mintea decât la ceas. Mizele discutate erau totuși cruciale, enorme, angajau ferma pentru viitorii treizeci de ani, doar că era deja ora zece fără zece, iar el nu-i putea spune lui Véronique că trebuie să fugă la Toulouse ca să ia o *fostă* de la aeroport. Oricum, nu se simțea în stare să mintă, fiindcă îi ieșea mereu prost când mințea, i se învâlmășeau ideile și de fiecare dată ajungea să se dea de gol. Fără să arate nimic, toate îl deprimau, lunganul cu planurile lui de clădiri înalte ca hangarele de avion și broșura lui în culori unde se vedeau vite îngrădite pe loturi, tăurași superbi, splendide bovine din rasa Charolaise, cu etichete la urechi, dar fără prenume, asta era cel mai rău, crescând vite pe termen scurt, timp de trei sau nouă luni, punând la îngrășat bovine în tranzit, nici n-ar avea vreme să le aleagă un nume, s-a zis cu Caramel,

cu Blondie, cu Trompette sau cu Venus... Constatărea îl îngrozea, dar n-avea de ales, pe termen lung avea să se obișnuiască. Ca să meargă mai repede, spunea „da” la orice, tipul n-avea contractul la el, altminteri l-ar fi semnat pe loc ca să fie liniștit și să poată fugi la Toulouse.

În cele din urmă, Véronique spuse că trebuie să plece, aveau o întrunire a responsabililor de sectoare la ora 10.30 și era în întârziere, iar Alexandre oftă ușurat. Dintr-odată totul se dădu peste cap, nici măcar nu-și terminară cafeaua, tipul își uită planurile și broșura pe masa din sufragerie, sau poate le lăasă acolo dinadins. Alexandre luă cheile de la CX, la început se gândise să meargă cu 4L-ul, pentru plăcerea de a se regăsi înăuntru cu Constanze, să răscolească amintiri și să-i trezească ceva emoții, dar CX-ul era mai rapid, iar el se grăbea.

Tipul spuse că avea să-l sune săptămâna viitoare, era inutil să se grăbească, autostrada încă nu era construită, iar noul centru Coopavia urma să fie deschis în 1999, ideal ar fi ca totul să fie gata până atunci, iar anul 2000 să înceapă cu o exploatație nouă-nouță.

— Facem așa?

— Așa facem.

Miercuri, 6 noiembrie 1996

După ce trecu de Caussade, văzu că pe șoseaua națională 20 se aglomerase, la fiecare zece kilometri se lucra. Alexandre nu băgase până atunci de seamă câte șantiere erau pe lângă Caussade, iar apoi pe lângă Montauban, toate zonele acelea periferice deveneau interminabile succesiuni de hipermarketuri, de magazine de sport sau de bricolaj, de grădinărit sau de mobilă, iar pentru a pune ordine în circulația apărută după toate parcările și noile rute se construia câte un sens giratoriu la fiecare cinci sute de metri... Peisajul urban se schimba cu totul. Partea cea mai nebunească era că toate pământurile pe care le betonau, pământurile de la ieșirea din oraș, erau pământuri de luncă, lângă o apă, altfel spus cele mai bune, prin urmare, pe niște pământuri agricole de cea mai bună calitate se turnau betoane în neștire ca să ridice niște hipermarketuri.

Era ora 11.21 când Alexandre sosi la Blagnac. Ca să nu piardă timp, parcă pe o staționare interzisă, apoi se năpusti pe culoar și privi panoul de afișaj, credea cu naivitate că avionul urma să vină direct din Delhi, pe când, în mod evident, Constanze făcuse probabil escală la Paris, la Bruxelles sau la München, nu știa, se simți pierdut printre

toate acele nume de *origini*, dar mai ales n-avea nici un mijloc de a da de ea, și doar din pură întâmplare îi zări spatele chiar în capătul aeroportului, era la telefon în șirul de cabine publice, cu o valiză mică la picioare. Închise chiar când el ajungea în dreptul ei, întorcându-se îl văzu și, fără să-și poată reține un mare oftat de ușurare, îl strânse puternic în brațe.

Miercuri, 6 noiembrie 1996

Luaseră loc la braserie, în Place du Capitole, Constanze avea poftă să mănânce carne și mai ales cartofi prăjiți. Nu-l putea vedea pe tatăl ei până a doua zi, când avea să iasă de la reanimare, însă era liniștită, știindu-l într-un spital francez. Lui Alexandre i se părea cu desăvârșire pierdută, mai întâi fiindcă nu avea decât rupii și câțiva dolari la ea, n-avusese vreme să treacă pe la o casă de schimb și nu-și găsea cardul bancar, iar în plus nici nu avea cheile micului apartament pe care tatăl ei îl avea acolo și nu știa cum să le ia. În seara aceea voia să doarmă la hotel, fiindcă nu avea chef să revadă foste cunoștințe, să fie nevoită să le explice de ce venise, își dorea doar să-și vadă tatăl, să se liniștească în privința stării lui, înainte să se întoarcă la Delhi unde tocmai îi lăsase baltă pe toți de la muncă. Era supărată pe

ea însăși, fiindcă de doi ani nu-l mai suna prea des pe tatăl ei, și nici pe mama ei, se simțea un pic vinovată.

— Dar ce-a avut, mai exact?

— Un bypass cvintuplu, m-a sunat secretara lui.

Alexandre se gândi la știrile pe scurt de pe France Info din dimineața aceea, la alergătorul reales și la Elîin operat. Constanze continuă, spunând că avusese noroc să i se întâmple în timp ce se afla în Franța, după ea era țara în care îngrijirile medicale erau cele mai bune din lume. N-o văzuse niciodată devorându-și mâncarea cu atâta lăcomie, înfulecă farfuria de cartofi prăjiți, ospătându-se ca de o trufanda, de altfel chemă chelnerul ca să mai comande încă una. După orele de zbor, teama de a-și ști tatăl operat de urgență se întorcea încet-încet la viață. Zâmbetul îi reveni. Alexandre nu se putea împiedica s-o privească, observând că se schimbase ceva la ea. Bănuia că și ea credea exact același lucru privindu-l, atât că ea nu-l privea, privirea ei îl evita tot timpul, de parcă se temea ca el să nu-și facă iluzii, să reînceapă să creadă.

— În orice caz, mulțumesc. Îți mulțumesc că ai venit să mă iei, că ai avut grijă de mine... Și că mi-ai dat de mâncare.

— E ceva normal.

Oricum, era puternică. Sărise într-un avion știindu-și tatăl între viață și moarte, traversase o bună parte a planetei ca să vină la căpătâiul lui, în plus nu avea bani la ea și nu știa unde să doarmă, și totuși stătea dreaptă în fața lui și nu părea așa de dată peste cap, deși oricine în locul ei probabil ar fi fost abătut, copleșit de oboseală și de diferența de fus orar, cu siguranță prost dispus.

— Alexandre, nu e cel mai bun moment să ți-o spun, dar... la început nu era sigur, iar apoi n-am îndrăznit să-ți vorbesc despre asta, de aceea nu te-am mai sunat din vară, însă de o lună e ceva sigur...

— A, da, ce anume?

— Sunt însărcinată.

I-o spusese fără bucurie, cu privirea stinsă, de parcă își cerea iertare. Alexandre era stupefiat. Pur și simplu pentru că nu se gândise niciodată la acea eventualitate. În mod abstract, el crezuse tot timpul, în taină, că într-o bună zi Constanze avea să revină acolo, la Toulouse, și poate chiar la Bertranges. Chiar dacă era ceva de neînchipuit, el își păstrase acea iluzie în cap. Dar de data asta măcar era clar, mai ales când ea îi vorbi un pic de tip, un german cu care lucra în asociație, îl întâlnise acolo, în Delhi, era cu cinci ani mai în vârstă decât ea, dar Alexandre primi a doua lovitură la ficați, și mai nemiloasă decât prima, când ea-i spuse, cu

inocență, că el era inginer. Inginer agronom. Alexandre simți atunci că el nu era decât un simplu agricultor. Nu se putea compara cu tipul ăla.

Ca să nu lungească subiectul, începu să vorbească despre munca ei, despre misiunea asociației ei, „ajutorul pentru țările în curs de dezvoltare”. Alexandre nu lăsa să se vadă nimic, dar lumea tocmai se prăbușise în jurul lui. Braseria, Capitole-ul, tot orașul Toulouse tocmai fusese aspirat de un seism mut. Își lăsă privirea să-i rătăcească pe-afară. Se uită pe geam la femeile care treceau prin piață. La Toulouse erau o droaie de femei, și totuși el n-avea ochi decât pentru ea... Cum se făcea că de cincisprezece ani avea convingerea că erau făcuți unul pentru celălalt și că niciodată n-avea să se simtă la fel de apropiat de oricine altcineva, la fel de intim? Nici o iubire, niciodată, nici o legătură n-ar fi putut fi la fel de completă, de compatibilă precum cea pe care o avea cu fata aceea. La urma urmei, Constanze le umbrea pe toate celelalte femei, le ascundea pe toate, de altfel și stătea cu spatele la geam și-i masca vederea.

— Iartă-mă că te întreb, dar crezi că vei putea trăi acolo, pe termen lung?

— Nu știu, Alexandre, ca germană mă simt datoră, am impresia că am ajuns acolo ca să repar greșelile făcute de

Hoechst și toate întreprinderile chimice care-i intoxică pe indieni de douăzeci de ani cu endosulfan, toate insecticidele cu care i-au înecat... Știi, acolo trei sferturi din populație trăiește din agricultură, doar că toate pământurile sunt distruse de pesticide, iar guvernul nu zice nimic, dimpotrivă, îi îndeamnă pe micii agricultori să utilizeze tot mai multe produse fitosanitare, la nesfârșit. La început am mers acolo crezând că pot repara erorile revoluției verzi, subvențiile chipurile generoase care le fuseseră oferite ani la rând, dar de fapt nu-i putem da de cap...

Alexandre era profund rănit s-o vadă acolo, în fața lui, devotată altcuiva, altor pământuri, din India, o țară atât de îndepărtată, încât devenea improbabilă. Nu-și putu reprima un sentiment aiurea de gelozie. Atunci, de teamă ca nu cumva să-i spună ceva despre tipul cu care era, se strădui din răspuțuri s-o facă să vorbească despre agricultura din India, ce se semăna, ce creștea, din acel moment nu mai vru s-o vadă altfel decât ca pe o colegă îndepărtată, o cultivatoare de un soi puțin diferit de al său. Ea spuse că-n India erau vegetarieni, fiindcă erau săraci, dar ca mâine, din 2020, două treimi din clasele de mijloc ale planetei aveau să locuiască în India și în Asia, iar atunci urmau să treacă toți de la o alimentație bazată pe cereale la o alimentație bazată pe zaharuri, uleiuri și proteine animale.

— E o nebunie, te asigur, lumea aleargă spre pieire, planeta o va sfârși intoxicată de organoclorurați. De aceea îmi face bine să te sun din când în când, nu-ți dai seama, dar tu, acolo sus, trăiești într-un eden, un adevărat mic rai pe pământ...

Alexandre se gândi la dimineața aceea, la Véronique, cu tocurile și taiorul ei, însoțită de voinicul fără cizme, amândoi abia îndrăznind să iasă din BMW ca să calce pe pajiștile din deal, apoi la planurile clădirilor imense, la broșură, apoi la autostrada funcțională peste cinci ani, la colțul lui de natură...

— Și mai există la fel de multe flori de izmă sălbatică?

— Da. Mă rog, nu acum, fiindcă suntem în noiembrie, dar vara da, chiar mai multe.

— Știi, ar trebui să te lansezi în cultivarea plantelor vechi.

— Ce anume?

— Îmi spuneai că înainte cultivați șofran, salvie, și că aveai multe boabe și fructe roșii, ei bine, toate plantele medicinale și aromatice vor fi din nou la modă, va exista o întoarcere la toate acele culturi, la toate boabele pe care mi le-ai arătat, și teii, nucile, fructele sălbatice, spre ele ar trebui să mergi, trecutul are viitor.

Atunci Alexandre n-avu încotro decât să-i vorbească despre surorile lui, despre părțile pe care trebuia să le vireze acestora, apoi îi vorbi despre cele două clădiri mari pe care avea să le ridice, despre creșterea animalelor mai vastă decât natura, despre toate investițiile pe care le prevedea ca să pregătească viitorul, cât să abordeze anul 2000 într-un spirit cu totul diferit de lumea veche, să meargă cu pas sigur în direcția progresului. Constanze nu răspunse nimic.

La ieșirea din braserie, nu știură unde să meargă. Alexandre scoase două sute de franci din bancomat, apoi, ca s-o știe în siguranță, îi propuse să ajungă până la hotelul de pe cealaltă parte a străzii, s-o conducă până pe hol, nimic mai mult, avea să-i plătească el camera. Constanze îi spuse că era o idee bună, avea să facă o siestă de o oră-două ca să revină un pic cu picioarele pe pământ, după toate astea, iar în seara aceea avea să se culce devreme, fără să mănânce, ca să fie în formă mâine. Alexandre oricum trebuia să meargă la fermă ca să închidă vacile, două din rasa Salers erau gata să fete, vacile se descurcau de minune și singure, dar la cât plouase, nu mai lipsea decât să-și fete vițelul într-o băltoacă de apă. Uneori natura, de una singură, poate să strice totul.

Constanze avea bilet de întoarcere peste două zile. Îi spuse lui Alexandre că urma să-l sune, nu diseară, ci

măine, totul în funcție de starea tatălui ei. De la bun început, știu că nu avea să-l mai sune.

Vineri, 24 decembrie 1999

„O să primească ce-și doresc, de toți banii...”

Alexandre își tot repeta nervos fraza în timp ce verifica lăzile mortierelor. Surorile și plozii lor îl tot bârâiau cu focurile de artificii pe care și le doreau, măcar o să poată spune că avuseseră parte de unul, ba chiar de unul dat naibii, cu o sută douăzeci de mortiere calibru 75, fără să mai vorbească de tot ce avea să mai sară în aer odată cu ele, avea să fie chiar un foc de artificii infernal.

Alexandre puse tot echipamentul la loc în hambar. Îl închise cu cheia, adăugând un lacăt, apoi se întoarse să se schimbe înainte să coboare din nou la casa părinților. Totuși, n-avea nici un chef să îndure ajunul Crăciunului, să stea între ei toți în acel simulacru de sărbătoare era un mare chin pentru el. Mesele în familie erau rare și aveau loc mai la vale, în casa părinților, cu surorile și cei patru țănci ai lor. Încă o dată, pentru ei era totul, deveniseră unicul centru de interes al familiei. Pentru seara aceea, Alexandre le spusese deja că n-avea să le pună nici un cadou sub brad, în schimb le promisese un faimos foc de artificii

pentru a celebra anul 2000, o pirotehnie dementă care avea să se declanșeze exact la miezul nopții, de anul nou, cât să marcheze trecerea în noul mileniu.

În fermă era cam vraiste. Caroline și familia ei dormeau la parter, Vanessa, Agathe și copiii lor se instalaseră la etaj, dar cum nu mai aveau încălzire de când cu lucrările, nu veneau acolo decât ca să-și petreacă noaptea. Nici părinții nu mai urcau la fermă, fiindcă detestau cele două clădiri înalte abia ivite din pământ, staulele abia construite care se înălțau ca două hale imense, două catedrale fără ziduri. Din casa lor, părinții le vedeau când își ridicau privirea și, în pofida șarpantei de lemn și a panourilor din lemn stratificat, noutățile îi îngrozeau. Totuși, ei îl obligaseră pe Alexandre să răscumpere exploatația, ei voiseră să fie totul reglat din timpul vieții lor, ei voiseră partajul și despăgubirea pe care Alexandre ar fi trebuit să le-o vireze foarte repede surorilor lui, de fapt din cauza lor răsăriseră acele clădiri, clădirea pentru vaci de reformă, cea pentru viței, înaltă de șase metri până la culme, plus o clădire a-ntâia de carantinare pentru vitele noi, și două clădiri tehnice, deci cinci clădiri noi care dădeau decorul peste cap și desfigurau pe de-a-ntregul ferma Bertranges. Acum chiar că semăna cu o exploatație, dar nu prea mai aducea a fermă.

Alexandre se lăsase în voia lucrurilor. Timp de un an îndurase toate acele lucrări, cărora li se adăugase, din vara aceea, începerea terasamentului pentru viitoarea autostradă, la doi kilometri de acolo, cât era ziua de lungă auzea huruind zeci de buldozere și de excavatoare, fără să mai vorbească de exploziile zilnice pentru fragmentat stânca și de urletul utilajelor pentru săpat șanțuri echipate cu superlame de trei metri diametru. Peste șase luni aveau să înceapă construcția viaductului, vacarmul ăla infernal avea să mai dureze doi ani. Și dacă se lăsase în voia lucrurilor, de un an simțea cum crește în el mânia, o turbare care nu mai contenea să se umfle, o turbare înzecită în toamna aceea, după ce vânduse vacile ca să facă loc și să termine lucrările.

Problema era că el nu-și dorea acea viață care-l aștepta. Atunci își jurase să arunce totul în aer ca să încaseze asigurarea, măcar așa toți aveau să se vadă cu bănuții, fiecare și-ar lua partea și l-ar lăsa naibii în pace. Niciodată n-ar fi putut să crească două sute de vaci care stau pe loc de dimineța până seara, caietul de sarcini al asocierii era formal, să nu scoată niciodată vitele ca să le poată controla total alimentația, să le organizeze carantina, să nu cumva să le lase vreodată să iasă ca să nu-și strice picioarele sau să ia gălbează sau cine mai știe ce altă boală, să le lase în staul și să le dea paie pe deasupra, să le hrănească la gram trecând

cu distribuitorul mecanic, ceea ce ar fi însemnat, pentru el, la fel ca pentru vite, să lucreze în uzină. Caz în care, decât să trăiască așa, prefera să nu mai existe nimic din Bertranges, să fie distrus totul, niciodată n-avea să îngrașe două sute de vaci ca pe o linie de asamblat automobile.

Ideea era să primească destui bani cât să răscumpere de la stat micul domeniu pitit în apropiere, izlazul și pădurea lui Crayssac, și să nu mai facă nimic altceva decât să-și vadă liniștit de viață în coliba cea veche, cu atât mai mult cu cât arheologii o mai renovaseră un pic înainte să părăsească tabăra.

Pentru ca totul să bubuie conform planului, pe 1 ianuarie 2000, la ora 0.00, Anton și Xabi îi dăduseră un ajutor prețios. Îi datorau asta. De altfel, nici nu clipiseră când le ceruse ajutor și le explicase planul lui. Singura lor cerință, la început, fusese să nu calce cumva pe la Bertranges, ca să nu fie luați la ochi de jandarmi sau de cine mai știe cine. Alexandre fusese să-i vadă de trei ori, de trei ori bătuse drumul până la Saint-Affrique și înapoi. Totuși, ca să aibă conștiința împăcată, având în vedere precizia cerută de montarea explozibilului pentru ca asigurările să nu strâmbe din nas, Xabi venise marțea

trecută. După el, punctul sensibil era instalarea detonatorului, pe care Alexandre îl şutise într-o noapte de pe şantierul autostrăzii. În rest, Anton îl învăţase să spargă ţiglele de pe acoperişul vechiului hambar, apoi să pună totul la adăpost în noul local tehnic, să adune toate produsele în aceeaşi încăpere, iar apoi să umezească îngrăşământul cât să se îngreuneze, să pună rezervorul de motorină şi produsele fitosanitare cât mai aproape unele de altele ca să asambleze, cumva, cocteilul. Xabi pregătise tot, la milimetru. Chiar definise axa de tir a tuturor mortierelor focului de artificii pe care Alexandre avea să-l declanşeze la miezul nopţii, dar mai ales calculase unghiul rachetei care, numai ea, avea să pornească la ora 0.08, nu în direcţia astrelor ca precedentele, ci pe orizontală, spre localul tehnic.

În vale, urmau să iasă toţi în faţa casei ca să asiste la spectacol, de când voiau ei să vadă un foc adevărat de artificii, măcar n-aveau de ce să se plângă, de nivelul de intensitate nu puteau fi dezamăgiţi, cu atât mai mult cu cât, după Anton, la cât azotat de amoniu era acolo, avea să se producă o sferă de foc gigantică, totul avea să sară în aer pe o rază de două sute de metri, şi totul avea să se prăbuşască, noile clădiri laolaltă cu cele vechi, nici măcar corpul fermei nu avea să reziste la şoc, la cât azotat de amoniu era, explozia avea să sufle şi casa făcută din

moloane vechi de peste un secol, și acoperișul din lespezi de piatră.

Înainte să coboare la ei, la masa cu clapon, Alexandre voia să arate bine. Luă Telefunkenul cel mare pe baterii cu el în baie, unde se bărbieri, făcând un duș cu apă rece. În seara aceea avea să-și pună un pantalon adevărat din tergal și o cămașă albă, cât să le închidă gura la toate trei. De o săptămână, la radio nu se vorbea decât despre Erika, despre marea neagră gigantică din Bretania, dar lumea se panica din ce în ce mai mult în legătură cu eroarea anunțată pentru anul 2000. Un expert spunea că trecerea în anul 2000 risca să fie dramatică, un fel de sfârșit al lumii! Lui Alexandre îi veni să zâmbească, fiindcă anul 2000 de care tot auzea de când era copil, anul 2000 care era prezentat dintotdeauna ca un orizont fabulos ce vestea miliarde de promisiuni, era cu atât mai înfricoșător cu cât se apropia mai mult. Franța chiar investise o sută douăzeci de miliarde de franci ca să prevină eroarea informatică ce avea să dea totul peste cap la miezul nopții, mașinăriile urmau să se strice, la fel și cuptoarele cu microunde și trenurile, avioanele și centralele nucleare, planeta întreagă s-ar fi oprit. Dar dacă Alexandre zâmbea, era pentru că avea măcar o certitudine, eroarea de la Bertranges urma să fie gigantică,

aveau să-și vadă bănetul zburând în țândări înainte să se volatilizeze în mii de mici fragmente incandescente. Un duș rece iarna nu e ideal, așa că se șterse energic ca să se încălzească și, cum făcea de fiecare dată, ciuli urechea să asculte buletinul meteo după *jingle*-ul bibilicilor de fermă din Gers, Joël Collado anunța o intensificare puternică a vântului, rafale de peste o sută de kilometri la oră în nordul Loirei, și asta încă nu era nimic față de vântul așteptat pentru ziua următoare, cu puterea unui uragan. Poate era o glumă, o bârfă de dinaintea revelionului, în orice caz Alexandre nu recunoscuse vocea acelui Joël Collado care conta atât de mult pentru el, una dintre vocile familiare care-i erau cele mai apropiate, fiindcă-l asculta cu sfînțenie în fiecare zi, sau poate că în seara aceea vocea îi era ceva mai gravă, ciudat de sugrumată.

Luni, 27 decembrie 1999

Să vezi Parisul cu susul în jos la televizor, să vezi capitala la pământ, cu copaci prăvăliți de-a curmezișul străzilor, mașini strivite și acoperișuri luate de vânt, să vezi Bois de Boulogne și Bois de Vincennes parțial devastate ținea de un spectacol de neînchipuit. În jurul Parisului, 80% dintre punctele de distribuție ale EDF erau scoase din uz, astfel

încât nu mai aveau electricitate acolo, regiunea favorizată Île-de-France era nevoită să trăiască fără curent, cu toate acestea studiourile TF1 și France 2 funcționau în continuare. Văzut din vale, spectacolul o neliniște și mai mult pe Vanessa, care se panică atât de tare, încât se întrebă dacă apartamentul de la ultimul etaj pe care-l închiria în Montmartre mai rămăsese în picioare. Începu să sune oameni care de fiecare dată nu răspundeau, nici vecinii de bloc și nici prietenii din vecinătate, de fiecare dată nimerea peste un robot telefonic. Ca să destindă atmosfera, Alexandre îi spuse că, dacă într-o zi Parisul chiar ar fi rupt de lume, nici nu s-ar ști acest lucru, fiindcă în Franța toate posturile de radio și canalele de televiziune erau în același perimetru, exact la Paris.

Deși nu le plăcea Parisul, părinții nu vedeau nimic amuzant în asta, fiindcă totuși o furtună de acea intensitate, cu vânt de două sute de kilometri pe oră și un întuneric beznă cu trei zile înainte de anul 2000 nu erau a bună. Cu siguranță era vorba de un semn, un fel de prevestire rea despre secolul următor.

De la începutul știrilor de la ora 20.00, toți erau în fața televizorului, chiar și copiii. Fiecare reportaj arăta noi imagini incredibile, cum ar fi parcul castelului de la

Versailles complet la pământ, cu hectare de stejari centenari smulși din rădăcini, precum și specii rare care erau dintotdeauna acolo, ca arborii lalea plantați de Maria-Antoaneta și pinii Napoleon, dovadă că o furtună ca aceea nu se mai pomenise nicicând până-n acea zi. Prin urmare, chiar era o premieră. Franța nu mai îndurase niciodată o astfel de dezlănțuire a forțelor naturii. Un inginer de la Météo-France evocă un fenomen nu numai excepțional, dar și „la limita posibilului”. Și, într-adevăr, bilanțul era copleșitor, se vorbea deja de zeci de morți și de mii de răniți, numeroși șoferi fuseseră uciși de căderi de copaci, alții fuseseră victime ale prăbușirii unor ziduri, ale unor căderi de hornuri sau ale prăbușirii locuinței lor, dar bilanțul ar fi putut fi de zece ori mai copleșitor, morții s-ar fi putut număra cu sutele dacă furtuna n-ar fi avut loc noaptea, în ziua de după Crăciun, ci în timpul săptămânii, sau mai târziu, pe lumină. Totuși, la ora aceea, încă nu se cunoștea în întregime cum fusese afectată țara.

Acum Alexandre nu mai zâmbea. În fața panoramei catastrofei, măcar o dată era la unison cu întreaga familie, se regăseau în același punct, încremeniți, în fața televizorului. Îi trecu prin cap că, dacă vântul acela turbat ar fi suflat în ziua de după Cernobîl, măcar norul radioactiv ar fi fost trimis pe bune în afara Franței, izgonit cu peste

două sute de kilometri pe oră... De aici îi sări gândul la Constanze, în trei ani nu-l sunase decât o singură dată ca să-l anunțe că născuse o fiică, spunea că se teme s-o crească acolo, în India, din cauza poluării, și că Franța îi lipsea, mai ales peisajul rural. Dar, din ziua aceea, nimic altceva. Ieri Caroline îl sufocase întrebându-l dacă mai primise vești de la ea, așa, hodoronc-tronc, aproape cu amabilitate. Atunci Alexandre îi răspunsese că locuia în India de opt ani și că de trei ani nu avea vești de la ea, nu-l mai suna. Iar atunci Caroline îl surprinsese peste măsură cu o revelație, aducând la lumină o ipoteză intuitivă pe care nu o luase niciodată în considerare: te pomenești că nu-l mai suna, de fapt, fiindcă nu era fericită și voia să-i ascundă asta. Alexandre o privise pe sora lui, disimulându-și cu greu profunda recunoștință pe care o simțea dintr-odată față de ea. Nu-i trecuse niciodată așa ceva prin gând.

Începură totuși să-și mănânce supa care avusese timp să se răcească, dar își lăsară toți lingurile jos când, la sfârșitul jurnalului, Claude Sérillon făcu din nou fața lui din vremea Cernobîlului și, cu o voce plată, declară că o nouă furtună urma să se abată asupra Franței, cam incredul anunță sosirea unui nou ciclon, cel puțin la fel de puternic ca precedentul, dar mai la sud de data aceasta, părea o glumă,

fiindcă inimaginabilul nu se poate reproduce de două ori la rând, la interval de câteva ore, extraordinarul nu se repetă. Totuși, un prefect care intrase în direct din La Rochelle spunea că deja vântul bătea tare și că nu mai aveau deloc curent, că nu trebuia să iasă din case, gara își luase zborul și muzeul marinei la fel, numărul morților sporea, în fine, îi ruga pe oamenii care aveau un telefon mobil să nu se folosească de el și să lase rețelele libere pentru salvatori.

Pe harta meteo era o nouă depresiune deasupra Atlanticului, peste noapte avea să se îndrepte rapid către est și să degenereze în furtună, pe la miezul nopții vântul avea să se intensifice, ajungând până la peste o sută cincizeci de kilometri la oră pe alocuri, nu pe coaste, ci în zona continentală. Adică acolo... Așa că Sérillon nu mai avu când să vorbească despre Erika, celălalt dezastru ecologic al zilei, în clipa reluării titlurilor, imaginile salvatorilor care adunau petrolul de pe plaje se amestecară cu blindatele jandarmeriei care îndepărtau copacii prăbușiți pe o autostradă, chiar televizorul începu să dea semne de oboseală, imaginea să cârâie, probabil că antena de pe acoperiș se înclinase rău de tot, apoi ecranul nu mai oferă decât un pârâit de puncte albe. Așa că la alde Fabrier înțepeniră bine ușile și obloanele, se izolară înăuntru, mai făcură niște cafea, să fie.

La ora 22, vântul începu într-adevăr să bată nebunește. Tatăl și Alexandre ieșiră totuși pe scara exterioară, din fundul văii nu se distingea nimic, dar se auzeau copacii biciuiți de vânt, copaci care nici măcar nu mai aveau frunze, dar care simțeau că se agită, unii pârâiau deja, iar unele crengi cedau. Foarte rar se puteau vedea copaci desfrunziți atât de scuturați de vijelii. Alexandre înaintă ceva mai mult afară, o ploaie orizontală îl șfichiui, vârfuri de crengi săgetau prin aer. Văzând ce urgie punea stăpânire pe cer, decise să urce neîntârziat la fermă. Părinții și surorile încercară să-l descurajeze. Când să-și tragă hanoracul K-way și să-și pună gluga, gata să pornească, nepoțelii și nepoțelele izbucniră în plâns. Zgomotele erau acum terorizante, rafalele urlau ca-n filme, casa părea lovită la răstimpuri, copacii din jur se aplecau până la pământ, totuși trebuia neapărat să urce acolo, fiindcă nu trebuia ca tornada îmbibată de ploaie să pătrundă în clădirea tehnică, să-i facă praf ușa sau acoperișul și să dezorganizeze toată chimia pe care o pregătise înăuntru, dându-i toate planurile peste cap. De altfel, nici nu știa dacă noile clădiri rezistă la vânt și cum reacționau chiar în acele clipe.

— Oricum, nu poți face nimic, la ce bun să mai urci până acolo, din moment ce nu mai sunt vacile, ce-ți mai pasă?...

— Dar, mamă, vreau să arunc o privire, și în plus nici măcar n-am tras obloanele.

Brusc, lumina din casă pâlpâi, iar apoi curentul se întrerupse scurt, dintr-odată. De data asta bezna era totală. Fără televizor, fără lumină în nici o încăpere. Casa părea acum un barcaz în bătaia furtunii, complet în derivă, în bătaia curentului de aer care se isca în vale, fără electricitate nimic nu mai mergea aici, centrala se oprise, în curând avea să se răcească și casa, totul era cufundat în beznă, în plus îi aveau și pe cei patru țânci care-și înteteau reciproc spaimile, într-un cor de smiorcăieli... Ca să calmeze situația, Alexandre închise ușa și-și scoase cizmele, hanoracul K-way; văzându-l că-și lasă lucrurile, măcar țâncii se opriră din plâns. Mama scoase lumânări și vechiul felinar. În casa aceea nu era nici măcar un aparat de radio pe baterii ca să poți afla ce se mai petrecea pe afară și prin alte părți ale lumii. Și uite-așa toată familia stătea și pândea zgomotele din ce în ce mai violente la lumina lumânărilor, ca pe vremuri.

Marti, 28 decembrie 1999

Dimineața, la trezire, doar deschizând fereastra, Alexandre înțelese amploarea dezastrului. Se vedea că noile

clădiri nu rezistaseră, în orice caz cea mai mare, fiindcă celelalte, din vale, nu se puteau zări. Fără să-și ofere măcar răgazul să bea o cafea, porni la deal, spre fermă, în 4L, dar mai mulți copaci căzuseră de-a curmezișul drumului, șoseaua se întrerupea, așa că fu nevoit să ocolească peste câmp. La jumătatea coastei văzu că postațe întregi din pădurea din Noailles erau la pământ, șoseaua de pe fundul văii probabil era și ea blocată, în mod evident nu trecea nici o mașină.

La fermă, cele două clădiri mari nou construite erau la pământ, iar mai departe până și acoperișul vechiului hambar își luase parțial zborul, clădirea tehnică era descoperită și totul luase apă înăuntru, totul era distrus. Doar corpul fermei era intact, numai ușa se deschisese, iar vântul trăsesse obloanele, parcă le închisese furtuna, s-ar fi putut crede că voise să protejeze casa. Nici aici nu mai era curent electric. Alexandre se îndreptă către baie, aprinse Telefunkenul cel mare, pe baterii, doar el mergea, de parcă nu se petrecuse nimic.

De la radio află că furtuna din noaptea trecută fusese mult mai rea decât furtuna din ajun, peste tot prin țară sute de stâlpi ai liniilor de înaltă tensiune erau secționați, dislocați, de parcă zeci de mii de mici atentate izbutiseră toate, astfel încât milioane de francezi aveau să rămână fără

electricitate timp de mai multe zile sau săptămâni, ceea ce însemna că aici, la Bertranges, avea să fie cu siguranță ultimul loc unde urmau s-o restabilească. Alexandre văzu dinainte scena, părinții, surorile, nepoții și nepoatele, toată familia care se întorcea la fermă, refugiată în acel ținut străvechi, fiindcă aici măcar existau hornuri, lumânări și buturugi, toată familia care avea să-și petreacă revelionul ca pe vremuri, încălzindu-se cu lemne și luminându-se cu lampa cu gaz, nu era altă soluție, fiindcă știa bine că EDF avea să se concentreze mai întâi pe Paris și marile orașe, apoi în suburbiile cu case, însă casele izolate în văgăuni pierdute de la țară aveau să fie depanate cele din urmă...

Nu mai izbutea să gândească. În schimb, era sigur de ceva, că avea să-l sune Constanze. Avea să telefoneze așa cum făcuse în ziua de după Cernobîl, avea să telefoneze ca să afle dacă totul e bine, dacă ferma e tot în picioare și dacă mai sunt flori de izmă sălbatică. Te pomenești că făcuse ca Véronique, se despărțise deja de tatăl copilului ei. Nu încăpea îndoială că și ea trecuse pe acolo, cu atât mai rău, de data asta avea să i-o spună pe șleau, avea să-i ceară să înceteze să mai bată lumea-n lung și-n lat și să vină să se așeze acolo, de data asta avea să-i spună lucrurile verde-n față, avea să-i spună că trebuie să înceteze să mai bată lumea-n lung și-n lat, să înceteze să mai fugă și să se așeze

la casa ei, chit că avea s-o surprindă, s-o facă să se îndoiască, avea să-i spună că era gata să nu mai recolteze decât flori de izmă, roiniță și flori de păducel, că era gata să nu mai cultive decât fructe cu coajă, tuberculi și șofran, de altfel ar fi făcut ce-ar fi dorit ea cu pământul, i-ar fi cerut puțin și ar fi făcut-o curat, cât mai natural cu putință.

Din precauție ridică telefonul din furcă să vadă dacă are ton, dar, așa cum se temea, nu auzi nimic, nici un sunet, nici un bip, nimic. Atunci se repezi spre hambar să-și scoată trusa de scule, niciodată nu s-ar fi atins de un fir electric căzut la pământ, dar un cablu de telefon întrerupt ar fi știut să-l ridice, să-l dezizoleze și să refacă legătura cu ajutorul unor conectori, pachetul de conectori Scotchlok folosiți de Xabi ca să racordeze firele detonatorului electric, îi lăsase un pumn întreg, spunând că nu voia să se plimbe cu așa ceva la el, fiindcă nu se știa niciodată, la ce trecut avea.

Alexandre găsi firul de telefon chiar la marginea drumului, pe pământ, de-a lungul pajiștilor lui moș Crayssac, toți stâlpii căzuseră și ei, iar firul zăcea pe jos, secționat într-un loc. Alexandre se aplecă să apuce legătura, biet animăluț rănit care nu cerea decât să trăiască din nou, un fir care, peste câteva ore, știa bine, avea să-i deschidă lumea ca o ultimă gură de aer proaspăt. Constanze urma să sune, iar lui Crayssac n-avea să-i poată mulțumi niciodată

îndeajuns că nu trăsesese asupra jandarmilor, că până la urmă îngăduise ca într-o bună zi, și pentru totdeauna, să treacă acele fire lungi, cauciucate prin fața pajiștilor sale. Ea îl va suna, iar el va trebui să-i spună că ea-i o poveste pe care timpul nu o va șterge, și că, deși-i departe, și nu dă nici cel mai mic semn de viață, alaiul zilelor de la Bertranges e mereu însoțit de-o adiere de patchouli.